

The background of the cover is a textured green surface overlaid with a dense, chaotic network of thin, hand-drawn red lines. These lines crisscross the entire page, creating a complex web-like pattern that frames the central text.

Nebe nemá dno

Hana Andronikova

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Nebe nemá dno

Hana Andronikova

Znění tohoto textu vychází z díla [Nebe nemá dno](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Euromedia Group - Odeon v Praze v roce 2010.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Hana Andronikova: Nebe nemá dno), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 18. 10. 2024.

OBSAH

1.....	7
glenn gould • umění ticha • ruby blues	8
2	21
gloria de jujuy • santuario huishtin • všichni svatí	23
maloca • oranžová bohyně • řeka oheň.....	35
havran, vlk a další štamgasti	66
tambo • když prší opice a uvnitř je tma.....	82
učení škorpiona • každý banán mluví jinou řečí.....	106
snídat světlo • lovit ryby v korunách.....	128
san pedro del casta, osel a ježíšův tchán.....	155
3	166
moře v poušti • pyramida v jezeře • matka z kamene	168
sever je na bílé straně a svět v zrnku písku	202
4	229
teorie pravděpodobnosti • sebe najdeš na dně.....	231
kvantová kráva, rovnice smíchu a paralelní smečka	255
5	292
svatá země a svoboda bláznů	294
poděkování	309

*nejdůležitější otázka, kterou si můžeme položit, zní:
je tento vesmír přátelský?
albert einstein*

1

glenn gould • umění ticha • ruby blues

sleduje obrazovku modré mihotání a prsty na klávesách prší úhozy mezery v čase. v každém jazyce se schováváme jinak za slupky jiných zvuků. déšť zní stále dokola jako smyčka jako cesta zpátky jako by něco odkrývala jako by něco hledala mezi řádky jazyka který není její který jí nikdy nebude mateřštinou. noří se dál křečovitě udržuje obraz který skomírá. zvuk mizí za oknem slunce žádný déšť.

sedím ve tvé pracovně a myslím na tebe, na glenna goulda, na umění fugy, bachův čtrnáctý kontrapunkt. na konci 239. taktu přijde elektrický šok; gouldova ruka se vymrští a ve vzduchu zkamení.

sedím v nemocnici a dívám se na muže, který se ti tolik podobá. nedostupný, nehybný, tělo drátů, kanyl, trubic. tak výmluvný. beze slova, bez hlesu, jen pípání monitorů a prkenný rytmus přístroje, který ti pěchuje plíce kyslíkem. nemůžu tě najít v tichu jehel a kapaček a pytlíků krve, co svítí jak želatina.

a tak mluvím. mluvím k obrysům na lůžku, k tomu, co z tebe zbylo. vzpomínám, kdy jsem naposledy slyšela tvůj hlas. ten den jsem psala o řece styx a nemohla si vybavit jméno převozníka, který vozí mrtvé na protější břeh. a tak ti volám, protože ty všechno víš. slyším, jak se směješ, měkce, pobaveně. charón, přece charón. ale pamatuj, že potřebuješ obolus, abys mu mohla za svezení zaplatit.

a když nezaplatím?

pak budeš sto let bloumat po břehu temné řeky.

za dva dny mi volá máma, její hlas se nedá snést, ryje vrásky do čela; zakalený dech, utážené otěže. klade slova do vzduchu jak cihly, váže, váží, vypaluje. slova. slova. slova. valí se ze sluchátka, sjíždějí po stěnách, padají ze stropu, šourají po podlaze; nic než slova, chytám je jak obálky, nahlížím dovnitř, nic nevidím. vím, že něco znamenají, někde, v jiném pásmu, v jiných končinách. je jich tolik, stojím v kruhu, v komíně slov, rostou a přeskakují. infarkt. záchranka. zástava. slova kolem krku tence zatínají. resuscitace. devět elektrických šoků. kóma.

zavěším a máchnu rukou, abych je odehnala.

když se mi zas rozední, zahodím kalendář a jedu tři sta kilometrů, abych s tebou byla, abych se do tebe vlomila, abych tě zastavila. přicházím den co den.

prý ti zachránili život. další prázdná obálka. když ti zachránili život, tak proč jim neděkuješ, proč nekřepčíš, nejásáš. možná tomu tak říkají, usilovní lokajové vědy, pokývují hlavami. kóma vigile. já tomu říkám tortura. mají tě v pasti. nemůžou tě zachránit, ale nedají ti zemřít.

po šesti týdnech jsem o pět roků starší. po šesti týdnech je mi zle. z pachu proleženin a dezinfekce, z prosklených stěn, nemocničních dveří, tváří, z mých vlastních nočních můr. je mi zle z tvého ticha, z mých monologů, z odpovědí, co neдрží tvar. ticho, nevyřčený slova, leží mezi námi ve tvých rozvalinách, mosty, které nepostavíš. tichem mě tlačíš, postrkuješ. jako vždycky. a já se bráním, vzdoruju. jako vždycky. a tak to táhnem, a ty mě tlačíš,

krok za krokem mě cpeš, nutíš k modlitbě, která se ve mně přičí.
zašel jsi moc daleko, bráním se gestu, kterým tě mám nechat jít.
jenže ty mě tlačíš, a dál už není kam. staň se tedy. tak už zemři!
celou noc se modlím, prosím o tvou smrt.

ránem víří telefon, vím dobře, co v něm bude znít. studená sprcha,
tvůj poslední smeč. z kláves na tvém piánu jsou rubíny a vážky,
letí oknem ven. a pak to přijde, přemet, příslovečný klik. něco
uvnitř přeskočí, chci puknout, prasknout, vyletět. potřebuju rvát,
házet, rozbíjet. pero, co drtím v prstech, až z nich teče krev, hodin-
ky, utazený řetízek, tetuje do zápěstí tmavošedou mříž. chci rvát
šaty, kůži, žíly. bledé zdi, tvý obrazy, knihy, cos mi dával číst, tvý
oblíbený pasáže. chci to všechno rozdupat, jak papírový kelímky,
věci, city, paměti, mrštit do smetí.

jenže pořád visíme, každý na jiné straně lana, táhne nás od sebe.
tebe na smrt, mě na život. můj život, první dárek, cos mi dal. vidím
ho, jak stojí na konci ulice. když jdu blíž, kyne, usmívá se, prosí
o tanec.

* * *

chorobopis.

2. 10. 2002

dnes v 16.10 po vykouření jedné cigarety náhle klidové bolesti na
hrudníku, přivolaná záchranná služba. během transportu do ne-
mocnice bezvědomí, klonické křeče, na monitoru obraz komorové
fibrilace. zahájena KPR, defibrilace 3×300 J, dovezen na urgentní
příjem, kde pokračujeme v resuscitaci. zde po 45 min. se daří
obnovit oběh, voláno interní konzilium.

v 19.00 transport na sál k akutní koronarografii. zákrok proběhl bez komplikací. pacient převezen zpět na ARO.

pozn.: endogenní deprese v anamnéze.

volám na motolskou koronárku. sehnali byste mi prosím primáře alana? co je sakra KPR a co to vůbec všechno znamená?

davidův hlas konejší, holou pravdou mě staví na nohy.

KPR je kardio-pulmonární resuscitace, tedy ožívování, volal jsem na zlínské ARO, mluvil jsem s asistentkou primáře. jejich zásah byl prvotřídní, udělali, co se dalo. ale prognóza není příznivá.

trnité vyhlídky? jde to nějak rychle z kopce; před měsícem rozvod a teď ještě houšť. držím se desky stolu, abych se udržela na nohou. dobře, davide. ale co to znamená?

stává se, že po tak dlouhém ožívování se pacient už neprobere, zůstane v bezvědomí. říká se tomu bdělé kóma nebo apalický syndrom a znamená to, že se sice obnoví některé funkce, ale mozek je příliš poškozený, aby normálně fungoval. záleží na tom, jak dlouho byl mozek bez kyslíku. v tomto případě to bylo dost dlouho.

takže buď umře, nebo z něj bude živá mrtvola?

může se probrat, ale ta šance není příliš velká.

* * *

zdědila jsem tvoje umění. umění černé magie, jak někde být a přitom nebýt, jak poslouchat a neslyšet, jak utopit život v knihách,

jako by se jejich vůní dalo žít. jako by slova zloba, radost, láska, vzdor znamenaly zlobu, radost, lásku, vzdor. pročetla jsem se do bezvědomí, do vzdělaného deliria, nevím, jak se chodí po zemi. vidím vnitřek své hlavy, dvě části, mezi nimi most, jen tenký paprsek. děším se, že praskne, že se utrhne, takhle nám to tam chodí, vidím si do hlavy, vidím, jak se to semele. když to praskne, jsou dvě hlavy, dva mozky. je na to diagnóza, řeší to pár měsíců v blázinci a doživotní prášky na rozčísnutou hlavu. ráno venuše, večer medúza.

a stavět mosty z prášků, to snad není šílenství?

melleril, moditen, fluanxol. postaví most, zasadí růže, hlava zase vykvete, všechno se zazelená. zázračné tablety, novodobé unio mystica. noc se změní v den a ze tmy povstane světlo a z lejna bude mozek. a ten mozek bude plný univerzálních pravd a všechno bude čistoskvoucí a voňavé a štěstí na šperhák. viděla jsem, co z tebe udělaly prášky. fevarin, deprex, vivalan.

byla to černá magie.

sestřičky na zlínském áru jsou víly. prý ti máme přinést muziku, mluvit s tebou, protože nikdo s jistotou neví, jestli skutečně nic nevnímáš. tak ti nesu tvýho glenna a oratoria, rekviem a mše, a pouštím ti to do sluchátek, abys po těch tónech slanil zase zpátky do těla. sedím u tvého lůžka, celé dny, každý den, a hučím do tebe. nedávno jsem v kině viděla nového almodóvara, film mluv s ní, kde mu leží dvě ženy v kómatu. jedna z nich umře, jedna se probere. a tak věřím, že tobě to tady ještě neskočilo, že se ještě vrátíš zpátky do masa.

čtu ti kousky kahna, ticho a světlo, a zní to jako básně. čtu ti karafiátovy broučky, které jsi mi dávno předčítal. než kočička vajíčko snese, všechno se ti zahojí. někdy přitom cítím, jak jsi daleko, v ne-

dohlednu, a pak tě najednou zachytím, jak jdeš okolo; usměješ se, položíš mi ruku na rameno.

kóma je čára. rovná linka místo křivky, která ukazuje vlny, jak ti to v hlavě šplouchá. když se po monitoru táhne přímka, tak tam prý nic nežbluňká. četla jsem, že v takových okamžicích přichází síla ticha. to se k tobě hodí.

přesypám písek probdělých nocí. tvý piáno, gramofon a lány de-
sek, cédéček. sbírka gouldových nahrávek. byla jsem na gymplu,
kdyžs mi ho pustil poprvé. gould a beethoven, sedmnáctá sonáta.
jako by to bylo včera, ten pocit děsu, že mi někdo krađe rodinné
stříbro, ničí starožitný nábytek.

kdo je to? zní to jak kanadský žert.

glenn gould je kanadán.

spíš mimozemšťan.

s lehkostí hřmí, vznese se, jako by se v oku bouře smál, jeho hlas
nad schodištěm, klávesy mu nestačí, prsty stlouká nové pražce
a do toho zpívá, sténá jako errol garner, voní jako jazz.

chtěla jsem se držet svých ohraných partů, ale utrl mě, vzal mě
s sebou, otočil mi každou kost. tak říznému kacírství se nedalo
odolat.

sedím v ateliéru, pod zaseknutým kalendářem, v řece papírů
a myšlenek. sedím na tvojí židli a vidím, jak se ve mně skláníš, nad
plány, nad rolemi pauzáků. hledání řádu a forem, tvůj smysl pro
povahu prostorů, křivky světla, tvarů. tvůj cit pro práci jedním
tahem, tvůj odpor k úpornosti slátanin, makety návrhů, administ-
račky, nemocnice, továrny. architektura umožňuje pohyb, plynutí,
řekl jsi mi. architektura taky umí tento pohyb zastavit. vím, že
chtěl, abych se vyučila tvému řemeslu, i když bys to nikdy ne-

přiznal. kdybych byla architekt, stavěla bych viadukty, nadjezdy a mosty.

na stole leží čakmul. mám pocit, že mě pozoruje, na chvíli má tvoji tvář; soška, kterou jsem ti přivezla, už je to hezkou řádku let. čakmul, oltář starých mayů, ležící postava muže s pokrčenýma nohama, na břicho drží tác. při obětním rituálu přes něj přehnou člověka, aby mu otevřeli hrudník, a vyříznou mu srdce.

pořád se tě snažím najít, lapám do sítí tvůj stín. tak mluv se mnou! vím, že je vidíš, všechny moje otázky. tetelí se, slétají, krkavci na oranisku, každá z nich mě táhne jinam, trhají mě na kusy.

všechny tě vedou do pasti.

konečně! věděla jsem, že jsi tady. chytám se tě, protože máš křídla. když ti visím na krku, tak letím; nemůžu se pustit, spadla bych.

pamatuješ, jak ses naučila plavat?

jasně, někde v bašce vodě nebo kde. byla jsem vodouch, jako ty. a tys plaval, vždycky tak daleko od břehu, a já chtěla s tebou. máma trnula a my blbli, vlny se valily, smál ses, jak občas chytám dech. vidím tě přes slané slzy, taky jsem se řehtala, protože s tebou se mi nemohlo nic stát. plaveš dál, rozrážíš vlny, lepím se ti na záda jak koala. přišla vlna, větší, než se zdála, spláchla mě, stáhla dolů, pak mě vyplivla.

zajíkám se, chroptím, hledám tě. tady jsem, máváš. vrhám se za tebou, dvě tři tempa. já plavu! já umím plavat!

směješ se jak ryba.

to umíš už dávno. stačilo se pustit.

vyléváš se z hráze, zpátky v rybí podobě, plyneš mimo čas. jsi na druhé straně, slunce půlnoci. sháním mrtvou vodu; nejdřív musíš zemřít, aby ses znovu narodil. a tak běžím k řece, rybářův hlas je hluboký: kdo je mi nablízku, je blízko ohni. čtu knihy o smrti, abych ti byla blíž.

lehám si do tebe, hořím, přístroje mávají rukama, fistulí vřískají, plaší tvé sny. sním v tvou hlavě. už je to týden, co jsi neživý. nemrtvý.

doktorka nad lůžkem, titěrnou baterkou ti svítí do očí, zornice v pozoru jak vojáci, ani se nepohnou. jako ty. erudovaně špulí rty, pohodí hlavou.

to je kóma vigile. no, co jste čekali?

pro tebe je to možná kóma vigile, ty píčo nebeská. ale pro mě je to táta. slyším své myšlenky, zaťaté zuby, ona už je ve dveřích. cítím tě za zády, tvoji ruku na rameni, vztek vadne, vysychá. zůstává mi jen strach a tvý ticho.

vedle za prosklenou stěnou se strhne povyk, někoho přivezli. personál poletuje, žehlička na prsa, masáž, žehlička, masáž, znovu a zase, střídačka, a ještě jednou. že by? teď naskočil, jen na chvíli a pak zase nic. ticho, jen rychlé pohyby, dech doktora a sestřiček, nechtějí se vzdát, nechtějí pustit toho muže, co jim modrá pod rukama. deset minut, patnáct, dvacet. napište tam exitus.

je to rychlé, jako když se řízneš do prstu. musím pryč, chci domů, i když nevím, kde to vlastně je. stejně jdu, nechám tě tady, mezi přístroji a těly s duší v nedohlednu.

čekárna na áru je vždycky prázdná, nikdo v ní nesedí, nepláče. a najednou je tu plno. sténání, skučení, zprava, zleva, valí se, re-

zonuje, není tu k hnutí. prostor přecpaný jedním člověkem. může jí být dvacet, možná méně, roztrhaná, v kouscích vaty a fáčoviny, ta holka leze po zdi. myslela jsem, že to není možný, ale teď to vidím, na vlastní oči. za dveřmi, kam ona nesmí, běží část jejího příběhu, paralelní svět, její muž, táta nebo brácha, a ona křičí, plazí se po bílé malbě, vrůstá do stěny. ještě jí to neřekli, ale ona už to ví. svlékám nemocniční mundůr, návleky, roušku házím do koše. ještě se ohlídnu po holce, co se stala zdí, a zavřu za sebou.

v noci mi říkáš, že smrt je dar. můžeš si prý jen vybrat, co s ním uděláš, dar, který přijmeš, má nezměrnou hodnotu, dar, který odmítneš, je bezcenný. najednou vím, že se nevrátíš.

máš pravdu, smrt je dar. a umírání taky, stejně jako celý pobyt tady na áru. kdyby měl člověk pocit, že bůh je vlažný, nudný páprda, tak stačí jeden den na áru a pochopí, jak se pánbůh umí odvázat. někdy je tady taková sranda, že se to nedá vydržet. třeba tvůj chorobopis. možná ani nevíš, s jakou tady ležíš diagnózou. srdeční zástava s úspěšnou resuscitací. fakt to tam píšou, i když chápu, že mi nevěříš. zní to jako ten starý fór; operace se zdařila, pacient zemřel. jenže ty jsi na tom ještě hůř, protože tys uvízl tady. srandy je tu kopec. dnes tě vezli na zákrok, při kterém se vyřízne díra do krku, abys líp splynul s mašinou, co za tebe dýchá, tracheostomie říkali. kdyby ses náhodou probral, tak se neděs, byl bys bez zvuku, i když tobě by to asi nevadilo. přišli sem tři sestřičky a jeden bratr a chystali tě na sál, což je docela produkce. třicet minut s tebou šíbovali, odpojovali hadičky a zapojovali zase jinak, aby tě mohli i s lůžkem odvézt za panem doktorem. pozorovala jsem je a připadala si jak v televizním seriálu, pohotovost nebo

jak se to jmenuje. dokonale sešraní, profesionální, milí a vtipní, a když to měli hotové, nachystané, přiběhla sestřička a ohlásila, že pan doktor odešel na oběd. ti čtyři, co tu na tobě půl hodiny rajtovali, se mohli porvat smíchy. a tak tě zase rozebrali. je tady fakt sranda, to mi věř.

bdělé kóma. to proto, že někdy otevřeš oči; občas to vypadá, jako bys procitl. říkají, že nemůžou nic dělat. ptám se, jestli by mohli skutečně nic nedělat.

cukne to s nimi, málem se pokřižují. co tím myslíte? to nemůžeme, vždyť jsou na to zákony. nezlobte se, nejde to.

tak je to, můj milý, smrt si musíš vysloužit. jak je ta písnička, když jsem já sloužil to sedmý léto. chytili tě a napíchli na kůly, abys neupláchl. ještě na tobě udělají pár zbytečných pokusů, pro čisté svědomí, aby vyhověli útlocitné literě zákona.

odjíždím z ára, dívám se do okna, za kterým ti leží tělo. okno svítí, kolem lůžka bílé pláště, tak letím pár metrů a sedám na parapet; nalepená na sklo vidím, jak tě obracejí na pravý bok. a vedle za prosklenou stěnou ten malý kluk, co taky vlaje v nedohlednu. rodiče chodí každý den, tiše vysedávají u prázdného lůžka, celé hodiny. říkám si, že ty možná víš, jestli se dočkají.

myslela jsem, že jsem jiná. jiná než ty, než máma. přesto jsem ne-pochybovala, že jste moji rodiče. brilantní úvaha. marně bys v tom hledal logiku. jak můžu být jiná, když jsem ty a ona, dva v jednom, čistý koktejl, žádné další přísady, tys to věděl; díval ses na mě a viděls to. žaludek mi stávkoval, a tak do mě nacpali ten šlauch, aby se podívali, co tam mám. pak volám, hlásím, že helikobaktera mi nenašli. slyším tě, jak tlumočíš mé slova mámě.

žádné bakterie v žaludku nemá, ale má je na mozku. o těch já bych mohl vyprávět.

vychoval jsi mě v domě tisíců knih. třídím tvoje šuplíky, krejóny, zásady. méně je více. kdo mlčí, nejvíc se doví. tvý fotky, grafiky, špalíky partitur.

tvý prášky, deprese, alkohol. viděla jsem tě žít v tom zvláštním strachu. bylo to uvnitř, schovávalo se to před tebou, ta tma, sudičky tě v ní vykoupaly, sál jsi ji s mateřským mlékem, které nebylo z tvé matky. neurol, deprex, rohypnol.

jak ses z toho dostal? jak ses nakonec zabydlel ve vlastní kůži? tvoje pozdní radost ze života, tvoje bible, korán, kabala.

jsi můj otec, přitom nejsi můj. ležím ti v nohách a přeji si tvou smrt.

chtěla jsem lunu. chtěla jsem, abys sundal měsíc z oblohy, abych si ho mohla prohlídnout, smál ses, že prý je to hračka, a já ti věřila, o tvé věty se dalo opřít, bylo jich tak málo. jednou v noci jsi mě vzbudil, vzal do náručí, v polospánku nesl na zahradu, stíny léta nad hlavou. podívej, tady ho máš. chtělas měsíc, tak tady je.

mžourám do bečky s dešťovkou.

vidíš ho tam?

skláním se nad sudem, zírám na hladinu, měsíc se koupe v úplňku.

někdy mám pocit, že ses mi jenom zdál.

* * *

epikríza.

i přes zavedenou terapii a péči pacient dne 12. 11. 2002 v 6:00 náhle umírá. vzhledem k prognóze nebyla zahájena resuscitace, navrženou patologicko-anatomickou pitvu rodina odmítá. vzhledem ke klinicky jasným diagnózám přání rodiny respektujeme.

louis i. kahn říká, že je těžké mluvit o díle, když je hotovo. cítíš jeho neúplnost.

čtu tvůj život ze zbytků popela, ještě žhavý mi slaneš ulpí na prstech. vím, že bys jí koupil šperky z rubínů, ale místo svatby oslavíme pohřeb, nevěsta tě uloží v den výročí do hrobu.

a já ti dám na rakev srdce na udici, voní a šustí čerstvě nařezaným papírem. ani nevíš, že bylo pro tebe.

nějak mě překvapilo, kolik přišlo lidí. kolika lidem jsi stál za to, aby se v té kose štrachali až na hřbitov. tvůj cech na tebe nezapomněl, málem se nevešli do síně. mám pocit, že byl tehdy sníh. ale možná nebyl, možná mi jen v žilách zpomalila krev, destičky ztvrdly v bělavé krystalky.

ticho má rovný charakter, slova a hluk skryjí cokoli. věřím tichu, je holé a výstižné, mačkám ho v dlani jako kapesník. tvůj odkaz. moje dědictví.

život není dokonalé umělecké dílo, mistrovský film, ze kterého vystříháš pasáže, které se jaksi vymkly, kterým cosi chybí nebo přebývá. a to ty dobře víš. nebudeš mě peskovat za pár omšelých pravd, které nejsou o to méně pravdou, oč jsou omšelejší. jejich omšelost jim naopak propůjčuje něco z lesku dávných věků a an-

tických tragédií. tragédie je píseň kozy. musím si ji poslechnout, ani nevím, jak koza zpívá, možná proto mi něco uniká. nikdy jsem tě neslyšela hrát za bílého dne. hudba přichází s tmou, bachovy partity, dokonalé rovnice. ruce tvýho glenna se mi rozběhnou po obratlích, přivánou tě zpět.

jsi tady víc, než když jsi tady byl.

skutečné žití probíhá v tichu, v pravidelném střídání přílivu s odlivem, jako plody, které mlčky zrají k bodu, kdy se pustí, kdy se vlastní tíhou utrhnou.

2

*závidím mrtvým. chvíli jsem je nenáviděl,
protože byli v převaze.
thomas bernhard*

gloria de jujuy • santuario huishtin • všichni svatí

14. 3. 2008

do peru? nevěděla jsem, že mluvíš španělsky.

tos ani nemohla. já nemluvim.

chvíli je slyšet jen bzučení mikrofonu, žbrblání a škrčení mezi prahou a tasmanií, než se loreen nadechne.

ok, někdo tam musí s tebou. aspoň na pár dní.

nabízí se gloria, přítelkyně z argentin.

skype chat.

mám rezervaci. lety jsou dost plné, ale dostanu se tam v úterý.

glorio, dva dny bys čekala v limě, to není rozumné řešení.

ty taky nejsi rozumná, tak nemůžeš mít rozumné přátele, ne?

dobře. jestli to má vyjít, tak to vyjde.

vyjde to, neser mě! jedu s tebou. v pondělí letím do bolívie, v limě budu v úterý.

bolívie? to zní jako butch cassidy a sundance kid. taky tam jeli na dovolenou.

a už se nevrátili.

poslední pomazání u radky, která jediná ví, kam že to vlastně jedu. co s sebou? přírodní šampon v krabičce, vypadá jako mýdlo, dlouho vydrží. další nezbytné informace: hadi. dva smrtelní. shushupe, němý chřestýš, trojúhelníková hlava, neurotoxický, udusíš se. a jergon, zmijovitý, žlutozelený. většinou na zemi, ale leze i po

stromech a plave. hemotoxický, rychlá smrt. dále štíři, černý a bílý, taky jedovatý žáby.

16. 3. květná neděle

velký neklid, šedivé počasí, jako by odněkud táhlo, seznam věcí. čeho se sakra bojíš? všude bordel, v kuchyni nádobí za dva dny, zbývá vyřešit banku. čeho se sakra pořád bojíš? chtěla by, aby to zmizelo. nebo ona by mohla zmizet.

skype chat.

gloria: tak co, pořád stejně ujetá? bereme si ručníky a spacák? dá se tam někde umýt/vykoupat?

ama: ručníky ano, spacák ne, je tam vedro, dostaneš deku. k tomu koupání –

gloria: *pirañas*?

ama: žádné piraně, řeka má 85 °C, nic v ní nežije.

gloria: v tom se nekoupu, nejsem langusta. proč je ta voda tak horká, *¿volcano*?

ama: celý amazonský prales stojí na ropě. místní se koupou tak, že vodu z řeky nabírají do kádí a nechají zchladnout.

gloria: super. už vidím, po jakých cestách se tam asi jede. hodně *curvas* –

ama: ano, kurva na každém rohu a samá díra.

gloria: musíme doufat, že se nepodělá autobus.

ama: já se budu modlit a ty budeš doufat, jelikož nevěříš.

gloria: nevěřím v boha, věřím v mechaniku.

ama: to ti bude v džungli hodně platný. máš sbaleno?

gloria: skoro. ozvu se zítra.

večer poskakuje mezi bagáží. brát hřeben? léky? na to se můžeš vykašlat. jedeš do tropů, takže silný alkohol, každý škrábanec hned vydezinfikovat, promluvila světoběžka. sevřená pěst v žaludku, fyzicka na bodu mrazu. při balení smíšené pocity, chvílemi chuť se jít oběsit.

zvonek u dveří ji vytrhne z úvah o tom, kolik párů ponožek si má sbalit a jaké by měly být barvy. klopýtá ke dveřím přes haldy věcí. čau járo, pojď dál.

sedí spolu v zavaleném obývacím a popíjejí čaj. on tvrdí, že se celý vesmír spojil, aby mohla odjet.

to jsem ještě neviděl, aby to takhle všechno fachalo. všichni ti lidi kolem, jak naskočili, co pro tebe dělají, uvědomuješ si, jaké je to privilegium? že máš tyhle možnosti?

ne. myslím, že si neuvědomuju vůbec nic.

17. 3. 08 modré pondělí

elsa přinesla pláštěnku, tužkové baterie a stoh náplastí.

baví mě to, víš. sleduju tě jako napínavý film, a dost se mi to líbí.

ama jí to věří, taky by to radši sledovala v televizi.

máš provaz?

na co? abych se mohla oběsit?

na cokoli, na prádlo, na uvázání koně, na lov krokodýla, panebože! je dobrý mít provaz.

dobře, takže hudy sport, dnes počtvrté. prodavač se kření, když ji vidí vejít do dveří.

co to bude tentokrát?

provaz.

jak tlustý?

významně sníží hlas. a jak ho chcete dlouhý?

v noci váže nitky, svět rozložený po stole, propojuje světadíly. praha, toronto, tasmanie, new york, argentina. email, jeden za všechny, o tom, jak se jí život postavil na hlavu a o svém odhodlání urvat ho zase zpátky.

moji milí, tohle není báchorka. v lednu mi řekli, že mám rakovinu. věřím, že nejdřív musí stonat duše, aby ochořelo tělo, takže jednu léčit duši do deštného pralesa. něco mě vede, a když se zeptám, má-li tato cesta srdce, odpovídám ano. tak jdu.

musí se pochválit za dobře podvedenou práci. věty na spartakiádě, nadšené šiky a víra v lepší zítřky, pochodem vchod. hezky to napsala, není-liž pravda? pravda. zvláštní slovo, pravda. slovník praví, že pravda je, co je pravé, správné, co se doopravdy událo. jenže každá pravda je pravdou jen v určitém okamžiku, v určitém bodě, a vzápětí se tříští, láme. pravda je jako listí na stromech, žloutne, opadává a tlí, aby znovu vyrašila, pravda je právě zasažený ječmen, který není pivem, ale může se jím stát.

je snad potřeba vyklopit všechno, do mrtě, aby to byla pravda? nebo stačí skica, pár čmáranců a ostatní ať si každý dovypráví sám? z jakéhosi důvodu nemůže napsat všechno. když se o to pokusí, věty se v ní vzpříčí, slova zaskočí. přece nebude psát, že vůbec neví, proč tam jede. že zdrhá. před blízkými i vzdálenými, před jejich rozpaky, pohledy, co úpěnlivě prosí, přimáčkou ke zdi, láskou osliznou, zardousí.

jak chutná neprosetá pravda právě teď? musela by připojit pár doušků kyanidu. že jede hledat smysl – svého vyčpělého života.

19. 3. 08

lima. hladké přistání. moře a pouštní scenérie, pak hned andy, trčí z vody jak zuby krokodýla. překlímávaný taxík, světelný kříž nad městem a vůně. každé místo jinak voní, někdy si před-

stavuje, že cestuje po světě se zavázanýma očima. best western embajadores, před ním gloria a její smích. zavalí ji mateřskou péčí s nádechem hysterie.

připadá mi neuvěřitelné, že jsi tady.

to mě taky, celé je to šílenství. vůbec nechápu, co děláš, můžeš mě do toho nějak zasvětit? rei mi říkal, že prý vidíš duchy.

glorio, já vím, jak ti to zní, a úplně ti rozumím. chápu, že na takové věci nevěříš, tak bych o tom raději nemluvila.

chci to vědět. co se ti děje?

ama chvíli přemýšlí. dochází jí, jak směšně to z venku působí, ale zatím neumí mluvit o světech, na které se nedá sáhnout, které není možné ukázat.

krátce potom, co jsem se dozvěděla diagnózu, za mnou přišel duch havrana. od té doby ho vídám a nějak mě asi vede, ještě to sama nemám tak úplně zmáknutý, chápeš?

chápu. duch havrana, posílá tě do džungle, je tady teď s námi?

jo, je tady pořád, někdy víc a někdy míň. to je všechno, co o tom dokážu říct.

ale neohrožuje tě – ten duch havrana.

ne, neohrožuje, jen mě občas praští po hlavě. jinak je veskrze přátelský. stačí?

v pokoji vedro, ama otevírá okno, vpouští limu dovnitř, její tělo je cítit jak zmoklý pes. trochu připomíná new york v létě, když na horký beton dopadnou kapky deště a pára se prolne s pachem odpadků.

20. 3. 08

na snídani dvě mátohy, melouny, papaya a anýzový čaj, pak letiš-tě. letadlo natřískané napětím a křikem, klučina na sedadle přes uličku nezavře a nezavře. já nechci letět letadlem, mami, já nechci

letět letadlem, slyšíš, mami, já nechci, nechci letět letadlem. no, to máš fakt smůlu, brouku, už jsme v pěti tisících, pod zadkem andy. já nechci letět letadlem, zvyšuje obrátky, já nechci letět letadlem, gloria koulí očima, tak si vystup, smrade, já nechci letět letadlem, moje první španělská věta, já nechci letět letadlem, po tolika reprízách by si to zapamatoval i tetřev, hlavně *no quiero*, to piští s náležitým důrazem, jak barry gibb, ah – ah – ah – ah, stayin' alive, já nechci letět letadlem, proboha kolikrát to může ještě zopakovat? v půli cesty se gloriin věčný úsměv vytrácí. nemáš valium? jak dlouhý je to let?

proč, vadí ti to snad? ty nemáš ráda děti.

tři vlastní mi stačily.

po dvou hodinách turbulencí a poněkud repetitivního kvílení *no quiero viajar en avion* visíme nad pucallpou. pocit, že to nikdy neskončí. malujeme kruhy, stále dokola, pod námi mraky, kusy mlhy a dešťová smršť. dole na pevnině nic pevného, všechno slité v jeden močál. panebože, kam jsi mě to poslal, tohle vypadá jak biblická potopa. nesváděj to na pána boha, poslal tě sem jára, pitomec, v životě nebyl dál než ve francii, a tam byl stejně jenom na buzerplace, legionáři mu vymáchali mozek, a ty jsi na tom ještě hůř, protože tys ho poslechla. na to už musíš být supermagor. no tak, dýchej, nezapomeň dýchat, to bude dobrý. jasně, že to bude dobrý, skvělý místo na chcípnutí, za pár set let z tebe bude uhlí. gloria tiskne čelo na okýnko.

vidíš to?

to bude dobrý, glorio, to vyschne... časem.

bojím se, že my vyschnem dřív. všechno je pod vodou.

nepřeháněj, sem tam z toho něco trčí. podívej, támhle ten – jo, já vidím!

cos čekala, je to deštný prales.

v deštném pralese žiju, ale tohle jsem neviděla. my sem snad jedem v období dešťů?

tak trochu. to jsem ti neřekla?

konečně na zemi. z letadla po svých, v řetězech vody, letištní hala je cimra dvacet na dvacet, k prasknutí, zavazadla o pár kilo těžší, nacucané deštěm. venku před halou davý čekajících.

víš, jak vypadá?

ne.

nemáš fotku nebo něco?

ne.

tak jak se poznáte?

nevím. poznám ho, až ho uvidím.

to zní logicky.

věř mi.

já ti věřím, ale je tady les lidí!

támhle.

mírně pokyne hlavou, když se setkáme pohledem. pevný stisk jeho ruky, oči, které neuhnou. bere mi bág, pak gloriin, vede nás k motokárám, připomínají tuktuky v bangkoku. veselá jízda. muž za říditky, přes sebe přetažený igelit, který ho chrání před deštěm, jen hlava mu trčí ven, vystavená cákancům vody ze země i ze vzduchu. tržiště a přístav, kalná voda v širokém řečišti, ucayali, o pár set kilometrů dál napájí amazonku. rozblácené cesty pucallpy, gloria v záchvatech smíchu. lodě a hromady zboží, dobytek, mango a banány. opičky a černí supi.

poslední večere v civilizaci a další lekce španělštiny, tentokrát zdravotní. jak se řekne bolest, horečka, průjem, zácpa.

glorio, co se děje?

to je neuvěřitelné, mně se o tom zdálo. *estrenimiento*. měla jsem sen, že –

co je *estrenimiento*?

zácpa.

se ti zdálo o zácpě?

asi před měsícem se mi zdálo, že spolu sedíme v restauraci a já tě učím, jak se řekne zácpa. přesně takhle to bylo! připadalo mi to hrozně legrační a absurdní.

prima. vypadá to, že jsme ve správném snu.

pak měníme pokoje, až vyměníme. jako ten tatínek, co odešel s krávou a vrátil se s rezavou sichrhajckou. klimatizace funguje víc jako rušička hluku z venku než jako chlazení. motokáry v ulicích mého mozku, řvou hluboko do noci, pulz města, vřava a vzduch k zalknutí. uprostřed noci prudké světlo a mdloby. netuším, kde jsem. někdo se nám vlomil do pokoje a rozsvítil. to je omyl, promiňte. pak znovu temno, bezvědomí až do rána.

potřebuju se zeptat na cestu, jak se dostanu do šesté dimenze, musí tu být výtah. na budíku 5:30, gloria v pyžamu na vedlejší posteli, v pozici prohnuté kočky, venku tma. před bankou na protější straně ulice policajt, natažený na lavičce, spí.

21. 3. 08

svatá trojice, velký pátek, úplněk a první jarní den.

stará omláčená toyota má polepené přední sklo křížem krážem, řidič musí být bystrozraký, zkušeně trhá volantem, auto skáče po rozbředlé hlíně jak jojo. gloria se děsí a snad se i modlí, aby se za dva dny dostala zpátky. za zabláceným oknem farmy, koně, krávy a pár odvážlivců na motokárách. po třech hodinách kostitřasu,

během kterého enrique nepochopitelně klimbá, řidič zastavuje. vítejte v honorii. rio pachitea se vylévá, rozvodněná hustá kaše čpí bahnem, loďaři odmítají plout.

hej, *tigre*, pojeděš?

starý tygr se nebojí, přikyvuje, enriqua i dámy převez. vychrtlý, bezzubý, nosí kargo na palubu, opatrně skládá, vyvažuje. pak mávne na hrstku tichých domorodců, ať si taky nastoupí. tygr odráží, loď cáká, řádně ponořená, naložená proviantem, z enriqua jde klid. žena vedle glorie se směje ve zlatě. dlouhé bílé vlasy a obě nohy jeden puchýř, sahá jí až pod kolena, gloria zírá, vyzvídá. šla jsem přes vařící řeku, víte, skákala z kamene na kámen, ale neměla jsem brýle. a ten kámen, na který jsem šlápla, nebyl kámen, ale pěna. no, démon ohně mi dal co proto, málem jsem přišla o nohy.

rio pachitea, chladná a dravá, řeka v barvě indiánů, prámy a větve sviští kolem jak jelení parohy. ama si zapisuje krajinu, osamělé chýše, lidské tváře v bárce, přeje, co nechávají za sebou. má ráda ten pocit, když neví, kde se nachází, to zvláštní chvění, když neví, kam padne další krok, jaký výhled přijde za zatáčkou, za horama, za řekou. ví, že bloudí, aby našla, co kdysi dávno vlastnila, ví, že je to v ní. v cizích krajích se rozeznává a obdivuje ty, co všechno najdou, když zůstanou ležet doma na ošuntělém gauči. ona musí harcovat, ustavičně bloumat, aby se v ní něco pohlo, aby něco docvaklo.

tady vystupujeme.

vstupní brána pralesa, je čas na gumáky. enrique jí bere velký batoh, ten menší zvládne sama. gloria je neoblomná, svůj batoh hodí na záda, chce ho mermomocí nést, sílu na to má. v prvním prudkém kopci supí, vaří, nedaří se, ujíždí. ááááá, enriqueéé! jede

dolů po bříše, bahno ji nechytí, rukama lapá, hrabe po nohách větví a chábí. nevraživá žahavka jí zatne krvavý šrám přes celou dlaň.

to nic není, to se zahojí.

enrique teď nese dva batohy, k tomu svoji tašku, lehkonozce stoupá a snad se ani nepotí. za ním duo gringa & gringa, funí, plazí se. glorio, vidíš tu krásu? ne. leje ze mě jak z necek, žere mě kdeco, i když jsem se zlila repelentem. ty mrchy probodnou všechno, i košili a kalhoty!

ama se na ni dívá, jako by nemohla uvěřit. znají se krátce, necelý rok. ama ví, že její hlavní předností vždycky byli přátelé, měla by psát oslavné ódy na svůj největší klad, na své poklady a pokladnice. kde by jinak byla? někdy si říká, jak k nim přišla. svět je malý, když je opředeny sítí hlasů, tváří, těl; rukama ji drží, nenechají propadnout.

glorio, mám pocit, že jsme se v iowě potkaly, abys se mnou mohla do džungle.

taky mě to napadlo. to bych totiž nevymyslela!

zastávka na nadechnutí, na posledním kopci výhled, který táhne dolů, svádí k letu, horizont jako z filmu, nebo kde to viděla.

enrique, počkej!

gloria s enriquem sjedou pátou reprízu stejného rozhovoru:

jak je to ještě daleko?

už jen kousek, docela malý kousek.

ne, to mi nestačí. jak je to daleko, kolik minut, dvacet, třicet?

maximálně patnáct.

co to říkal, glorio?

že ještě patnáct minut.

tak vidíš, to už zvládnem.

jo, totéž říkal před patnácti minutama.

není to jedno? stejně to musíme dorazit. pak si dáš studenou sprchu a lehneš si do postele.

jo, studenou sprchu, to je fakt vtipný.

za zatačkou se objevují šamanovi bratři a učedníci, zbavují ho nákladu, podávají ruce, vítají.

už je to jen malý kousíček.

otevře se výhled na palmové střechy na kůlech, sahají do vroucí vody, jídelna a kuchyň v oblacích páry a hukotu, žádné stěny, jen horký dech řeky.

na břehu se gloria hroutí. tohle já nepřeždu! opravdu nemůžu, spadnu tam a bude ze mě fritovaný šnek. nechejte mě tady. jeden z mužů ji převádí, chyt se mě a tuhle tyč si vezmi do druhé ruky, můžeš se o ni opírat. salvy nepřítelného smíchu ve spirálách nad vodou, na druhém břehu čeká reina s čerstvým *chapo* a úsměvem. vítejte v santuariu.

santuario huishtin. v jazyce indiánů shipibo je *huishtin* hvězda. jitřenka.

plánek kuchyně. dlouhý stůl, lavice po stranách, stěna přihrádek, vzdáleně připomíná kredenc, všechno z hrubého dřeva. otevřené ohniště.

glorio, jsi hrdina. tohle bych do tebe nikdy neřekla.

ani já ne!

při představování padají roztodivná jména. manu, belisario, hegner, franco, ginder. a pak diego a carlos, čistokrevní indiáni, ostatní jsou mix, mesticové. všichni samá šlacha a sval, hbitost a lehkost, se kterou nosí pytle rýže a brambor přes řeku.

santuario huishtin. viděl jsem to místo ve snu a věděl jsem, že ho musím najít. bůh mě sem zavedl. řekl mi, tady budeš žít. jasná věc, enrique. vypadá to, že ani gloria, která věří jen v mechaniku, o tom nepochybuje. překládá úvodní proslov, oči se jí přitom mžít, hlas škobrtá, kapky potu sbíhají v soutěsce pod krkem. k vyléčení potřebuješ pozitivní mysl, klid v duši a lásku ke všemu. příroda ti pomůže, ale musí si na tebe nejdřív zvyknout, stromy, rostliny, voda, až tě líp pozná, přijme tě. když s ní splyneš, dá ti sílu. duchové mi řekli, že máš schopnosti, naučím tě všechno, co umím, když budeš chtít. to by moc ráda. kvůli tomu přijela, chtěla by splynout s přírodou. i hemingway se neustále vracel k přírodě, žil s ní, čerpal z ní sílu, inspiraci, splýval s ní. nakonec se zastřelil.

noční obřad. písňe duchům, aby přišli, oběti a zaklínání, svíce samy zhasnou, když se objeví. jejich kroky vlají tmou, deštěm odehnou, pustí stíny z podzemí, pavouci svítí v obrazcích, chechtají se v ní, nemůže to zastavit, tělo se zmítá, klubko v křeči, trnová koruna, panebože proč? temnotou se křižují komáři a zpěv. uplynuly v ní tři dny a tři století, venku tatáž noc. škemrá, nešlo by to nějak zkrátit nebo přeskočit? havranův smích ze stropu, hlavou dolů v ní kolíbá. chtěla by vstávat z mrtvých, aniž před tím umřela! v břiše jí klíčí světlo luny, záblesky světa, jak se otáčí, hlasitě cvaká, klíčem zapadá.

maloca • oranžová bohyně • řeka oheň

22. 3. 08

snídaně u řeky. malé mušky koušou a muži obsluhují, reina ještě spí. po obřadu se potřebuje prospat, *ayawaska fuerte*. chlapi vysvětlují, že tady jsou si ženy s muži rovny, ale vypadá to, že to říkají spíš kvůli sobě. vyptávají se, vyzvídají. odkud se znáte a jak dlouho se sem letí z evropy. a co ama, jestli je vdaná; gloria štěbetá, v roli převozníka, převádí věty tam a zpět. nikdo z místních neletěl letadlem, neviděl moře, třináctihodinový let jim zní jako muž na měsíci. gloria se pokouší, vysvětluje časový posun, ten podivuhodný fakt, že v evropě je ráno, když oni mají půlnoc. někteří pobaveně kroutí hlavou při představě, že u nich je ještě tma, a u nás už svítá.

ama neví, co se děje, jen si všimla, že pár tváří podivně zaplálo. řekla jsem, že jsi rozvedená, tak se ptají, jestli máš přítele, nebo žiješ sama. to víte, že má přítele, tákhle veliký chlap to je, profesor literatury na univerzitě.

pamatuj si, cos jim nakecala. napíšu si to, kdyby na to ještě přišla řeč.

si, si, teď se ptají, jestli za tebou přijede, ten tvůj profesor. to víte, že za ní přijede, hned jak skončí semestr, skočí na letadlo a máte ho tady.

amu ta hra baví, ale gloria dnes ztratila svůj smích. tak nevím, jestli tě tady mám nechat. ty se nebojíš?

koho? chlapů? ti se bojí mě. já mám vítr z hadů.

odpoledne mlaskají plantáží po pěšině, papáje a banány, mladé yucy a pak džungle a první tambo. srub uprostřed pralesa, střecha z listí palem, udusaná hlína, prkna, na kterých se spí. a dveře vždycky otevřené, neb tu žádné nejsou. gloria hledá kapesník a slova v kalhotách. no tohle vypadá jak krmelec. enrique? není tady divoká zvěř?

jen opice a kapybary. jaguáři a pumy tě cítí jak síru z notné dálky, jen těžko je zahlídneš.

prosím tě, amo, přece tu nechceš spát.

ne hned, až si trochu zvyknu.

s jaguárem?

dyť říkal, že sem nechodí.

tady opatrně, klouže to. svah, koryto potoka, deštěm zakalená voda, enrique se směje pod klenbou jazyků, ukřičeně zelené se mu potkávají nad hlavou. *aqua fría*. čarokrásná koupelna.

večer pod moskytiérou, v jedné posteli, špitání a chichotání. to místní ovzduší působí jako facelift, všimla sis? aspoň k něčemu to bylo.

dík, glorio, bylas skvělá.

já měla spíš pocit, že jsem břemeno. nejsem parták do džungle. o to větší seš frajerka.

ráno je čas loučení.

přítelkyně ti odjede, ale nebudeš tu sama, neboj se. mama reina se o tebe postará. budu ti vařit a prát, budu ti zpívat.

gloria v tropickém klobouku, oči ve stínu, plavou pod vodou.

chceš tady fakt zůstat? nechceš se mnou odjet? prosím, v argentině máme taky –

nechci. ušla jsem dlouhou cestu, nezabalím to kvůli pár štípancům a modřinám. tohle je to místo, není kam jít. navíc je tu krásně, ne? máš pravdu, přikyvuje, jestli je někde na zemi ráj, tak je to tady. je na ní vidět, jak ráda z ráje vypadne.

pamatuj, že můžeš kdykoli přijet, máš u nás domov, v jujuy i v buenos aires.

já vím. šťastnou cestu, glorio.

nebe jí padá na ramena, nemůže se hnout. někde za patou ten divný pocit, strach, jestli ji ještě někdy uvidí.

you are a rare beauty, my friend.

bílá košile prokmitne v pralese za řekou, slane zatne do očí. přestože nerozumí, nechápe cestu, kterou ama jde, ani co hledá, šla s ní. tak nějak zní definice bezvýhradné podpory.

rubínové vážky prošívají trsy páry, neúnavný šum, tam a zpět. uvnitř hlavy se jí roztikaly stovky hodin.

franco, další učitel španělštiny. v holínkách pod zadek, patrně je sebral někomu z místních chlapů. tohle je moje mango. a támhle je moje *gallina*, ukazuje na slepici. dům, *la casa*. ještěrky, stonožky, průzkum terénu. chvíli jde bosky, ama mu ponášá gumáky, sleduje tmavé nožičky, jak pleskají, bahno mezi prsty, listy, větve, červi. jsou mu tak čtyři, možná pět. přelézají pařezy a polámané stromy, franco náhle sykne, drží se za oko. ohrne spodní víčko, dej mi to pryč, donno. sakra, nějaká muška nebo co to je, čím to vytáhne? jasně, úplně nepoužitelná, všechny školy na velké há. franco jí čte myšlenky, ukazuje na košili, cípem ušmudlané látky mu loví muší křídla, on statečně drží. hotovo. sevře ho v náručí. *bien? si.* ama neví, komu se víc ulevilo. bere jí sluneční brýle, dává si je obráceně, pozoruje slunce, zkouší na něj dosáhnout. sol, říká. sol

grande. velké slunce. *prima*, už bereme adjektiva. *gallina bianco*. bílá slepice. jo, to půjde.

večer lekce pralesní fonetiky. pták, který zní jako žbluňknutí, blop-plop, blop-plop. další jen dře zobákem, drrřřřřř, drrřřřřř. a pak nějaký pískavec, cí-cí, cí-cí-cí. písmena jsou klikyháky, cui-cuí, cuí-cuí, na transkripci ptačí řeči nestačí. k-křříít, k-křříít – zííít, zííít. jak se to dá napsat? jak se dá napsat zvuk, kterým vítr prokluzuje větvemi, mlasknutí netopýra, když chutná kousek noni, dech listu, který padá, krátké heknutí, když přistane, když přilne k hladině. jak se to dá napsat, vzduch proložený zelenými pláty, krajiny v řece, noni po dešti; ovoce, co páchne jako blití.

comer – jíst, *arros* – rýže, *papa* – brambor, *pareja* – partner. zkouší dát dohromady holou větu, ale je příliš rušno, v tom hlaholu se nedá soustředit.

leží a dívá se do stropu. šrumec, shon a hemžení, buňky v těle, každá píd' kmitá, vrtí se, kobylky, pavouci, jejich sítě. tady nejsi nikdy sám. střechou je vidět ven. když prší, voda steče po palmovém listí, dovnitř nespadne ani ťuk.

24. 3.

velikonoční pondělí. dívá se, jak se dělá světlo. leze do polomokrých gatí, bagančata s fasádou bahna až po okraj, pár nervózních myšlenek v ranním svistu, trsy banánů na palici, kývají.

třřřřřřt – třřřřřt – třřřřřřt. je to pták, nebo hmyz? džum-ču-du-du-dúúú. rudí mravenci přispěchali jak španělská inkvizice, obšancovali jí věci cestičkami a pustili se do kabelky somračky. našli zbytek mandlí.

nejdřív se lekne, že má plané neštovice, ale pak zklidní. ohledává tucty štípanců, hlavně na rukách; všimne si, jak jsou symetricky nasázené, ve stejných místech, přesnost k nevíře. pralesní akupunktura. každý hmyzák v džungli obětavě stimuluje léčivé body vetřelcům.

sedí v jídelně, pára z řeky klouže po zádech. muži u stolu v kuchyni, občas k ní přisednou pohledem. džungle a tvrdá denní lopota, kromě reiny žádná ženská v dohledu. všechno vlastníma rukama, políčka, obydlí, zařízení. každý z nich je truhlář, tesař, řezbář. hospodář.

camina – procházka.

amito, pojď se s náma projít. franco v tričku bez rukávů, reina s mačetou a cigarillem. v tomhle ses myla, pamatuješ? *ajo saja*, popínavý keř s listy, co voní jako česnek. používá se k očištění koupeli před obřadem a k ochraně před zlými duchy. a tenhle strom je léčivý, silné laxativum. kamera zabírá členitý terén, nahoru dolů lesní pěšinou, domorodá žena a kluk na výšlapu, s nimi opuchlá blondýna z města bílá jako sůl, se slovníčkem v ruce.

stůj! franco se jí chytá za ruku. tarantule. tmavě hnědá, chlupatá. mám ji zabít? ne, reino, to ne. tarantule se rozvážně klidí z cesty a jde se dál. strom jako ježura, kmen porostlý bodlinami, odvar z kůry dobrý na žaludeční vředy. kůra léčivých stromů se často maceruje ve třtinové pálenice. nad hlavou růžice kapradin a bromélií, ostré skřeky ptáků, jednoho se jí daří napodobit, franco se udiveně otočí.

řízné tempo do kopce, pěšina přechází v močál, gumáky v bahně, každý krok čvachtá, slušné pocvičení. kopec končí, bláto pokračuje. brod přes říčku, nad ní motýli, žába barevná jak cirkus. pak malá plantáž, banány, kokosy, papája. *la casa*. luis není doma, jen slepice a rozestavěná kuchyň, palmová střecha na pilířích, dře-

věná podlaha na podstavci. většina obydlí tady stojí na kuřích nožkách, kvůli deštům. krátký odpočinek na dřevěné lavici, reina zkouší konverzovat. franco zul zablácené holínky a obul luisovy tenisky, o x čísel větší, plave v nich, chodí jak loutka utopená v sedmimílových botách.

klik. tohle už někde viděla, stejný záběr, jen z jiného filmu. před lety, v parku, malé šikmooké dítě, chůze zpomaleného robota, nožky ve velikých botách. v ruce drží klíč. zvláštní, jak se jisté scény opakují, jak se vnucují, dotírají, dokud nás nezmění.

změnil se vzduch, podezřelé ticho, divný neklid v nádechu. siesta končí. vamos? jde se. vítr rozhazuje rukama, čachruje, přidávají do kroku. v dálce rytmus, dusot kopyt, stádo mustangů, blíží se, žene, co krok to deset mil, za pár minut je šero, skoro tma. lomoz a praskání stromů, dolby stereo, vlna za vlnou, padají do cesty, rachot a kvílení. franco kníkne, reina štěkne, že je přece chlap. ama ho bere za ruku, v druhé drtí slovníček, ideální vybavení na výpravu do džungle. jo, kdyby byl můj, mrskla bych ho do kapradí, jenže není. navíc by se mohl ještě hodit. občas musí popoběhnout, když pukne strom a rozpadá se, trhá kusy dalších, než dosáhne zem. jak rychle se to přihnalo.

když byla malá, chodila v bouřce ven. seděla na zahradě, pod vysokým smrkem, hustý stříbrňák, schoval ji v náruči, rukama mu nepropadla ani kapka. viděla provazy, šípy střelce z oblohy a hromobití, stíny v poryvech. táta ji našel, zahnal domů. to je ta největší hloupost sedět v bouřce pod stromem, kdyby do něj praštil blesk, sežehne tě na uhel.

běžíme, franco hlasitě dýchá, občas ho tahám z bahna, jeho ruka mi vrostla do dlaně. nasládlá vůně močálu a probuzených duchů

rostlin, pěšina je přísavka, bláto nad kolena. konečně déšť, v závěsech, v přívalech, utržený ze řetězu. uvnitř se někdo směje, baba jaga v moždíři, nasedá a vyrazí, tohle je její čas.

franco se ptá, kdy budeme doma, jestli přenocujeme v pralese, místy to tak vypadá. kloužeme, přes spadlé stromy, reina se mu vysmívá. řekla bych ti neboj se, franco, ale nemám čas se dívat do slovníku, tak tě jen svírám a vláčím za sebou. už jsme blízko, slejvák nás honí švihadlem, tisíce paží, poslední desítky metrů sprint. francova radost. *la casa! la casa!* jo, jsme doma. barbína vypadá, jako by ji právě seškrábali z hrnčířského kruhu. mokrá, zpocená, opuchlá. a šťastná. převléká se ze špinavého mokrého do špinavého suchého. tomu se říká upgrade.

mobil, jediná časomíra, odešel; baterie zvlhla, umřela. solární nabíječku může dát v plen chroustům jako skluzavku. teď aby si dělala zářezy do dřeva.

smích. na co je ti čas?

čas. co to vlastně je? rozhlíží se, ale žádný vykládaný ani naučený slovník není v dosahu.

tak vzpomínej. čas jako fyzikální veličina vyjadřuje dobu trvání děje. fajn. ale pak je třeba definovat interval, časoprostor, vzdálenost, souřadnice a šipku, která určí směr, kam čas běží. z této fiktivní přímky si pak ukrájeme kousky, jako by to byl pecen chleba, a remcáme na jeho nedostatek.

jeff jí kdysi vysvětlil, že einsteinova křivka časoprostoru jednoznačně prokazuje, že nikdy nelze očekávat, že čas bude lineární. čas jako lineární kontinuum je plodem lidské mysli. tak. možná stačí vědět, že jednotná a jasná definice času prostě neexistuje.

tma spadne ve dvou kapkách, všechno řve a řeže, řeka vaří do noci. ama slyší troubit slony, má strach, že ji ušlapou. ještěže tu žádní nejsou, bude se jí něco zdát.

* * *

v new yorku ji uštknul had, zeleně splýval v central parku, třikrát na ni vyskočil. cítila zuby v pravé noze, lýtkem se jí šířil jeho stisk. měla v kapse protijed, v růžové ampuli, držela ji v ruce, ale nevěděla, nebyla si jistá, váhala ho použít.

praní v tropech je zábava na půl dne. ama je slitá, ještě než nali-je vodu do necek. zatuhlé bahno jde ztuha, štípance pálí a jasná záda bolí. kolem hlasy ptáků, elektrický zpěv, jódlování trolejbusu. z polední džungle se vyloupili v hloučku, indiáni shipibo, muž, dvě ženy a tři děti v tradičních krojích, tváře plaché, hladové, děti okusují třtinu, z dálky to vypadá, jako by ohlodávaly větev. přišli pro jídlo. dospělí si sebou odnášejí otýpky na hlavě, tiše mizí v pralese.

ty mušky, co vypadají jako snítka prachu, jako tečka za slovem, vyrábí jelita jak řezník. chvílema má pocit, že jí z toho hmyzu jebne.

uno, dos, tres, quatro – a jsi v prdeli. nejvyšší stupeň retardace, jazyková vybavenost láčkovce. v tom vedru se ti roztekl mozek, amazonko. *camisa* – košile. *tengo hambre*. mám hlad.

někdo přichází, před sebou tlačí kus nábytku. *biblioteca*. tramtaradá, hegner má výraz vědce, který právě sestrojil lunochod. vyřezávané poličky jak ze slovácké vísky, uprostřed spodní fošny

krátký kůl. a co je tohle? ama ukazuje na klacek, který trčí do prostoru jak ztopořený pták. to je na toaletní papír. aha, na to by nepřišla, knihovnička s držákem na hajzlák. *muchas gracias*. věnuje mu úsměv princezny na zámku.

přemýšlí, co by do těch polic naskládala. poprvé v životě je úplně bez knih, poprvé v životě nemá co číst. má s sebou jen španělskou konverzaci a slovníček. jedinou skutečnou knihu, kterou se vybavila pro případ pustého ostrova, goswamiho *self-aware universe*, kterou jí poslal jeff, zapomněla v letadle z amsterdamu do limy. když to v limě zjistila, dostala rozčilením škytavku.

píše za svitu svíčky, schovaná pod moskytiérou, tenká síť zažene strachy. když zhasne, autopilot nahodí provařený repertoár. pochyby, otázky, hovory s přízraky. ne, nemohla jinak. je na správném místě, ve správný čas.

mňágoty. to víš, žes mohla jinak. copak tě sem někdo zavlekl? ne, ale poselství byla jasná.

poselství z království arabely? delfská věštírna? dej si obklad. hlas ve tmě je blízko.

ama? pojd' na obřad, už je čas.

manu ve slavnostním hábitu, hodně tmavá kůže a bílý úsměv, ze všech místních určitě nejvíc sexy. nemluví s ní, ale vždycky je někde na dosah.

maloca, svíce na oltáři plamenně vytrubuje. hegner si sedá, prudce uskočí, rychlým pohybem něco praští. mrtvolu vyhodí ven. skvělé. ama sice neví, co to bylo, ale modlí se, aby jí, až svíce zhasnou, něco podobného nepřistálo na hlavě.

uklidni se, zapomeň na to. o co ti jde? v nejhorším zakukáš. vždyť protos sem přijela, aby to bylo rychlý.

když po ní ve tmě při obřadu něco leze, tak neví, co to je – a jestli to vůbec je.

ayawaska. hořká pachut' a kýbl pochyb; kde jinde bys chtěla být? sem tě zavedla cesta havrana. říká kdo? havran je přelud a ty jsi blázen, když posloucháš kdejakého ptáka, co se zjeví ve snu nebo v horečce.

mareado? enriqueův hlas ji překvapí.

poco.

směje se. chceš víc?

si, *quiero más.* chci ještě.

za pár minut svlíká tělo, vyletí korunou. shipibo indiáni hrají na flétny z třtiny, které jim spadly z nebe, aby mohli ke hvězdám.

babi? vidím tě, bělavé stíny, rojí se, v houfu víří. vidím, jak ležíš v posteli a spíš.

nese ji to, vědomí, že stačí myšlenka. propadá se, enrique na ni mluví. netuší, jak dlouho jí trvá, než otevře krám, než se vykloní a vyvěsí slova, než navleče větu. *mareado?* jo, nadoraz.

tělo, které není její, a tlumený smích ve tmě, snad manuův. měsíc v mlze přihlíží, jak chrlí své kamení ke hvězdám.

ráno u snídaně jí enrique tvrdí, že při obřadu mluvila plynule španělsky.

stěžovala sis, že tě žerou komáři a že se hrozně motáš. zlobila ses, že jsem ti toho dal moc, že sis neměla přidávat.

zvláštní. vzpomíná si, že jí ukazoval kameny a vyprávěl o rostlinách a moci stromů, zvířat, o tajemství jaguára. jaguár je ochránce, provází šamana prostorem mezi zemí a říší mrtvých, vrčí, zuby

cení, když se zlí duchové odváží přiblížit. je tady rostlina, ukážu ti ji, jmenuje se *soga*, když ji požiješ, proměníš se v jaguára. musíš si ji ale nejdřív získat, přinést dary, obětovat, musí ti to dovolit. když si tě oblíbí, uřežeš ji, takhle seřízneš, a na řez vyryješ jaguára. pak ji uvaříš a vypiješ.

jak mu to všechno mohla rozumět? neví, co si o tom myslet.

a musíš furt myslet? o všem mít úsudek?

na úsudek se může vysrat. doufá, že úsudek byl to kamení, co včera vyblila.

místopis koupelny. prkenná podlaha nad řekou, hrubé fošny pár čísel od sebe, stěny do výše ramen průměrného evropana, místní se schovají celí. na lavici lavory a kartáče na mytí prádla, v jednom lázeň z čerstvých bylin. na podlaze velké kádě a miska na polití, na stěně věšáky, gumáky se zouvají venku. koupelna nemá střechu. když pořádně lije, člověk se nemusí polívat.

koupelna je zároveň parní lázeň. ama z ní vidí na druhý břeh, na magický strom, který k ní mluví, svléká se, terakotová kůra z něj tence padá jak opálená kůže. stačí na něj pomyslet a něco se děje, uvnitř, kutálení v žaludku, cinkání kostek ledu.

omývání zaprasených gumáků v řece je denní rituál. stejně tak jejich obligátní vyklepávání pokaždé, než si je člověk nazuje. místní na to mají grif. holínku obrátí podešví vzhůru, patou udeří do něčeho tvrdého, do stromu nebo hrany stolu, aby případný vetřelec, který by se zabydlel ve špici, vypadl či vyletěl ven.

všichni lidé džungle nosí gumové holínky, z čistě praktických důvodů. většinou černé nebo zelené. gumáky se totiž dají nosit i z jiných než praktických důvodů. ama má gumáky se stříbřistou obrubou z nepromokavé látky, která se dá utáhnout tka-

ničkou. jsou velice šik. když si je umyje, připadá si jako v new yorku.

manhattan, 2007. největší hit podzimní módy: gumové holínky. dámy na páte avenue v pestrobarevných gumákách, k sukním, ke kalhotám, do každého počasí. to je holý fakt, žádná halucinace. ti domorodci tady netuší, jak jsou *in*.

ama si uvědomuje, že na všechno se dá dívat různě. její situace se dá popsat velice jednoduše, výstižně a přehledně.

subjektivně: pocit klidu, sounáležitosti.

objektivně: zoufalá běloška se po týdnu v džungli rozplývá nad každou blbostí a sama sebe přesvědčuje, že je v ráji.

ona ví, že to, co zažívá, se dá oblepit nálepkami, termíny z psychiatrie, že jsou na to prášky, tlumící preparáty. sama si může napsat diagnózu. psychóza s bludnými představami, trvalá excitace a mentální dezorientace, občasné delirantní stavy provázené halucinacemi, často pod vlivem psychotropních látek.

jenže ona to nechce tlumit, nechce už nic blokovat, retušovat. cítí, že se v ní něco probouzí. možná má poslední šanci.

pais. země. vlast. stále se jí vyptávají, tam u vás, ve tvé zemi.

yo soy. já jsem. kdo vlastně?

kóan: kdo jsem?

kóan je místo, kde je pravda. hlava ho nechytí, dá se jen prožít.

kdo jsem?

muži navečer přicházejí, v rukách unavené mačety, po koupeli bíle plápolají nad vodou, v čistých košilích. a hegner jí přinesl další kus nábytku. včera věšák na šaty, dnes to vypadá na krmítko pro ptáky.

bela, říká, ukazuje na svíčku na stole. ji napadá jen *bela* a *sebastián*. *hegner* zatlouká krmítko do stěny a zapaluje svíčku, kterou zasadil dovnitř. *ama* pozoruje jeho výraz, dojíká ji to úsilí, snaha potěšit někoho, kdo se těšit nechce. nebo možná chce. vlastně se už docela těší, co přinese zítra. mohl by jí vyřezat *remosku*.

28. 3. 08

ráj na zemi. další probdělá noc, vedro a vlaky myšlenek. ráj na zemi, opakuj si to. ruka přilepená k obličejí. ráj na zemi. štípance po celém těle. zemřít se dá různě. skočila do vařící řeky. uškrábala se k smrti. ráj na zemi. smrt na svědění, v tomhle zasraným ráji je to docela pravděpodobný. ranní mytí je balzám.

rozum je zalezlý, skoro o sobě nedává vědět, jen ve slabých chvílích znovu udeří.

jsi zralá na *cvokhaus*.

tohle už je ohraný, něco nového by tam nebylo?

nebylo. přirozeně. *ama* konečně pochopí, že racionální úsudek může jen tam, kde už jednou byl. situaci analyzuje a vyhodnotí podle předem stanovených schémat a pravidel, tím pádem se vždy pohybuje v mezích známého a ověřeného. co se nedá zařadit, skartuje. a nikdy, nikdy nevymyslí nic nového.

rozum je dobrý na to, aby si zapamatoval pár slovíček. tak šup, šup, další lekce španělštiny. *el paraíso*. rajská zahrada. *calor*. v tomhle vedru má z mozku rajskou. chce to přehodit výhybku, utéct do jiného příběhu, do jiného snu. když si vymýšlí, jako by víc žila.

jak rozum závodil se světlem

žádné bylo nebylo, tohle se prostě stalo. jednoho krásného dne, kdy měl rozum pocit, že už má všechno pod střechou, si jen tak lebedil, sčítal a odčítal, odmocňoval, stříhal ušima a říhal nudou. co teď?

něco musí vymyslet, jinak by mu z toho nicnedělání mohlo přeskočit. v tu chvíli se mu rozbřesklo. koutkem oka zahlídl světlo, které kolem proletělo jako žižlavá čára. představa, že by mohl světlo porazit, ho vzrušila natolik, že se celý opotil. jakmile trochu vychladl, zašel za světlem a řekl: hej, pojď si to rozdat. tupohlaví jazykové tvrdí, že tě nikdo nepředhoní, a na to bych se já rád podíval. dáme si závod, ať se ukáže, kdo s koho. světlo jako když polechtáš, smálo se, potřáslo hlavou. ach, rozumě rozmilý, vždyť neseš tíhu světa na hrbu svých závitů, jak bys mě mohl porazit? rozum měl však jasno a nedal se odradit. nesnaž se mě chlácholit, takovým řečem já nehovím. tak dobře, řeklo světlo, když jinak nedáš. rozum se zaradoval, obul blýskavé tretry a zaklekl do bloků. tři, dva, jedna, start!

v tu ránu se světlo rozletělo do všech stran a rozum se zastavil. kudy se dát? přešlapoval, vážil, analyzoval, až vybral dle pravděpodobnostních pravidel ten nejpravděpodobnější směr ze všech pravděpodobných směrů, a konečně se rozběhl. běžel, utíkal, každou křižovatku prosvištěl, na semaforey nedbal, běžel, hnal se rychleji a rychleji, až narazil na kruhový objezd v dejvicích mezi evropskou a československé armády. a jak přemýšlel, kudy dál, motal se pořád dokola, rychleji a rychleji, odhazoval tíhu, vůně kvarků a škvarků, planckovo napětí, dokolečka dokola, až se mu z toho zamotala hlava. všechno se míhalo, splývalo, hlava se mu motala čím dál víc, až se nakonec úplně ukroutila, upadla. v tu chvíli rozum zjistil, že má křídla. a tak se rozletěl, za hory, za doly, za zlaté parohy, skrz nebeskou klenbu, napříč souhvězdími, prosvištěl velkou galaxií, nad pravým bokem andromedy, řítil se dál. a jak tak zrychloval, už už to vypadalo, že světlo dohoní. rozum se nepoznával, byl tak rychlý, že už vůbec nepřemýšlel, dýchal světlu za krk, šlapal na paty. a teď tě mám! v cílové rovině ještě přidal, naposledy zrychlil a světlo konečně dohonil.

v tu chvíli se sám stal světlem.

přicházejí indiáni. carlos a lus, diego a linda. pospíchali, skoro běželi, měli strach, že to nestihnou, než se vysype obloha.

odpoledne hukot, masitý déšť, roztleskané pěšiny; džungle se nadechne. chlapi spravují střechu, ženy prozpěvují, čarují. lus a linda jsou umělkyně jako jejich matky a matky jejich matek, jako většina shipibo žen. stříhají, šijí, vyšívají, vkreslují do barevných tkanin posvátné vzorce, geometrii vesmíru, unikátní tvary, které dědí jako geny. z rukou se jim líhne keramika, bez hrnčířského kruhu, stáčejí hladkého hada z hlíny, jednu spirálu na druhou, nádoby lehké a hebké jako z papíru. spleť vzorů mluví starobylým jazykem, mapují řeky džungle, křivky anakondy, putování po hvězdách.

linda vytahuje vyšívanou sukni obarvenou do ruda kůrou *caoby*. látka se musí několikrát namáčet v odvaru z kůry stromů a pak sušit na slunci, aby barva dostala sytější odstíny.

vzory do nás prší z nebe, duchové předků vedou naše ruce. naše kosmologie je obtiskem naší mysli, krajiny uvnitř.

manu a carlos chodí po trámech jak akrobati, balancují ve hřbetu střechy, vsouvají čerstvé palmové listy do míst, kde střecha prosvítá, utahují lýkové provazy. ama si kreslí jejich obličej, posunky a hlasy. manu ručkuje po kládě, pod ním šest metrů pád. vysochané ruce, pevně vázané uzly na pažích, na ramenou tetování. směje se, když ji vidí, jak zplihle sedí u jídla a ksichtí se, nad vařenými *plátanos* a enriquovým žvaněním o jejich nezměrné, nevyčerpatelné, ale zcela vyčerpávající prospěšnosti.

smrákání je žebřík, po kterém vylézá hmyz. obří mravenci proudí po zábradlí, dovnitř vletěli dva létavci. netuší, co je to za havěť, možná jsou to švábi. jak to má vědět, když švába v životě nevidě-

la. svíčka plápolá, plamenem loví, chytí lem průsvitných křídel; třpytivá muška rychle praská, upaluje, mění se v dým. další krouží kolem, nedají si říct.

30. 3. 08 domingo

neděle se pozná jednoduše. nikdo nepracuje, jen reina a já máme furt stejnou náplň dne. ona vařit a prát, já zabývat se sama sebou, což je značně vysilující. ani po celodenní dřině nejsou domorodci zdaleka tak vyčerpaní jako já. na programu pochybnosti a katastrofické scénáře. odstup si, vylez na strom nebo na střechu a sleduj, co všechno jeden ustrašený mozek vymyslí.

dopátrala se k důležitému zjištění. ta strašná tropická choroba, ze které se jí po těle množí drobné pupínky dnem i nocí, jsou mravenci. v posteli, všude. fajn, mravenci se dají přežít.

a to je dobře, nebo špatně?

rozum je kolovrat. sakra, ama dobře ví, jak vypadaly tři přadleny. velký pysk, široký palec a noha jako tortilla.

reina pere na valše. ama neví, co by s valchou dělala. při sbírání prádla jí bílá košile vyskočí z ruky, a šup, válí se v bahně, doprdele práce, takže repete. další máchání, přitom myšlenky ve tvaru vyždímaných triček a děravých ponožek. proč už tak nežijeme? co se na tomhle lidem nelíbilo? vždyť je to nádhera, vyprat si prádlo v řece. na valše. nacpat prádlo do pračky a stisknout tlačítko umí každý pitomec.

při hledání souvislostí pořád stejná slova. přijetí. smíření. pitomec.

hlavní problém je netrpělivost. jak udělat z nepřítele přítele? odstraníš zápor. odpor. spor.

jako vždy, král posílá hrdinu na nebezpečnou výpravu v naději, že se nevrátí. hrdina dostává cestou cenné rady od kouzelných babiček, skřítků, zvířat a jiných vědou zdiskreditovaných individuí, jen jim uvěřit.

kudy se dát?

učí se číst semaforey, oči džungle křičí barvami, jen stezku si musí proklestit každý sám.

na náměstí duchů je klid. barvy soli, útvary, jako rotorua v miniaturním vydání. všechno se opakuje. solné krápníky a díry v zemi, ve vzduchu pukavce. v jedné z horkých louží se hemží šarlatové píďalky, tenké jako vlas. jak v tom přežijí?

po kamení skáče doprostřed řeky, zouvá gumáky, svléká se. lehá si, balvan ji drží pevnými pažemi, pára obchází, hladí, zaříkává. vapor. za pár minut se propadá, skála ji vdechne, pohltní, našeptá vzpomínku, když byla malá, znala jejich řeč, pozvolné slabiky, mlčení, kterým duní. rozmlouvala s nimi, s národy kamenů, pomalým plamenem ticha. jsou jako lidé, jen mají delší dech, zářezy v paměti. ztrácí se v nich, sama sobě, vylamuje pomníky, drolí, ohmatává odložené tvary. kámen šeptá v dlouhých vlnách, mmmmlllluuuuvííí sttttraaaaššš-nnnnněěě poooooommmaaaaallluuuu. vlévá do něj své atomy, cítí jeho v ní, prolnutí, prorůstají, jeden nádech miliony let. očima kame-
ne vidí zpátky na začátek, čas, než se země pověsila slunci na krk. když se posadí, všechno se otáčí, rychle, rychleji. fajn, klídek, hlavně se nehýbej, nebo sletíš. jak rychle se člověk v téhle vodě uvaří? hnusná smrt, ale rychlá. nejhorší je smrt z vyděšení.

tak se hezky posad', pomalu se obleč a zkus suchou nohou doskákat zas na břeh. pako.

za kuchyní je lis, na kterém vyrazily nové větve. šaman jí vyprávěl, jak jim loni starý luis nešťastnou náhodou zapálil políčko cukrové třtiny ve svahu nad santuariem, když vykuřoval vosí hnízdo. tak zachraňovali, co se dalo; během jednoho dne vyřezali dva ozubené válce, jen pomocí kladiva a mačety, aby zpracovali, co zbylo z ohořelé úrody, než zplesniví. další den všichni lisovali až dlouho do tmy, dokud nebylo hotovo.

k večeri *pescadito*, nasolená rybka. v den příjezdu se s gloriou shodly, že to není k jídlu. teď se tím futruje a mlaská jak žába po mouchách. rybka sice slaná jak herink, ale lepší než *arros y plátano* furt dopryč.

lidé džungle ví, jak skladovat rybu bez elektřiny, bez lednice. nasolí ji a usuší. před vařením či pečením se sice propláchně, ale slaná chuť zůstane. tahle má kůstek jak sardinka a vůbec, za příčetného stavu by to nezkoušela jíst.

ke stolu připajdala slepice, která nemá pařáty, jen malá kopýtko, jako by měla zakrnělé tlapky. má slepice tlapky? to je fuk. reina se směje. když byla tahle slípka kuře, vlítla do řeky. než ji enrique vytáhl, měla nožky jak vařené krky. tuze veselý příběh, místní se můžou potrhát, pleskají se smíchy. a slípka se natřásá jak artistka v šapitó.

reina jí vysvětluje spoustu věcí jako děcku. když neumíš jazyk, většina domácích tě má za pitomce. nevádí, v roli přitroublého dítěte je jí celkem fajn. při hledání souvislostí stále stejná slova. přijetí. smíření. pitomec. slovo pitomec probírali ve staroslověn-

štině. pitom znamená vykrmovat, starat se. pitomci byly slepice, husy, kachny, domácí zvířata, pitomec je někdo, o koho je potřeba se starat, krmit ho.

proč ji to teď napadá?

hezky se tu o ni starají.

31. 3. 08

je noc. venku dusno, uvnitř žár. chtěla by rvát, nadávat, vyletět z kůže. leží v hořícím mraveništi, v moři žvýkaček a zkouší se s tím smířit. kůže rozškrábaná do krve, třeba to pomůže. myšlenky jako davy na hlaváku, jen většinou netuší, kam jedou. je to moc těžký, havrane, vzdávám to. porad' mi nějaký rychlý způsob, jak to skončit.

jdi ke zdroji. nebuď líná a jdi ke zdroji.

kašlu na zdroj. jsem líná a zbabělá a chci chcípnout.

lapá po světle, tápe, neví, jen pryč z tohoto sevření. prosíííím!

proste, a budete vyslyšeni. žádejte, a bude vám dáno.

tak slyší mě někdo?!

bílé světlo. oči ho nevidí, ale je tu všude okolo.

všude okolo je tma.

nechod' si prát sama, *mi niña*. odpočívej, mama reina ti vypere. není to práce pro tebe, není dobré, abys tahala vodu z řeky. mama reina všechno udělá.

ještěže nemají elektrinu, ona by jí v tom vedru i žehlila. někoho jí to připomíná, mama reina všechno udělá.

kde je franco, reino?

ten už je zpátky v pucallpě, chodí tam do školy, je moc chytrý, víš. sem jezdí jen na prázdniny.

reina mluví a mluví a najednou nemůže, tvář jí stéká po rukou, do špinavé utěrky. francův táta byl rybář, víš? můj syn. zemřel, za chvíli to bude rok. takhle skočil do vody, už se nevynořil. když ho vytáhli... bylo mu pětadvacet.

mluví dál, zajímá se, polyká, ama nic víc nerozumí, ale tohle stačí. mama reina. její slova tají, taví se, rozvíjí, stanou se melodií, a ona zpívá. modlitba s vůní skořice a citronové trávy, zatahuje nebe. zpívá líbezně, teskně a konejšivě.

to je pro tebe, *mi niña*. pro tebe a mého syna.

1. 4. 08

enrique a hegner se vrátili z pucallpy, chlapi nosí kargo, reina vyvaňuje. máš krásné vlasy, amito, rozplývá se, vypadáš jako panenka. manu se směje v houpací síti, s cigarillem v ruce. ptá se, jestli má ráda děti. jo, manu, hlavně ty vaše jsou fakt k sežrání.

hegner přivezl z pucallpy manuova syna a jeho bývalou, jen na pár dní na návštěvu, budou spát s hegnerem v chýši za řekou.

tak hegner přebíral manuovi ženu, tomu ama nerozumí. co je to za ženskou? hegner místo manua. kdo vymění volvo za moskviče? nějak jí to nesčítá.

a za stolem sedí reina. reina lus flores paredes melendes. dělá chapo. v prstech mačká sladký banán, hněte, hňoucí, mne, na kaši, na břечku, přilévá kapku vody, do toho přesypá svůj příběh, ze břehu na břeh, koloběh mužů a dětí, místa, na kterých pleskala zemi bosýma nohama.

reina lus flores paredes melendes

máma nás měla deset. ve vísce, kde elektřina byla jenom snem, nedaleko tourna vista. tourna vista ševalilo cizokrajnými kejkli, tvářilo se důležitě jako šamanovo kouzlo. když jsem poprvé škobrotala s nůši bylin uvřískaným tržištěm, měla jsem pocit, že se musí celá ta paráda každou chvíli rozplynout. v přístavu řval dobytek, krávy, prasata, chytali je za ocasy, tahali z bárky, kvikot a klopýtání, krávy zděšeně hučely. enriqua jsem potkala, když mi bylo šestnáct, díval se na mě tím pohledem, co mi dělal z kyčlí pěnu. jenže já ho nemohla chtít, neměla jsem pro něj místo, ani v břiše, ani v životě, což je totéž, ale to vědomí mi tehdy ještě nesedělo v hlavě, bydlelo v provlhlých sklepeních, dole pod pupkem. enriquovy oči ve mně šmejdily, ale ve mně už se dělo další dítě, moje holčička, zrála a kulatila se, její vlásky šimraly mý stěny. po noze mi šplhal dvouletý alfonso, svému tátovi podobný každým škytnutím. a tak enrique zase zmizel, nechal mě mým dětem a šlapal vlastní pěšinou, tak jako můj muž, dlouho mě nehřál, zbyl mi po něm pár bot a dva caparti. alfonsův táta byl ostrozubý kajman, bylo mi třináct, když mě rozsápal. rodila jsem doma, to se ví, u své mámy, kde jinde bych rodila. máma dobře věděla, k čemu mi dát přivonět a jak se břichu zpívá, zaříkává, jak se vábí děti, aby vyplavaly ven. malá lusita byla páteční, vypadla s lomozem, soptila a nadávala, až se hořkou slinou zajíkla. máma ji strčila do škopku s vodou. no jo, táta se ti nevyved. zdechnul se, a co naděláš. tak se nečil, ať nepřiženeš řeřavý vítr, ať neuschne úroda.

můj kajman se už neukázal, holku nikdy neviděl. vandrovala jsem, pachtila se, ale vždycky jsem zas přišla domů, k mámě a sestrám, k dětem, které přibývaly.

matka byla láteřivá, hlasem do mě sekla, uštípla hned ve dveřích. pátej chlap a šestý dítě, s tím mi nechod' na oči. ale pak se uklidnila,

jen předla a broukala, když ze mě vyzpívala další křikavu. jak to chceš žít, co, holka trajdává? na chlapy jsi měla obě ruce levý, a teď máš k tomu celej vnitřek jak chabě zalátanou mošnu. co s tebou, když sama nevím, jak takový nadělení vyspravit.

břicho mi žluklo, potom vzplálo, crčelo to ze mě v trsech jako kyška, život mi utíkal mezi nohama, pro takovou mátožinu si brzy dojde kosatá, bědovala matka, musím sehnat medikuse, přece mi tu nenecháš šest sirotů. a tehdy se objevil; nevím, jak ho matka vyslídila, ale najednou stál ve dveřích. enrique. byl už léta šamanem, síla z něho čněla, ruku na mě položil a hned věděl, co a jak. dával mi byliny, obklady, odvary jsem pila, chodil den co den, než se mi stěny stáhly, rány zahojily. pak se mě zeptal, jestli bych ho chtěla. se ví, že jsem ho chtěla, byl moje láska, od prvního pohledu, ty oči jsem chovala celý roky v sobě jako škapulíř. matce se líbil, byl mlčenlivý, to ona měla ráda, víc takovým věřila. chlapi, co jsou dvornomluvní, od těch se drž dál. řečněním dřevo nepořeže, jídlo nenaloví, toho šamana ti samo nebe seslalo.

enrique mi nafoukal duši zpátky do těla, narostlo mi nové listí, vlasy mi zas zhoustly, leskly se jak semínka durmanu. byl v něm klid, přeléval se do mě, učil mě zpívat, s rostlinami příst. kosili jsme spolu, co nám stálo v cestě, šlo se s ním lehce, drkotavý štreky k nohám líp přilnuly, lidé k nám docházeli, za šamanem se táhli, třaslavým hlasem děkovali.

santuario se nám vylíhlo, z modliteb a obětí vyrašilo, kvetlo, vonělo, dotklo se mě v srdci, andělé tu ke mně začli přicházet. dřeli jsme, to se ví, bez lopoty se zem neobměkčí. aspoň jsem k něčemu byla, já vždycky uměla vzít za práci. když mi umřel antonio, něco mezi námi kříslo, další kus duše mi odletěl. vzali jsme sem moji snachu, nai, francovu mámu, než se holka vyhrabe z tý největší trýzně. chytrá ona je, to se pozná, ze rtů jí to splývá, když se rozpovídá,

ale tehdy byla v bryndě, vděčná za pár *plátanitos* a chlácholivou písničku. a enrique, že to s ní zkusí, že ji vezme do učení, když už s námi přebývá. dlouho se tu neohrála, hnalo ji to zpátky do města. teď čeká dítě, bůhví s kým, mladá vdova. no já taky bývávala divoká, ale žalu neuteče, o tom já něco vím. nestrkám se do toho, jen francovi bych přála, aby tátu měl. a co s tím, když je v pánu, z popela ho nevyštracháš, ze slz nesložíš.

malý julio stojí na druhém břehu, pokřikuje, žadoní. ginder ho přenáší přes vodu, reina s rukama v bok přikyvuje, očima blýská. klukovi jsou teprve tři, taky mu chybí táta, víš. klukova máma má jiného partnera. manu ne, ten je *solo*.

manu konečně vyplave z hukotu, dítě v sandálkách se batolí, bahno mezi prsty, běží mu vstříc. manu ho zvedá, prohlíží mu tlapky, posadí ho ke stolu. julio si chce hrát, ale není kam jít, déšť na každém kroku. v jídelně najde amu, leze jí do klína, reina se dívá, jak spolu dovádí, povykují. leze, leze, po železe. kluk řičí na celé kolo, ama prozpěvuje. travička zelená, ty jsi moje potěšení.

k večeri *pescado con hormigas*, ryba nadívaná rezavými mravenci. nejdřív se ji snaží očistit, ale záhy vzdává rozmařilé tužby a představy o krasochodném běhu světa a hází to tam, jak to přijde. hlavně že jsou mrtví, nebudou ji žrát v žaludku. v jídelně se smráká, na stole mrkají petrolejky, reina bafá mapacho. julio svádí boj, křičí a vzpouzí se, casnuje, hegner se snaží, vysiluje, dítě se vysmekne, uniká, nechce s otčímem zpátky za řeku. manu mlčí, ruce založené před sebou, s očima šelmy, nachystaný ke skoku. hegner to vzdává, odchází sám na druhý břeh, reina tiskne rozškytané dítě na prsa jak uzlík prádla. ty chceš spinkat u tatínka, vid'. kluk v slzách září, když ho manu zvedne a hodí přes rameno jak palici banánů. *buenas noches*.

2. 4. 08

jsou tu nějaké knihy, chceš se podívat? hegner, který je tady za světáka, protože umí číst a psát, jí podává štos, asi tucet kusů, většinou brak, navíc španělsky. na spodu hromady ošuntělý paperback v angličtině. carlos castaneda: *tales of power*. příběhy síly. vdechne zatuchlou vůni a otevře.

hnutí uvnitř, zvedla se opona, kolem všechno ztichlo, jen řeka tlumeně oddychuje, něco se blíží. „teď se ti roztřesou kolena. dal ses na cestu síly a to se nedá vrátit.“

děšť visí z nebe jako oprátky.

„to nejlepší ze sebe člověk vymáčkne, až když stojí u zdi.“

místy má pocit, že ví, co hledá.

„život bojovníka totiž nemůže být chladný a osamělý a bez citů, protože vychází z jeho lásky, jeho oddanosti a odevzdanosti tomu, co miluje. tou láskou je tento svět. bojovník kráčí po stezkách své lásky a je úplný, ať je kdekoli.“

něco je jinak, jinak vidí. rozeznává tvary, vykousané listí papáje, žilkování noni, plody s béžovými očima. venku déšť, jako když se sype mouka, uvnitř chůze po hrotu nože. dá se tohle unést? osahává obličej, levá tvář se rozjíždí, kolabuje. má v těle doupě, pomalu se probouzí, zvíře, co sídlí uvnitř i vně. džungle mlčí v přívalech. komáři zpomalili, jednoho zabila v letu; okolo pořvává okrový pták s rumělkovým podvozkem.

může milovat celý svět, a přitom zabíjet komáry?

řeka zvedá ramena. kameny, po kterých se chodí na druhý břeh, mizí pod hladinou. myslím na tebe, jak se ti daří. nemáš to leh-

ký, a k tomu všemu máš mě, jako návdavkem. někdy je mi tě líto, mami. kvůli mně. pták ve žlutém hábitu si sedá blízko, thijũũũũ, hledíme si z očí do očí. opakuju to po něm. thijũũũũ. on chvíli vyčkává a pak mi odpoví. posíláme si zvuky tam a zpět, a nějak nás to oba obrací, mění, přetváří. zdává se mi o řeči ptáků, ráno se budím s peřím na skrání.

4. 4. 08

„pokud nebudeš jednat bezchybně, pokud budeš netrpělivý a zoufalý, tak tě nemilosrdně sejmou ostřelovači z neznáma.“

osvojila si místní tempo, žádný spěch. dnes je čas dovádění. julio skotačí, sápe se po ní, jako správný chlap jde hned po zipu. ama si ho zapíná do bundy, max jí vykukuje z výstřihu jako klokáně. ptá se jí na spoustu věcí, ona většinou nerozumí. *yo no se*. nevím. *señora yo no se*, retardovaná, ale to mu nevadí, řídí se srdcem. má ji rád, i když ví úplnou díru v plotě. chce, aby mu zpívala. kočka leze dírou, pes oknem, nebude-li pršet, nezmoknem.

nachází tu někoho, koho nezná. svléká ponožky, bosýma nohama se boří do své kůže, do hlíny, odhazuje košili, proudí. je déšť, je list, světle zelená, žluté žilky na kůži, kapky pleskají tvářemi a nebe spadlo na hlavu.

pilar přišla na návštěvu, překročila řeku. má světlejší pleť, taky vlasy, liší se, vyniká, s úsměvem rozkládá, vyptává se, šveholí. pilar je princezna, trofej pro vítěze. pilar to ví, ženy jejího rodu kráslí zem, rámě mužů, vědí, jak držet otěže, jak okem mrskat. pilar přeskočí z dětí na muže, čelo nařasí, manu jí křupe v zubech, bytní, ama cítí hořké býlí, připálené hrnce, ohniště ještě doutná. každý na jiném břehu, mezi

nimi spařená řeka a mlhavé chuchvalce. ukradený jí nebude. ama se sbírá, klidí se, vidí ohořelé sliby, ptáky, co mají zobák jako nůž.

uprostřed noci řev. reina, je to reinin křik. než se ama vyhrabe, než se postaví na nohy, slyší manua. oba hlasy se prolínají tmou, jeden rozrušený, plačtivý, druhý hluboký a klidný, konejšivě kolíbá. reina pak zpívá, zní to jako modlitba.

byl to zlý duch, ale manu ho zahnal, říká reina u snídaně. julio těká, nemá stání, chce na druhý břeh a zase zpátky, nikde není správné ovzduší. řeka nafukuje jeho křik, pak pláč, manu jde znovu pro dítě. mluví s pilar, zvuky sem a tam ve změti posunků, ginder je nesvůj, od stolu v kuchyni sleduje němý film za řekou. pilar a manu, mezi nimi oheň a šípy. amy se to netýká, přesto jí těžkne dech.

můžu si přisednout? hegnerovy slzavé oči a podlomený hlas. pilar se s ním rozešla. moc to bolí, ukazuje na srdce. měli jsme problémy, sípá, skoro štká, tak mi řekla, že se vrátí k manuovi, kvůli klukovi. bleskurychlá střídačka. scéna končí, vypaří se nad vodou. pilar vláčí velkou tašku, manu s báglem na zádech a klučinou za krkem. hegner ještě něco povykuje, ale pilar táhne dál, ani se neohlídne, neodpoví, džungle klapne čelistí, jsou pryč.

hegner štípe dřevo na vaření, pak přijde s kytkou, potřebuje rame-
no, koš, do kterého by se vysypal; sténá, lamentuje. bylo to těžké, kluk chtěl svého tátu, pořád mi říkal, že já nejsem jeho papá. pilar ten rozchod nebolí, ona o mě nestála, víš. ale já ano, mě to bolí, tady, moc, moc, moc. a manu je na mě teďka naštvaný.

ama?

enrique se jí objevil za zády jak duch. pojď se mnou, něco ti ukážu.

jak se zpívá princezně

princesita vypadá jako otýpka, obyčejná hromádka klestí, carlos jí palicí roztlouká větve, rozpadají se na vlasy, na voňavý proud, na vzduchu jí tmavnou, mírně se zavlní. do *ayawasky* se pak přidá *chacruna*. kotel, ve kterém se *ayawaska* vaří, je vesmírnou dělohou. *shipibo* vědí, že lidé přijeli do tohoto světa na hadech-kánoích a na nich se také při pití *ayawasky* vracejí zpět, do kosmického lůna, k prameni všech věcí. pít *ayawasku* znamená utonout, zemřít. čas běží pozpátku, až k embryu, za začátek, k vlastnímu zrození, do okamžiku, kdy se rodí vesmír, kdy je všude jenom věčná temnota. *diego* princezně zpívá písně, které se dotýkají hvězd, flétny z cukrové třtiny bylinu tence umlouvají, aby se rozpustila.

shipibo jsou lovci a rybáři, řemeslníci. v osadách podél *ucayali* drží staré zvyky, starodávne tradice. jejich šaman se mění v jaguára nebo anakundu, aby se mohl utkat s démony. někdy musí bojovat s cizími šamany, kteří se ho snaží připravit o sílu. *ayawaska* je jako žena, smějí se muži okolo, nikdy nevíš, jak to dopadne, pokaždé má jinou sílu, jinak se táhne, jinak působí.

ama ji válí v ruce, voní k ní, i když je všude ve vzduchu, ochutnává. nebudeš cítit jazyk, směje se *enrique*. čerstvá *ayawaska* je silné anestetikum.

šaman rozumí rostlinám i lidem, každou bylinu zkouší nejdřív na sobě. začne těmi mírnými a postupně se dostane až na *hardcory*, které ho obracejí naruby.

večer přicházejí slova, se zvláštní kadencí ve hlase, který nepoznává.

proč já?

padá do ní tma.

„bez vědomí přítomnosti naší smrti není žádné síly, žádného tajemství.“

sueño, mi niña.

6. 4. 08

deprese. mateřsky ji tiskne na prsa.

smrt není prohra. prohra je, když promrháš cennou příležitost. na příležitost seru, havrane. mám toho po krk.

nic jsi nepochopila. nejde o to, co prožíváš, ale jak.

dík, to zní jako poučka z praktické ženy.

přesně pro tebe, amazonko. štěstí nebo tragédie jsou lidské kategorie, které nedávají smysl. jednu zkušenost preferují, druhou zavrhnou. přitom v tom není žádný rozdíl.

cestou k řece kope do popadaných noni, na gumákách po nich zůstává světle béžový sliz.

o co ti jde? chceš se něco naučit, nebo dostat metál?

jaký metál? co tím myslíš?

cíl, který sis vytýčila. a bojíš se, že nesplníš. skládáš účty. ale komu? nevím. jako svému egu nebo tak něco? a nesměj se.

taky. a ještě? koho chceš potěšit? máš strach, že zklameš? že způsobíš bolest?

samozřejmě!

a to tě brzdí, slzy tvý mámy. pokud se ti vyléčení stane jediným cílem, pak jsi skutečný cíl minula.

jo, píšu si to do deníčku, abych neumřela úplně blbá. a už mi dej pokoj.

dýchání pomáhá, zatlačí depku do sklepení, do podzemních potrubí. lehne si do světla a rozepne, rozprostře nad krajinou, tenká vrstva pružné sítě, membrána. tělo se skládá, orgány na přeskáčku, v úsecích a fázích, postupně mizí. je okem v prostoru, mračnem v pohybu, osahává šíři, příště si nabere víc výšek. při praní prádla si zpívá a je jí jedno, jak to skončí.

stojí na prahu a neví, jestli je správně. z její chýše se stala galerie. osobitá instalace artefaktů indiánů shipibo. masky, svícny, korále a přivolávač deště, barevný tubus naplněný chřestivými semínky. když se sypou, znějí jako déšť. reina se směje. líbí? jistěže líbí. *linda sopresa*. to je překvapení pro naši princeznu, ano, *princesita*, přesně tak si připadá, když vidí reininy oči. dojíká ji, jak se ti lidé snaží, aby se tu cítila doma.

radost má tvary prázdných semínek, vydlabaných ořechů a úlomků škeblí.

večer se jí eskapáda s manuem a pilar jeví jako drobná etuda. tma kolíbá vzpomínky. a pak zase ten stres, co řeknou doma. musíš se zpovídat jejich nedočkavosti? pořád pocit, že neděláš dost, strach furt v patách. strach je tvoje achillova pata.

když poslouchá hlasy džungle, vnitřní kecy zmizí. je únavné poslouchat to permanentní žvanění, komentář ke všemu, všude. dívá se na oblohu a kecal uvnitř řekne „obloha“, případně „modrá obloha“. anebo „zataženo“. oči se přesunou na korunu stromu a zase „koruna stromu“, „velký list, proděravělý, zvláště tvarovaný“. drž hubu. jenom se dívej. copak je to tak těžký?

vnitřní monolog utichne, když poslouchá muziku. nebo když čte. když chce najít odpověď, nechá příběhy síly, aby se otevřely na

libovolné straně. a je to tady. vypadne to na ni, slova, co slyšela od havrana, když se jí ráno vysmíval. „... život je nekonečná výzva a tyto výzvy nejsou dobré nebo špatné. výzva je prostě výzva.“

hojá! hojá! někdo vytrvale vríská, volá o pomoc. pták, nebo opice? hlasy v nočních odstínech, udýchaný posel se vzkazem, enrique čeká na rio pachitea s kargem a návštěvou z daleka. uprostřed noci dorazí stavitelé mostů z čech. šimon a jáchym, řečený lech, s malým filipem. žán a jeho krásná dolores. a dimas, který všechny přivedl. reina vaří jak za bílého dne, u stolu se sedí, pije, debužiruje. během pár minut je ze santuaria babylon.

7. 4. 08 **den smrti**

u stolu narváno; lidi, jídlo a řev slepic, hegner jednu uhání, asi bude k obědu. dolores je exotická, graciézní, ladná. muži odcházejí k řece, měří a fotí, rozhodují, kde bude viset most. přítomnost celé výpravy ji příjemně odpoutává od vlastních myšlenek.

kamera zabírá opačný břeh: z džungle se vynoří dva domorodci, každý z nich ranec přes rameno, přecházejí řeku. za nimi pes, černý ořech, pouští se přes vodu, balancuje na kmenech stromů, které tvoří kluzkou lávku do čtvrtiny řeky, dál se skáče z kamene na kámen. detail na muže s nákladem, kteří pokřikují na psa, snaží se ho zahnat zpátky na břeh. pes chvíli otálí, přešlapuje, ale pak se pouští dál. je to jen okamžik, jedno zakňučení, mlýn se zastavil. diváci zůstávají v nádechu.

smrt je svižná a horká, jako tahle voda. ginder se vydává vylovit mrtvé tělo; hlava bezvládně visí na stranu, trup se komíhá v gin-

derových rukách, mizí v džungli. vzduch koktá, točí se, slaná chuť
tísň, po pár minutách se rozproudí. ty vole, to bylo rychlý, hlesne
šimon. lech přikývne. jo. proto jsem sem přijel postavit ten most.
jediný žán se směje. tak tady je to místo, kde chčípnul pes.

další kytice od hegnera. slepice, kterou ráno honil, je na stole.
šimon mluví o psovi, jak vypadal, když ho vylovili. je toho plný.
vyceněné zuby, vypoulené oči, výraz posledního děsu. a pak ta
slepice, která ráno kvokala a teď leží na talíři. smrt se tady ne-
schovává, je vidět na každém kroku.

šustění noční oblohy a netopýři. vnitřní dialog je míň a míň, věčný
kritik čas od času oněmí. v tichu něco přichází, blíží se, poryv křídel,
fialové vlnění. pojd' blíž. šroub v páteři, vytažená niť, výš, ještě výš.
bezvětří, bezčasí, žádný zvuk, jen pohyby, které nikdo nedělá.

lech si přisedá. čau kočko, proč jsi tady? co tě přivedlo do santuaria?

ama se zamyslí. za to, že skončila v santuariu, může bezesporu
jára, její raplý kamarád.

havran, vlk a další štamgasti

nějak neví, kde začít. snad s novým rokem, protože s novým rokem jí zaskočilo. jsou diagnózy, které prostě zaskočí, jako jídlo, na které máš alergii, celou bytostí se zpěčuješ, nechceš, nebudeš. v tu ránu něco křupne, bublina kolem tebe se rozletí. všechny ulice tvýho města oslepnou, zmizí jejich jména, nikde žádný směrůvky. z knihy ti vypadnou velký písmena, slova se roztečou, změnění v černé červy, nevíš, kde je začátek a kde konec, všechno splývá, rozpíjí se, pevný řád se rozpadá, prostory se řítí. zůstane jen napětí, přetlak, jen píst, který je za tebou, před tebou, shora, zdola, tlačí tě a drtí. stane se to, když to nejmíň čekáš, protože tohle nikdy nečekáš, právě v době, kdy máš pocit, že ti začal nový život.

na vánoce se vrátila domů, po čtvrt roce v iowě, ještě to v ní žhnulo, všechny ty zážitky, nová přátelství, skoro nevěděla, jak to do sebe poskládat. po rozchodu s evanem byla volná, mohla zase dýchat, cítila prostor, dveře se otvíraly, kam se hnula. vrátila se a viděla svou sestru, jak se kulatí, jak září, v křiklavém tričku vypadala jak oranžová velryba, nohy a ruce mimina jí na břicho tvarovaly kopce a pohoří. těšila se, až z ní ten mrňous vyskočí, až s ním bude blbnout, učit ho kraviny. na silvestra, pět minut před půlnocí, si něco nahmatá. šťastný nový rok!

v tu chvíli jí to bylo jasné, i když si to vymlouvala, konejšila se, protože to přece nic neznamená, může to být cokoli, vždycky je víc možností. jenže to věděla, i když to zkoušela ukecat, moc dobře to věděla, podle toho, jak v ní hrklo, co v ní proběhlo, ta hrůza, která ji zalehla. už to kdysi zažila, dřímalo to v ní, zaskočená krev.

vyplavalo slovo, které se bála použít, neměla ho ve slovníku, bylo zastaralé, vyčpělé. ale furt se vracelo, slovo, co se váže k pověrám a babským povídačkám, a přestože utíkala, vždycky ji zas dostihlo. kletba. bylo jí čtrnáct, když jí máma oznámila, že má rakovinu. a teď, po čtvrt století, přebírá štafetu, svoje dědictví. stejná diagnóza, ve stejném věku, na stejném místě, přes kopírák. dnes se tomu říká genetika, dřív říkali rodinné prokletí.

krátce poté, co mi potvrdili diagnózu, lehla jsem s horečkou. a tehdy přišel, stál mi u postele, klenul se nade mnou. věděla jsem, kdo je, aniž se představil. duch havrana, plášť z černého peří, na hlavě křídla, v ruce hůl. za ním hučela vatra, kolem ní rejď zemřelých, předkové v kruzích, v obětním rituálu, krouží, dupou, aby země dala tvar jejich potomkům. nastoupíš cestu havrana, řekl. neptal se, jestli souhlasím. něco jsem hlesla, snad že nevím, praštil mě holí, až mi křuplo v palici. za pár dní přišel znova, bez horečky, úplně střízlivá jsem ho viděla sehnutého nad kotlem. něco mumlal, míchal, zaříkával. ležela jsem v chýši, kůže zvířat pode mnou, blížil se s dýkou, rozřezal mi hrud'; pak rozvinul dlaň jak list, čirý krystal vtlačil do masa. přiložil ruku, rána srostla, nezůstal po ní ani vlas.

kamarád, psycholog a šamanista, řekl, že je to normální. je to příklad z učebnice, klasická iniciace učedníka, připrav se na dlouhou pouť. nemáš moc na vybranou, buď půjdeš, anebo – no, vždyť víš. havranův učeň? nějak nevěděla, co by na to řekla. svět šamanského bubnování a liščích ohonů nikdy nebyl její gusto.

přečti si eliada, kalweita, je o tom hafo knih. jestli chceš, něco ti přinesu.

a pomůže to?

nebudeš tak vyděšená. nikdy dřív jsi neviděla duchy nebo zvířata?

ne!

pozdě v noci se jí to vrátí, strop se nad ní překotí, zavalí ji pamětí. když byla malá, vídávala vlka. byl přátelský, všude s ní chodil jako pes, občas vrčel na lidi. ale většinou byl klidný. když byla sama, přicházel si hrát, povídal si s ní. byl skutečný jako všechno, co viděla okolo. už ani neví, kdy se vypařil.

třeba by ho mohla přivolat. přehrabuje hlavu, zkouší vylovit to jméno, ví, že se nějak jmenoval. možná je tu pořád s ní.

18. 1. 08

a pátek, nešťastný je den.

ráno se nemůže vyhrabat. hned tam, kde končí postel, začíná svět, do kterého se jí nechce. tak leží a hlavou jí lítají ptákoviny. zkouší si představit tu snůšku debilit, kdyby si je někdy nahrála. poslouchá, jak se to v ní překřikuje.

buňky prý mají paměť. nedávno i slovutní vědci potvrdili, že léčení na buněčné úrovni znamená zrušit chybný program. rozum na to nedosáhne, protože kdyby to šlo vymyslet, už by to bylo dávno vyřešené. řešení je v rovině nevědomí, tam je třeba hledat příčinu.

to je pravda, ale na to musíš chtít.

chtít co?

chtít žít.

třeba. potlesk bez rukou, to tu ještě nebylo. chtít žít, to zní jako velkolepý žvást. rozhlíží se kolem, hledá záchytný bod, záchranné kolo, vestu, kousek stězně. důvody k žití. chci, abych chtěla žít. jak se to dá zařídit? napiš si to.

[illegible]

a ono nic. jen černá díra, nad ní lkají planety. slunce ji uštklo bílým plamenem.

nikam se jí nechce, nejradši by zalezla zpátky do postele. nejradši by nebyla. potřebuje vzpruhu, žene oči po pokoji, skáče po hřebetech knih, několikrát dokola. to je ono, siddhártha. kniha se rozevře jak okenice.

„kamala chovala ve zlaté kleci malého vzácného ptáčka, zdálo se mu o tomto ptáčkovi, zdálo se mu: tento ptáček, který jinak vždy po ránu zpíval, náhle oněměl, a protože to jemu, siddhárthovi, bylo nápadné, přistoupil ke kleci a nahlédl dovnitř; ptáček byl

mrtvý a ležel tam ztuhlý na dně klece. vyňal jej, podržel ho na okamžik v ruce a pak ho vyhodil ven, na ulici; v témž okamžiku se hrozně ulekl a srdce jej zabořelo, jako by s tímto mrtvým ptákem odhodil všechno cenné a dobré.

náhle se probрал z tohoto spánku a cítil se zavalen hlubokým smutkem. bezcenný, zdálo se mu, bezcenný a nesmyslný vedl život; nic živoucí, nic nějak cenné nebo trvalé mu nezůstalo v rukou. sám stál s prázdnýma rukama jako trosečník na břehu.“

drží v ruce hrstku peří, vrůstá do ní smrt. bezcenný. nesmyslný.

dopravní kolaps. strahovský tunel uzavřen, tak jede přes letenskou pláň, po kolejí, jako by šlo o život.

tak pojdte dál, posad'te se. nemám pro vás dobrou zprávu, je to maligní. invazivní karcinom, což znamená, že rychle roste, je potřeba začít s léčbou hned. tramtaradá, tramtaradá. chemoterapie, operace, chemoterapie, radiace. počítejte deset, dvanáct měsíců.

ama počítá, polyká, sliny s kovovou příchutí; vytahuje láhev vody, dva hlty, aby unikla, ale paní doktorka to smaží dál. vypadají vám vlasy, pojišťovna přispívá na paruku, taky si můžete požádat o invalidní důchod.

promiňte, mohla byste otevřít okno?

jistě, je vám špatně? až se vzpamatujete, sestra vám ukáže, co a jak.

sestřička ji provádí po oddělení. aplikační místnost, obličej bez vlasů, bezbarvé, v šátkách nebo bez, nad nima kapačky.

zase ty nohy. sakra, kolena, nechá si vyšetřit kolena. někde tu musí být nouzový schodiště.

panebože, dyť mně se dělá blbě, jen na mě vytáhnou injekční stříkačku. a tohle vypadá jako – jako koncentrák.

čau mami. tak mě můžeš přivítat do klubu.

co ti řekli? mám přijet?

to je zbytečný, jedu rovnou na nuselák.

jede domů v autě plném řečí. když se soustředíš na problém, těžko se hledá řešení.

skvělý. a nějaké elegantní, rychlé a bezbolestné řešení by nebylo? jistě. co kdybys to tady někde opřela? třeba do svodidel?

lepší by bylo rozjet to po dálnici, šlápnout na pedál, vymáčknout z toho, co to dá, a letět.

rokle. chtělo by to rokli nebo sráz. útes. to by se letělo. se zavřenýma očima to vidí před sebou. někdo troubí, kam jedeš, ty krávo?

sorry, vole. ani nevím, kam jedu. co bys taky chtěl po krávě?

možná je lepší něco spolykat, člověk z toho není tak domlácený.

je to estetičtější, když jsi ještě k poznání. ano, důležité je u toho dobře vypadat, zabít se s grácií.

co třeba vana? žíly.

nepřipadá v úvahu, omdlívá při samotné představě.

eutanázie! oni to snad nedávno uzákonili, ne?

to jistě. a jestli ne, tak kvůli tobě to určitě schválí.

to si zjistí, večer to dá do googlu. když ne u nás, tak v holandsku, tam jsou vždycky o krok dál.

eutanázie. libozvučné slovo, skoro jako extáze nebo euforie, dalo by se zpívat. složil už někdo píseň o eutanázii? nebo báseň?

mohla by něco napsat, třeba muzikál. eutanázie. to by byl trhák. v hlavních rolích lucka bílá a daniel hůlka.

19. 1. 08

být viděn je touhou duchů, a nebýt zapomenut je touhou mrtvých.
norman o. brown

jak se dá zlomit kletba? sestupem do podsvětí. ama ví, že tím prošly miliony lidí před ní. někteří nechali i stopy, něco jako manuál. šlapat ale musí každý sám.

knihy jsou medicína. vytáhne čekání na kojota, současné drama kanadských indiánů, najde shirley cheechoo na stezce bez moka-sínů. „čekám, až vyjde slunce. vy taky? jsem tady, abych nechala odejít svoje starý já. jak, to ještě nevím, ale počítám, že tady na to přijdu. na týhle skále k lidem odnepaměti přicházejí vize.“

večer jí naskočí peru, jako by jí to někdo pošeptal. pojedeš do peru. co je to za nesmysl? jestli by někam jela, tak do indíe, tam vždycky chtěla, navíc tam má přátele. v peru se nedomluví a nikoho tam nezná, co by tam asi tak dělala. dá si obklad a půjde chrnět.

21. 1. 08

jsou chvíle, kdy má pocit, že ji něco vede. a pak na ni naskáčí jiné hlasy, jiné pokoje. takových, co je něco vede, jsou plné blázince.

jmelí se nevylučuje s klasickou medicínou, říká neurolog, který o tom něco ví. když se rozhodnete, můžete i s injekcemi jmelí nastoupit chemoterapii, po injekci budete mít horečky, den až dva, což je žádoucí. po třech čtyřech dávkách to přejde, tělo si zvykne. takže začneme?

večer jede z kopce, spirála se točí. tak tohle je peklo, nevědět, co bude. a víš to snad někdy? to je ono. děs, který si běžně neuvědomujeme, protože žijeme v iluzi, schovaní za plány myší a lidí. otázkou je, jak žít bez iluzí, aniž by se člověk posral strachy. venku tma, vevnitř ještě větší, strach smrdí jak síra, zalézá do děr a štěrbin, stéká po stěnách, nedá se vyvětrat, vyluxovat nebo vyhodit. tak se zastav a podívej se na to, čeho se tak bojíš. když zavře oči, dolehne k ní dunění, válečná vřava, mašíruje přes pole. ten hluk bolí na hrudi jako přeseknuté žebro. točí se jí žaludek, hlava, palce u nohou. tvůj strach je smrt.

přichází žena, sedá si do křesla proti ní. dívá se, jen půl tváří, jen jedním okem, místo druhé tváře obnažená lebka, ostrá lícní kost.

1. 2. 08

k lásce nevede důvtipná řeč
vstupní branou k ní je zkáza
ptáci malují po nebi obrazy své svobody
jak se to naučí?
padají, a v pádu
jim narostou křídla
rumi

krajina cestou do lažan vypadá jako scénérie uvnitř: černá mlha, kouř, neblahý dým. doktorka říkala antracyklin. to zní jako cyklon b, komora plynu. myšlenky zlézají jedna druhou jako mravenci. jenže ti aspoň vědí, co dělají. možná. každopádně někam směřují, něco staví, budují, což se nedá říct o jejích myšlenkách.

seminář umění zemřít, na který se přihlásila loni v létě, dostává nové rozměry, jako když osvětlovač zaměří světlomety do míst, kde byla tma. uvažuje o smrti a furt neví, jestli to všechno není sen. sama kmotra jí přijde milá, ale umírání dost odporně zapáchá; kopla by ho do prdele, jak jí leze na nervy. v tuhle chvíli přichází období, kdy se bezvěrec začíná shánět po pánu bohu.

když zítra umřeš, co po tobě zůstane?
když zítra umřeš, čeho budeš nejvíc litovat?

kdyby zítra umřela, bylo by jí líto, že víc nekřepčila, nesmála se, netančila.

3. 2.

peru chodí čím dál častěji, trochu ji to štve. nikomu to neříká, taková pitomost, tak proč o tom mluvit. jenže pak přijde jára a nějak to z ní vypadne. hned dodá, že samozřejmě nikam nejede.

druhý den jára telefonuje, že cestou od ní potkal kamaráda, co se právě vrátil z amazonského pralesa. jaká náhoda. byl pár týdnů u šamana a ještě teď je z toho hotový. vypadal, že to s ním zacloumalo, ale byl fakt nadšený. představ si, že jeho skorotčýně radka učí v pucallpě, zabývá se bylinama a zná šamany z okolí. teď je v praze, mám pro tebe její telefon. jdi se vycpat, tatrmane. nikam nevolám.

za dalších pár dní sedí u radky. poslouchá cizokrajné povídání nad čajem z citronové trávy, a když radka vysloví to jméno, které zní jako zaklínání, tuší, že pojede. *santuario huishtin*.

tak napiš tomu šamanovi, radko, a přeptej se nezávazně, co by na to řekl.

dobře. může to nějakou dobu trvat, než se k mailu dostane, jezdí do města tak jednou za měsíc.

14. 2. 08

včera jsem měl divný sen. učil jsem tě plavat, ale tys nechtěla, vůbec jsi nechtěla do vody. nakonec ses rozběhla a vzlétla. tys letěla! jsi v pořádku? napiš mi. jeff

jeffe, pravda zní jednoduše, jako každá diagnóza. pár učených slov, skoro jako ty tvý rovnice. skype?

čau profesore. teď se na tebe obracím nikoli jako na přítele, ale jako na zaručenou autoritu, na experta, který na to má glejt. můžeš mi, prosím tě, z výšin svého kvantově-paralytického impéria říct, jak to skutečně je? a neseť mě s teorií.

jeff:

přestože jsem dvakrát tak starý jak ty, na některé věci pořád ne-
umím reagovat. tak ti místo empatických vzdechů posílám pár knih. pamatuješ, jak kdysi řekla, že david bohm je duchař v kvantovém hábitu? ty kousky, co jsem teď zabalil, jdou ještě dál. budou se ti líbit.

člověk se rodí s vědomím, že svět kolem není mechanický stroj, jehož činnost se dá předvídat. pak vyroste a někteří z nás zapomenou. a tak potřebují vědu, aby jim řekla, jak to vlastně je. představa mechanického stroje vytváří pocit bezpečí a je velice chlácholivá. a šálivá. mám pocit, že stojíš na prahu poznání, jak věci jsou.

ama:

na knihy se těším. dodnes mě blaží, žeš tehdy uznal, že bohmo-
va teorie kvantových vln je v jádru čistá mystika zasazená do
vědeckého záhonku. dočetla jsem teď kvantovou mysl arnolda
mindella, taky totálně mimo mísu uznávané reality. samozřejmě
cituje i bohma, jen pilotní vlnu nazývá silou ticha. pokud se mi to
podaří zažít na vlastní kůži, budu mluvit o štěstí.

nové slovo „uvidíme“ a nová mantra „děj se vůle tvá“. to pomáhá.

večer la chapelle royale, diriguje phillipe herreweghe. heinrich
schütz. žil v čase smrti; pohřbil rodiče, bratra, mladou ženu, dvě
malé děti. aleluja. smrt, znal ji tak dobře, musel ji milovat. žil
v době otevřených ran. války, mor, rozkacená justice. ani čas už
nebyl, co dřív; minuty a vteřiny místo rytmu ročních dob, vynález
moderního člověka. a v nedaleké vesnici upalovali čarodějnice. co
tím myslel, když se zmiňoval o své *téměř bídné existenci*? výmluvně
mlčí z rembrandtova portrétu. heinrich schütz se modlí, rytmus
v hrudi kostelních zdí, chladný vítr v době horečky. *nacket bin
ich von mutterleibe kommen. nacket werde ich wiederum dahinfaren.
der herr hat's gegeben, der herr hat's genommen, der name des herren
sei gelobet.* pořád se to vrací. bůh dal, bůh vzal, jméno jeho budiž
pochváleno.

19. 2. 08

někdo jí tu nechal knihu *miluj svůj život*, prý je léčivá. nějaká louisa
hay píše, že jí dalo práci, než si před zrcadlem řekla: mám tě ráda,
louiso.

ježíš, to je směšné, to nemůže myslet vážně. mám tě ráda, louiso.
jakou práci? jdi do prdele, louiso.

ama stojí před zrcadlem a ani neškytne. nevadí, všechno chce čas.

zatím by mohla zkusit: mám tě ráda, *louis*! anebo *krávo*!

jo, to by šlo, s krávou to dá v pohodě, to může i zařvat. mám tě ráda, ty *krávo*!

ama zná jednoduchý recept, jak se zbavit deprese. depresi je třeba přebít, nahradit něčím, co je ještě horší. to funguje spolehlivě. píchne si injekci jmelí a depresi vypálí rybník horečkou.

horečka je horolezec. zase tě vidím.

kdo jsi, havrane?

jsem poslem prázdnoty. v mých končinách je vše, co ještě nemá tvar. má cesta vede po hraně času, dovnitř velkého tajemství. jsem černá díra, pramen a zdroj. přináším změny vědomí, které mění nemoc v moc, přináším poselství předků.

tak proč se tak bojím?

nechceš se setkat s démony, které jsi sama stvořila.

horečka mě nese proti srsti času, zpátky do new yorku. stojím před tebou, v domě na brooklyn heights, dívám se ti do očí. v každé ruce držím závaží, dvě těžké činky. chci je odložit, ale nejde to, jako když se zasekne promítačka. a najednou klik, něco se stane, obrazy kmitají ve zrychlené projekci. jedna činka letí oknem. prásk, sklo na cimpr campr. druhá letí do zdi, proletí skrz, k sousedům do mešity, přistane mezi muže islámu. na scéně je gorgona, rozlícená, funí a prská, nahání hrůzu a zároveň je v tom běsnění trochu komická. židlemi tříská do jídelního stolu, až je z nich hromádka klestí. valí se, válčuje všechno, co má v cestě, všude střepy, ruiny, trosky, pak se uklidní.

stojím před tebou a dívám se ti do očí. ukazuju na ni, oheň jí šlehá z huby, jazyk vyplazený na hrudník. výmluvné gesto. nikdy jsem ti ji neukázala, ale ona ke mně patří.

a je to. tohle jsem potřebovala říct. není v tom žádný stud ani omluva, jen konstatování.

stojím před tebou, kolem nás spoušť, třísky a střepy. u krbu košík s poleny. napadá mě, že je čas s nimi zatopit. všechno mizí v plamenech.

sean prosí, aby napsala, co se děje. stejně jako spousta dalších. nevím, proč se neozýváš, a mám o tebe strach. email oblepený tucty odkazů, výkřiků, stránkami zaručených léků, lékařů a léčitelů. vyjukané dotazy, škrtí, buší, dotírají, co pro tebe můžu udělat? mám přiletět do prahy? nechceš přijet do ameriky, argentin, na mars? seženu ti ty nejlepší doktory, buď rozumná, zvaž to. sím, sím, sím.

ticho je řečí kamenů, jsou jí tak blízcí.

2. 3. 08

to, co koušou zuby, není lék. lék nikdo nevidí. nemá hmotný tvar, je to projev síly. paracelsus

primářka skovajsová má naléhavý tón. nastupte chemo, dokud je čas. když tím projdete, budete silnější. mám tady spousty holek, co mi pláčou, že mě měly před třemi lety poslechnout. je to hrozný se na to dívat. prosím vás, neobelhávejte se, alternativa to nevyřeší.

a vy máte stoprocentní řešení, paní primářko?

pořád neví, kam se vrátit, neví, kudy se dát. je tolik cest a žádná nevypadá dvakrát schůdně, neví, jak se rozhodnout. možná by si mohla napsat všechny možnosti na papírky, naházet je do klobouku a jednu si vytáhnout. nebo by si mohla zahrát ruskou ruletu.

amo, až ten prokletý sníh sleze, postavím potní chýši na pastvině za domem, na místě, kdes byla, kdes psala. udělám cokoli, abych tě tu udržel. chci, abys zůstala. sedím u řeky a dívám se na hnízda orlů bělohavých, je jejich čas. mám přiletět?

ne, seane. stačí, když mi pošleš ty nové fotky zapatistů, cos udělal v chiapasu.

9. 3.

nevím, kde hledat. jak. proč. postava prologa zmizela z moderního divadla, snad proto ta dezorientace. snad znovu nazrál čas promluvit k divákovi.

jestli si myslíte, že teď přijde nějaký kompetentní průvodce po průserech a jiných galaxiích, vezme vás za ruku a řekne vám, kam šlápnout, co si sbalit, půjčí vám tlumok a baterku, a náležitě vysvětlí, o co *tady vlastně jde*, tak se pletete. maximálně se vynoří partička vnitřních hlasů, které se handrkují mezi sebou, kdo co zavinil a kdo je větší debil. podobnost s předvolební kampaní čistě náhodná, jelikož nejde o hlasy, ale o kejhák.

první disciplínou je střelba na živý terč. v ruce svíráte kalašnikovu, bohužel tím terčem jste vy sami. na čelo jste si sice nechali vytetovat nápis NESTŘÍLET, ale vaše vrozená krátkozrakost to na tu dálku nepřečte. takže agoň!

viděla střelce, jak klesá do moře, záblesk světla z posledního šípu jí zůstal pod žebry. jeho oči k ní připlavou, kdykoli se přiblíží k vodě. pro-

zatím ukrytý, bezpečně pohřbený na dně; oheň, který ještě nedokáže využít.

jednoho dne ho vyzvedne zpátky na oblohu.

musím pryč. jsem v obklíčení, dívají se na mě, jako bych jim něco dlužila, škemrají, vrať nám ty miliony. chce se mi rvát: ale já nemám žádný dluhy, tak mi dejte pokoj.

je to únavný, jak se člověk furt vysiluje, aby obhájil své základní lidský práva. právo na vlastní cestu, na vlastní rozhodnutí, na vlastní omyly. dokonce i to holý právo na smrt. nikomu nic nedlužím, tak mám snad právo umřít, ne?

musím odjet. pryč z tohohle sevření, někam daleko, kde na mě nebudou dotírat všichni tihle zatvrzelí věřitelé.

ve vlaku do zlína parta romů, naproti ní starý muž, vrásky s modrýma očima, prošedivělé strniště, šarm zralé pleti; připomíná samuela becketta. je cítit jako všichni ostatní, pach tabáku s příměsí zatuchliny, zdi v nevětrané místnosti, spíš nezvyklé než nelibé. blíží se stanice, celá parta se zvedá, hází tašky přes rameno. stařec se jí ptá, jestli už jsou v přerově.

ne, teprve je olomouc.

on se oboří na chlapy, něco zavrčí, vyčítavě chraptí. oni se vracejí, tiše usedají zpět na místa jak ve škole. muž zavrčí hlavou, pak se usměje na amu. sú jak taliáni.

čas kojení. tak tě konečně vidím, moje milá švícko. tvý změněný tvary, hebkost v očích, tvý novoroční jezulátko. konečně s ním tančím vltavu. valím to na tebe, vůbec nic netušíš a já to na tebe musím vytáhnout, protože na tohle prostě nikdy nebude vhodná chvíle. musím do peru. abych o tom mohla napsat, chápeš? slané

tváře, tvoje, moje, tisknu tě k sobě, neměj o mě strach. hlasitě vzlykáš, malý tě polyká, hltavě potahuje, nevnímá stíny, které mu smýčí nad hlavou.

mám strach, hrozně se bojím, že když odjedeš, už tě nikdy ne-
uvidím.

to je nesmysl, říkám. přitom mi někdo utahuje obojek.

13. 3. 08

„pokud je člověk skutečně přesvědčen o své beznaději, musí jednat, jako kdyby doufal – anebo se zabít. utrpení žádná práva nedává.“
albert camus

volá radka. šaman píše, že máš přijet co nejdřív, kdybys to stihla do velikonoc, počká na tebe v pucallpě. asi je to trochu kách, že jo? promyslím to a dám vědět. napiš mu, že určitě přijedu. zkusím to do velikonoc.

věřila bys tomu? já tam musím, křičím z okna na ulici. já jedu do peru!

máma se usmívá, přesto nevypadá dvakrát vesele. jo, proletáři všech zemí.

ano. a mně se tak ulevilo, mami. fakt se mi šíleně ulevilo.

lara se večer zastaví, dívá se jí do očí. jak ti můžu pomoci? kdybys potřebovala peníze, tak řekni.

zatím bude stačit, když mi půjčíš kletř a švýcarský nůž.

tambo • když prší opice a uvnitř je tma

8. 4. 08

o místě, kde bude stát most, je rozhodnuto. santuario se vylidnilo, muži odjeli do pucallpy pro materiál, je klid. ginder se nabízí, že ji zavede ke kaskádám. je to docela daleko, tak jestli se prý cítí. ama sahá po klobouku a butylce s vodou.

vamos?

ginder vpředu, části pěšiny prosekává mačetou. dávej pozor, kam šlapeš. většinou nemá tušení, klouže to, čvachtá, bláto u kolen. do kopce, z kopce, do kopce, přebrodit pár potoků. když se chvíli kochá místní faunou, ginder jí zmizí z očí. džungle ho pohltí jako všechno, rozemele, rozporcuje a zase seskládá, jen do jiných tvarů. sakra, noha v pasti. liány se plíží, křížují prales jako hadi, ginder se pro ni vrací, tahá ji z louže. jeho věčný úsměv. *cansada?* ne, nejsem unavená, jenom umím líp chodit po kočičích hlavách. ama neví, jak se řeknou kočičí hlavy. stejně by mu to nevysvětlila, patrně by si představil vyuzené hlavičky. po dvou hodinách se zadýchává; zpocená, špinavá a od krve. některé rostliny pálí a řežou i přes kalhoty. gindere, co je tohle? *patikino*. list ve tvaru rovnoramenného trojúhelníku, odvěsny mají přes metr. a tohle je *higuerón*, ukazuje na drobný stromek, jeho pryskyřice je jedovatá, dává se do šípů, víš.

jdou lomozem, hustým porostem občas propadne kus slunce, mihnou se křídla, někdo zakváká.

podívej, tady, tohle je cesta, kterou chodí enrique.

ama sleduje směr ginderova máchnutí a snaží se vidět něco, co připomíná pěšinu. moc se jí to nedaří. také oni jdou po neviditelné

stezce, která tam je jen pro toho, kdo ví i poslepu, kudy se dát. kdyby ji tu ginder nechal, už by ji nikdy nikdo neviděl.

„jsi, jaký jsi, jen proto, že si říkáš, že jsi takový.“

pořád se ti snažím napsat, kde jsem. a pak mám pocit, že je to všechno úplně jinak. džungle tě spolkně, omotá si tě kolem boků, pověsí na krk jak přívěsek z pestrých semínek. stovky očí, derou se do těla, chtějí být u toho, chtějí to vidět, zápas o rovnováhu, mezi lidskou duší a lačností pralesa. a zároveň to vědomí, že všechno je jen bublina. v jedné takové žijeme. to, co vidím kolem sebe, není okolní svět, ale vlastní odraz v zakřiveném zrcadle.

„myslíme si, že rozhodujeme, ale v podstatě jen uznáváme, že něco, co je mimo naše chápání, stanovilo rámeček našeho takzvaného rozhodnutí, a my se pouze podvolujeme.“

presně tak se ocitla v santuariu. to rozhodnutí neudělala ona, protože kdyby ho dělala, nikdy by neodjela. ještě teď jí to připadá šílené. bylo přece daleko jednodušší jít si lehnout na zelený pruh nebo odjet na kliniku do mnichova. ale toho se taky bála. bála se úplně všeho, někde v utajených zákoutích obdivovala lidi, které viděla v nemocnici, jak jim kape chemoška. že to dokážou. ona odjela do džungle, aby nikdo nepoznal, jak je zbabělá.

9. 4. 08

cvičení v sebeovládání. neškrábat. hlavně neškrábat. je poštípaná jak poleno. nad hlavou cikáda, piští jako drát vysokého napětí, v dálce rolničky, přesně a ostře řežou zatačky. zvuky splývají, prolínají se, mají rytmus, osobitou délku, některé jako výstřely,

v jednom chumlu vytečou a pak dlouho mlčí. některé vytrvalé a pravidelné, staccato, jiné měkké, tlumené, a pak rychlý déšť. *Ilubia*.

reina se směje. vždycky, když pověsíme prádlo, tak prší. ama sedí na lavici, v dálce kluše další várka. jestli to nebude tím, že tady prostě furt lijí.

„noční motýli jsou strážci věčnosti. mají na křídlech tmavozlatý prach. a ten prach je prachem poznání.“

proč je tak těžké se rozpomenout? narodíš se s tím, ale pak zapomeš. kdy se to stane?

odjakživa v sobě měla víc lidí, různých postav a hlasů, různých věků a epoch. taky řadu zvířat. často procházela krajinou, o které se říká, že je snem. v některých snech se její lidé, hlasy a zvířata potkávali, v jiných snech obývala jiné vesmíry. jsou vesmíry, které strašně duní. nejsou v nich planety, jen zvuky. jsou vesmíry, kde je všechno jako pavoučí síť, hedvábně spředené světy. je vesmír, ve kterém je jen vítr.

líbili se jí fialoví lidé. taky bílí a zlataví, se světelným vírem nad hlavou, byla ve věku, kdy bylo snadné dotýkat se duhy, zpomaleně běžet, bydlet ve větvích smrků. neviděla kolem sebe lidi, ale bubliny. lidé chodili ve skafandrech, pohybovali se v balonech barevného kouře. taky zvířata, stromy, kameny, všechno žilo v pastelových chuchvalcích světla. mluvila s nimi, pomněnky se švitořivě natrášaly, bělokoré břízy vířily jak baleríny. viděla tečky ve vzduchu, průsvitné puntíky, které se míhaly, kolotaly. když byl vzduch čistý, tečky mžikaly rychleji, stříbrně jiskřily.

smáli se jí. ráda si vymýšlí, říkali. dospělí, co to říkali, měli skafandry obehnané pruhy, jako by byli v kleci, v malém pojízdném vězení. hodně lidí mělo velké hlavy, daleko větší než tělo, často se divila, že nepřepadnou. přestala o tom mluvit. a pak přestala vidět.

dům hučí jako úl, do manuova obydlí se stěhuje josie s miminem. obří černí mravenci oblepili zábradlí čtyřproudou dálnicí. josie je enriquova neteř, říká reina. vzali jsme ji sem, aby mi pomohla v kuchyni, když se tu teď bude stavět most. desetiměsíční calet zavrtní v síti, josie ho bere do náručí, hýčká, prozpěvuje. táta malého je v limě, na vysoké, moc často se nevidí. tvrdí, že jí není smutno, v očích oblaka, déšť, který zraje. dítě jí sedí na klíně, josie mu obléká čisté kalhoty, doma upletené, děti v džungli nenosí pleny, čurají a kadí rovnou do gatí. za pár minut to z něj teče, přes kalhotky na josie, a po židli na zem, louže se rozběhne po podlaze. josie si poplácává pomočené plátáky, dál sedí a povídá. calet výská, šplhá po mámě, vzpíná se, mazlí; josie se směje, tiskne si ho na prsa.

amita, pojd' s námi do džungle na byliny. ginder s mačetou, pak ama, za ní reina, dlouhý krok. výpravy s reinou jsou vláčné, loudavé, pokuřuje dýmku, u každého stromu zastavuje, rozkládá o léčivých účincích, ginder pluje svižně, bez řečí a štráchů, očima šacuje kapradiny, smýčí ve křoví, v listoví, sem tam nadzvedne spadlou větev nebo obří patikino. po hodinách čvachtání sekne mačetou do bahna, zapálí si cigarillo a ukáže na kaktusovitý provaz, *starsa*. doluje kořeny, mačetou rozhrabává terén, liána s ostrými trny se vzpouzí. ginder s ní zápolí, seká, provléká, občas se napíchne, zasyčí, vymáčkne krev. po hodině úsilí má dlaně jako kristus a vrchovatou tornu.

cestou zpět obvyklé zastavení, siesta v luisově chatrči. luis není doma, zato ohniště ještě doutná, nad ním se houpe otřískaný hrnec s poklicí. ginder ji odklopí, ama zařve. *mono*. vařená opice, tělíčko i s hlavou, rozšklebená tlama dokořán. reina s ginderem se válí smíchy. no jo, on luis tuze rád opice, měla bys vidět, jak křepčí, když nějakou uloví. prima, tak jdeme? *vamos*. šlapou na santuario, poslední stoupání, funí, nemůže to dostat z hlavy, vrací se jí ten záběr jako pachut z žaludku. hrnec a vyceněné zuby, opičí škleb.

stavitelé mostů jsou zpátky.

tak betonovat se nebude, upevníme to na stromy, dvě stě metrů proti proudu.

co na to enrique? nechtěl most přímo tady?

lech rozhodí rukama. jo, to jsem chtěl taky, ale nakonec mě přesvědčili, šimon s žánem, že beton je blbost. prý jsou tu minerály ve vodě a různý další argumenty, že bych tou hlínou musel do hloubky, až na něco pevnýho, atakdále. stejně si myslím, že by to šlo i z betonu, ale vzdal jsem to. enrique dostal na vybranou: buď most zavěšený na stromech pár set metrů odsud, nebo nic.

pak je to jasný. zdržíte se?

ne, přijeli jsme na otočku. tady máš ty věci, cos chtěla. sešity, propisky. zprávu tvý mámě jsem poslal hned první večer.

jsi anděl.

jo, padlý. taky tě pozdravuje radka. nějakou dobu se sem nedostane, ale možná jí to vyjde koncem června.

šimon jí ukazuje ruce. nevíš, co to může být? vypadá to jako kopřivka a děsně to svědčí.

jo, to jsou tyhle malý muchničky. hlavně to neškrábej, jinak se to sleje a pekelně to bolí.

už mi z toho zkurvenýho hmyzu hrabe. nevíš, jak to řešil zikmund s hanzelkou?

z květů vyrašili bílí žraloci, celou noc lítá, ráno se snaží rozednít, ale nejde to vymést ven. v poledne visí na zábradlí, plápolá a doutná, víří vzduch řasami, aby se ochladila. motýl jako kůň, letí kolem, vlní se jak zralé klasy, ovívá ji vějířem.

a pak zase smrt. čím je blíž, tím je průsvitnější, přelévá se, jen bělavý dech.

10. 4.

tambo. apartmá separé v pralese za řekou. většina obydlí v džungli nemá stěny, jen podlahu na kůlech a palmovou střechu. tambo má místo podlahy udusanou hlínu. enrique říká, že pobyt v tambu, o samotě, je nutný proto, abys shromáždil co nejvíc své energie, vlastních sil. *concentrado, tranquilo*. nemá to z knih, v životě žádnou nepřečetl. tady jsou lidé hrdí, když se umí podepsat. enrique píše emaily na počítači, takže je tu za vzdělance. jeho pomocníci umetli okolí, prosekali cestičku k potoku a k díře v zemi, které říkají záchod. turecký hajzl v přírodě. budeš tu úplně sama. dívají se na ni, odhadují, jak malá je v ní dušička.

bojíš se?

ama neví, je jí to vcelku fuk.

ale chci, abyste něco udělali s tím obrovským termitišťem, co je na stropě, a mravenčíma cestičkama, co vedou po nohách postele až na prkna, kde mám spát.

říká postel, protože neví, jak se španělsky řekne pryčna. nohy pryčny jsou silné větve, všechny o stejné výšce, a jelikož příbytek

stojí ve svahu, celý kavalec běží z kopce. rozdíl mezi hlavou a nohama pětadvacet čísel, pralesní architektura se s detaily nepáře. design pat & mat, bydlení na klíč. aneb kde nejsou dveře, není ani klíč.

si, si, *hormigas*, směje se hegner.

ano, mravenci, hegnere. nechápu, čemu se směješ.

a tady můžeš psát, ukazuje na další exponát. hrubá lavice, moře třísek a dva malé stolečky, prkna na větvích, též nakloněná rovina, nad tím stylová stříška v raně gotickém slohu. po třech týdnech má z těch prkenných lavic na prdeli mozoly. a tady kuchyň. ohniště a pár polen. jídlo ti bude nosit ginder, jednou za den.

jasně, nebo by si mohla něco ulovit.

enrique vytahuje láhev s tekutinou. dám ti tohle, je to silná medicína. když nedodržíš dietu, naskáčou ti boláky.

prima. *muchas gracias*.

tak se tady měj.

měsíc chodí po náměstí jako přízrak, ptáci buší tekutou tmou do zdí noci v pravidelných poklepech. jak dlouho to vydrží? dlouho, dlouho, a najednou utne. opice napadaly do větví a bůh deště rozhazuje mince. burácení za oponou, hlad, hlad, třesutý hlad. leží a cítí každou kost, asi proto, že jí lezou žebra. *tranquillo, medita*, bla, bla, bla. žrala by i šváby. no tak, vzteky zapomínáš dýchat, amazonko. jaguáři a pumy tě cítí na sto honů, vyhnou se ti obloukem.

havrane, proboha, jak dlouho ještě?

dokud nebudeš stát sama za sebou.

11. 4.

dobré ráno, nesu ti jídlo. tady je rýže a šest *plátanos*, to máš na celý den. tři jídla.

ginder ukazuje na prstech; ukazovák, prostředník a prsteníček.

zítra už se s tebou neuvidím, jen tu nechám jídlo. po dobu diety se nesmíš s nikým vidět ani nesmíš s nikým mluvit, víš? ani se mnou.

jo, to mi nevadí. stejně se s váma nedomluví.

k obědu byl jednou jeden král. taky vařili bez soli a všichni raději zdrhli. musí se nějak přesvědčit, přemluvit; nehodlá být zoufalá třikrát denně dalších čtrnáct dní. tak co třeba babiččiny zlaté motivační slogany typu v africe umírají děti hlady? veskrze neúčinná taktika, z plátanu jistě neudělá sushi nebo dvě vejce do skla. tak jinak. zapoj fantazii, amo, škola hrou, všechny smysly. jakou to má chuť, konzistenci, tvrdost, je suchý, vlhký, jak se chová v kontaktu se slinami, jak chutná v přední části huby, uprostřed, po stranách, vzadu, v zadku. jaké je to v žaludku. zahraj si na konoséra. *connoisseur* je člověk, který určí chuť i toho, co žádnou chuť nemá. nad hlavou jí nadává místní varianta sojky, jako posedlá, k neutišení, kráva jedna hysterická.

slunce už zatáhlo drápy a ta hysterka pořád křičí. zní to česky, jako něco se stalo, něco se fakt stalo! fajn, tak řvi, já jdu degustovat rýži a *plátanos*.

ama se snaží, smaží, polyká, ale po pár soustech se rozškytá, usedavě, lítostivě, jako ta sojka nad ní, chytá slzy do talíře, aby si to měla čím osolit, celá záležitost tambo by byla brnkačka. otevřená chajda na kuřích nožkách, noci v džungli, koupání v potoce, tvrdá lavice, otačené kosti prdelní, až na to království bez soli. dieta.

djeta. oproti ní jsou všichni její spolubydlící, pavouci, ještěrky, chrousti, kobylky, komáři, mouchy, sorry, jestli jsem někoho vynechala, úplná rozkoš.

jak být šťastný tady a teď? vypnout vnitřní dialog, to permanentní žvanění.

v noci se jí chce čurat, ale nechce se jí zmoknout. to je rébus pro skutečného inteligenta. zatím se naučila smrkat bez kapesníku, jak to dělají chlapi od lopaty. na to je doopravdy hrdá.

15. 4.

*útroby pralesa, žbluňkání štáv, vlnění řasinek. cestou od potoka huláká na zmoklé stromy a najednou se všechno zastaví. blano-křídle ticho, rozvlněné, jen dvě tři nadechnutí, než se rozední. v tu chvíli slyší šrouby, vrzání, jak se otáčí. vchází to nohama, chodidly, jako rašení rychlých haluzí, proroste tělem do všech zákoutí a kapilár. rytmus země. zná to tady, při pohledu na palmové přístřešky, liány, ohniště v ní něco zaštrachá, něco prastarého, vůně jiné epochy. stojí bosou nohou v bodě, kde se protíná dávná minulost s přítomností a ptáci vrískají maňana swing. to je tady nejužívanější slovo: *maňana*. když se někomu něco nechce dělat, s úsměvem řekne *maňana*.*

u přidělu jídla najde papír se vzkazem.

přijeli jsme jako vždy jen na skok, dnes se vracíme pro kabel, přijedeme ve středu. drž se, uvidíme se v neděli. lech

člověk se tu rychle sblíží s lidmi, které nikdy předtím neviděl. džungle stírá všechny nálepky, boří přihrádky, všichni tu chodí s holou tváří.

motýli jsou dnes neobvykle tiší, nikdo tu s ní nemluví. a déšť v g dur, vesele se veze. dala by si bacha.

čau, doufám, že ti tu nepřekážím.

černožlutá kobylka ožírání castanedu, který je beztak v dezolátním stavu. vypadá, jako by měla velké černé sluneční brýle. cool design. ama čvachtá k potoku, bahnité schody jsou jezdící, ve zkalené vodě umývá nádobí. jinak celý den proflákala.

a co jako? honí tě snad někdo?

jen ta holka s kosou.

generace žen v zástupu, jdou, táhnou břemena, náklad jim láme záda, šinou se, lopotí, trmácejí; za nimi vatra, odhazují bagáž, jedna za druhou, orloj žen, oheň zasyčí, hrábne jazykem, prská, polyká. nad tím tvůj smích, žongluješ s tuctem závaží, v rukách se ti mění v rajčata, papriky, okurky, házíš je do kotle nad ohněm, voda v něm bublá, kouří a kypí. ženy rodu krouží kolem hranice, sedmero generací, zvednuté suknice, rojení, sval a křepčení. přidej se, kynou mi, ve vzduchu hlaholí dým a vůně polévky předků.

den se zadýchal, štafetu přebíral večer v purpurovém smokingu a lenivý déšť.

17. 4.

santuário je místo, které člověk vídává ve snu ještě předtím, než se stane doopravdy. v noci se budí a neví, jestli není jen v dalším snu.

ráno se jí po stole promenuje kovově modrý chroust, ochomýtlá se kolem pastelek, líbí se mu růžová. sotva odešel, je tu jeho soudruh. toho slova je fakt škoda. soudruh. tak nádherné slovo, a jak ho soudruzi zprznili, nevratně a totálně ho pohřbili pro všechny pří-

ští generace, dost možná na věčné časy. zápalky jsou v tahu, neb je nedala do ziplocku. zapalovač tady taky rychle chčípne, takže dnes je bez ohně.

poprvé se odváží jít sama. dlouhý pochod s otupělou mačetou, směr *rio tibio*. liány uhýbají, brodí se bahnem, zvuky ptáků a listů. sleduje značky, nasává vůně, hledá směrovky. duchové pralesa jsou mistry v šálení, zpřeházejí stromům větve, obrátí stezky naruby, barvy přisytí; baví se, když vetřelci zamotají hlavu, nohy, když ho omámí. chvílemi pochybuje, neví, jestli u toho spadlého kmene neměla uhnout víc doleva. najednou zastaví, zcepení, pod nohou had. zelená kůže zasyčí, zvedá hlavu, kmitne jazykem. je to jen mžik, zlomek vteřiny. neviditelný pohyb, rychlost myšlenky, hvízd mačety a hadí hlava bez těla. a tělíčko bez hlavy. na topole podle skal. dívá se na ruku, která drží mačetu, vychází z jejího těla, ale nemůže být její. přísahá bohu, že jí nepatří. a přesto, její pravá ruka, jedna z mnoha, má desítky paží jako durga. proboha, to jsem nebyla já, já ho nezabila. to bych nedokázala.

byl to někdo, koho nezná. kolem mihotavý údiv vážek, stromy mírně zvednou obočí, hlasitě povzdechnou. slaná chuť na patře a křeč v dlaních, po tvářích slzy pro hada, co jí ve dví leží u nohou, pro amazonku, která v ní sídlí, pro městskou holku, co přijela zlo- mit kletbu do deštného pralesa.

hlasy se v ní rozeběhly, dotírají, povykují. tys ho zabila! třeba nebyl ani jedovatý, třeba zabila úplně nevinného hada!

připletl se mi pod nohy –

nemusíš zabít všechno, co ti zkříží cestu.

strach. vůbec necítila strach, na strach nebyl čas. bylo to něco rychlejšího, mozek pravěkého ještěra. zabila hada.

chtěla by se probudit do jiného snu.

22. 4.

samotka skončila, stavba mostu pokračuje.

šimon jí podává krém. má dlouhé vlasy a ramena na růžovo, na hrudníku bílý pruh, jak nosí foťák přehozený křížem jako pošťák brašnu. nenatřela bys mi záda?

jo, dej to sem. s tím pruhem vypadáš jak mušketýr.

jeho kůže jí sálá pod rukou, žízňivě natahuje, krém mizí v roštích vlasečnic. strašně se podobáš jedné mé přítelkyni.

přidrž si vlasy, jo?

bylo mi patnáct, když jsme se potkali. ona byla čarodějka, vědma, učila mě meditovat, uvolnit se, vypínat. pak jsem zblbnul, nejdřív jsem zkoušel aikido, pak bezdotykový kung-fu.

dobrý. a dařilo se?

jo. dařilo se tak, že jsem jednomu kamarádovi způsobil zástavu srdce. on pak zase naskočil a já skončil v bohnicích. rád bych zkusil ayawasku, ale mám z ní trochu strach. mám respekt k drogám, už jsem jich pár vyzkoušel.

tak, hotovo, se ti nedivím, taky se mi klepaly kolena.

natřeš mi hrudník?

ama se rozchechtá, to zvládneš sám.

šimon se vyptává enriqua, šaman se usmívá. s ayawaskou je to jako se ženou, musíš se jí dvořit, mít k ní úctu, ale nesmíš se jí bát. tady ama, zeptej se jí, jak to bylo s ní. takhle se ze začátku motala, zvracela, ayawaska s ní mávala, tloukla o zem, naruby ji převracela.

a při posledním obřadu jsem viděl, jak se spřátelily, ama už s ní nebojuje, přestala se bát. tím *princesitu* ovládla.

mami, je to zvláštní, to přátelství s bylinou. držela mě za ruku, pořád cítím její stisk; něco ve mně oživila. nezapomeň, řekla, že ty sama jsi květina. vzpomínáš, jak z tebe rostlo kvítí? jakby netekly ze mě malinké květy, rozlily se pod nohama, do všech stran, zelené se zlatým středem, jako hustý mech. vrůstal do mě zpátky, vyrašil nahoru; zmizela jsem v kytkách.

najednou si vybavila, že kdysi dávno byla zvyklá být rostlinou.

23. 4.

stavba mostu neprobíhá podle plánu, neb žádné plány nejsou, ale pomalu se to rýsuje. jediný profík na celé stavbě, domorodý stavbyvedoucí, expert na visuté mosty, má co dělat, aby to všechno ukočíroval. chlapi se míhají v oblacích, pára z řeky jak zlá věštba, jeden do ní padá...

odpoledne česká výprava nadobro odjíždí, ale do posledních okamžiků se nevzdává. ještě závěrečné křeče u mostu, šimon připevňuje tucet prken na lana, lech vyplácí peníze fachmanům. zbytek dostanete, až to bude hotové.

ama se balí, jede s nimi na skok do pucallpy, aby slyšela hlasy lidí, o kterých tady sní.

večer v hotelu los gavillanes. postel, skutečná postel, s matrací a bílým povlečením, možná je to taky jenom sen. prostorná koupelna s vanou, bílomodré kachlíky, bílé ručníky a zrcadlo. ama se skoro lekne, tak dlouho se neviděla, je překvapená, když zahlédne tu ženu v zrcadle; nikdy předtím ji neviděla. připadá jí krásná.

24. 4. pucallpa

mami, nemusím ti telefonovat, abych s tebou mluvila, přesto tě ráda slyším.

a já tebe. babi se o tobě zdálo. prováděla jsi ji džunglí, bylas tam prý jako doma. paks jí řekla, že musí zpátky, než spadne tma. to je pravda, často se tu s babi vídám. a co ty, jak se máš?

ptají se mě na tebe. rodina i známí, potkávám lidi, kteří nade mnou kroutí hlavou, dívají se na mě jako na blázna. někteří mi vyčítají, říkají, co všechno jsem měla udělat, že jsem tě neměla nikam pouštět, že jsem tě měla přesvědčit, přimět, aby ses léčila. přece jsem celý život dělala ve zdravotnictví, přece vím, jak to je, přece jsem to sama zažila, sama jsem se léčila. říkají, že jsem tě měla donutit. to je absurdní. jaks mě asi mohla donutit? jsem snad pes, kterému poručíš lehni a on poslechne?

já vím. ale nemá smysl, abych to někomu vykládala. já tě znám od narození, já vím, jaká jsi. vím, že když se k něčemu rozhodneš, není síly, která by tě od toho odradila, pokud ty sama neobrátiš. oni nechápou, že jediné, co mi zbývá, je stát za tebou. a respektovat tvoji volbu, ať je jakákoliv, i když je to nesnadné.

pohlednice z pucallpy. smutná kočička, opelichaná, vyhublá, hladová. všudypřítomní podvratáci, spící prodavačka na tržišti, rozložená mezi kopci zeleniny. motokára ověšená zabitými slepicemi, uzlíky barevného peří visí za nohy, jeden vedle druhého, kymácení hlaviček v rytmu kol. zahlcený email.

amo, vzpomněl jsem si, jak jsem kdysi dávno četl burroughsovy dopisy o yagé. mám pocit, že yagé a ayahwasuca jsou různé názvy pro stejnou věc. tak jsem zvědavý, co mi o tom napíšeš.

jeffe, ayawaska ti ukáže skutečnou skutečnost. když jí dáš prostor, obrazovka tvého domácího kina se rozletí na padrt, jenže ve chvíli, kdy se snažím popsat, co člověk zažívá při obřadu, si hořce uvědomím, že slova pocházejí z plochosvěta, nemají ty správné parametry a na svět ayawasky prostě nestačí. no a rovnicí to vyjádřit neumím, sorry. „nemá cenu popisovat nepopsatelné.“

nevytácej se. zrovna od tebe to neberu, takže čekám trochu solidnější odpověď.

dobře. představ si, že jsi natažený přes celou planetu jako makarón. jsi barevný kus vosku, který taje, rozpouští se. zažíváš to, fyzicky, děje se ti to. jsi liánou, jaguárem, vážkou, planetou; ne jako, skutečně. prostrčíš ruku zdí, molekuly tvojí paže splývají s molekulami zdiva, nevíš, kde začínáš a kde končíš, jsi pozorovatel a zároveň jsi vším, prostupuješ vším a vůbec nic neřešíš. díváš se na měsíc skrz vlastní dlaň, udělá na tebe dlouhý nos, chechtá se a mluví jako člověk. jdeš z malocy do jídelny na řece, je to daleko, přesto slyšíš šamanův zpěv. v „reálu“ je to nemožné, ale ty ho slyšíš, jeho duch tě hlídá, volá tě. něco v tobě vstává, nejsi to ty, ale někdo jiný, nabořil se do tebe, vlezl ti do těla, zmocnil se ho. zvedá tě a ty jdeš, a přestože se normálně motáš, tak teď suverénně mašíruješ jako na drátkách, naprogramovaný stroj, jako ty zrůdy ze star wars. pochod vojáka, samolibý úsměv, stůj! křičíš sám na sebe. ty vole, zastavit stát! šaman stojí před malocou. tak pojď, zazpíváme si.

život ti nepatří a duše může všude. všechno začíná v temnotě; tvý kosti leží v zemi, saješ sílu z hlíny, tělo ti obrůstá masem. jsi šelma, ovládáš každý sval čumáku, natáčíš buňky, větríš krev, čenicháš.

víš, že máš klíč, můžeš kamkoli, do lůna temných mocností. oblékáš sílu vulkánu, jsi tornádo, valíš se, roluješ nad krajinou, všechno se v tobě točí. vrcholíš výbuchem, tlakovou vlnou se rozletíš, rozptýlíš se nad zemí jak atomový hříb.

tělo je nádoba, průchoďák, šaty z půjčovny, dobový kostým. a nad tím vším ta nadčasovost vědomí, vědomí nadčasovosti, můžeš být čímkoli, na co tvá mysl dosáhne, můžeš všude. vidíš zkázu, vlastní schopnost chladnokrevně zabít, vidíš obrazy světa, ryzí, dokonalé, jak všechno funguje, prolíná se, zapadá. letíš k planetám, míváš galaxie, vnímáš rychlost, míhání světél a z té vzdálenosti je to tak malé a legrační, lidské lopotění, nesmyslnost našich přání.

člověk má závrať, když si uvědomí vlastní rozměry. nevím, jak to posadit na zem, k čemu to přirovnat, snad k matematice, k dokonalým rovnicím, k feynmanovým diagramům. jako když gould hraje bacha a ty stojíš v úžasu, co je v lidských možnostech.

večer v hotelu u bazénu. lech přinesl kokos, nechává kolovat, pro každého pár hltů mléka, dokud není prázdný. pak rozbíjí ořech o zem jako pračlověk, dužnina sladce zavoní, kolem číšníci v bílých košilích, ulepená tma, horko a muzika z nočního baru. filip skáče do vody, celé hodiny. koukni, tohle je kufr. čvách, tělo v gejzíru. skvělý. a teď ti ukážu tornádo.

amo, šimone, hodíte mě do vody?

tak jo. šimon za nohy, ama za ruce, a na tři! šimon se na poslední chvíli zarazí.

počkej! na tři ho tam hodíme, nebo raz dva tři a teď?

ty jsi sjetý na tři doby nebo co!

jo, trochu jsem si dal. tak na tři?

filip je ryba bez ploutví, blondáček s modrýma očima, už mu chybí jeden zub. skáče a plave dál, chlapi dávají lajnu. ama nelyžuje, tak jde radši spát.

v noci potkávám své démony, je v nich moje síla.

26. 4. santuario

chlapi lelkují v sítích, jako by byla neděle. enrique přichází s dřevěnou krabičkou od tabáku, kterou ama přivezla z pucallpy od lecha.

v krabičce peníze za práci pro dělníky a nádeníky, až dodělají most.

ama se ocitá mezi světy.

ale ten most není hotový.

není, protože nemáme materiál na dokončení.

to zní divně. že by se lech přepočítal? jaký materiál?

nemáme lana na zábradlí, aby se bylo čeho držet.

tak proč nekoupíte lano?

protože nemáme peníze.

ale tohle jsou peníze na výplaty i za dny, které jste ještě neodpracovali.

něco jí vysvětlují, gestikulují, kroutí se. ama nezná obsah slov, ale pomalu začíná chápat; oni to nehodlají dodělat. ukazují, že chtěli most tady, a ne tam, kde stojí. ten most je daleko a je nebezpečný. bylo to všechno moc uspěchané. ginder vzrušeně vypráví, jak přitom jeho kamarád spadl do řeky, jako by to všichni přítomní neviděli. nohu má opařenou až po koleno.

jen ama u toho nebyla, to pro ni to znovu vyřezává, naplní vzduch bolestí. celý život jí připadá, že chodí mezi světy, mezi paravány, nahlíží do přihrádek a škatulí, snaží se pochopit ploty, ostnaté

dráty. a zase ji to dostihlo. svět rozdělený na bílé a na ty ostatní. enrique řeční, ukazuje, kde si jednou postaví most, který vlastně doopravdy chtěli. ama se mu dívá do očí a snaží se porozumět. oči, které žijí ve světě číslo dvě.

dřevěná krabička s penězi probudila draka, ama ho ještě jednou polechtá. takže ty peníze mám lechovi zas vrátit? ginder soptí, pár dalších se rozčiluje. oni tady čekají na gáži, most i český gringo je jim pumpička. a ama sedí na plotě, plaňky uprostřed zadku, svět rozdělený na my a oni. nešlo o most. oni chtěli jiný most, na jiném místě, ne tam, kde ho gringové postavili, ne tak daleko a ne tak vysoko. dává to smysl? ano, stavba mostu jako příležitost si vydělat, v místních podmínkách důvod ze všech nejpádňější. ama se sune, zkouší jiný úhel pohledu, hlas jiného vypravěče, až konečně stojí s nimi, obouvá jejich gumáky, nasazuje slamák. a je to jasné. gringo má prachy, já ne. je mi jedno, co bude za měsíc či za rok. zajímá mě, co budu jíst dnes, čím nakrmím rodinu, zítra a pozítří, možná příští týden. dál nic, dál se nedívám, takový pohled je luxusem, privilegiem bohatých, těch, co mají moc. a když si můžu vydělat za poctivou práci, tak to musím vzít. i když vím, že ten most, co stavím, je ptákovina, budu se tvářit, že je skvělý, dokud mi nezaplatí. neřeším, co bude za rok, až se možná vrátí gringo na pár dní. co mi taky může velký bílý muž?

ama se dívá, jak si rozdělují peníze. ginderův hlas se do ní vtiskl, jeho žalující tón. můj kamarád teď nemůže chodit, málem přišel o nohu! viděla toho kluka, nohu na uhel, vypadalo to na amputaci. která pojišťovna mu zaplatí doktory, nemocenskou, bolestné? všeobecná amazonská, hadi a štíři s. r. o.

enrique dostal na vybranou. buď most, který řekli bílí, nebo nic. měl je všechny poslat domů? lidi, co sem sezval, co se sjeli z různých končin na pozvání šamana?

ama se vrací do tamba, do chýše uprostřed pralesa, do místa, kde my-a-oni splyne v jedno netopýří zívnutí.

smrt broukem

gallo es muerte. kohout je mrtvý. sezobl nějakého brouka, ten se mu zasekl v krku a udusil ho. když už musel zaklepat, vzal s sebou i kura. drama kohout se odehrálo, když byla v pucallpě. tak to má za sebou, gadžo, chlapi si určitě pošmákli, byl to štramák, peří jak ohňostroj, nařvaný a agresivní, párkrát na něj musela dupnout. teď kokrhá v nebeském kurníku.

z propocených bot, ve kterých přijela, vyběhli mravenci jako přízraky, každý se ždibcem pěny z vnitřní výplně, míhali se, kmitali, jak v počítačové animaci, hajzlíci nenechaví, vydloubali všechno polstrování ze špice, bude to chtít nové boty.

po obědě si dává hrušku, kterou přitáhla až z pucallpy. nabízí reině, která sklízí ze stolu a chystá se mýt nádobí. nemáš chuť? reina šílí, když vidí, jak odřezává kousky otlačené hrušky. vždyť je to spousta masa, amito! loví odřezky z odpadků. v santuariu se nic nevyhodí, všechno se tu spotřebuje, ama se pořád učí.

oheň vyhasíná, odpoledne se nebude vařit ani jíst, večer bude rituál. se soumrakem se z džungle vynořují shipibo a reina prozpěvuje, *amor, amor, amor, medita con amor, amor, amor, amor.* tklivá melodie, lehce z ní šimrá pod víčky.

přichází s tmou, obloha poštípaná hvězdami. stojím před malocou, nad hlavou klenba od santiniho, hvězdy a růžový jižní kříž, zvolna ho polykám, sjíždím se mléčnou dráhou. letím za tebou, nabourám se ti do snu, snad ti to nevádí. z těla se vyskakuje hlavou, jestli to nevíš. proto mají mrtví oči v sloup.

28. 4.

batoh se řekne urinár

já chtít nemít umýt tamta ponožka. ama si uvědomuje, že se vyjadřuje jako dement, ale občas zapomene, nechá se unést a bloudí končinou, která je daleko za hranicemi jejích možností. jedinou výjimkou jsou obřady, kdy po štamprli ayawasky mluví plynně cizí řečí. vizitkou toho, jak se dorozumí, je příhoda s batohem. při svíčkách se špitalo, historky přistávaly na stole jak karty mariáše a ona už ani neví jak, ale řeč se stočila na téma užitečnosti batohů. batoh je španělsky *mochila* [močila]. ama ochotně vysvětlila reině a hegnerovi, že močila v češtině znamená minulý čas od slovesa močit; ženský rod raději vynechala, takové detaily tady stejně nikdo neřeší. za pár dní zjistila, že se jí to trochu vymklo. lidé džungle z její jazykozpytné exkurze pochopili, že španělské slovo močit, *urinar*, je český výraz pro batoh. když se vrátila z pucallpy, hegner se jí u oběda zeptal, kolik stál ten její *urinar*.

cože?

tvůj *urinar*. ukazuje na batoh. močila. kolik stál ten tvůj urinár? blik. dobrý, konečně se dovtípila. než by vysvětlovala nedorozumění, řekne, že neví, kolik stál ten její urinár, protože není její. je to urinár její kamarádky lary.

ve skutečnosti patrně říká, můj urinár být moje kamarádka lara, ale oni vypadají, že rozumí, přikyvuji a džungle šustí dál.

santuario osiřelo, stavitelé mostů, investoři, dělníci, všichni jsou pryč. zůstal jen visutý most bez madel, fošny z cedrového dřeva pohozené do vzduchu jak rukavice.

ama zpívá v nějakém vymyšleném jazyce, ale zní to skvěle, řeka jí do toho vykuřuje shluky novotvarů, na jejím těle dvě vážky zaklesnuté do sebe jak rubínový šperk. na *plazo de spiritos* otevře

koš a vytrhává maso, zhnisaný žal. připlave k ní bublina světla, ona do ní nasedne jako do korábu a bublina praskne. pára nad řekou vyšumí, z ní vystoupí džin, který tu bydlí, rozprostře se pod klenbou.

slyším a poslouchám.

ama přemýšlí, čím ho přivolala. a neví, co si přát.

cokoli. tvé přání je mým rozkazem.

a jsi hodný, nebo zlý?

jsem, co chceš. sama mi dáváš přívlastky.

zdává se jí o *wacra renaco*, stromu, ze kterého teče léčivá míza, chodí jí do snů jeho duch. enrique ji k němu zavedl.

cestou pralesem kutálí hlavu před sebou, uvažuje, omílá, po hodině pochodu před ní stojí obr. kořeny nad zemí, vlní se do všech stran, mimoúrovňové křižovatky. mačeta zatne, rána bíle krvácí, pomocí stočených listů šaman sbírá mléko do misky, tiše pobrukuje, *wacra renaco*. ama se dotkne mízy, mne ji mezi prsty, očichává. neboj se, ochutnej, smetana, lepivá a vláčná, táhne jazyk k hornímu patru, je jí líto, že strom krvácí, bojí se, že ho to bolí. opře se o kmen, s uchem na hladké kůži slyší jeho hlas.

nevím nic o bolesti, vím jen, jak věci jsou.

1. 5.

byl první máj, byl lásky čas. nejsou tu žádné hrdličky; stromy zírají, jak se uprostřed noci modlí k vodě, zkouší smýt vedro z těla, prsty jak gumové hračky. ráno roztržená obloha, konečně. byl pozdní večer, byl první máj. nakonec byli všichni mrtví. vězeň prosí oblaka, tam na své pouti pozdravujte zemi, ach zemi krásnou, zemi milovanou, kolébku mou i hrob můj, v dědictví mi danou, zemi jedinou. asi se jí stýská.

na řece je rušno, chlapi se vynořili s nákladem, na hlavách, zádech, ramenou, balancují, často to vypadá, že nosí víc, než sami váží. přijel belisario, objevil se i luis, všichni se sešli u oběda. enrique rozšafně řeční, tvrdí, že v džungli žijí domorodci, kteří jedí lidské maso. luis se u toho bezzubě směje, reina všechny pobízí, *servido*, přidává na plechové talíře, dolévá čerstvý čaj. chlapi rokují, chystají se na opravu maloky, do střechy zatéká a prkna na podlaze potřebují taky vyměnit. chtěli začít odpoledne, ale vypadá to na slejvák, takže začnou zítra. notují si, ve shodě přikyvuji. je to jasné, *mañana*. v odpolední bouři dorazí diego a s ním tři ženy, tři generace indiánek shipibo. babička s vnučkou mají stejný obličej, macatý a rozzářený, obě se chichotají s rozpustilou lehkostí, zato linda je zamračená jako tento den, jako by nesla chmury a křivdy za všechny generace. jen když objímá reinu, na chvíli se rozjasní, čertíci z reiny na ni přeskočí. ženy rozprostrou práci po podlaze, sedají do kruhu, navlékají. linda probírá reině vlasy, a co najde, strčí do pusy. diego si všimne, jak ama zírá, asi jí trochu povolila dolní čelist. to je naše kultura, náš zvyk, víš. ama přikyvuje, snaží se nevypadat vypeštěně, vždyť na tom nic není. breberky jsou skvělým zdrojem proteinů, je to zdravý zvyk.

babička norma v kuchyni topí pod hrnci, každou chvíli mocně potáhne, hleny v ní zachrčí, zalomcují, přihrnou se do krku. ona zachrchlá, krkne, zakašle, nakloní se na stranu a plivne. kačer přiběhne a slupne to. a tak pořád dokola, v rytmu, ve vlnách.

reina barví lindě vlasy, černou barvu umíchaly z dužniny nezralých plodů *huita*. zralé plody se nakládají do třtinové pálenky, štáva z nich je dobrá na krev a zlepšuje zažívání. reina se proplétá prameny lindiných vlasů, do toho stihne občas bafnout z dýmky. ama se dívá. diego jí zpívá písně svého kmene, pak přednáší o jazyce shipibo. ayawaska se řekne *oni*, žena je *ainbo*, voda *onpash*, kámen

macan, nebe je *nai* a *shobo* je dům. diegův kamarád je profesorem na londýnské univerzitě, protože si vzal angličanku. diego by si taky rád vzal angličanku a odstěhoval se za moře, do evropy. přitom se amy zeptá, jestli by si nechtěla vzít čistokrevného indiána shipibo.

ale já nejsem angličanka.

diegovi to nevadí, je velkorysý, vzal by si i češku.

ale to bys pak neměl čistokrevné děti. radši nám ještě zazpívej, diego. zpíváš moc hezky.

3. 5.

diega uštknul černý štír, u snídaně ukazuje lýtko. hrozně to bolí a špatně se mi dýchá, ale dostanu se z toho, dal jsem si na to *sábilu*, za pár dní budu zase fit. tady, chytil jsem ho a zavřel do krabičky, je ještě živý, tak to neotvírej.

ama zírá na diega a pak na krabičku, která leží na stole u misky se solí. těší se na samotu v tambu, dalších čtrnáct dní. docela to potřebuje, je tu moc lidí, po pár dnech má ponorku.

dám ti *ucho sanango*, *medicina fuerte*, říká enrique. dva dny tě bude někdo hlídat. když se nebudeš bát, otevře se ti další svět. potřebuješ pochopit, že příroda vyléčí všechno, ale musíš jí věřit. rostliny můžeš používat na cokoli, k léčení, k černé magii, vždycky účinkují podle toho, jak přemýšlíš. když myslíš pozitivně, přivoláš tím pozitivní účinek.

ama mírně přikývne; rozumí těm slovům, obsah jí přesto uniká. myslet v jazyce bílého kmene znamená posuzovat, třídit, rozcupovat, rozbabrat.

večer na ni čeká ve tmě, na moskytiéře, vypadá jak hračka z obchodu. nehýbe se, ani ama, ani tarantule. pěkně velká, černá,

chlupatá. co s tebou? počkám, až se odvalíš. hlavně mi nelez do postele. doufám, že se nějak domluvíme, když spolu obýváme stejnou planetu. lidé džungle to řeší buď rázně, tedy mačetou, nebo si zapálí mapacho a foukají kouř na zvíře. mapacho nemám, takže si dojdou pro mačetu a ty mezitím vypadneš. jestli nezmizíš, než se vrátím, bude masakr, což bych strašně nerada.

tarantule ví, že budoucnost se přede ze sítí minulosti. většinou žije sama; svůj příbytek omotává hedvábnou nití a ke vchodu zavěšuje vyplétanou rohož, která vibruje jako struny, když se někdo přiblíží. sameček se v době říje vydává hledat partnerku. jakmile narazí na uvítací rohožku, hraje na strunách, zpívá a tančí k potěše své vyvolené, která vyčkává uvnitř. podle svého umění je buď připuštěn, nebo odmítnut. v obou případech často končí jako potravinový doplněk, neboť samička potřebuje proteiny k výživě zdravých potomků. tarantule žere také brouky, kobylky, ještěrky a myši. někdy i malé ptáky.

ama se vrací s mačetou, tarantule je pryč. jen sapo krouhá svůj večerní celer. zvláštní. člověk se po čase v pralese uklidní, přestane být ostražitý, má pocit, že se nemůže nic stát. kolikrát už vlezla do holínek, aniž by je předtím proklepla a obrátila. tomu se říká zanedbání bdělosti. takže nemachruj, všude s sebou čelovku a dívej se, kam šlapeš.

„zvláštní je, že jsem se víc bál toho, že se nebojím, než toho, že se bojím.“

to je přesné. člověk se bojí se nebát. svírací kazajka, na kterou jsme zvyklí, je lepší než svoboda. nevíme, co s ní.

učení škorpiona • každý banán mluví jinou řečí

když ráno vyleze, na lavici před tambem sedí enrique a nožíkem ořezává kus světlého kořene. *ucho sanango*, strouhá ho jak křen. vysvětluje, že není dobré kombinovat medicínu. nejdřív jedna rostlina, pak teprve další. některé byliny jsou moc silné, můžou duchy jiných rostlin vyplašit. rostliny jsou jako lidé, občas se přetlačují nebo na sebe žárlí. taky můžou žárlit, když se člověk s někým miluje. tyhle silové rostliny v tobě zůstanou už napořád, vždycky budou tvými spojenci, když se jim otevřeš. ale když je poprvé užíváš, musíš dodržet dietu a nesmíš je s ničím míchat. ginder mezitím prostírá švédské stoly, dvě misky s plátany a čistá voda. ne, ne, říká šaman, teď nebudeš jíst, nejdřív medicína. přitom balí hrst nastrouhaného křenu do plátýnka a silně mačká nad sklenkou. na, vypij to, podává jí frťana. prima, tak na zdraví! když polkne, zadřou se motory. a sakra, v krku pochodeň, bránice jak trampolína, vypálený hlas. vodu, škyt, rychle vodu, škyt. ale on vrtí hlavou, nechce jí dát napít, říká, že to přejde. to je taky místní zaklínadlo, přejde to, stejně jako *mañana*. to přejde. jistěže to přejde, všechno jednou přejde. škyt. šaman se za chvíli ustrne, podá jí plechový hrnek, prý jen jeden hlt. dva doušky zasyčí a nic, furt hýká jak mezek.

to přejde, přikyvuje konejšivě. za chvíli se to rozjede, budeš se motat a dostaneš horečku. jak se cítíš? *mareado*?

jo, nástup to má exkluzivní, už to asi začíná.

bezvzápovědně leží, *ucho sanango* prská v žilách, vypaluje kosti. enrique s ginderem strhli další termiště, na zemi mrtvol, davy, masové

hroby. koncentrák. proboha, vypni to! vypni to! hmyz lítá ve zpomaleném záběru, trefila mouchu v letu. tambo se motá, klopýtá, tak raději leží, ale ani to není nic moc. spánky buší, hlava čoudí v troubě, ruce ve fritáku, srdce se mele, jenom nohy odešly. asi sténá, možná hlasitě, ginder se k ní sklání, sahá na nohy. bolí? vidím tě dvakrát, gindere.

máš horečku, zavedu tě k potoku.

ne, myslím, že nemůžu chodit.

to přejde.

říká, že někam jde, ale hned se vrátí. zdůrazňuje slovo hned. *ahorita*. další slovo z čeledi maňánovitých.

mrákoty, ve střeše klikyháky, tisíce chroustačů, stehna a lýtka má zalité do betonu. ginder. vrátil se tak rychle, nebo se zpomalil čas? pojď, poliješ se studenou vodou, uleví se ti. můžeš chodit? zkusím to. houpý, houpý, jak narve do gumáků ty mramorový sloupý? svažitý přístup k vodě se přeskládal na útesy, krkolomný pád ze skály. vůbec to nechápe, studená voda pomáhá, hlavně na ty dvě hlavy, kdyby jí aspoň jedna z nich odpadla a uplavala. při oblékání se chová, jako by byla normální; stojí na jedné noze na kameni a navléká si ponožku. jen neví, na kterou z těch čtyř chodidel to vlastně souká, voda rozmazaná v kamení, kamení ve vodě, co je co. rovnováha jí podtrhla bednu, ponožky a kalhoty naskákaly do bahna, ama letí. málem si vyvrtla nohu, ruku, hlavu. ginder ji poponáší zpátky do hotelu, prosí ho, ať v recepci řekne, aby konečně pustili klimatizaci.

bolí to hodně?

cože?

ty nohy, stehna, moc to bolí?

docela jo.

chce to masáž.

nechci masáž, chci být sama.
dobře. zvládneš to?

sedí na palandě a zírá. když zkusí zaostřit, všechno se jen víc roz-
píje. a všude kolem vzpomínky, povalují se jak pytle s odpadky
v ulicích manhattanu.

stávka popelářů uprostřed upoceného léta vzala newyorčanům
jejich cool. popeláři všech zemí, spojte se, ostatní si vyližte prdel.
velké jablko hnilo v odpadcích, středověký smrad se šinul metro-
polí jako tažný kůň. *big apple*. jablko sváru. chceme být spolu, ale
každý na jiném kontinentu. miluješ své ovoce, jenže já se do něj
nedokážu správně zakousnout. naše přetahovaná, dva roky, tři
roky; spojuje nás řeka lásky, moře slibů a kýble dobré vůle, poz-
ději též kreditní karty a společní přátelé. nakonec vítězí atlantik,
postavil se mezi nás jako tvá matka, otec a duch svatý. tvý dědictví.
amen.

hořkosladký návrat dcery do stohlavé matky, v půli března jezdí
na ruzyň a dokazuje celníkům, že v těch elegantně sbalených
krabicích a bednách jsou pouze její vlastní věci. knihy, ploutve,
neoprén. nic k proclení, pánové, jen ta sekera, co mi trčí v zádech,
není moje.

tvý sliby mi vybledly před očima jak kůže mrtvol v márnici.

prohlíží si roztřepené nehty, chtělo by to manikúru. vyštrachá
nůžtičky a šmik, šmik, jenže neví přesně, který nehet stříhá, prsty
ve vějíři, splývají, prolínají jeden s druhým. někde v dálce jako
by se někdo smál. napadnou ji prsty u nohou, ale nohy našťestí
neohne, takže tím dnešní zkrášlování hasne, salon krásy zavírá.
duchové se plíží, roznášejí soumrak, místo jídla hlad. prostírá se

k večeri, talíř cvaká zubama. ticho, chci se v klidu najíst. na něm rozmazaní hadi, naporcovaní, krémoví, s tenkou černou páteří. chutnají jak mouka s vodou, syrové těsto. v puse kouše někdo jiný, něčí zuby rozmělňují sousto, jazyk na nic nedosáhne. bude si stěžovat, že dostala málo. sakra. když žrát hady, tak dosyta. jídlo pomohlo, mořská hladina se ustálila, oči zase chodí do jednoho místa. dobrý pocit v žaludku, čtyři *plátanos* uložené jak peníze v bance. možná byly jenom dva. střechožrouti noční dávají klasiku, někdo chodí okolo a dělá bordel. asi opice či kapybara. nebo že by ajaroro? nesmysl, hltoun strašlivý žije na ostrově blažených, a přestože tohle vypadá jako ráj, ostrov to není určitě. je příliš malátná, aby lezla ven, a tak jenom řve.
vypadni nebo buď zticha!
a je klid.

6. 5.

ráno čistí krev na bílých kalhotách. tohle ji fascinuje, *zancudos* prokousnou i vlněnou deku. jak to dokážou? potřebuje to rozchodit, ty nohy, co jí zcepeněly; šourá se směrem k plantáži. plantáž pokaždé jinak voní, dnes přisypala víc kari a čerstvého koriandru. možná to kapánek přehnala, je přehřátá jak wagnerův parsifal, u prvního banánovníku se hroutí. takže čelem vzad. cestou zpět sebere flétnu, v tambu ji ořezává, plátky třtiny jako lidská kůže, s vlákny a žilkováním, nasáklé šťávami. olizuje čerstvý kousek, i když to má od šamana zakázané, neměla by teď jíst žádné cukrovinky, žádné dortíky a zákusky. dala by si palačinky nebo lívanečky s borůvkovou omáčkou. sladká chuť třtiny na jazyku rozezná buňky, vytáhne uložené soubory, něco přivane.

ama stojí na zlínské hlavní třídě u československých aerolinií, v ruce drží lízátko.

tatínek teď musí do mongolska, víš? bude tam stavět továrnu, aby tam holčičky jako ty mohly nosit nové botky. za dva měsíce se nám zase vrátí.

autobus se rozjíždí, táta za oknem, máma vedle ní. průhledné vážky na řasách, stékají tiše, mění se v puntíky na violkových šatičkách.

nebreč, amálko, děláš mu to tak těžší, bude mu to líto.

ama mává, smutek v půli nádechu, drží ho v čelistech, polyká. a nikdy ho nepustí.

až teď. sype se to z ní, všechny ty puntíky, co nastrádala, za celé věky.

slovo vodorovně zní v různých jazycích a uších různě. na objednávku jí poslali odborníka na opravu postele. o vodováze neslyšeli, podle toho tady vypadají všechny stavby, zejména schodiště. ginder v předklonu obhlíží palandu. když se narovná, prohlásí, že je to rovně. podívej, všechny nohy jsou stejně vysoké, usmívá se. co na to říct? když to má stejně vysoké nohy, musí to být rovně, logicky.

to je pravda, gindere, ale terén je z kopce, vidíš? takže tyhle nohy musejí být kratší než tamty, aby to bylo úplně rovně.

moc tomu nerozumí, ale nakonec dělá, co mu gringa řekne.

a výsledek? ginderův věčný úsměv a za ním úškleb jacka nicholsona. lepší už to nebude.

švy na lebce praskají, stahují se, vržou; kosti se jí rozpustily, neovládá tělo. jak se řekne španělsky *doprdele*?

potok, musí do potoka. studená voda zasyčí ve vlasech, víří, svléká ji z horečky. jen chyba lávky, nějak nemůže vylézt strmé schody, které nejsou skutečnými schody, jen jim tak říká, aby se ujistila, že se po nich dá elegantně vyběhnout až nahoru. grációzně hrabe hlínu, chytá se stébla, větévek a liány, bahno podkluzuje, ale tím to nebude. ty tady chcípneš, amazonko. vrať se do prahy.

má ukrutný hlad a nemá chuť na plátano. co s tím? dá si plátano. u jídla se jí pořád vrací ginder, jeho permanentní úsměv. co je to za člověka? pořád, vždycky, furt se usmívá. panebože, vždyť to není možné, to je nelidské. tvor, který se vydrží celý den usmívat, od rána do večera, a dost možná se culí i ve spaní, a nezkolabuje, nedostane křeč, nepadne vysílením, to přece nemůže být člověk. všichni ti domorodci tady jsou nějakí vyšinutí. tam doma, v její vlasti, se nikdo takhle nekření, protože k tomu, aby se člověk usmíval, nebo dokonce smál, musí mít důvod, nějaký rozumný důvod, pochopitelně. celý den se usmívat není v lidských možnostech, určitě se to dá i vědecky prokázat. normální člověk se nekření jak trohl jenom proto, že je ráno, že má co do huby, že má střechu nad hlavou, že zas vidí všechno to, co viděl včera a každý den předtím. člověk s úsměvem na tváři je podezřelý a většině normálních lidí tím přirozeně leze na nervy. je daleko rozumnější a normálnější mít blbou náladu, být nasraný, stěžovat si, nadávat. skoro se dá říct, že čím je člověk nasranější, tím větší je inteligent. a pokud se někdo kření bezdůvodně, tak je idiot.

světlušky vstávají do práce, ama listuje posledním číslem *house & garden*, který tiskne místní fauna a flora. večer ve stylu. blyštivou reputaci naší svrchované vědecko-narcistické civilizace nám pravda trochu kazí blondýny. jeffe, tohle se ti bude líbit. příhoda nečekaně vytekla z ultraplodného lůna džungle.

stmívá se. blondýna pralesní si chce zapálit petrolejovou svíčku (lamparína), která vypadá jako omlácená plechovka tatra mléka s kahanem. blondýna naštěstí ví, že se to nepije, jinak by to byl dost krátký vtip. drží v jedné ruce pixlu, v druhé zapalovač, blondýna také ví, jak se obsluhuje zapalovač. přejede palcem po ozubeném kolečku a vytryskne plamen. *voilà!* blondýna však nepřiblíží oheň ke knotu, anóbrž nakloní lamparínu nad zapalovač, a zkoprní. co se to sakra děje? zase nějaké debilní fyzikální zákony? do háje s ošuntělým newtonem a jeho přízemní gravitací. petrolej jí teče po rukách, po zemi v tambu, po gumákách. a v tomhle má teď chrápat. už jen stačí, aby škrtla sirkou. smrad jak u benzínky, nad ní slogan *greenpeace forever*.

„bojovník s pokorou přijímá sám sebe takového, jaký je.“

to mají pak někteří fakt těžký.

8. 5.

státní svátek, konec druhé světové. tady o ní nemají ani tuchy. záleží na tom, o kterém světě je řeč. konec zpráv ze světa.

kosti se mi rozpouští, mám rozpustilé kosti. nemám co dělat, tak vylupuju jádra kapek deště a cpu se.

havrane? mám sny o jídle. co s tím?

uvítej to. hlad je jenom pocit, dá se ovládnout. nauč se měnit svoje pocity. vždyť víš: havran nebojuje, havran vítězí. představ si, že jíš, a vychutnej si každé sousto, barvu, vůni, chuť, procituj ho každou buňkou, všemi smysly. když se takto nasytíš, touha zmizí.

dobrá rada nad zlato. ale mohla by to vyzkoušet, kdyby to náhodou fungovalo; stejně nemá do čeho píchnout. po chvíli bujarých

představ a prázdného žmoulání imaginárních kousků čerstvě upečeného, libě vonícího chleba s máslem a na měkko uvařených vajíček žravé tiky sice úplně nemizí, ale jejich křivka dotěrnosti strmě klesá. zajímavé.

kromě *plátanos verde*, které chutnají jak moučná brambora, tady všude rostou taky sladké banány. ty se ovšem při dietě nesmí, jelikož většina mocných bylin je nemá moc v lásce. *plátano seda*, *plátano isleño*, *plátano moquicho*, ten má ama nejradši. každý se jinak válí po jazyku, jinou řečí promlouvá k chuťovým pohárkům, když do nich vtírá svoje příběhy, vzpomínky na sladký život. prý šestnáct druhů, tvrdil jí enrique; ona by řekla, že tak šest, ale může se mýlit. nebo mohla špatně rozumět. před obřadem se nic nejí, maximálně brzký oběd a do večera půst. a hlavně žádné banány. bohyně ayawaska banány nesnese, vykřičí je z tebe dřív, než škytneš koniklec.

jsou tu ohně, ve stromech, v kořenech. vypalují, stahují kosti z kůže. duch *ucho sanango*, houfuje se a kypí, sedmero hlasů a devatero hlav, bezpočet paží. zahřeju tě. proudím ti v kostech, ohřívám ti krev. sálám v záhybech a skulinách. spolkní můj dech a moře se v tobě rozvaří. *planta fuerte*. dva dny měla zkřehlé končetiny, něco mezi atrofovanými a hoooodně namoženými svaly. dnes už chodí jako člověk, dokonce se odváží do potoka vyprat. košile bíle plápolá v průzračné vodě, protahuje nitky ve slunci. odpoledne skládá čistou košili. košili pamětnici. košili světoběžku. sjezdila s ní všechno, austrálii, thajsko, mexiko. v létě jí bude patnáct let. když ji ve třidevadesátém kupovala, tenkou luxusní sítku za nekřesťanské prachy, netušila, jak se vyplatí. odseděla si pár let v byznysu, pak zlézala hory, pyramidy, chodila po pouštích a plážích. a pořád drží pohromadě. tahle košile je symbol. mohla by mít jméno, možná ji ještě pokřtí, než se rozloučí. nejlepší kus oblečení, co kdy měla.

kupovaly jsme ji spolu, ale ty už si asi těžko vzpomeneš. znaly jsme se krátce, čas okouzlení. tvůj příběh a byt v maislovce, grácie, se kterou jsi vařila, tvůj zeleninový salát s rýží a krevetami. léta blízkosti a sdílení, smích a přání, co se jen šeptají. a pak konec. náhlý, jak rozchod milenců. precizní tvrdost, se kterou jsem tě odřízla, odsoudila nás k letům mlčení. jak dlouho trvá, než člověk změkne, než se uvaří, podusí, než odpustí.

a teď jsi zpátky, jako bys nikdy neodešla. bylas se mnou; jako ta košile, všude mě provázela. a teď ji konečně můžu pustit. tváře se mi rosí, odplouvají, vypouštím stojaté vody z vězení, drobí se mi do písmen, propadává mříží čtverečkovaného papíru. laro. musela jsem se nechat zavřít do tamba uprostřed uřvaného pralesa, abych to všechno vytáhla z kostí a palmového svistu a poslala po řece na odvrácený břeh. neprosím tě, abys mi odpustila. tohle je moje, patří mi to. odpustit si musím sama. sedím pod moskytiérou, v chuchvalcích posmrkaného toaletáku a peří z havrana. kdybys mě viděla, nevěděla bys, jestli se máš smát, nebo se přidat. ta košile mi leží na polštáři, seskládaná, skoro jako vyžehlená. a pořád vypadá úžasně.

je hodina netopýrů. na stromech kouří sobí hlavy s jasně modrou obrubou, obtéká je jako likér. prosakují, šplhají po obloze. pak z nich spadne tma.

9. 5.

zase se budím se starou hlavou. nesnáším ten pocit. stará hlava. nemůžu ji dát pryč, jelikož nová je někde v trapu a dnes nemůžu být bez hlavy, protože strašně leje. nechci být zase plná vody. už tak jsem samá voda. v hlavě mi kvetou skalničky.

štír ví

ještěrka jí sedí na sešitu, dívá se, jak píše, olizuje datum a vrtí ocáskem jak pes. modrooký motýl jí přistál ve vlasech. má ráda ten okamžik, kdy splyne s okolím, kdy si jí brouci a ptáci přestanou všímat, přestanou ji obcházet. je to víc a víc, ještěrky po ní sáňkují, motýli přisedají, švitoří. v tu chvíli všechno plyne, nechává času jeho čas. jen pořád musí myslet na černého štíra, který už několik dní trčí v krabici. ona ví, že ještě žije, v noci ho slýchá, má pocit, že v ní rezonuje, hlasem obchází.

štír je mystik, ale jako pravý mystik si na tom příliš nezakládá, nevytrubuje to po vesmírech a všech dimenzích, které obývá. necítí hlad a nevádí mu čekání. medituje a trochu se i těší, až se zbaví slupky, kterou si protentokrát navlékl. ama vidí jeho kouzla, čary, když jí jeho duch prochází snem. proměňuje šípy v šídla a oblázky v déšť. než vejde do dveří, vpustí tam svého džina, aby prostor vymaloval světelnými válečky. v mžiku oka se změnění v orla, zastaví bouři jedním tlesknutím. nabíjí si dlaně nad ohněm, kterému zpívá, dělí se s ním o všechno, od jídla uždibuje, dává jazykům. o sobě moc nemluví. škorpion ví, že „já“ je jen lingvistický symbol, který je potřebný, přestože označuje něco, co neexistuje. když tedy říká „já“, nemyslí tím „já“, protože nic takového není.

té bílé holce jsem asi stoupl do hlavy. mohla by přijít, vmíchat se do hry, jedním tahem všechno obrátit. slyším ji, jak uvažuje, že mě zachrání. lidem džungle to neleží v patě, ti vědí, jak věci jsou. ona to váží, osnuje akci, omotaná trhavinou jak atentátník, který věří, že je na nejkratší cestě do kantýny pánaboha. záchranáři spojte se. poslední nálož viny si přišila za toho hada, co se jí připlét pod nohu; má to vyražené na čele velkým tiskacím: zabila jsem nevinného hada! a v skrytu věří, že si tím vylepší skóre. ach, karma, karma, příkladný výplod člověčího plemene, a jak se s ní

vyblbnou. vítejte v karmickém salonu, sortiment sado-maso, co hrdlo ráčí.

už jde, blíží se, zásahová jednotka v plné parádě, jen krapítek předposraná, jak se bojí, abych jí jednu nezaťal.

ama přechází řeku, krade se ke kuchyni, aby ji nikdo neviděl. sebere krabičku ze stolu, slyší štíra, jak přemítá. nesecknu tě, holka zpozdilá, i když mi děláš medvědí službu, protože „já“ jsem velkorysý, neznám zákon odplaty. slyším, jak ti srdce buší, hlava tiká, myslíš to dobře, no, dyť já vím. diega jsem uštíp, neb to měl objednaný, ale tobě by to teď k ničemu nebylo.

ama otevírá krabičku a rychle uskakuje, dívá se, jak se štír kostrbatě souká ven. kdo zachráníš jeden život, zachráníš prý celý svět.

10. 5.

týden deště, slunce hnije někde na kompostu a na stromech vykřikují pavlačové drbny. ranní srážka s obřím pavoukem ji trochu rozhodí. přestože pořádně vyklepala obě holínky, než do nich vlezla, trčel tam jak hňup, asi zachrápal. málem měla na triku další mrtvolu.

v běžném provozu v korunách slyším tvůj hlas. derek walcott, láska po lásce. *feast on your life*. život je hostina a já mám půst. když se člověk takto postí, zbystří se smysly, všechno se projasní, dostane ostré kontury, každá maličkost nechává zřetelné otisky. někdo řve, že se něco stalo. pták, co zní jak hodně rozvrzané dveře, domorodci mu říkají *tatatao*, vzdáleně to připomíná jeho zvuk. nářek, stížnosti na těžký úděl. ukoktané tao v amazonské džungli, ohlašuje příjezd vlaků. za minutu za dvě jsou tu.

slejevák jak slon v porcelánu, vůbec nemá zábrany. shodil střechu, na zemi v blátě se válí pláty palmových listů, zlámaných větví, rozcupovaných květů. ama píše vzkaz, že její hodovní síň a pracovna v jednom jsou bez střechy. používá přítomný čas, protože minulý ještě nebrali. navíc pochopila, že minulý čas není aktuální, což jaksi vyplývá z jeho podstaty. je na čase se na minulost úplně vykašlat, takže tím pádem ani nepotřebuje marnit čas minulým časem.

ginder jí přišel spravit střechu. nemluví, protože to má zakázané od nejvyššího šamana tohoto kusu pralesa, ale večer po práci si na chvíli sedne na lavku a usmívá se. ama najednou vyskočí a řve. no, to snad není pravda! cos to udělal?

rychlý zásek mačetou a ještěrka ve dvou kusech. odseknutý ocásek se svíjí, ještěrka mizí do bezpečí nejbližšího křoviska. ginderův věčný úsměv a civilizované rozhořčení bílé amazonky. křičela na něj česky, přesto mu bylo jasné, že ho nechválí. něco jí vysvětluje, asi říká, že to doroste, možná tvrdí, že je to zdravé, že bude silnější či co, ale ama neslyší, vidí dva kousky, co byly jedno tělo, a nechce, nechce ho vidět, nechce s ním sdílet jednu oblohu, tento den, který pomalu odplouvá.

jdi pryč. chci spát.

zvedá se. nechybí ti tvůj přítel? *pareja*.

ne, ten mi fakt nechybí.

zpovídá se jí, pokolikáté už, že on žádnou partnerku nemá. celý rok musím být bez partnerky, abych načerpal dost energie a mohl se stát šamanem.

jo, tak shromažďuj. je vidět, že už ti to pěkně šplouchá.

mlha prostupuje stromy, něco přichází, formuje se před očima, obrysy kamenů v jezeře, čím dál jasnější, je v nich utopená. jde pouští, světlo prosakuje kůži, z hlavy jí vyrašily ohnivé květiny.

12. 5.

ráno čenichá okolo. nic neslyšela, ale někdo tu byl. a voda v potoce je cítit rybinou. kolem tamba hotový blázinec, všichni jsou dnes nějak pilní. moucha hraje na kornet, pruhovaná jak věžeň s červenou trumpetou, a včela si udělala domeček v klacku, který je nohou psacího stolu; hodně vybzukuje, ruší ji ta bílá holka, co tady šustí a čmárá. prý se jí vejde do srdce klidně celý širokrásný svět. a nenašlo by se tam kousek místa pro jednoho křena se zka-meněným úsměvem?

srdce je zvláštní místo. někdy tak malé, že se do něj nevejde jeden celý člověk, aby mu netrčely nohy, ruce, hlava ven.

na prádelní šňůře zase stará známá, obří kudlanka, tentokrát se šamstrem na hřbetě. o polovinu menší sameček ji objímá, křechovitě se drží, zaražený jak pistole do nádrže. hodina tankování. k tomu si vybrali její spodáry. jsem ráda, že jsem vám je k tomu vyprala. samička nevzrušeně popolézá, okusuje gumu od kalhotek, sameček se strnule drží. víš, hochu, co tě čeká, až bude mít plnou? ona vypadá jako suchý klacek, on jako tenká zelená větvička. takový pěkný pár. „oženit se s tebou nechci, ujistil ji. měla jsi příležitost, ale už jsi ji promeškala. dobrá, dobrá, zasmála se.“ to se sem dost hodí, do džungle, starý dobrý fitzgerald.

na plantáži nezvyklá vůně suché země a rostlin. skončilo období plískanic, v lese je míň komárů. přesto se kolem ní motají stíny, duchové pralesa. být či nebýt. jasná odpověď. venku je krásně, uvnitř den dé. depina.

„svět, který si myslíme, že vidíme, je pouhým náhledem, jen popisem světa.

jsem naprosto polapení v našem vlastním pohledu na svět, který nás vede k tomu, že jednáme, jako bychom o světě věděli všechno.“

no, to je nadělení, řekla by babička. rýže se rozsypala po zemi jako roztržený růženec. nějak se jí to vyšmýklo. co teď? sbírá, co se dá, oprašuje hlínu, asi to bude křupat v zubech. nevadí, hlady neumře, zbytek zametá do křoví, aby jí tu mravenci nepostavili dálnici.

na protějším břehu mají halloween. zralé papáje s vyžranými okny do tváří, jen do nich posadit svíčku. hladina řeky dává rockový koncert, kužele světla a dým, na břehu kousek od ní přerostlý leguán; vylezl z pravěku, jeho jazyk je prastarý, skoro zapomněla. chci žít rychle, abych už byla s tebou, říká někdo v ní. déšť uvnitř, venku, kde vlastně prší, kde stojím? na břehu, mezi námi řeka, teče tvým povodím. já zůstávám, tati. trhám se na kusy. znám ji, tu holku, co chce za tebou. pádluje si pro něco, co nikdy nedostala. s půlnocí běží proti proudu času, vzdálená sama sobě, vůní jiných krajů, jiných těl. rei mi čte básně, abych usnula. pláču v jeho objetí, pro svého otce. chybí mi v každém náručí.

17. 5.

„pokud nerozumíš, tak jsi na stopě. zato když máš pocit, že rozumíš, jsi v průseru.“

v tom případě jsem na stopě.

reina je plná skřítků, co neustále povídají, těkají, nevydrží na místě. trhá dva banánovníkové listy, nahřívá je nad ohněm. už-dibne kus těsta a vyválí placku oválným kamenem, který vypadá

jako velká okurka. *kachanga*. tortilla z mouky a vody. strká plac-
ky do listů banánovníků jak dopis do obálky, opatrně pokládá
na rošt nad rezavými uhlíky. reina jak jacuzzi, víří zvuky, hněte
a mísí, drobí je kolem. vyndá placku z obálky a hodí ještě zpátky
na oheň. čeká, až se nafoukne, na těle se jí udělají tmavé fleky.
mira, mira!

dívám se a nevidím. chci být sama, reino, jen ti to neumím říct tak,
abych se tě nedotkla. mlčky se sbírám k odchodu.

nebud' smutná, amito. já jsem tvoje *mama de santuario*, ničeho se
neboj.

smrt má křídla kolibříka, rychle třepetá, jako vložka sykne v páře
nad řekou.

ležím v tambu a nemám konce. nejdřív jsem chtěla do klubíčka,
k nohám smrti, ale ve skutečnosti jsem hledala tebe. stojíš v orloji
žen, přelévají vodu ze džbánů, jdou, předávají, jedna za druhou,
přesýpají, život a smrt. mami. dala bych si tvůj úsměv a brambo-
račku.

někdy jsem sama sobě tak daleko, že je to k nevydržení.

aya má dnes říz, je vtipná a rozpustilá, ama slyší smích. *ucho sa-
nango* jí nahlíží přes rameno, nakukuje do poháru, ještě ji pořád
ovládá. napadá ji, jak se v ní ti dva kohouti srovnají. aya jí dělá
přemet v žaludku, oči na ni zírají z kyblíku, sluší ti to, mrkají. za
krkem křeč, zatíná drápy, klove do zátylku. svět obrácený naruby,
masové hroby, vápno a plyn. vojáci umírají, překvapeně svírají
mladé životy, vyhřezlé orgány, volají matku. kterou? fí, to jede.
ruce jí sedí na hlavě, někdo se nad ní naklání. jak se cítíš?

je mi zima a smutno.

proč?

stýská se mi. po domově, po mý zemi.

ama nerozumí, co jí šaman odpovídá, není dostatečně sjetá. co znamená *llorar*? neznám to slovo.

když ti teče voda z očí.

aha. neumím španělsky plakat. ne, nepláču, enrique, ale chtěla bych. vidím skrz tvý tělo, shluky světél, co víří, mění barvy, tvar. je dobré plakat, vyplaví se sůl. když je ti zima, přivolej si ducha *ucho sanango*, ten tě zahřeje. máš ho v sobě, možná přijde, když mu zazpíváš.

ucho sanango. ama na něj pomyslí a snad chce i zpívat, ale než otevře rty, je v ní. rotuje, dýchá plameny, části těla bobtnají a zas se scvrkávají, obracejí se dovnitř a ven.

ama sedí, rukama objímá kolena, rytmicky se pohupuje. pláč pořád v nedohlednu, jako by na ni zapomněl. přichází malá holčička, postaví se před ni, velké oči a dlouhé řasy, upřeně ji sleduje. je líbezná, jenom stojí a dívá se, ama na amu, a konečně je tady, ta řeka, na kterou čekala. ty pláčeš? a proč? v ruce drží třapatku s velkým hnědým středem, dává ji amě do vlasů. a najednou tu stojí ozzy, uprostřed maloky, a řve na celou džungli. *mama, mama i'm coming home*.

18. 5.

„síla mi ukázala, že tebe je nutné nemilosrdně postrkovat, protože jinak nehneš prstem.“

to ji rozchechtalo. snídá paniku, večerí splín, přesto cítí ruku, která ji vede.

hegner přichází od řeky, nese plátany. v kuchyni si zpívá reina, povlává od ohniště ke škopku, vaří *sudado de pescadito*. v dalším hrnci bublá voda na čaj.

udělám ti *malbu*, aby se ti zklidnil žaludek, *si, mi niña?* tam u vás, ve tvé zemi, máte taky *malbu*?

jo, na stěnách a na stropech, ale to bych ti těžko vysvětlila. *malva* je keř, dělá se z něj odvar z listů, co chutná jako sliz.

ne, *reino*, u nás máme jiné rostliny.

jiné názvy?

ne, úplně jiné rostliny, *malva* u nás neroste.

tito lidé nechápou, že jsou kraje, kde se nepěstují banány. jak se to dá vysvětlit? jak se dá vysvětlit sních?

a všechno se tady zdobňuje. *amita, quieres sopita?* chceš polívčičku? *calientita*. teploučká.

ano, *amita* si dá polívčičku.

enrique má dnes rozvernou, celý den vaří *ayawasku*. když zjistí, že jedla *yucu*, osopí se na *reinu*. copak nevíš, že *yucu* nesmí? *ucho sanango yucu* nesnáší, bude mít křeče v žaludku!

reina se dušuje, bylo to jen sousto.

ani sousto nesmí, *ucho sanango* je příliš silná rostlina.

ama si říká, že snad nebude tak zle, ale po pár hodinách se svíjí. šaman jí dělá odvar z bylin, jen pomalu to usrkávej, hlavně nehltej. čaj sice hořký jak zeměžluč, oči z důlků vystrkuje, ale za dvacet minut je klid.

se soumrakem přicházejí ohně a kolmý měsíc v úplňku, uvízl nad řekou, za chvíli se uvaří. vzduch tmavne a houstne, pod rodinkou omlácených, vypálených hrnců plamen, polena mluví, na jídelním

stole petrolejka. enrique balí *mapacho*, má na to nástroj, který vypadá jako praporek. do vůně tabáku vypráví, jak na něj při posledním obřadu přišlo deset zlých duchů, které na něj poslali okolní *curanderos*. měl prý namále, ale nakonec se jim ubránil. pro jistotu si dá od zítřka dietu, aby měl víc síly.

život je tekutý, prchavý, věčný, když vypnu kecy, otevře se širokouhlá projekce. v noci jsem zase v tom místě, v jiném vesmíru, kde mluvím jazykem, který neznám. nevím, co říkám, ale všichni kolem mi rozumějí. před rozedněním padám ze skály do vodopádu. lezla jsem na útes, škrábala se nahoru a duch *ucho sanango* mě strčil. letěla jsem po hlavě dolů, do rokle.

vidíš, říkal jsem, že *ucho sanango* yucu nesnáší, došlápl si na tebe. když nedodržíš dietu, duchové silných rostlin se můžou obrátit proti tobě. ale to se spraví, dáš si pár dní bez soli a *ucho sanango* se zase uklidní.

ucho sanango. ama ví, že je to pravda, sama při posledním obřadu cítila, jak se do ní vlomil.

21. 5.

i sex se sebou je sex

jídelna se hemží chuchvalci, sladká písklata, ještě neopeřená, jen legrační chmýří, pípají, reině svítí oči, když se na ně podívá. jo, budou kuřátka. ama je chová v klíně, hladí, učí je první česká slovíčka. rostete pro pekáč, holátka moje. do kuřecího pozdvižení mama reina zasedá, u stolu rýži přebírá, krájí papriky a radí. všechno, co jste kdy chtěli vědět o sexu, názorně a jasně. ama má dnes pořouchlou, a tak se vyptává. sexuální abstinence je součástí

djety, a reina o tom tuze ráda rokuje, vykládá o důležitosti celibátu, o bylinách a jejich vztahu k pohlavnímu životu. amu to baví, poslouchá, píše si do deníčku, přikyvuje a občas se jí podaří zaštourat, přiložit malé polínko. když ojedou základní postuláty a všeobecná pravidla, zeptá se, jestli pohlavní abstinence zahrnuje taky autoerotiku. reinu jako když bodne, vykulí oči, odkašle si a postaví se k řečnickému pultu.

síííí, mi niňa! i sex se sebou je sex, přece! vztyčí ukazovák a pohrozí. ty jedna divoško, člověk by to do tebe neřekl. ale ďábel je lstivý, pasti rozhazuje, to on umí, to se ví. tak se měj na pozoru. když tě to přepadne, třeba uprostřed noci, tak šup, šup, rychle vstaň a vyběhni k potoku.

reina běží na místě, spěchá, pádí.

a tam se hezky polej studenou vodou, celá od hlavy k patě, a ocákej si pohlaví, tak, tak, a je to pryč.

přitom stojí rozkročená u jídelního stolu, rukama hrabe vzduch mezi nohama jako pes, když zahrabává čerstvě vybroušený šperk. pak se otočí zády a ještě si šplíchne pár na zadek, cáky, cák, přitom se zavrčí jako kačka. *claro?* je ti to jasný, sestro kláro? přijd' se zeptat, kdykoli a na cokoli, mama reina ti poradí.

ama je vděčná za tuhle podívanou, už tak dlouho nebyla v divadle a tohle představení nemá chybu.

25. 5.

„tvé nedostatky jsou tvou cestou k síle.“

dnes s ní chodí mlha, cpe se jí do oka. na nic nedosáhne, všechno je za skleněnou stěnou. ani nemá chuť se lepit na sklo. jako by ta krása nebyla pro ni; visí v bublině, půl metru nad zemí, a čeká, až

praskne, stromy přešlapují za přepážkou, mávají, a konečně déšť. chytá ho do dlaní, odraz stromů na nebi se přiblížil, je nadosah, slyší jejich hlas. tohle všechno je tu pro tebe.

na nic nemysli a věř bylinám. jejich účinky budou úměrné tvé lásce a víře. rostliny jsou jako lidé, když je miluješ, tak se ti odmění. ayawaska neléčí jako běžná medicína, ayawaska tě nutí odevzdat svou nemoc vyšší moci. je lepší u ní sedět, líp se ti tak soustředí. když ležíš, duchové si myslí, že spíš, a tak tě minou.

otevírám si oko, shipibo hrají na flétnu. venku hřmí, a já musím ven. enrique jde za mnou, vím, že mě hlídá. jeho postava se bělá na pozadí džungle, já ležím na lavce, kolem páry noci. on stojí, nic nedělá, jenom je. střeží mě, duchové zůstávají opodál, nikdo se neodvážá přiblížit. když se pootočí, svět se obrací s ním, okolo něj. neuzvednu ruce, zase unikám, nedýchám. je tohle smrt? nade mnou hlas, sype se jak hvězdný prach. amo? měkký a pevný. soustřeď se na svou sílu.

soukám se do těla, shipibo zpívají, hejá, hejá, hé, hé, hé, volají předky, jejich hlasy jsou netopýři.

nad ránem stojím před malocou, zatlačím tmou do země a prales se zalije světlem; oblohou hlasitě mašíruje něčí dech.

28. 5.

letící hračky v korunách, švitořivá stvoření. čau drndy, jste přímo k sežrání, co jste mi přišly říct? že bude pršet, hodně bude pršet, celé dny. jo, vypadá to tak, visí nám to na stropě v barvách od michellangela. chcete rýži? nebo *plátanito*? tak si pojdte vzít.

do degustace se jí přimíchá hřmění, uvnitř i vně, proudy vody, strašně se lituje. že chce domů, že chce zase normálně žít.

a co ti brání? odjet můžeš zítra. a normálně žít? to je vtip? jako bys někdy normálně žila.

chci přestávku, aspoň na chvíli, chci zpátky svůj starý svět, svůj vyšmajdaný boty.

legrační. včera objevila zdroj a dnes je na konci svých sil.

tak co teď, s tímhle rozestlaným životem a pocuchanou palicí?

jeffe, jaks mi naposled řekl, abych ti psala, i když ti nepíšu, tak ti píšu. z tohoto konce světa vidíš všechno jinak. komedii našich životů, absurditu našeho pinožení, neurotických ambicí, dokonalých jízdních řádů. ráno projdeš džunglí k rio pachitea, sedneš si na břeh a díváš se a čekáš, jestli pojede loďka. a když jede, tak jedeš, a když nejede, tak nejedeš. když v pralese týden prší, nikdo z domorodců nejde na lov nebo na plantáž, aby se přerazil. to jenom my si pořád hrajeme na honičku. děláme, že nás honí čas, a pak zase my honíme čas, chytáme ho za ocas, a honíme a honíme, zepředu, zezadu, sice nevíme proč a nač, ale hlavně že se honí. je to geniální, jeffe, co všechno jsme schopní vytvořit.

mám novou medicínu. *jergon sachá* je vyhazovač a dýdžej v jednom, vyprovodí bolest v krku a pustí emoce, forte. zvolna popíjím temnou krev, v půllitrové láhvi s reklamou na minerální vodu *vida*, čte se bída. bída znamená život. *mi vida*. piju zpátky svůj život, až na samý dno.

stromy si rovnají páteř, křupou, tlumeně sténají. *jergon sachá* ve mně houstne, do prstů mi sype mravence.

s džunglí je to jako s čímkoli nebo kýmkoli jiným: buď na ni stále narážíš, nebo s ní splyneš. mám ráda ten okamžik, kdy přestanu

trčet, překážet, kdy se stanu odpočívadlem pro motýly a tobogánem ještěrkám. znovu ke mně přichází poušť, indián v záblesku, stará tvář, dlouhé vlasy, blíží se, kývá z vrásek, volá mě. za ním nachové obrysy kopců nebo hor.

bez svých kořenů nikdy nejsi úplný. vítr nevidíš, ale víš, že je, nedá se chytit. jako nevada. ví, že pojede. pomalu se mění, možná je to doopravdy v ní. usmívá se a oni se usmívají na ni. reina, ginder, hegner. síla je v pohybech, v tónině kroků, neoslňuje, je nenápadná, nepředvádí se. jenom je.

za řekou vezme do ruky nůž a dřevěné prkýnko, vytáhne z fochů mrkev a celer, najde i zbytek pórku a pustí se do krájení.

co to děláš, amito? nechej to, mama reina všechno udělá.

chci vařit, reino. stýská se mi po mé kuchyni.

večer přecházím řeku, za mnou se táhne tma až zpátky domů. střecha tamba znachověla a stromům vyrostly nové obličej.

ležím v zemi, saju sílu provoněnou červy, v hlíně mého masa se množí, živí, uklízejí. temnota bez hranic, její dech je můj, půda mi prorůstá kořeny, hnětu si z ní nové tělo, na stovkách rukou skály a útesy, tahám je z jezer a moří, v útrokách poušť.

rozzrůstám se po zemi, listí a včelí plásty ve vlasech.

snídat světlo • lovit ryby v korunách

29. 5.

když snídám bílé světlo, uleví se mi. u tamba vykvetla malá papája. hezky voníš, víš? jen nechápu, proč tak rychle rosteš. směje se mým otázkám jako dítě, když ho dospělí zdržují svými nesmysly.

„tvoji jedinou šancí je tvá bezchybnost.“

ama oslavuje každý dílčí úspěch. poté, co vydala zákaz vnitřních keců, otravné hlasy skutečně vymizely. a pak zjistila, že si v duchu prozpěvuje. takže píseň místo žvanění. bravo. *if you're going to san francisco, be sure to wear some flowers in your hair...* tvoje san francisco. chlápek, co tahá lana od street car, snad indián, míšenec. jeho svaly, tričko bez rukávů, úsměv. a ty vedle mě, rozchechtaný, zdivočelý, zase v san francisco. tohle byl můj dům, táhneš mě přes cestu a klepeš na dveře. starší pán nás pouští dovnitř, povídá, vaří kávu, malý knírač se nám vtírá do lýtek. *if you're going to san francisco*, naše destinace. čínské město, řecké restaurace, ruský krámk na rohu, kde prodávali vobla. čemu se tak směješ? golden gate bridge v poledním slunci a naše fascinace mosty, v noci mě držíš na špičce jazyka.

ochladilo se, chtělo by to teplý čaj. pláštěnka je skvělá tepelná izolace, i když je v tom člověk pravda mírně opocení. ptáci začínají kouzlit, což v řeči džungle znamená, že by mohlo přestat chcát. navlečená do všeho možného se leze zahřát do provlhlé postele. babička říkala vazkavé. tady je, milá babi, vazkavost do všeho pří-

mo vrostlá. je to vlezlý místní živočich, vazkavost všudypřítomná. a k tomu se mi z ponožky vyklubal palec.

to nic, to se lehce spraví.

babička vytáhne dřevěný hříbeček a navlíkne na něj fusekli. pojd', ukážu ti, jak se štipují ponožky. ama se dívá, ale nevidí. jen ten hříbeček se jí tuze líbil, babiččiny ruce a povídání, tak a tak, tady zapošijem. všechno se tehdy látalo, štipovalo, přešívalo. i silonky nosila maminka do správkárny, k prošeďivělému pánovi v modrákách, co pěstoval vůně kůže a lepidel mezi dřevěnými kopyty.

já tady možná začínám něco chápat. naši schopnost pohybovat se v čase, jak to vlastně funguje. tvoje kvantová fyzika v praxi. sedím v džungli, kolem mě ryk a šum a já se vracím do minulosti, přehrabuju vzpomínky, oživuju výjevy, vstávají přede mnou, vzdouvají se, vybarvují. postupně je rozvěšuju po liánách a pak sedím a dívám se. a už jen tím pohledem se něco mění. jeffe, já měním minulost, převracím její obsah vzhůru nohama, všechno to znovu míchám a nanáším na plátno. a vychází z toho úplně jiné obrazy, jiná skutečnost, jiná minulost. když se pak zase setkáme, ten dotek je jak funglnová košile.

1. 6.

okolí se hemží *curhuinzi*. zní to jako zkurvenci, jsou tu všude a žerou, na co přijdou, dělají z listů řešeta. enrique z nich má těžkou hlavu, protože mu na plantáži likvidují mangovnický a yucy. nalil na ně šťávu z *piñon colorado*, rostlina obsahuje jedovatý latex, ale moc to nepomohlo. *curhuinzi*. kolem tamba jich zatím moc neviděla, zato opice měly u potoka mejdan. děláte mi bordel v tůňce, mrchy všivý, dejte si na mě bacha.

sklo nebe se láme, lítá v kusech, střepy jí padají do hlavy, řežou nové záhyby. slyší motory v nejvyšších otáčkách, řev z břicha země, z pánve matky, pozdrav zvířete, které v ní sídlí.

ještě nikdy tak nezařvala.

směje se v přílivu, valí se do ní, odevšad. skály lámat. hlas, který prolomí horu. stačí jedno pořádné zařvání a letíš na měsíc.

už nejsem jen *poco loco*.

museli mě slyšet až za řekou, vidět ten rozpáraný pajšl země.

don juan říká, že řev bojovníka je jedním z nejdůležitějších úkolů v ovládnutí magie.

když zařvala, džungle ztichla. jen hmyz svištěl dál; ale několik dlouhých chvil na ni nesedl jediný komár.

2. 6.

ve jménu koulí – otce i syna i ducha svatého

definice koulí.

koule nebo kule je těleso, jehož body na povrchu jsou stejně vzdáleny od středu. koule se používají ke střelení, na hraní, například při hře v kuželky či kulečnicku, v karetních hrách, také při sportu jako tělocvičné nářadí. koule se dříve používaly ve věznicích, dnes byly nahrazeny jinými praktikami. ve školství se koule vyskytují v hodnocení, kterým se označuje naprosté selhání.

po definici koulí následuje lekce tvrdosti. když začínala v byznysu, starší kolegyně ji poučila, že pokud se chce ženská dostat nahoru, musí se obrnit, být tvrdší než chlap. jinak ji sežerou, rozcupují jak

hadrovou pannu. kecy v kleci, myslela si. člověk na některé věci musí přijít sám. a tak po letech odešla, nechtěla si pěstovat krunýř, pořád brousit lokty, chtěla přízi beránkové vlny, plést příběhy jak svetry, pavučiny tratí a nádraží.

když napsala povídku o volání kostí, pan redaktor jí řekl, že se ještě s dalšími dvěma pány arbitry shodli, že to nemá koule. co na to říct? rozsudek patriarchálního triumvirátu, otce i syna i ducha svatého. nemá koule. to znamená nedostatečné, za pět. nezajímavé. neprůrazné. protože milé dámy, naše doba nemá prostoru pro věci bez koulí. kritéria hodnocení stojí na tvrdosti, topoří se k nebeským výšinám. a tak hodné dcery patriarchátu klečí, sklání se, lopotí, snaží se přeskočit latku, potěšit tatku, tatínkovy holčičky. hlavně nebud' hysterická. hystera je děloha. co se tím myslí? nechovej se, jako bys měla dělohu. emoce si nechej od cesty, hlavně nedělej scény a buď rozumná. rozumná! zaklínadlo, všeobecné urknutí, ještě když jsi v plenkách, pod knutou rozumu. běda ženám, kterým mužský rozum vládne.

ale pořád je to tam, v podzemních jeskyních, touha po pokladech, prabáby o nich zpívaly. přesto tam pořád někde je, síla, co je měkká a ohebná, která plyne, volně padá z výšek do údolí, níž, hlouběji, nikam se neškrábe. jenom je, bez úsilí, bez boje.

to nejsem já, kdo pláče, ale ženství, které jsem zahodila. jako v té pohádce o panence, která tak tence plakala. zvedám hlavu, nebe mi padá do očí. chci být bláto. nahá na vlhkém těle země, měkká a tekoucí. nabírám tě, vtírám dovnitř, hnětu a polykám. tohle je kniha hledání. hledání prodaného ženství. zotročeného ve jménu koulí, ženství s koulí u nohou, sevřené, železné boty, v postrojích, s klapkami na očích, jen tudy, prosím. ženství oškubané, vyprášené, opuštěné, těká slepýma očima, v kabátě z rozumu, šaty s vlečkou, vyšívané, ale princezna to není, jasný pane.

a co teď? vepsala ses do rohu, do slepé uličky.

ted' by to chtělo někoho obvinít, ukázat prstem.

ale kam?

stromy postávají a tu a tam se některý uchechtne. co je tady k smíchu? to je vážná věc. potřebuje najít správnou formuli, něco jako staré dobré: zase prší – zasraní komunisti. to se sem docela hodí, jen by to chtělo něco míň zřejmého. a co třeba: za všechno můžou rodiče. ne, to je ještě ohraňější, na to ti dá štempla každý psychiatr. tak jinak. za všechno můžou feministky. to je ono! feministky. všechno to obrátily prdelí napřed. za sto let se jim povedlo zrovnoprávnit ženy v tom, že můžou být jak chlapi. to je výhra. profesor higgins prozpěvuje. *why can't a woman be like a man?* pickeringu, proč není žena jako muž?

tak daleko jsme to dotáhli. dnes má žena stejné právo jako muž – být mužem.

co děláš? jsem matka. hm, a povolání? profese? aha, jen matka? a za to chceš potlesk? a cos udělala pro lidstvo? jakou stopu jsi zanechala v historii, v síních dobyvatelů, objevitelů nových světů, co vyplenili každý kontinent, na kterém se vylodili.

stojím v deštném pralese a tleskám. tleskám a klaním se všem matkám. všem, co kdy byly, jsou a budou. tropický déšť padá na kolena, pleská do tváří, každý list džungle se roztleskal; na počest mateřství, ženství bez příkras, plné síly, přesto hebké jak klubíčka beránkové vlny. zvedám frťana do výše, připíjím douškem *jergon sacha*, lektvarem barvy krve: na uzdravení ženství. na emancipaci ženských tvarů, měkkých křivek, dólíčků a kyprých stehén. na vzkříšení odročených snů. až do dna.

enrique ji slyšel, jak včera zařvala. mělo to grády, museli tě slyšet až v honórii, směje se. ginder se o tebe bál, hned chtěl běžet za tebou, ale já mu říkal, ať se uklidní, že jsi v pořádku.

3. 6.

sbírá se to ve mně, shlukuje; čekám, až vyplavou na hladinu, oči střelce, vždycky se objeví, když na dně hoří.

jsem ve vrstvách. vrstvím se potichu, v klokotu pralesa, a potichu se potím, potím se potichu, protože se potichu potím. hrabe mi? toť otázka, ráda bych věděla, jestli už mi hráblo, nebo jestli pořád ještě čekám.

a prosím vás, odved'te ty koně, ať mi tady neudusají ten anglický trávník.

jsem na horské dráze; nahoře v extázi z toho, že žiju, a dole chci chcípnout. tato schíza je děsně vyčerpávající a nikam nevede. většinu času, v relativních pauzách mezi relativními záškyty, jsem v absolutní prdeli. takže ta písnička zní takto: škyt – pauza – škyt, extáze – chaos – smrt – chaos – extáze – chaos – smrt. atakdále, pějme píseň.

četla jsem o lidech, kteří umřeli na škytavku.

jedu na pochybách, divoce, pěna u huby, dokud nás nevyčerpám k bodu rozpadu, pochybuju o celém vesmíru, co jsi sakra zač, všemíre?

najednou hlas, který mi nepatří, přichází s brilantním řešením.

tak jdi jinam! rozveď se s tímto vesmírem! když se ti nelíbí, najdi si lepšího šamstra.

a přitom, za tím nebetyčným zmatkem, pořád stojí něco nehybného, něco naprosto nečekaného, pocit, že je to v pořádku. že všechno, co se děje, je jen fasáda. a že doopravdy, ve skutečnosti, se neděje nic.

don juan říká, že máme ve zvyku přizpůsobovat svět svým myšlenkám.

„poznání připlouvá jako zrnka zlatého prachu, stejného prachu, jež pokrývá křídla nočních motýlů.“

6. 6.

rio tibio

při dietě bez soli se v těle něco mění. čeká, až dopadne na dno, že se odrazí. ale dno se pod ní prolomí a zase padá, pod posledním dnem je další dno. a co když to žádné dno nemá? co když dna nemají dno?

projevem síly by bylo vydat se do džungle, na stezku ke kaskádám, a po ní ke studeným vodopádům, a tam mocně zařvat. zatím jen leží a prosí. bože smiluj se. kyrie eleison. kriste eleison. krleš, krleš. uklidni se, dcero, strach je žíravina, za chvíli tě sežere.

takže vztyk, jde se. mačeta, klobouk, voda. vamos. párkrát si není jistá, jestli je na správné stezce, jestli trefí, protože džungle houstne, kam se podívá, tady u toho spadlého stromu se uhne mírně vlevo. zpráchnivělý pařez napravo. vybaví se jí ginderova mačeta, rychlé záseky, úlomky větví. tenhle úsek je trochu o hubu, skoro se tu nedá projít. vzdušné kořeny se proplétají s liánami, plazí se nahoru a dolů, není vidět, co je co. teď přijde ležící palma, polorozpadlý kmen, pak čvachtání, dnes víc bahna než minule. výhybka doleva, pak provazochodecký kousek, úzký kmen stromu, dolů sráz. tak se tam radši nedívej.

kluziště. člověk by neřekl, jak to bahno na podrážce holínky hezky klouže. otázka do pranice: je lepší stoupnout na mohutný kmen stromu, který leží v cestě, nebo ho raději překročit? jednoznačně

přelézt, i když bude jako prase, protože dnes ji nemá kdo tahat z bryndy. jak dál? teď doopravdy netuší; měla si dělat zářezy, značky, aby našla cestu. trousit rýži nebo odvíjet nit. proč s sebou nenosí fáborky? ideální by byl psychedelický sprej.

na rozcestí *lupuna colorada*, strom učitelů, konečně někdo ukazuje kudy dál. říká se jí čarodějka, kmen vypoulený jak obří břicho, vyřezávají se z něj velikánské párové bubny, *manguaré*, které v džungli sloužily jako telefon; jejich dunivý zvuk spolehlivě donesl vzkaz spřáteleným kmenům do odlehlých končin.

po dvou hodinách jde korytem řeky, porost okolo je příliš hustý, tak musí nahoru proti proudu, klouže po kamenech, leze po kaskádách, obalená vedrem, slaná jak dýmící řeka. když to nejde korytem, prosekává si cestu podél břehu.

konečně laguna, mírně probublává, paleta noni a přezrálých papájí, nad ní vodopád stříbra. ama zastavuje, svléká se, ohnutý strom jí ochotně dělá věšák na šaty. před ní pět metrů vysoká stěna, skála s mechovým strništěm, přes ni padá voda. najde liánu, zatáhne, jestli ji unese; ručkuje, nohy kloužou po hladké tváři, krok sun krok pod strunami, vlhká liána a sevření dlaní, šplhá nahoru, až na malý výběžek, kde se může postavit. přes hlavu jí přepadává studený nebe, vlasy boha šivy, vypráví prastaré mýty, protékají tělem, komnaty, prostranství. ruce v jednom ohni, chytají příboj, vlnobití. zavřenýma očima vidí vnitřnosti vyfoukané ze skla, čiré a křehké orgány. vidí stromy na nebi, skála v zádech a voda v hlavě, v nohách, vlastní hlas, který není člověčí.

ještě nikdy se takhle neslyšela smát.

bahenní slunce vaří v tůních a barevných solích, laguna pachů, jeskyně ověšená sny netopýrů, vlhko a tma. sedí a dívá se, nahlíží,

najednou zavětrí. silný závan, pach z blízka, ptáci utnou v půli taktu a listy zkamení. nehne se ani stín, jen oči, všude okolo. tak se ukaž, šeptá to v ní, okem uvnitř hlavy se dívá, obchází, čenichá. vím, že tu někde jsi.

ama naslouchá, stane se tím, kdo se na ni dívá, jeho příběh se v ní rozezní. jaguár má v očích tapetu, která odráží světlo, prochází světy, pronikne tmou, její záhyby, křivky, každé hnutí. chodí v noci po nebi, hvězdy mu skáčou do kožichu a on je vozí po obloze, vyvěšuje souhvězdí. pohybuje se jak voda a lidé ho zajímají pramálo. ví, že co je nahoře světlé, je dole temné a naopak. když chce, sestoupí dolů a v zákoutích země loví. v kožichu nosí vědomí hvězd, vypálené skvrny jejich těl, kůže je mu cítit popelem.

cestou zpět jde korytem, z kamene na kámen, tady někde už to musí být, snaží se vzpomenout, ale nedávala pozor, kudy vchází. zásadní přehmat, zanedbání bdělosti. dlouho nemůže najít výlez, strmý sráz, kterým sem vpadla. párkrát zkouší šplhat do svahu, hustý porost ji svírá, chytá za nohy, hlína se pod ní roluje. jede dolů po břiše, řítí se zpátky do řeky, jednou se málem napíchne na mačetu. hledá dál, slídí, urputně se snaží vzpomenout, kudy sem sakra vlezla, bojí se, že zatmí, že to nenajde. ani nenechala vzkaz, kam šla. kdyby se nevrátila, zjistili by to až zítra. a tady by ji těžko hledali. musí to najít, jiná možnost neexistuje. ne, ani tohle není ono. musím to najít! řve na celý prales, pár ptáků nad ní mávne křídly, někdo zakváká, kolem tisíce diváků, kteří nechápou, o co jí jde. že by to bylo tady? až na čtvrtý pokus, konečně, tak si to zapamatuj, u kamene, co vypadá jak dvoupostel, nad ním nakloněný strom s vlasy jako lípa. klouže to stejně jako všude jinde, ale je tady víc místa a pár kmenů, kterých se může zachytit. jak se jí ulevilo, dech začal chodit dovnitř i ven. mašíruje, mírně přidává

do kroku, slunce se kloní, nechtěla by tady nocovat. džungle má po těle směrovky, když je umíš číst. u lopuny doleva, na vidlici doprava. lopuna s oblémy boky jak mohutný demižón, sežmolené plátky kůže, ukazuje tudy, tudy a šlápni na pedál. když se blíží k tambu, znervózní. měla by slyšet vodu, někde tu musí být potok a popadané palmy. jenže je období sucha, místo hlučného proudu jen unavený čůrek, slabě šepotá. je ráda, že jí ujela noha, na stejném kameni uklouzl ginder, když šli spolu, takže jde dobře, už je skoro doma. na provlhlých kalhotách má otisk tváře stromu, krajina jí leze do srdce.

celou cestu jsi se mnou, nesu tě na rameni. tohle ti chci ukázat, mami. tyhle končiny, kde je všechno jako na začátku, kde se stromy nebojí růst a ještěrky ti sedí na koleně jako děti. tvoje vůně padá z nebe, hebkost tvý kůže, na rukách neseš čas.

7. 6.

„smrt na tebe čeká všude a nikde.“

bělavý nádech ve vzduchu, tlačí mě k zemi, na kolena, hlavu do mokré hlíny. smrt v bezčasí a já chci k ní, stočit se jí v nohách do klubíčka, ale nemůžu se hnout. dívej se na mě, dívej se mi do očí. nic neříká, přesto je všude slyšet, dívám se věčně, protože v bezčasí není čas, protože ona žádné oči nemá. přikyvuje. obrátí se, ladným krokem se vzdaluje, rozplyne v houští.

něco ji žene, nevydrží na místě, zkouší uklidnit splašené koně, přitáhnout otěže. nic nefunguje, takže bágel a voda, pro jistotu i čelovka a marš k rio pachitea. cestou rozumuje, snaží se zjistit, co ji honí, a proč zrovna pachitea. najednou jí dojde, že je jak ten

carlito, který ji tak sere, věčně s deníčkem v ruce, všechno zapisuje, jeho sto a jedna otázek, které v příbězích síly chrlí na dona juana. ama se v půli kopce zastavuje, láme v pase, musí se smát. jak se hezky učíme všechno pojmenovat, jak se učíme vyjednávat, vysoustružit slova, vyjádřit se ve větách, v souvětích, komplikovaných obrazech a kličkách, jak dokážeme balit myšlenky, jak se koupeme v rétorice, filipikách, diskusích. bojujeme slovy, žijeme slovy, opevňujeme se slovy a pak, tváří v tvář velké kmotře, je nám to úplně na hovno. blíží se k rio pachitea, v západu slunce se mění v krev. v tom pohledu se propojí, zaklapne, ta touha, co v ní šelestí. chce být za mořem, sedí u řeky a najednou je zase doma.

sedí u stolu v kuchyni a sleduje mámu, jak si dělá kafe. nachystá hrníček, lžící nabere kávu, konvice zasyčí. a znenadání břink, jeden rychlý pohyb a pád; zvuk porcelánu, křupnutí, máma zametá střepy a slzy.

ty pláčeš, mami?

ten byl od mého dědečka, víš.

někde to bodne, příliš velký střep do dětských očí. maminko, neplač, já ti koupím nový.

ale kdeže. kde bys na to vzala.

ama letí do pokojíčku, z poličky vytáhne pokladničku. tady, podívej se, mám tady penízky, nasbírané korunky.

ty si nechej pro sebe, něco si za to koupíš, třeba nové maňásky.

ne, koupím ti hrníček.

stojí v obchodě, v ruce drží kožený měšec s otvorem na drobné. hlavu má pod pultem, ještě nedohlídne, prodavačka se naklání. tak který se ti líbí?

tamten, ukazuje, může na něm oči nechat. paní prodavačka si bere pokladničku, sype celý obsah na pult a počítá. devadesát tři korunek, celoživotní úspory, maminka se ještě naposledy pokusí,

podívej, nic ti nezůstane, jen čtyři korunky, to je na tři zmrzky, nic víc.

ama neslyší, s očima na hrníčku, nic jiného nevidí.

psaní je potřeba sdílet, poezie je hledání. člověka nejvíc dojíká, když zahlédne vlastní velikost. protože to nečeká.

k tambu přichází se soumrakem, v patách pták, co píská jak výpravčí. vlak za vlakem, dnes jedou všechny za tebou.

8. 6.

„bojovník je kdykoli připravený zemřít, přesto se nevzdává do posledního dechu.“

ama má ratolest. hůl, která vykvetla, může se stát stromem obsypaným ptáky. suchá větev se zazelenala, kousek liány, na kterou všela ponožky, už má dva pupeny. zasadila ji do hlíny a udusala.

v jídelně vzbudí pozdvižení.

amita! od čeho máš ten šrám nad okem? a tady na krku další, jsi samá krev.

když řekne, že byla u rio tibio, ginder povytáhne obočí.

sama? to bys neměla. je to nebezpečné, může tam být tigre. jaguár.

enrique je pryč, poslední dobou často odjíždí. napadá ji, jestli nemá někde ženskou. připadá jí nejistý, jako by mu došly síly. občas se v něm vidí. čím víc enrique ohrnuje nos nad klasickou medicínou, tím víc jí připadá legrační. ego je pyšná princezna,

léčitelé a doktoři jsou v základu podobní, jen to většina z nich netuší; chybí jim pokora.

„pokora bojovníka není pokorou žebrákovou. bojovník před nikým nesklání hlavu, ale současně nikomu nedovolí, aby ji skláněl před ním.“

tohle je přece základní poučka z pohádek, i náš dobrý král miroslav říká: ševče, nad nikoho se nepovyšuj a před nikým se neponižuj.

„ty máš rád pokoru žebráka, řekl tiše. klaníš se rozumu.“

10. 6. pucallpa

reinita? jedu dnes do pucallpy, prodloužit vízum.

bude mi smutno, *mi niña*. kdy se vrátíš? na, zabalím ti něco k snědku. ode dne, co přijela, se santuario změnilo k nepoznání. atmosféra pnutí, dala by se štípat, hoblovat. hegner je zamlklý, reina a enrique spolu skoro nemluví. že by její tucha o ženské byla správná?

v honorii u tygra se strhne hádka, řvou na sebe, starý tygr a jeho matka, které musí být alespoň dvě stě. práskání dveří, řinčení letících pánví, ama čeká, jestli se objeví *collective*, které by ji vzalo do města.

odpoledne se dočká, u tygra je zase klid. toyota cestou několikrát uvízne v bahně, do rozteklého kopce to nejede, takže všichni vyse-
dat a tlačit. řidič je frajer, místo zadního skla má igelit, v zadních
dveřích místo kliky špagát s uzlem, za který se tahá, místo čudlíku
zamykání trčí zrezivělý šroub, na druhé straně je klika vykuchaná
úplně, takže dveře se dají otevřít jen zvenku.

ulice pucallpy jsou řádně vypečené. prochází městem a všímá si žen v úplňku, kupuje grenadiny od krasavice ve špinavé zástěře, břicho oblé jak plody, které jí strká do sáčku. *dos soles. gracias.* hlad je lovecký pes. žene se, dokud něco nechytí. před restaurací *el paraíso* mrtvý pes, olysalý, prolezlý hmyzem, kolem smrad. přesto ji nepřešla chuť.

je to zvláštní, ta tendence vytvářet rituály, chodit na stejná místa, jako si zvíře značkuje teritorium. sedí v locutoriu na plaza des armas na vysoké židli v prosklené kabině a vytáčí telefonní číslo, které má v paměti jako konstantu. konečně slyším tvůj hlas.

pozdě odpoledne nasedá do motokáry, cestou do hotelu se ještě staví v domě enriquovy sestry, aby předala vzkaz. merthy ji vítá, nabízí židli, a prý jestli nemá hlad. ama kroučí hlavou, očima lítá okolo, z kuchyně výhled na ucayali, řev motorů v dřevěných lodkách, kargo a dobytek. bydlení ve městě. udusaná hlína, nádobí umývají na dvorku, vedle záchod, prkenný budník oblepený černým igelitem, právě z něj vyběhla krysa velká jako jezevčík. stěny bytu vytapetované tvářemi z časopisů, v kuchyni dvouplotňák na dřevěném stolku, pár kousků hliníkového nádobí, bahno pod stolem ťapká a lepí se na podrážky. ve dvou pokojích tu s merthy bydlí šest jejích dcer a čtyři vnoučata. bez kanalizace, bez vodovodu, všemu vévodí televizní obrazovka, neb je tady elektřina. přiběhnou k ní dva čtyřletí kluci, plaše obhlíží gringu, vypadají jako dvojčata. joel a roberto. *encantada.* ama jim dává ovoce, které koupila na trhu, a ptá se merthy, čím jsou to chlapečci. joel je můj vnuk, syn manuely, a roberto je můj syn, můj mazlíček. narodili se dva dny po sobě.

sympaták na imigráku ji obklíčí houfem tradičních otázek. rovnou se jí zeptá, jestli chce mít děti. a kolik. ama se směje, přichází na chuť místním zvyklostem, vyzvídání bez okolků.

zítra to budete mít hotové, señorito.

tohle tě bude zajímat, jeffe. při ayawasce letím za járou. nedávno se přestěhoval, bydlí někde na praze 6, nikdy jsem u něj nebyla. přesto ho najdu. vidím pokoj v přízemí, postel naproti okna, malý pokojík, jára spí. sedám k němu na postel a budím ho. nic neříkám, jen se na něj dívám.

a dnes jsem s ním mluvila po telefonu a ten popis jeho bytu prý přesně sedí. taky říkal, že se mu o mně zdálo. sice neví přesně kdy, ale já to vím. prý jsem mu nic neříkala, jenom jsem u něj chvíli poseděla.

11. 6. pucallpa

město ulité z betonu. mercado. tržiště pachů, čerstvé ryby vedle podprsenek a kšiltovek s falešnými emblémy světových značek, indiánská stařenka s kořením; nádherné vrásky, sedřené ruce, záplaty na šatech. ama od ní kupuje skořici, plátěný pytlíček za jeden sol.

tady, señorita, *canella* pro vás. bůh vás opatruj.

venku bouřka a slejvák, s návratem do santuaria musí počkat do zítra. aspoň může v klidu napsat pár emailů.

chtěla bych ti poslat zvuky, ve kterých se tu utápím. když se v noci probudím, vím přesný čas podle toho, jak džungle šelestí. o půlnoci je stejná tma jako nad ránem, že nevidíš ruku přímo před nosem, ale zvuky všechno prozradí. kvílení ptáka, který zahání

tmu. krátké ticho na rozhraní dne, ten zvláštní okamžik, kdy se všechno na chvíli zastaví, dvakrát denně, při rozbřesku a za soumraku, střídání stráží, dva takty ticha. chtěla bych ti dát své ruce. vypadají skoro stejně, přesto jsou to ruce někoho jiného; modré žilky víc vystoupily, jak obrácená koryta řek. dívám se do dlaně a v té změti čar vidím linie předků, jejich úděl, jejich smích. taky se usmívám, když mám dobrý den. někdy bych řvala do ochraptění. to jsem se tady taky naučila, řvát. ten řev je zvíře, průzračné, skoro něžné. když jsem zařvala, žhavá řeka zamrzla, stromům došla řeč. v tu chvíli mě něco nadzvedlo a mírně kolíbalo. nevím. nevím, jak to popsat, jak to nacpat do písmen. nevím. snad mi rozumíš.

pobytem v džungli se zbystrí smysly. v noci se budím a cítím opice ještě před tím, než zašustí v korunách. rozeznám pach kapybary, ještě než se prozradí svým funěním. uši se ti změní v radary, oči se rozjedou do šířky. vidím sama sebe, zevnitř, zvenku, učím se svý nový tváře.

zvláštní věci. a přitom tak prosté. žádná okázalost, žádný lesk. cítím potok ve vlasech a nevím, který je den.

17. 6.

strom divokých včel

enrique a hegner čekají, připravení, ověšení nářadím a svačinou.

amo! tak co, jdeš s námi? cestou se stavíme pro luise.

slunce syčí z oblohy, černé gumáky jsou tavicí pece, čvachtají vně i uvnitř; chlapi nasadili ostříží krok.

hermano! tak kde jsi? luis se vynoří, bezzubý jak mravenečník, směje se a kývá. pojďte dál, něco tady mám. chlubí se včerejším úlovkem. karačupa. ama se dívá, vypadá to na pásovice, hegner

drží upečené zvíře ve vzduchu. *armadillo*, říká. luis je kanibal, víš, směje se a ohledává karačupí drápy. on totiž žere všechno, hlavně opice. no, řekni sama, nevypadá jako opičák?

luis se pitvoří, možná to má být opice, ale vypadá spíš jako seschlý vyhládlý domorodec.

vamos?

jde se. je pěkný hic a v ní se něco otáčí, snad aya a zbytky noci, dvě hodiny spánku. bez myšlenky klade nohu před nohu, uprostřed pochodu všichni před ní zkamení. *naka-naka*, šeptají, na pěšině hnědobílý had. jo, ten je dost jedovatý. ama se plíží, nakukuje, dýchá hegnerovi na rameno. smrtelně? ne, je ti hodně špatně, ale neumřeš. enrique plivne na mačetu a plivanec strká pod nos hadovi. had jen vyplázne jazyk, ochutná a nic. lidi mi nevaděj, syčí ve svém jazyce. až když do něj šaman párkrát štouchne mačetou, liknavě se odplazí. ama stojí a zírá, hegner na ni kývá. pojď, už je pryč.

konečně řeka fosílií, minule tu nasbírala zkamenělé škeble. teď vdechuje obrazy, cítí hladinu, jazykem pumy, která sem chodí pít. máčí si vlasy, voda studeně praská ve švech. enrique má v ruce vědro na med. skloň se. polévá jí hlavu, pomalu, jemně, ledově. lepší? ano. vzpomene si na afriku.

motá se kolem ní hegner. jsi ještě slabá po *ayawasce*, říká, tváří se starostlivě, dívá se, číhá, pozoruje kostrbaté pohyby. kdyby ji tak hbitě nechňapl za ruku, letěla by po zádech zpátky do koryta řeky, přímo na šutry. tady, přivoň si, to tě postaví na nohy. dává jí do ruky bylinu, co voní jako máta s citrónem, čichá, čichá, ale dnes by si to musela nacpat do nosu, aby ji to zvedlo.

jde se dál, stoupání nebere konce, muži s mačetami a sekerou, ona se vleče s vlastní tíhou, občas padá. podívej, tohle je *barbasco*,

šaman ukazuje na rostlinu. dělá se z ní jed, kterým se loví ryby. takže není nic k jídlu. chlapi se uchechtnou, ama polkne naprázdno a setře pot.

po další hodině konečně zastavují. odpočihn si, než ho porazíme. strom, ve kterém bydlí včely, plápolá, hučí, rezonuje. ama poslouchá, přihlíží, sekera zajede do masa, obnaží kost, červené dřevo, krvavá tůně se vylévá, teče prsty pralesních duchů. ama si zacpává uši, aby neslyšela, jak sténají, hořekují, odchází, aby neviděla. údery ji dostihnou, lámou větve, zatínají do kůže, klopytá přes zvuky seker, dál, únavu omotanou kolem těla, obinadlo fest utažené.

po čase k ní doletí volání. amááááá, amááááá, luis vyvřeskuje, roztrubuje její jméno po džungli. ama se vrací k mužům a stromům, levitují v houfech včel, řezou otvor do dutiny, kde mají domov, vylamují plástve medu, vědro sbírá tekutinu, vláčná se stáčí po stěnách, plyne, usazuje. ochutnej, tohle je propolis. enriqueovy ruce po lokty obalené šťávou a včelami. a tohle je med. není moc sladký, spíš nakyslý, tekutý, vůněmi propletený. zespodu popíleného kmene vyběhne nečekaný svědek. chlapi uskočí, hegner se směje, tarantule. enrique ohledává strom, jestli zmizela.

když je hotovo, zavírají otvor, přikládají listy na ránu, převazují lýkem. vidíš? to děláme proto, aby věděly, že se nemají vracet. že si mají postavit nový úl.

to ony už vědí, mluvila jsem s nimi. ama přikyvuje, ale myšlenky dnes nepouští ven, šetří síly na pochod. zpátky sotva motá nohama, oddychuje, v hlavě jí duní včely, staví nové domovy. něco ji nadnáší, pohled na purpurové plody stromu, připomínají trsy jeřabin. pomalu se šerí, pěšina se stočila do klubíčka, odpočívá, spala by. tady už to poznává, v bzukotu vykračuje, ví, že nejsou daleko, ještě pár kopců, nahoru dolů, a za půl hodiny jsou doma.

v santuariu jí enrique nalévá panáka. ama vytahuje z medoviny kousky dřeva, pár v tom ještě plave, ale to je fuk, hlavně aby se jí ty třísky někam nezapáchly. tak na zdraví! kopne to do sebe, chlapi se smějí. chceš ještě? budeš opilý.

s klekáním otevírá příběhy síly. kniha je silně cítit; svou vůní vypráví, jak se sem dostala, příběhy putování.
a ji chytají spěchy, cesty, pryč odsud. žene ji to dál.

21. 6.

slunovrat

ama tady na něco čeká, a neví na co. snaží se čekat a nic nečekat. čeká, až přijde čas pohybu.

ginder už je týden pryč. odjel do santa rosy, aby pobyl nějaký čas se synem. klukovi je deset a s tátou se vidí dvakrát do roka, na tři týdny, možná na měsíc.

když se s ní loučil, vtiskl jí do dlaně kousek ametystu. ten kámen uklidňuje, usmíval se jako vždy. když si ho dáš pod polštář, bude se ti dobře spát.

strčila ho do kapsy, a když si včera vzpomněla, už ho nenašla. a teď ji to zamrzelo; došlo jí, že až se ginder vrátí, ona bude pryč.

„neexistuje žádná poslední křižovatka, naše cesta nikdy nekončí...“

reina si přisedá s hrnkem vařícího čaje, ukazováčkem vyšťourává zbytky jídla, co jí uvízly v kapsách za tváří, pak vytáhne váček s tabákem a obřadně napěchuje dýmku, kterou má vždycky při sobě. zapálí a bafá, u toho pobrukuje.

klapka, kamera jede, a znovu ta samá konverzace, členové rodiny po padesáté třetí. reina se vyptává, jak se jmenuje maminka, sestra, synovec, tatínek, babička. kolik je jim let, co dělají a jestli jsou zdraví.

y tus papá?

mi papa muerte.

furt dokola. můj táta je mrtvý. je mrtvý. táta je mrtvý. to je jako nácvik. něco tady nacvičuje, můj táta je mrtvý. je mrtvý. *mi papa muerte*, doprdele, je mrtvý, dočista a úplně. už je to přes pět roků, už si mohla zvyknout. zdá se jí skoro nemožné, že je to tak dlouho. pět let.

jenže já žiju v bezčasí.

23. 6.

reina v džínách, s batůžkem na zádech, nachystaná do pucallpy, ptá se amy, jestli jí to nevadí. je zvláště smutná, rozjitřená, ale když se ama zeptá, tvrdí, že jí nic není, že si potřebuje jenom něco zařídit. s prvním sluncem mizí za řekou.

po snídani se vynoří dva indiáni, přišli si pro medicínu, jeden z nich je rybář, přinesl košík živých ryb. *boqui-chica* a pár malých sumecků, čile oždibují desku stolu, jako by to bylo říční dno, říká se jim *carachama*. rybáři prý svezou enriqua a hegnera do honorie na svatojánskou fiestu. ama se sbírá. pojedu s vámi. chci se podívat, jak lener rybaří.

cestou pozoruje enriquův krok, změněný k nepoznání, napjatý a spěšný. kam chvátá, co ho žene? rio pachitea mírně stoupá, v loďce jsou sítě, rybář vylévá vodu ze dna plechovým talířem. tak, už můžete, jen ta sedátka jsou dost špinavá. hegner sáhne do kapsy, vykouzlí něco, co možná kdysi bylo malým ručníkem, a položí to na špinavé prkno.

to aby sis nezašpinila *pantalones*, ukazuje na její kalhoty. ama mu věnuje úsměv, který má vždy po ruce pro čistokrevné hujery. *gracias*. a jede se. mraky, a nad nimi mraky, míjejí se ve vrstvách. v místě, kde se vřelá řeka vlévá do pachitei, vytahuje rybář síť, rozmáchlým pohybem ji hází do vody. chvíle ticha, napětí. tášči, tášči, a v síti kmitá ryбка stříbřistá. *lisa*, vydechnou nad ní rybáři. je to líza. břehy rudnou ve slunci, jede se dál.

zkouší si vybavit ten pocit, když přijela, to tetelivé vzrušení, zatajený dech. holt z každého dobrodružství se časem stane rutina, když se opakuje. nebo je to ona? její kočovný život, neposedná duše, která ji žene pořád dál, do výšky, do hloubky, na dno. ten první pohled na santuario se zdá tak daleko.

sleduje víry na vodě, rybář lener loví v korunách stromu, který se při poslední bouři zřítíl do řeky. trik se sítí se opakuje ještě dvakrát, ale bez rybky. mezitím se líza pleská na dně bárky, na dřevěných fošnách, lapá, polyká vzduch. ama se rozhlíží, jestli to bude někdo řešit. ne, nikdo to neřeší. přemýšlí, že by ji hodila zpátky do vody, ale to by nevysvětlila. když přirazí ke břehu u honorie, líza je kaput. uplácaná.

muži se sbírají, enrique nasadí výraz pana pobožného. měla by ses vrátit, amo. san juan je velký svátek, všichni budou grilovat a pít, celá honorie bude plná *contaminación*, rozumíš? jo, ama chápe, honorie se promění v pekelnou putyku, nechutné orgie a vzduchem budou lítat rachejtle a kokoti. nic pro její jemnou, hladem vyrýžovanou duši. ama přikyvuje, velebníčková óbrstarostlivost ji dojíhá.

prý se vrátí pozdě, říkají. a ona na to, *siii*. jak je libo, pánové. vy budete dělat, že se ještě dneska vrátíte, a já budu dělat, že vám to věřím. tuhle frašku dobře zná od pánů z jiných kontinentů, po tolika reprízách už to hraje s grácií. *siii*. tak vám to přeju, chlapci,

jen se dobře pobavte. dívá se, jak vystupují, vstříc rejduům hříšné honorie.

vrátíme se *mááás tarde*. póóózdě odpoledne, nebo možná až v noci.

áááno, jistě. a máte laterny?

chlapi si vymění pohledy. já ne. a ty? já taky ne. bude svítit luna, říká enrique.

ama se usmívá. jasně, jako prase bude svítit, i přes trojitou vrstvu mraků, šamane. stačí dvakrát krknout.

25. 6.

zpívá hlasem, který nepoznává, neví, že je to někdo v ní, nejsou spojení. písní se snaží navléci zpátky do těla. žaludek míchá, peče, vychází z něj chléb, čerstvě upečená síla, k tomu sůl všude po těle.

sen noci svatojánské žádný, jen světelné těsto, které jí ulpívá na rukách. čte si budoucnost, v dlani vidí kus silnice, možná dálnice. sedí za volantem, je jasno, svítí slunce. pak vidí pěšinu, písek nebo suchá hlína, vede k malému domku, k dřevěnému stavení.

o půlnoci leze ven, před tambem ustrne. obloha tak nízko, že se musí nahrbit, hvězdy se s ní loučí.

santuario. bude se jí stýskat. mama reina, věčně spařená řeka, nenesitelná lehkost blití. taky zvládla pantomimu, po čtvrt roce je mistrem gagů, škoda, že se nevidí. enrique byl dobrá škola, určitě jí hodně dal. rozumí bylinám, duchové rostlin a zvířat k němu promlouvají, a teď mluví i s ní. ama věří, že čištění těla může pomoci, ale k vyléčení nestačí, nezruší chybný program, neroznítí plamen, který nehoří. něco se musí stát uvnitř, vybublat ze dna, překlíknout na centrále. stejně jako absolutistický bůh nepředstavuje pro

ni šamanovo desatero žádnou autoritu. jeho regule působí komic-
ky, vytváří napětí, atmosféru boje. a havran – havran nebojuje.

ale kdo je havran? možná jen další diktátor.

havran přichází zevnitř; hlas, který se objevuje, když visí mezi
světy, průvodce po vlastním podsvětí. v tom si tady udělala jasno.
je lepší poslouchat vnitřní autoritu než sebechytřejšího ptáka
zvenčí. i kdyby na to měla zakukat.

po svatojánské noci probuzení, dobré ráno, svatý ivane, boj s dé-
mony skočil.

s démony se nebojuje. s démony se letí do podsvětí, a když máš
kliku, tak se možná vrátíš zpět.

enrique se kvapně balí, odjíždí do santa rosy. posel z honorie mu
přinesl vzkaz, že má nemocné dítě.

cože? holčička? jak stará?

chiquita. hegner ukazuje velikost kojence, prý měsíc a půl.

aha. takže ty nevkusné a přízemní myšlenky, že má enrique ji-
nou ženskou, co se jí už nějakou dobu držely, byly sice nevkusné
a přízemní, ale přesné. že věčně drží djetu a celibát, protože se mu
nechce šukat reinu, bylo jasné hned. a od toho je jen krok k další
ženské a další lži. aleluja, *señor milagros*. tohle na životě miluje,
chce se jí řehtat, válet a hýkat. ve který hře to jsme?

milý enrique, toliks mi toho ukázal.

jak se máš?

dobře, prý odjíždíš.

mám nemocnou dceru.

hegner se směje. nevěděla to.

ne? enrique se diví. skutečně a upřímně se diví, že to nevěděla. je to velký kompromis, říká, oči se mu zalesknou. běží naráz několik životů, každý jiným směrem, bolí to, trhá, čtvrtí.

malá je v nemocnici, víš.

ama si prohlíží tu tvář, kterou tak dobře zná, a má pocit, že ji vidí poprvé. slyší řeku za jeho zády, pára se protahuje mezi prkny v podlaze, stojí proti sobě, v jídelně nad vodou, a v ní něco pulzuje, dívá se, vidí začátek a konec a zase začátek, novorozeně, enri-quovu dceru, která ho táhne do jiného příběhu.

a jak se jmenuje?

na enriquovu tvář dopadá měkké světlo, zjemňuje mu rysy, v koutcích úst mu zatiká. mírně zakašle, dětské ruce mu sevrou hlas.

ama harmonia.

ama chvíli mrká s očima dokořán, leze jí do nich vlhko, a ta malá najednou dosáhne až k ní. usměje se, přikývne. budu se za ni modlit.

tady jsem ti nachystal remedium. moc neutahuj uzávěr nebo ti to exploduje.

je zvláště dojatý. bože, enrique, vrací se ta spousta chvil, točí se ve víru nad peřejemi, žhavé kapky rudnou na kůži. kolikrát jsi mi držel hlavu v dlaních, dával sílu, kolikrát jsme spolu letěli nad střechami stromů, lovili v krajinách, kde jsou lidé tygry a tygři planetami.

džungle ztichla, je v ní zvláštní klid, enrique se loučí.
vrátím se, než odjedeš.

ama přikyvuje, vidí další z šamanových tváří. jak jí na tom vůbec nezáleží. dívá se za ním, jak se vzdaluje, kámen za kamenem, jde zlehka, spěšně, s jistotou. cítí ten krok v kostech, jeho píseň v korunách. když přijela, byl tu šaman v plné síle. teď vidí jenom chlápka v nesnázích.

co ti dám na cestu? stojím tady a ty odrážíš z mého břehu, z mého santuaria.

bien viaje, enrique.

26. 6.

v noci se mi zdají dny, které se blíží. indián v poušti, stará tvář a tichý hlas. nad ránem mě volá, slyším jeho dech a ržání koní. už jsem na cestě.

kouzlo zruší ptačí školka, třicet pískek přes sebe, jděte si rvát jinam, smradi, nevidíte, že medituju? houf se zvedá a ječí o pár metrů dál.

je čas pohybu.

tolik toho zcestovala, ale tohle bylo poprvé. žít s domácími jejich rána, jejich sny a noční můry, zatahovat s nimi nebe, vařit jejich polívku.

nejdřív jsou úžasní, protože jsou tolik jiní. po čase jsou otřesní, protože jsou stejní jako my. a nakonec je to v pořádku, protože to se přece dalo čekat.

reina se vrátila z pucallpy. hezky se s enriquem míjejí, jako by to někdo aranžoval. ama si skládá celou tajenku, tak je to tedy, enrique má dítě s nai, reininou snachou, kterou vzal do učení, když reinin syn utonul. francův nevlastní dědeček je zároveň otcem jeho sestřičky. parádní rovnice, to by nevymyslela.

výpravčí píská večerní odjezdy. tak kam to bude? ama si naposledy zařve, pozdrav džungli, z břicha do břicha. ha hou! když se vrací od potoka, přirítí se hegner, s baterkou a mačetou, vytřeštěný zrak. slyšel řev, tak utíkal, co mu nohy stačily, prý měl o ni strach. ježíš, to je hezký, on by se za ni bil, rytíř bez bázně, ve zbroji. impozantní vstup na scénu, to by do něj neřekla. o svatojánské noci za ní přilezl ještě nacamraný ze zhýralé honorie, že by si s ní chtěl povídat. vyhnala ho, rázným hlasem mu přibouchla pomyslné dveře před nosem. když zmizel ve tmě, přemítala, jestli by se opovážil, jestli by jí mohl něco udělat. sílu jistě má, tihle chlapi unesou na zádech vola, ale hegner nemá maso hrubiána, je v něm něco křehkého. a navíc je benjamínek, nejmladší z deseti, takže umí dobře kňučet. myslela si o něm, že je posera.

asi mu křivdila, toho poseru bere zpět.

uléhá do vlhkého pelechu. opice to tady obklíčily, rejdí v kruzích, pořád dokola, jako by věděly. z břicha jí leze had, lano, které ji táhne dál. džungle si otevřela žíly, s grácií odtéká, starým životem platí za nový. *buenas noches, mi amor.*

27. 6.

oběd zalitý do listu banánovníku a reininy oči. *triste, mi niña*, teď tu budu úplně sama. *solita*. mama reina pláče, ama ji hladí, chce jí říct, že je silná, že to unese, ale nemá zvuk, jen gesta, jen poslední objetí.

vamos? hegner jí nese bágel k rio pachitea, pak s ní čeká na loďku. mávají spolu na bárku, halekají. sbohem. bude se mi stýskat, hegnere.

sleduje trysek grošáků na obloze a nikdo v ní nemluví. viděla, jak rychle se dá přijít o sílu. měla to vidět; proto přijela.

san pedro del casta, osel a ježíšův tchán

28. 6. pucallpa

nějak jí ještě nedochází, že džungle definitivně skončila. potácí se pucallpou, lomozem a smradem, a je mimo. bahno džungle byl domov, skryš před jiným světem. teď chodí městem, bloumá ulicemi a snaží se zahlédnout tratě příštích dnů. kudy se dát?

hlavní třídy jsou slepé ulice

když se jí ségra v telefonu zeptá, co má v plánu, málem spadne ze židle. a v emailu další fóry, má s nima vydlážděnou schránku.

tak co dělá nádor?

touto větou začíná většina dopisů. neptají se, co dělá ama, jak se má, ptají se, co dělá nádor.

čau, tak jak se má tvoje rakovina?

rakovina se má výtečně, děkuju za optání, hezky jsme se spolu napapaly, teď frčíme do centra koupit rakovině nové gatě.

zuří. v oku jí vyrostle bouře, když vidí, jak lidem splynula s chorobou, jak se na ni dívají. stala se plátnem, na které si každý cákne, co nechce vidět v zrcadle, nemoci. strachy, smrt, těší se do pouště, kde jí nikdo nezná.

snaží se to zaplašit, hodit za hlavu, ale nejde to. po koňské dávce emailů chrlí plameny, z kůže jí vyraší hřebíky. nemůže se vrátit, mohla by někoho zabít, zmrzačit. táhněte všichni do hajzlu! vtrh-

ne do pokoje, řve a hází, hřeben, láhev, ručníky, demoluje, na co ruka dosáhne, sklenice o zeď, dvě manga po zrcadle, židlí tříská podlahu, dlaždice skučí, propiskou bodá polštáře, nůž a lidské maso, kusy tkáně lítají, neví, komu to patří, ale to je fuk. možná to patří tobě. nebo mně. chce to zabalit, být pod drnem. úpí nad svým ubohým osudem, nad horou smetí, střepů, rozškubaných sešitů, rozmlácenou židlí; postava v tragédii, dítě, které něco chce, a nedosáhne.

ale přes tenhle záchvat, přes všechno běsnění a kvílení, má uvnitř pořád ten rozpínavý klid. bezhlasý svědek, oko, které se jen dívá.

odpoledne třídí ruiny, zametá střepy a drožkou jede do centra koupit nové polštáře. ještě neví, jak v recepci vysvětlí tu rozflákanou židli, ale třeba se jí podaří sehnat podobnou.

je to těžký, mami, brečím tu kamení. něco je ve vzduchu, ale já nic nevidím, nevím, kam jdu.

to je zvláštní, amálko. a já z tebe cítím klid.

29. 6. pucallpa

dnes ji vidí jasně; ženu, kterou potká na cestě. nechá ji přespát nebo si u ní jen odloží věci, babička v brýlích, která předčítá z knihy zjevení.

najednou ji zavalí vědomí vzdálenosti, odpojení, všichni jsou tak daleko. jen rei, občas přijde ve snu, její černá kůže, navléká ho na svůj bílý maso.

včera se mi o tobě zdálo, mluvili jsme spolu a tys vypadals šťastně, rei. ráda jsem tě viděla.

amo, vypadá to, že si vzájemně chodíme do snů. máš u mě své místo. a chápu, že musíš do nevady, mně to nevysvětluj, já stojím za tebou.

jezero yarina se vlní nad rozpálenými rošty s rybami. palomita na talíři a pět plátanů s sebou, od širokoúhlé prodavačky za grilem. *ya, mi amor*, ale musíš chvíli počkat, teď jsem je tam dala. žádný problém, já mám čas, jezero času. vždycky ji rozesměje, jak tyhle matky rodu člověka oslovují, *mi amor*. jako v karibiku. velké tržiště černých venuší a slunce, všechny jí říkají *sweetheart, honey, love*. přetékají. tak kolik chceš těch banánů, zlato?

3. 7. lima

hotel españa. bydlení v centru, za babku, něco mezi hotelem a hostlem. chodby, vnitřní nádvoří, průhledy, křišťálové lustry, nečekaná zákoutí. repliky antických soch a obrazů od rembrandta, velkorysá zrcadla násobí zvláštní šmak domu. terasa obtočená vínem, atmosféra sicilských vil, v recepci lebky. v grandiózní hale se jí vybaví viscontiho gepard.

amo, přijed'. portland se ti bude líbit, můžeš bydlet u našich, rádi by tě poznali. a nevadu máš za rohem. trochu si tu odpočineš, než se vydáš dál. evan.

evane, ty to ještě nevíš, ale hraješ teď klíčovou roli v mém příběhu. zdálo se mi, že cesta k indiánovi, který mě volá, vede přes tebe. tak dávej bacha, možná se něco objeví. sleduj značky, popelnice, nápisy na kandelábrech, poslouchej, co vykřikují houmlesáci, kameloti, sýkorky. můžou pro mě mít poselství. přiletím hned, jak se dostanu do letadla. dám si u vás pár dní dovču, než vyrazím za ježíšem do pouště.

lety do spojených států jsou kolem státního svátku vyprodané, letenky předražené, ale s tím počítala. počká v limě, než se vlna převálí.

v limě je zima, tak hledá banku, aby si mohla koupit svetr z lamí příze. místo banky najde koráb do nebe. pompa španělského konkvistu, biblické obrazy ve zlatě, vedlejší loď je tichá, intimní, starší muž pláče, občas se vysmrká, utře slzy. tady se nikdo nestydí klečet, plazit se po kolenou, nahlas štkát, falešně zpívat. jaká úleva. opírá se, dřevěné lavice mají po těle solné mapy hříchů, pot a slzy pokání, dotečky dlaní a zaryté nehty. ze stropu visí ozvěna, minulost na špagátě, ostrov, na kterém všichni pobývají. lásky nelásky, domy, místa, na kterých chytala vítr do sítí, sny, které vtiskla do hmoty. je čas to pustit, posunout se dál. rozevře dlaň, vidí to jak na zažloutlé pohlednici, vzdaluje se, stoupá výš, až se to celé vejde do krabice od pralinek. převáží ji pentlí, zapálí a pošle po vodě jako čínský lampion.

5. 7. lima

snídá na terase, ve vzduchu francouzština, mladé kštice nad bedkry, obsluha mírná, nebe prohnuté. hřbety střech tvarují město, které se hlučně valí ulicemi, a ta velká dřevěná želva, co jí včera připadala tak skvostná, se sune po dlažbě a ožďibuje hlávku salátu. možná nebude ze dřeva.

jeffe,

nějak nevím, kam se sebou. hlava by letěla domů, nohy by to stříhly zpátky do džungle, ale naléhavá tvář starého indiána mi vtlučná do srdce pouštní krajiny, hlasem loví do lasa můj dech. tak čekám, až zatáhne.

vize. prý se tomu říká vize, chápeš? já ne. když se v tom budu expertně nimrat, spolehlivě zjistím, že jde o nějaký archetyp, atakdále, krá krá, ale k čemu doprdele jsou tyhle učený cancy. pojmosloví a přihrádky jsou mi platný jak hadovi tretry. aby řeč nestála, jedu zatím do hor, než se otevře hledí a vesmírný kompjútr na mě vycedí další kus štreky.

dává to smysl?

ano, pohádkové petroglyfy v markahuasi stojí za to, znám to z časáků. jel bych hned. vede do těch čtyř tisíc nějaká MHD? zde na CN tower máme výtah.

do tří tisíc jede autobus a dál vede stezka.

7. 7.

v pět ráno budíček. teď nemůžete chodit sama po limě, říká jí kluk v recepci. je ještě tma, señorita, je to nebezpečné, dobře, vezme si taxi, co stojí před hotelem.

řidič to kalí prázdnými ulicemi, několikrát jede na červenou; na semaforech na tříproudé hlavní třídě vzorně zastaví, rozhlídne se, a když nic nejede, práskne do koní. ama říká, že nespěchá, ale místního schumachera tím nevyhodí z rytmu.

tak, tady to je, señorita, *collectives de chosica*.

na ulici pusto, jen hlouček mužů u stánku, časným frťanem se staví na nohy, komunálové s pojízdnými popelnici a košťaty, podél ulice řada aut, řidiči pospávají na zadních sedadlech. tma prořídla, auto do chosiky se rychle zaplní, řidič startuje, zatroubí, že jede, a už to smaží stovkou přes město.

chosica. konečně sedí v autobusu s nápisem markahuasi, pasažéři přibývají, dívenka v cibulové suknici chodí uličkou a nabízí snídani. *papa con huevo! papa con huevo!* brambora s vajíčkem na pa-

pírovém tácku. slunce se prokousalo smogem nad průmyslovým předměstím a dveře se zavírají. po necelé hodině je špína města hluboko daleko, jen matná vzpomínka. autobus funí krokem, šplhá, chvílemi má kola ve vzduchu; pohled z okna dolů jen pro silné nebo slepé. z rádia hlaholí moody blues, noci v bílém saténu, horalé klimbají na sedadlech, vedle sebe bágly a košíky s jídlem, živou drůbeží; děti s nosem na skle vdechují krajinu, nechávají po sobě horká razítka, malé umaštěné obrázky.

spát v nejlepším hotelu

tu noc spala u ježíše. lepší by bylo napsat, že spala s ježíšem, ale to by nebyla pravda. byl na ni moc mladý, navíc šťastně ženatý. ježíšův tchán se jí hned nepředstavil, ale to nevadilo, nejdůležitější bylo, že poznala ježíše. byl to první živý ježíš, kterého kdy viděla. jesus [chesus] ji srdečně přivítal se smečkou psů v patách. vítejte, señorito. tohle je nejlepší hotel v san pedro del casta, hotel markahuasi, račte dál. snaží se mluvit anglicky, ale moc mu to nejde, tak to motá, jak to přijde. ano, pokoj s vlastní koupelnou, jistě, ukážu vám, pojdte se mnou. vidíte, tady postel, okno, židle a tady koupelna, jen neteče teplá voda. nikde v san pedro není teplá voda, víte. a sprcha, señorito, taky nefunguje, ale záchod splachuje a umývadlo je taky v pořádku, voda teče, odtéká, podívejte. když budete chtít, moje žena vám mileráda ohřeje velký hrnec s vodou a já vám ho přinesu až sem na pokoj. co říkáte? to nebude třeba, mávne chrabře rukou, jednu noc to zvládnou se studenou. v tu chvíli ještě neví, že z kohoutku neteče voda, ale ledová tříšť.

toto je můj tchán, říká ježíš, jmenuje se oscar. muže v sombrero se stéblem v puse už potkala, když vystoupila na náměstí a ptala se, kde se může ubytovat. poslal ji rovnou do grand hotelu ke svému

zeťovi. a teď se vyptává, jak si seňorita představuje zítřejší výstup. nabízí jí svého osla. je to mladý osel a silný, támhle stojí, koukněte, pěkně vám ho ustrojím. ne, děkuji, já půjdu pěšky. ale na oslu to budete mít pohodlnější a rychlejší, seňorita. ne, opravdu, seňorita velice děkuje, ale nechce osla, chce jít pěšky. nebo koně, seženu pro vás koně, když se vám můj osel nelíbí. naopak, váš osel se mi tuze líbí, za žádného koně bych ho nevyměnila, ale půjdu pěšky. ama uvažuje, kolikrát to ještě bude muset zopakovat. *quiero caminar, claro?* jistě, chápu, tak pak vás doprovodím, dovedu vás bezpečně až na vrchol, všechno vám cestou ukážu, všechno vysvětlím. ježíš, jenom to ne. ne, děkuji, je to od vás velice milé, oscar, ale já chci jít sama. *sola?* sama nemůžete, seňorito, co kdyby se vám něco stalo. buší to v ní, bubnuje, přitahuje otěže, drží jazyk na uzdě, aby nesýčela ježíšovi na tchána. oscar to po chvíli vzdává, gringa jedna paličatá, myslí si, ale přitaká. dobře, rozumím, seňorita půjde pěšky a sama. *sola* a basta.

odpoledne aklimatizační procházka; nebe na modro, domečky ve svahu, hýkání oslů. vezme to po pěšině směrem na vrchol. projde malebně odrbané náměstí, výhled na hory je omamný a svůdný. po pár metrech funí, dvě stě tepů za minutu, každých dvacet kroků odpočívá. políčko a chaloupka v dálce, všechno trochu rozmazané, za zády zvuk bystřiny jako silný vítr a rytmus dřeva na kameni, starý muž na poli něco stlouká, jeho žena v rozsochaté sukničce pěchuje pytel býlím. postarší horal ji mívá, na zádech otýpku čerstvě natrhaného ovsa, něco si s ní povídá, směje se dětským úsměvem jako většina zdejších, v holé dásni sem tam zub, odkud že je, seňorita, a jestli je tu s rodinou. pak šupitá svižným krokem dál, ama se dívá, jak lehce stoupá, a zvolna se šourá za ním.

podvečer dosedá na náměstí, dva kluci hrají fotbal na udusané hlíně, víří prach, hádají se o skóre, místo kopačáku široká lepicí

páska. pár místních jim dělá věrohodné publikum, kolem pobíhají psi. horalé, na kost chudí, jsou ke psům vlídní. žádný z místních ořechů není olysalý nebo zmrzačený, nic tu nepřipomíná vyzábělé a útočně podvrtačky z ulic města na ucayali.

kolem proběhl osel, sám. pak, sto metrů za ním, cinkání, žena s šesti konvicemi, v každé ruce tři, oči v zemi, rytmus jejího kroku, spěšný a unavený. atmosféra jako tenkrát na západě, dlouhé stíny, opilec haleká, propěvuje, cik cak lajnuje náměstí a holčička v růžové zástěrce žene domů kozu.

postel v grandhotelu u ježíše má tlustou deku místo matrace. hodí na to spacák a přemýšlí, jak si lehne, aby ji netlačily kosti. v osm večer leží na prknech, drkotá do tmy, trapézy z betonu, cvakání zubů nezahřeje. zase ty obrazy, vlaky, vagony lidí, koncentráky. leží a sotva se hýbe, tělo bez šťávy, vychrtlost, čekání na smrt. z venku k ní doléhá buben, muzika z návsi, jako funébrmarš. někdo v ní promluvil, tiše a laskavě. je čas to pustit. opustit ostrovy bolesti.

ráno ve tmě. kaše v údolí, vrcholky pohoří mění barvy, když zahlédnou slunce. ježíšova žena jí vaří snídani, spící mimino zavěšené v šátku na břicho, tiše mu brouká písničku, pohupuje. bude vám to stačit, señorito? vejce, brambor, rýže a avokádo. ježíš jí kreslí mapku cesty na vrchol, vysvětluje, kudy má jít, kde si dávat pozor. ještě jednou se ujistí, že si to nerozmyslela, že nechce ani tchána, ani osla. máte dost vody? jídlo? klobouk a krém proti slunci? ano, všechno tady mám, ukazuje na batoh. ježíš si všimne spacáku. vy tam chcete přespat?

ještě nevím, ale kdybych se dnes nevrátila, tak si nedělejte starosti. starost mít budeme, dokud se nevrátíte. seňorita není moc rozumná, ale když si nedá říct. budeme se modlit.

schovává si ježíšův nákresek a ještě jednou se ujistí, že má dost vody. cesta vede kolem hřbitova. *camino largo. camino corto.* nahoru to vezme po delší. ranní vzduch je prokřehlý, štiplavě se navíjí do plic, každých dvacet metrů zastavuje, rozhlíží se, oddychuje. ještě k ní dolehne remcání oslů, jako ranní liturgie, zvonice na náměstí odbíjí sedmou hodinu, zvuky řádnou, propadají mlhou do údolí. potkává želvu ve skále, písčová pěšina rudne, všude terakota, vzpomínka na mexiko. stoupání jí rozvařilo krev, pumpuje, tepny na hrdle se chtějí rozskočit, ale hlava se vylidnila, žádné hlasy, žádné komentáře, jen němý svědek, bez hlesu jí sedí na čele, zabírá obrazy a zase je pouští; nic netřídí, nic neskartuje, nic nerámuje. jenom je.

nikoho nepotkává, jen rychlý had přes cestu, u nohy prosvíští, mizí ve křoví. a kondor nad hlavou, stříhá nebe na díly a znovu ho sešívá, mění tvar. *el condor pasa.* radši bych byla lesem než ulicí.

nahoře nový svět, český ráj ve čtyřech tisících, a krávy, i tady se pasou. prochází branou, vítězný oblouk mezi skalami, kapsy ve stěnách. a znovu ostrá hlava, lem křídel, letí přímo k ní, klesá, krouží, deset metrů nad hlavou. ama nedýchá, tohle je rok poutníka. vidí cestu, kterou ušla. nenechává žádné stopy, ty kroky rezonují uvnitř, šlépěje ve tkáních. je sama, celá, nic jí nechybí. vzduch se rozvlní, vypadnou z něj slova jak záložka z knížky, kterou právě dočetla.

„osamělý pták se vyznačuje pěti vlastnostmi;

za první, letí k nejvyššímu bodu,

za druhé, nesouží se pro společnost, a to ani svého druhu,

za třetí, zobákem míří k nebi,

za čtvrté, je těžké určit jeho barvu,

a za páté, zpívá velmi tiše.“
svatý jan z kříže

noc na skále. zem porostlá hustou hřívou, je měkčí než dno postele dole u ježíše. v klubku leží, poslouchá horu, hvězdy jsou blízko. jeden sen mezi nádechem a výdechem, ráno s ní třese zima a hlas. už je čas. protahuje záda, sbírá se, loučí, děkuje za nocleh. opatrně sestupuje, pěšinou kolem zkamenělých zvířat, nechává se vést. a zabloudí. musela minout odbočku na camino corto, ale má kliku, u krav potkává dvojici, srdeční horalé se jí hned ujmou. stařenka souhlasně přikyvuje a salvador s ní vyráží, křepce stoupá po stezce, často zastavuje a zhluboka dýchá, žádný spěch. dělá jí průvodce, ukazuje staré hrobky, pueblo a kříž. kdysi tu žili lidé, víte. tady všude žili. občas utrhne rostlinu, dá jí přivonět. tahle je na ledviny a tahleta je na hlavu, směje se sám pro sebe, zní to, jako když se dítě zakucká. ze skaliska ční tvář, gigantická želva, žába. a tady už vidíte pěšinu, tohle je cesta zpět, po té se vrátíte dolů. ama se loučí, ví, že salvador nic nečeká, přesto rychle šátrá po kapsách, vytahuje drobné. pro ni je to nic, pro něj hezké přilepšení. ostýchavě děkuje, přeje jí hodně štěstí, spánembohem. ama se ještě ohlédne, postava ve slunci, sombrero a jistý krok, pomalu mizí za útesem.

běží dolů, pádí, ukládá do hlavy pohledy, křivky země, vrstevnice. dýchá sucho rostlin, samospádem letí, občas padá. učí se novou disciplínu, ježdění po prdeli, jde jí to náramně, pokřtí tady nové džíny, možná do nich vydře i pár děr. konečně vidí lagunu, kolem ní vede krkolomná zkratka, sedřená ruka bolí, snad naražené zápěstí. u laguny sedí dva horalé, zdraví je a ptá se, kudy je to nejrychlejší. *aquí*, máchnou ze srázu dolů. aha, taky se mohla zeptat kondora. už se ničím nezdržuje, neoprašuje zadek a kolena, jen se dívá, kudy šlape, necítí prsty na nohou. zapomněla, že jí

polstrování ve špici vyžrali mravenci v džungli, ludry shánčlivé; to bude chuťovka, až ty boty zuje.

zbývá čtvrt hodiny do odjezdu, když probíhá náměstím. v grand-hotelu rychle balí, ježíš je jí v patách, se vším pomáhá, dveře otvírá. pomáhá, pospěšte si, carlos je přesný, nikdy nečeká. a další autobus jede zítra odpoledne.

utíká, nohy se jí třesou, nerada by u ježíše strávila ještě další noc. carlos už odjel, pokyvují horalé, carlos nikdy nečeká. ale ještě staví dole za zatáčkou, tak ho třeba dohoníte, když vám pánbůh pomůže.

tak panebože do toho!

ježíš jí bere bágl a letí křivolakou uličkou, něco křičí z kopce a horalé na zápraží to posílají dál, mávají, volají, ode dveří ke dveřím, ama vlaje za ježíšem, klopýtá, dupe do kočičích hlav, na špicích bot jí prosakuje krev. v polovině kopce stojí ježíšův tchán, boží posel, nastavuje ucho, chytá slova do plachet. když k němu dolehne zvěstování, obrací osla a vyrazí, jednou rukou drží zvíře, druhou sombrero, horalé podél ulice pokřikují, fandí, on dohání autobus, který už zavírá, rozjíždí se. carlos nikdy nečeká, kretén dochvilný, ama sotva dýchá, nastupuje, ježíš jí strčí batoh do ruky. *bien viaje, señorita.*

señorita večer v limě propichuje puchýře, leje na ně alkohol. na zkrvavené palce patlá *sangre de grado*, kterou si veze z pralesa. mami, přestože jsem to šla ve vyžraných teniskách, neb jsem prozřetelně nechala trekingovky v hotelu, san pedro del casta bylo jasným hřebem celého peru. mám v hlavě skály a suchou trávu, hadí šelestění. a kondoří let.

jdu dál a nevím kam. jsem lehčí o metráky tužeb, přání, o upachtěné směrnice, co by mělo být.

*intuice je posvátný dar, racionální mysl je věrný sluha.
vytvořili jsme společnost, která ctí sluhu a zapomněla na svůj dar.*
albert einstein

moře v poušti • pyramida v jezeře • matka z kamene

13. 7. 08 portland, oregon

evan v davech na letišti, hubený a vymakaný, svaly ramen v bílém tričku, jeho pevné objetí. co to máš, ukazuje na malovaný tubus, který má ama přes rameno. to je můj déšť od indiánů shipibo. sundá tubus a obrátí ho vzhůru nohama, semínka se sypou, chřestí. tvůj déšť. to je dobrý. pojď, zavezu tě k našim, čekají nás s večerí. cestou skáčou z jedné lajny do druhé, autem i myšlenkami, těžko se to všechno vměstná do tak malého prostoru.

jaks psala, ať dávám bacha, co říkají popeláři a parkovací hodiny, tak jsem dnes ráno na parkovišti před barákem potkal kámošku, kterou jsem roky neviděl. zná spousty indiánů, tak mě hned napadlo, že to nebude jen tak. seznámím vás. je dost trhlá, budete si rozumět.

jeffe, ten přechod z džungle sem je jako pád ze třetího patra na beton, trochu tě to omráčí. jestli ti v džungli něco nechybí, tak jsou to média, média jsou jako komáři, jenom vysávají; chceš-li žít v klidu, vyměň zprávy za krávy.

pořád si opakuju, proč jedu do pouště, omílám to jako říkanky, jako by se to tím dalo přivolat. zn. hledá se indián. aneb jehla v lánech pšenky, blecha v srsti medvěda. cokoli chcete, třeba najdu higgsův boson. když shrnu fakta, vypadá to vskutku nadějně. zahlédla jsem jeho tvář v poušti. je starý a má koně. možná. viděla jsem dřevěné stavení, obrysy kopců. slyšela jsem jeho hlas. a pak je tu ta bílá babička, která se mi zdála. pomůže mi na cestě. a jezero,

jeho tvar a místo na břehu se mi nalilo do bdělého snění. to je asi vše. kdo by se nevydal na tak slibnou výpravu?

ani mi nepiš, co si o tom myslíš. myslím si totéž. jenže co si kdo myslí, včetně mě samotné, je v tuto chvíli irelevantní. lepší je nemyslet, nemáš pak tolik pochybností. někdo mi nedávno napsal, že je dobré žít v sobě naději. zní to dobře, přitom je to ryzí žvást. víš, proč naděje umírá poslední? protože naděje je virtuální děvka; nikdy ti nedá právě tady a teď. až pak, až příště. do ucha ti vylizuje švarnou budoucnost, s jedním ukazovákem zapíchnutým na daleký horizont, s druhým vraženým do oka. naděje nikdy neumírá, protože smrt nemá na takové trajdy čas.

14. 7. portland

ten dům jí něco připomíná. vůně mléka a psí misky v zádveří, křivky stromů za oknem, odstín malby na stěnách, pokoj se zimní zahradou, ve kterém teď bydlí. boomer, jeho šedivý čumák a kolíbavý krok, záškuby tlapek, když se mu něco zdá. evanovi rodiče, georgia a gregory.

georgia a gregory

když se gregory vrátil z vietnamu, nebyl už tím, kým býval. čas u speciálních jednotek z něj vyřezal jiného člověka; nedokázal se vrátit ke své ženě a dětem, nedokázal žít na farmě, kterou ona sama táhla celé roky, co byl pryč. sbalil si věci, odjel z texasu a nehodlal se vrátit. a tehdy potkal georgii. jejich těla a příběhy do sebe zapadly, plynule přešly v jeden. vyrazili po západním pobřeží až do kanady, ve starém volvu, na střeše si vezli svůj domov, gregův vojenský stan. leželi vedle sebe v poledním parnu, slepení potem a hlínou, země pod nimi pulzovala; greg se na ni podíval a najednou to řekl. georgio, na čele se ti rozsvítilo velké ano. a bylo to.

v ten moment se mu celý život vešel mezi její rty, stekl do dlaní, zmizel ve vlhkých záhybech. AWOL. odešel bez dovolení, v létě ve dvaasedmdesátém, po čtrnácti letech v armádě spojených států, po deseti letech manželství, bez zábran, bez výčitek, ležel v prolnutí s jejím ano. a nic jiného nebylo.

zkoušeli všechno, procházeli vším, mejdany, drogy, vystrízlivění. otevřeli první krámk s organickým jídlem na západním pobřeží a dávali dohromady dům. když se vzali, georgia se zhroutila. v nemocnici jí řekli, že má roztroušenou sklerózu a že nemá dobré vyhlídky. jejich příběh se rozkošatil, zamotal, přesto běžel dál. ona věděla, o čem je řeč, moc dobře věděla, odkud vane vítr, rodinná historie tím byla prolezlá. vzpomněla si, co to udělalo s jejím bratrem; bylo mu sotva dvacet, když se to provalilo. zkusila se vrátit k novinářině, ale nedokázala se soustředit, nesnesla ten tlak. greg se vrátil k energetice, aby je oba uživil, organický hippie podnik poslal ke dnu. rád mluví o tom, jak se málem rozvedli a jak to bůh zařídil, že zůstali spolu.

chtěla mě opustit, byla rozhodnutá. nebyla na tom dobře a možná ji pořád honil pocit viny, všechno se v ní točilo, zápasila sama se sebou. šel jsem tehdy do kostela, klečel jsem tam celé hodiny a prosil boha, aby mi pomohl. když jsem se vrátil domů, čekala na mě. byla těhotná. a tak se nám narodil evan. a pak robin. bůh mě vyslyšel. můj otec mě do kostela natlačil, hrozně jsem mu vzdoroval, a jakmile jsem o sobě rozhodoval sám, nikdo už mě v kostele neviděl. když jsem se vrátil z vietnamu, byl jsem v prdeli, rozmontovaný na součástky, neměl jsem tušení, jak žít. chlastal jsem a hýřil, bral drogy, což byl tehdy celkem trend, a najednou jsem stál v kostele. jako by do mě někdo strčil nové baterky, natáhl perko, něco se tím spustilo. dva týdny nato jsem potkal georgii.

georgia volá k večeři, servíruje na terase, těstoviny a salát všech barev. greg zručně vytočí vývrtku, víno kloktavě zašplouchá, skleničky se rozezní. ó pane, gregory se modlí, děkujeme ti, že jsme se tady dnes sešli, děkujeme za tvoji štědrost, za všechny tvé dary. amen.

k večeři jsou lasagně a bůh, gregovo oblíbené téma ani ne tak k diskuzi jako k dlouhým kázáním. georgia se dívá na amu tak, že je jasné, co si o tom myslí a že už je zvyklá.

naš pán má někdy podivné způsoby namlouvání, ale to, co se ti děje, znamená, že chce, aby ses mu oddala. je s tebou pokaždé, když vyřkneš jeho jméno. gregory mluví dál, čechrá vzduch ódami na boží záměry a ona po chvíli přepíná na volnoběh. neslyší, co jí říká, jen vidí nachové víry, které z něj vyrážejí, chumlují se kolem, a snad mu i závidí.

venku je ještě vedro, horizont pohasíná, zvolna přidává fialové odstíny, tma si dává na čas.

po večeři georgia sklízí ze stolu, ama jí pomáhá naplnit myčku a umývá připečený plech. u toho se na sebe občas významně podívají a vyprsknou.

ama cítí, jak je najednou obklíčena křesťanstvím. před spaním jí greg předčítá z nějaké knihy komentářů k písmu. ama ho nepřerušuje, s ohledem k jeho šedinám, ale leze jí to krkem. zvláště ta pasáž, která se jí vtírá, dýchá na ni zblízka, nemůže ji odehnat. „já to nedokážu, bože, nedokážu to, protože jsem nic. bože, jen ty můžeš všechno.“

vůbec se jí to nelíbí. odkopla by to jak vysušený kravinec, ale ví, že je to pro ni. jako vždycky, když ji něco vytočí, něco se v ní rozklíná.

15. 7.

přivezla jim dárky z džungle, greg se ráno vyptává.

džus z noni je všelék. když ho půl roku užíváš, obnoví se ti prý všechny buňky v těle. jsou na to seriózní studie, vědou posvěcené, naběhnou ti desítky odkazů na jedno kliknutí. domorodci to samozřejmě vědí už tisíce let.

mami, evan mě včera seznámil s grace. potkaly jsme se v powell's bookstore, v knihkupectví na rohu desáté a burnside, kde grace pracovala, když byla ještě na škole. to knihkupectví je příběh sám o sobě. před třiceti lety se nějaký waiter powell rozhodl, že sežene všechny dostupné výtisky od každého titulu a postaví je do police hřbet vedle hřbetu, jak nové, tak použité. jeho recept byl prostý: nezávislé knihkupectví, otevřeno každý den v roce, obsluha výlučně z milců knih, regály nacpané všemi druhy svazků, které si lze představit, včetně rozebraných titulů. není to dům, je to město knih, čtyři patra, které ani v americe nemají obdoby, můžeš tady trávit celé dny. procházíš prostory různých barev, zelená místnost, modrá, oranžová, perlová, mezitím kavárna, a další místnosti, červená, růžová, zlatá. u vchodu dostaneš brožuru s mapkou, aby ses zorientovala v tom dokonalém labyrintu. mají v ní časovou přímku, kde píšou o historii knih; v západní asii prý už dva tisíce let před kristem používali svitky ze zvířecí kůže. tak to jsem nevěděla. dům má evropský štych, samozřejmě jsem si koupila pár kousků, nemohla jsem odolat.

potom jsme šly do čajovny, ale nepamatuju si, ani kde byla, ani jak se jmenovala, ani nevím, co jsem si objednala, vím jen, že jsem byla s grace.

grace je ladná jako její jméno; znamená milost, půvab, taky modlitbu. grace stejně jako georgia ve mně posunuje čas, člověk s nimi

spadne rovnou někam doprostřed, do doby, kdy vztah není nový, ale je v něm důvěrnost letitého setkávání, kronika zážitků, alba fotografií. můžeš znát lidi desítky let, sdílet s nimi život, a přitom s nimi nesdílet vůbec nic, nic o nich nevědět. a s někým se potkáš a je to, jako když dostaneš klíč od zamčených dveří; jen odemkneš a vejdeš. a jsi doma. rozděláš v krbu oheň, zapálíš dýmku a společný příběh se rozvlíní. grace mluví o svém učiteli, gilbert walking bull z kmene lakotů, co všechno ji naučil. chodící býk. vyslovuje jeho jméno s dětskou hrdostí, v tu chvíli je jí zase šest. vypráví o silových zvířatech, o havranech a kojotech; lakotové jim říkají *heyoka*. heyoka je čtverák, svatý šprýmař, rád všechno staví na hlavu.

grace rozumí. moje vize starého indiána z pouště je v jejím světě doma. kreslím tvar jezera, místo na východním břehu, kde mám něco objevit. a bělovlasou babičku s biblí v klíně, která mi pomůže na cestě.

po večeři se zastaví evan, chce se ještě rozloučit. buď opatrná, v indiánských rezervacích mají bezkonkurenční zločinnost. zapadnou do křesel na terase, šero šelestí v přívalech, každý jiným směrem, daleko od sebe.

amo, jsem rád, žeš přijela, ale je to pro mě sakra těžký. strašně jsem ti to tady chtěl ukázat, jenže jsem měl jinou představu. ten náš vztah byl jako sen, ze kterýho se nechceš probudit. chceš, aby to trvalo, přitom víš, že není šance. kdyžs napsala, co ti je, konečně jsem se probral. viděl jsem tě na lodi, jak odrážíš od břehu, oceán tě unáší, a mě to pořád ještě láme.

ama vdechne tmou, závan jeho těla se v ní zhoupne, vyloví stín, něco jako stesk. co všechno měla, co mohlo být. rty, které ji kdysi třely jako ryby v řasách, ji teď zmáčknu v klepetech.

kdyby se ti něco stalo, co mám udělat?
chvíli jí trvá, než si spojí písmena, než sváže větu, vytiskne le-
gendu. klik. lidi kolem ní něco cítí, něco chytají a čtou. zalkne se
slinou, přízraky se v ní rozkašlou.
pošli mě domů.
tělo, nebo popel?
nevím. to je fuk.

amálko, když tě slyším, jak mluvíš o umírání, to se mi hrozně
těžko poslouchá.
já vím, mami. asi jsem ještě nenašla, co hledám. těžko říct, když
nevím, po čem vlastně jdu.
georgia jde brzy do postele, greg si nalévá štamprli, povolí si šle
a pokračuje v kampani.
když máš krista, máš všechno, nic víc nepotřebuješ. a když čteš
bibli, přebývá v tobě bůh.
ama je z těch svatých trochu unavená, mírně v ní duní a malinko
zalituje, že se nezvedla zároveň s georgií.
no, vidíš, gregu, a mně ježíš řekl, že nemusím nic číst.
to ho překvapilo, byl si jistý, že ježíše zná líp.
cože ti řekl?
řekl, že nemám číst písmo.
a byl to určitě ježíš?
jistěže to byl ježíš. ale havran říká totéž, jenom si na to bere jinou
košili.
taková odpověď ho neuklidnila. zakroutil hlavou a nakrčil čelo.
ten tvůj havran mi připadá spíš jako ďábel.
pak ježíš a ďábel říkají totéž.

ama se sama sobě diví, že se na to nevykašle. jenže něco v gregově agitátorství ji provokuje a baví zároveň, ta jeho víra, že je v tom správném elitním klubu.

a jak vypadá ten tvůj ježíš?

něco mezi pepkem námořníkem a robertem redfordem, napadlo ji. panebože, lidi jsou zhypnotizovaní kdejakým obrázkem z knížky, kterou jim ukázala babička, a mají pocit, že ví, jak věci jsou. když ama nic neříká, greg se vrátí ke svým odrhovačkám.

pro mě je jen jedna cesta. cesta s ježíšem.

já ti to neberu, gregu, jdi si, s kým chceš. můžeš totéž udělat pro mě?

gregory vstává, upraví si šle a naleje další whisky. všimla si, že pokaždé zbrunátní, když s ním není zajedno. greg patří k lidem, co potřebují velení, a tím pádem musí taky velet. odchodem z armády jenom vyměnil buzerplac za kostel, ale v podstatě se nezměnilo nic. stejná hierarchie, jen teď poslouchá pána boha, který vypadá jako polní maršálek.

něco ti povím. kdysi jsem se zajímal o buddhismus, četl jsem bhagavadgítu, ale pak jsem to všechno zahodil. buddhisti meditují proto, aby byli úplně prázdní. ale to já nechci, nechci být prázdný. já když medituju, naplní mě ježíš, vstoupí do mě bůh.

ama nechá zaznít posvátné ticho. říká si, mlč, vzpomeň si na umění svého otce, ten by neřekl ani setinu toho, co tys tady nakecala. jenže ona holt ještě nedokáže být hlasem vznášejícího se mlčení. když zatlouká skobu, vletí na to s bucharem.

jistě, a buddhisti chtějí být prázdní, aby se stali buddhou, což je jedno a totéž, gregory. když je člověk plný hoven, nevejde se do něj žádný bůh.

16. 7. pyramid lake

přistání v reno. letiště v poušti, blikotavá světla, neónové nápisy, smrad rychlojidel. zvuky hracích automatů a vyklimatizované prostory.

zamíří k informacím, kde se ptá přefouknutého pána v uniformě, jak se dostane k pyramid lake.

jedině autem, madam. žádné autobusy tam nejedou. nic. vůbec nic tam nejede.

u hertzů mají volný vůz, což se v době dovolených rovná zázraku. tak, ještě váš podpis a máme to. a tady je mapa, klíče od auta. šťastnou cestu.

v garáži najde černý chevrolet s kalifornskou poznávací značkou. docela skok, z džungle rovnou do auta, které nemá slepované čelní sklo. zamíří k jezeru, rádio vyhrává do pochodu, *how does it feel, to be on your own*. bob dylan ve sledu náhod, jeho nosové kníkaní, text, který i po sto letech drží.

pyramida v jezeře. vápencové formace, pelikáni nad vodou. poušť a miliony let pod ní, druhy ryb, které nikde jinde nežijou. *cui-ui*. na březích je prázdno, rybářská sezóna už skončila.

ama zastavuje a zírá; jezero, zčeřená hladina a nabroušené paprsky. popel a prach ve vzduchu, tohle je to místo. popel a prach.

schoulená ve stínu chevroletu, nemůže se zastavit, vidí svůj odraz v metalíze, podivné stvoření v klubku na krajnici z oblázků, každý do ní vyřezává znamení. objímá kolena, tvář ve slaném jezeře.

v podvečer míří do sutcliff, kde se krčí pár malých domků, náznak osídlení. crosby's lodge, jediné ubytování na celém jezeře, jen bar a malý obchůdek, ve kterém se dá koupit všechno, co člověk opravdu potřebuje. fazole, zmrzlina, návnady a pohlednice. oby-

né přívěsy místo hotelových pokojů. trojka je na dnešní noc volná, a má i kuchyňku.

přívěs se potí, stéká po oknech. v kredenci dva omlácené hrnce bez uší, ožužlaná vařečka a plastické misky místo talířů. ama se dá do vaření, dnes večer budou luštěniny, chce to jen čas, vodu a sůl. sáček soli chybí, asi vypadl z tašky do kufru. k autu je to pár metrů, tři schůdky dolů a jeden sloní krok. když otevře dveře kufru, třísknou dveře přívěsu. zabouchnuto. běží do krámu k pokladně, která je zároveň i recepcí, pro náhradní klíč. když se vrací, jezero zahučí, přitáhne ji k sobě, a ona zapomene; na rýži a na fazole, na zapálený sporák, jde po hlase, měsíc slézá z kopců na hladinu. ama poslouchá, jazyk jezera ji obklíčí, omámená, očarovaná lunou v úplňku, plní se oblázky ticha. cítí lehký dotek na rameni, ale nikoho nevidí. někdo jí šeptá do ucha, naléhá, varuje. tati, jsi to ty? fazole. nechalas na sporáku fazole. vymrští se, žene tělo, nohu před nohu, neposlouchají, pletou se, vbíhá zpátky na silnici, z hladkého asfaltu na ni bíle svítí nápis RUN! rozlehne se v ní výstřel, a tak běží, co to dá. jako by to tam právě někdo napsal, jako by to tam nebylo, když šla k jezeru. poslední metry ještě zrychlí, vždycky to v sobě našla, vyhrábla zbytek šťávy, když běhávala stovku, jen to tehdy líp udýchala, svaly stehen neměla z listového těsta. zámek se vzpírá, jak jinak, pravá je levá a levá taky levá. konečně vlítne do přívěsu, najde oba kastroly bez vody, mírně připálené, decentně zasmrádlé, ale žádná pohroma. už viděla horší věci. fajn, všechno je v pořádku. ale ty se nechej vyšetřit! jsi to tady mohla zapálit. mohla ses dostat do novin. česká turistka v nevadské poušti: na své výpravě za svatým grálem vyhodila do povětří obytný přívěs velkými fazolemi.

všechno je v pořádku, jen se nějak nemůže nadechnout. sakra. nemůže se hnout. skácí se na postel, která se pod ní splaší, uhání, okno rozmazané, zamžené. tohle není dobrý. kašel s ní mlátí o postel ještě další hodinu. nový pocit jí přeběhne po zádech, hrudní koš plný kamení, tohle ještě nezná. sakra. hlas v ní křičí, dotírá. máš to už i na plicích, je ti to jasný, za chvíli tě to roztrhá. praští rukou do postele. ticho, zavři klapačku!

ráno je to pryč.

v noci viděla hada. obrovitý stříbrný had, v gejzíru vody vyšlehl, vyrostl z jezera. stála na břehu, oči dokořán. rozeklaný, nic jí neudělal, nic neříkal, jen se ukázal. pohledem v ní otočil.

bez jediné myšlenky balí a sedá do auta. neví, kde dneska skončí, ale něco ji táhne dál. poušť syčí, jezero se vybarvuje, prosolená mlha zprůhlední. když se na displeji objeví signál, poslouchá vzkazy.

hej, tady grace, něco pro tebe mám. je to neuvěřitelný, i když v tvý dimenzi je to asi normální, takže ty mi uvěříš. včera, pár hodin po tom, cos odjela, bloumám po centru města a vrazím do nějakýho kluka. když se vzpamatuju, koukám a on je to brad. neznám ho dlouho, potkali jsme se v nicaragui, když jsme točili ten dokument, jak jsem ti vyprávěla, ale to je vedlejší. pozval mě na panáka, a tak žvaníme a já mu říkám o tobě, o tvý cestě, a žes ráno odletěla do reno. a teď se podrž. jeho babička prý žije deset mil od pyramid lake. šedivá, brýlatá, zapálená křesťanka, trochu ujetá. přesně dle tvýho popisu, není to fantastický? tak tady ji máš. to nemůže být náhoda. brad mi dal číslo na bratránka, který bydlí asi míli od babičky, máš mu zavolat.

ama zavěsí. zvyká si, že to do sebe vždycky nějak zapadne, i když nechápe. intenční vlna, řekl by jeff. když jdeš s intenční vlnou, dějí se věci. vím, že najdeš, co hledáš.

nechává ji rozvinout, nastavuje plachty, pouští kormidlo.

v nixonu mají kromě benzínky a školy taky muzeum. když vejde do dveří, ujme se jí gus, dlouhé vlasy a široký úsměv, měkce klade slova před sebe. když se ptá, proč přijela, řekne mu to na rovinu; nějak tuší, že tihle lidé ji nebudou mít za blázna. gus přikyvuje a volá harveyho, který se prý vyzná v podobných záhadách.

harvey je starší, bude mu přes šedesát, provází ji po exponátech, ukazuje košíkářské umění, sedačku pro dítě upletenou z proutí, ve které dřív jejich ženy nosily nemluvňata na zádech. kmen paiutů říká svým lidem *numu*. očima se usmívá, ale hlas mu poklesne, když mluví o tom, jak kdysi dávno žili. nabídne jí kafe a sedne si s ní ke stolu, ruce složí do klína. vypráví legendu o kamenné matce, v jazyce *numu*, zní to jako voda, šplouchání v hrudním koši, krok větru na hladině. ama neví, co ta slova znamenají, přesto slyší příběh, rozvíjí se v ní; matka matek, která zkameněla zármutkem.

harvey povídá o dávných časech, o dobách, kdy staří indiáni ještě vlastnili své vzpomínky, kdy bylo o čem vyprávět.

jako dítě jsem byl svědkem podivuhodných věcí. tady, kousek od jezera, žil stařec, který byl slepý, ale přesto viděl. sedával na stromě a my se do něj třefovali hadrovým míčkem, dobře jsme se tím bavili. byli jsme zticha, nikdo z nás nepípnul, ale on nás viděl, volal na nás jménem a hrozil, že to poví rodičům. nechápali jsme, jak to dokázal. jednou jsme ho špehovali, když šel k jezeru, pomalu se šoural, znal tu cestu nazpaměť. zastavil až u samého břehu a mluvil do vln, jako by v nich viděl nějakého tvora. svlékl

se a splynul s vodou, zmizel pod hladinou. a zůstal tam celé hodiny. byli jsme vyděšení, upalovali jsme domů a sháněli pomoc, mysleli jsme, že se utopil. ale moje babička nám řekla, že ho máme nechat na pokoji, že se zase vynoří. tak takové věci dělal. babička tomu rozuměla, znala staré rituály a sílu bylin, sama promlouvala s duchy, vedli jí ruku, když vařila lektvary. jenže s těmi křesťany, kteří se sem nahrnuli, je těžké udržovat tradice a zvyky, všechno mizí, odumírá. žijeme v moderní době, lidi o tobě řeknou, že jsi blázen, když nežiješ jako oni.

na chvíli se odmlčí, oči mu pohasnou, uhýbají, jako když se dívá na scény z filmu, které příliš bolí.

moji rodiče patřili ke generaci, kterou zavlekli do internátních škol. vychovávali je kněží a jeptišky; ostržili je, navlékli do uniform, nesměli mluvit rodným jazykem. náš sluneční tanec a další rituály vláda zakázala, všichni se měli stát dobrými křesťany. moji rodiče zamlada tančili na tajných slunečních obřadech, plní zloby na vládu bílých. harvey vypráví, jak učí staré i mladé v rezervaci jazyk paiutů, jejich mateřštinu, vypráví o medicinmanech, kteří už všichni vymřeli. viděl jsem to, když jsem byl ještě dítě, na vlastní oči jsem viděl věci, které dělali. dnes už tady nikoho z nich nenajdeš. tehdy jsem tomu moc nerozuměl, ale dnes, když už jsem starý, tak na to vzpomínám a všechno do sebe zapadá, všechno dává smysl. pamatuju si, jak mi babička vyprávěla o léčiteli, který zneužíval svoji moc. jednoho dne, když šel se svou ženou k jezeru, vynořil se z vody obrovitý had; plivnul na šamana a zmizel zpátky v jezeře. žena dovlekla muže domů, uložila do postele, a on do večera otekl. ráno bylo po něm. babička říkala, že ten had byla jeho vlastní síla, která se proti němu obrátila.

ama mlčí, všechno se v ní přeskládává. ví o hadovi v jezeře, přišel za ní, v noci se jí vplížil do snu. ona ví, jakou má moc.

sbírá se k odchodu, gus ji vyprovází. určitě si zajed' ke kamenné matce, nejlepší je to během týdne, když není nikdo okolo. je to silné místo, dost možná, že tam něco objevíš. také navaho si o ní vyprávějí legendu a říkají, že matka u jezera je také jejich pramáti. jezdívají sem, aby ji uctili, přinášejí obětiny a zpívají modlitby. plísňili nás, že se o ni líp nestaráme, že necháme vandaly, aby se tam v noci ožírali. tak jsme zakázali kempování, nesmí se tam spát. nejlepší čas je brzy zrána nebo těsně před setměním, ale můžeš tam jít kdykoliv. možná ti to místo napoví. možná proto tě sem někdo z našich starších volá; možná má tvá cesta účel, možná nám neseš poselství. třeba to má důvod, že k nám chce někdo z předků promluvit skrz cizince.

ama se usměje, jaký vzkaz by pro ně mohla mít? pro kohokoli? sama je vzhůru nohama, neví, kde je vpravo vlevo.

pozdě odpoledne míří na jih, do fernley, aby zavolala bratránkovi, co prý bydlí kousek od pohádkové babičky. jasonův hlas zní vláčně, s příděchem roluje slova, dláždí cestu. pojeděš po pyramid highway, z dálnice odbočíš vpravo na whiskey springs, pak na amy road, první dům nalevo. budu tě čekat.

slunce je nízko, když zpomaluje, víří prašnou silnici. ve dveřích jason, v černém triku a džínách, slabý závan kolínského. tohle je neskutečné místo, jasone. tahle pustina, výhled, jako jiná planeta.

jsem tu celý život, vyrostl jsem tady.

hlas se mu mírně chvěje, může mu být pětadvacet, možná trochu víc. něco z něho cítí, ten lačný pohled, drogy nebo alkohol, přitom kolem něj nic nevidí, zdá se, že je čistý. možná to sedí v domě, v těch zdech, podlahách, zátiších. dům na pláni, dívá se na úpatí, na stíny, jak zlézají hory, nejbližší soused je několik mil.

tam, máchne do dálky, kde se stmívá. tam bydlí moje babička. můj strejda a ségra bydlí s ní.

pozve ji dál, ale není si nač sednout. dům po rekonstrukci, prosáklý vůní čerstvé malby, působí křehce, neobydleně. poloprázdné prostory vytvářejí předěl, pauzu mezi životy, mezi etapami, jako by něco skončilo a to, co má vstoupit, ještě nemělo pevné obrysy. sedají si na koberec v obýváku, kolem nich bílé zdi a veliké okno, které zvolna černá. v rohu krb z tufa kamenů, uprostřed golfový тренаžér, zelený běhoun, leží mezi nimi jako demarkační linie.

každý člověk, kterého potkává, je příběh. a každý příběh jí otevírá dveře, vede do vlastních komnat, netušených zákoutí. a ona z nich pak staví nové prostory, nové životy, vytuká je do kláves.

jason má širokokřídlý hlas, nečekaně klesá, zaniká, někdy se zhoupne a rozdělí, jako by mluvil dvojhlasně, možná to bude ta ozvěna, stěny, které hází zvuky zpátky na jednu hromadu.

bydlím tady sám. táta vlani umřel, upil se k smrti, nebylo mu ještě padesát, babička s kathy se sebraly a odstěhovaly ke strejdovi, protože když chlastal, nedalo se s ním vydržet. já jsem zůstal s tátou až do konce; nebral jsem si to osobně, když tady vyřvával a třískal nábytkem. ráno si nepamatoval nic z toho, co noc předtím vyváděl. máme to v rodině, jeho otec taky pil, a otec jeho otce. já taky, nedávno jsem skončil terapii, za měsíc mi vrátí řidičák. ze začátku to bylo drsné, ale časem to povolilo, myslím, že jsem se tím hodně naučil.

ama už si zvykla, jak s ní lidé promlouvají, jako by nosila klíč, který do nich zapadne, a oni začnou příst, rozplétají roky, zážitky a situace. a tak naslouchá, celé hodiny, prochází s ním jeho archivy, nedávné eskapády. jak v opilosti řídil, jak nabořil auto, jak mu vzali papíry. musel zůstat doma, uprostřed pouště bez auta, a tak se z něj stal poustevník.

moje pití byla společenská záležitost, moc jsem mejdanil a pak jsem nedokázal přestat. ani můj táta neměl žádný očividný důvod, aby pil. měl dobrou práci, dům, zdravé děti. neměl důvod, aby pil. probírají zátěže, závislosti, rodová prokletí a genetiku, mluví o poutech, pokladech a zármutku. rýsuje se před ní plátno s barevnými skvrnami, linie opilců jeho rodu promíchaná s vírou v křesťanského boha, který to všechno drží pohromadě, všechno se to k němu sbíhá, upíná. jen v tom pořád něco chybí, něco uniká, vypadává.

a co tvoje máma, jasone?

pokrčí rameny, jako by se omlouval, jako by nevěděl, o čem se vlastně mluví.

nevím, neznal jsem ji, odešla, když mi bylo devět měsíců. byla na drogách, na héráku, prý utekla s jiným chlápkem, říkali, že to byla úleva. poslední dopis mi napsala, když mi bylo dvanáct, dál jsem o ní neslyšel. snažil jsem se ji najít, léta jsem se pídil, až jsem různými manévry sehnal její adresu. snad teď žije někde v texasu, pokud to není shoda jmen, pokud je to doopravdy ona. někdy si říkám, že bych jí mohl napsat.

ama vidí, jak ho to leptá, rozrývá, vypaluje. ty chytlavé oči, co čenichají jak vyhládlí psi. zamiloval by se do ní, aby mu vyplnila prázdné obrysy, aby se přiblížil ženě, která v něm vykopala jámu a nechává ji stále znít.

vychovala nás babička, mě a kathy, úplně sama, nedaleko odsud, ještě než stál tento dům. táta jezdil na montáže, často býval celý měsíc pryč. učila nás doma, měli jsme učebnice, sešity, pevný rozvrh, psala nám příklady na malou rozkládací tabuli, ze které to šlo strašně blbě smýt. když jsem přišel na střední, moc jsem toho neuměl. byl jsem exot, spolužáci mě v tom vyráchali, než zjistili, že umím hrát. je zvláštní, co na lidi dělá dojem a jak rychle otočí. jako bych se najednou stal jiným člověkem. babička pak onemocněla, už to bude deset let. měla rakovinu mízních uzlin, ale dostala se z toho, ji hned tak něco nepoloží, sama uvidíš. zítra tě k ní zavedu, jestli chceš.

je skoro půlnoc, když se jí zeptá, co ji sem vlastně přivádí. ama říká holou pravdu v holých větách, není na to zapotřebí mnoha slov. poslouchá se a doléhá to k ní, jako když mluví o někom jiném, sama sebe vidí, jak se v tom potácí.

je tu volný pokoj, nic v něm není, jen koberec a matrace. bydlela v něm babička, než odešla k paulovi. můžeš tu zůstat, jestli potřebuješ, jak vidíš, dům je prázdný.

ama si prochází půdorys. velká kuchyně, vlevo vpravo nezařízené místnosti, ve kterých kdysi žila jasonova rodina. táta, sestra, babička.

na konci chodby jasonův pokoj. jediná místnost v domě, která je zabydlená, kde je nábytek; obehnaná aparaturou, repráky a nástroji. kytary, klávesy, bonga. měl jsem kapelu, s kámošem jsme skládali, docela nám to šlo. s tátou jsem pak zbudoval v garáži malé studio, tam jsou perkuse. jenže kámoš chtěl být slavný, strašně to tlačil, až nás všechny vyprudil. jako kdyby nevěděl, že s takovou se nedá hrát. kluci odešli do jiných kapel a já to vzal po spirále na záchyt.

na zápraží se jí zeptá, jestli si může zapálit.

jo, proč by sis nemohl zapálit, před vlastním barákem.

směje se ve tmě.

kouřím jednu denně. to je všechno, co zbylo z mých starých neřestí.

nevada 18. 7. 08

snídá hory v mlze, popílek ohňů z kalifornie. k mary jedou dodávkou, prašnou cestou kolem pastvin s dobyt看kem. jason říká, že dřív chovali koně, teď už mají jenom psy.

babička ve dveřích, kolem ní smečka, všichni skáčou, štěkají o závod. tohle je trixie a tohle jiffy, angie, lorna. a támhleto je thorn. tak pojdte dál, už na vás čekám. ama vidí známou tvář, bílé vlasy, oči za brýlemi, úsměv i ten hlas. pořád ji to ještě překvapuje, ještě se vždycky na chvíli zarazí, lekne. jako by to byl rozdíl, potkat někoho v realitě snění a v realitě bdění.

udělala jsem čaj, posad' se. a co ty, jasone, proč se nejdeš dívat na televizi, tohle tě určitě nebude zajímat.

jason by rád zůstal, nechce se mu, ale babička je admirál, tak se tiše vytratí.

ještě dlouho potom si ama vybaví ten dům. uvnitř legrační pelmel starožitností, bezcenných tretek a svatých obrázků, venku zahrada s fontánou obležená ptáky a deňkami. všechny je krmím, všechny, co přijdou, říká mary. veverky, deňky, čipmanky. ptáky. přicházejí sem, den co den, a tak je krmím.

příběh psí babičky

můj muž byl opilec. nikdy nic neudělal pořádně, akorát ty čtyři děti, to se mu musí nechat, ty udělal krásný. jenomže všichni kluci se po něm dali na chlast, jako by to bylo nějaký řemeslo nebo živnost. jediný paul se tomu vyhýbá, nedotkne se kořaly ani o vánocích, je

pracovitý, dělá za šest, a ještě se u toho usmívá. někdy si říkám, kde to vzal, kde to zahlíd, z domu to jistě nemá. ne že bysme se pořád kabonili, že by občas nebyla legrace, ale většinou to byl boj, řinčení skla a nervy, jestli se ten zpropadený mužský vrátí zase domů, od bůhvíjaký ženštiny, zase domů k nám. no, vždycky se vrátil, namazal se na to, kytku někde sebral, a že je mu to líto, že se změní, že se toho svinstva už nikdy nedotkne, přitom z něj v tu chvíli ještě táhlo jak ze sířeného sudu. držela mě víra, nic jiného, a láska k dětem, to se ví, ale bez víry, to nevím, kam bych přišla, jestli by mě z toho neodvezli do cvokárny, se čtyřma dětma v jednom přívěsu. no ano, v přívěsu jsme bydleli, to koukáš holka, co člověk všecko vydrží. ale opustit ho, nechat se rozvést, to jsem nechtěla, to se mi přičilo. dala jsem mu svoje slovo, že v dobrém i ve zlém, tak jsem to já brala, celý roky jsem čekala, že se něco změní. vyrostla jsem na kostele, v katolický rodině, otčenáš já uměla dřív než abecedu. jenže pak jsem pochopila, že je všecko jinak, že nepotřebuju prostředníka. já chtěla přímo k bohu, ne se na všecko ptát církevníka, kněze nebo faráře, co ví stejný houby jako já, možná jen víc přečetl. jak mi mohl rozumět, jak mi mohl radit, když si nikdy nesáh na ženskou a vůbec, mají to trochu pošibaný, člověk si někdy připadá jak v blázinci, když to uváží. ale já to prostě prokoukla, jednoho dne se mi rozsvítilo, tákhle velká svítlna, že přeci ježíš sem nepřišel, aby nám dal náboženství. ježíš sem přišel navázat vztah, s každým jedním z nás. aby nám dal sebe, napřímo. jako nestojí nikdo mezi matkou a děckem, mezi mužem a ženou, mezi sourozenci. nepotřebují, aby jim do toho třetí mudoval. jen když se dva nedohodnou, tak musí mít advokáta. ale já se s ježíšem domluvím krásně sama, každý den si s ním povídám. nakonec jsem ho opustila. jela jsem za ním tehdy až na aljašku, celou štreku jsem odřídila, děcka mi spaly v autě. zase jsem ho

našla, jako vždycky, a dostala jsem strašný vztek. vepřovou kýtou bych ho umlátila, prvně v životě jsem na něj křičela, protože někde v hloubi jsem ho furt ještě milovala, nechtěla jsem se vzdát svých snů.

děti mi vyrostly, než jsem se dvakrát otočila. pak jsem žila u jamese, mého syna, když mu žena utekla. zdrhla s chlápkem, co taky dělal drogy, všichni jsme si oddychli, když ta coura zmizela. tak to zbylo na mě, dvě vnoučata a zase přívěs, jasonovi nebyl ještě rok.

v tom dnešním světě kvetou zvěrstva, ďábel se pase, všude se mu podstrojuje, všude dveře dokořán, hlavně konzum a politika, jeho oblíbený rajóny, taky všude ty volný vztahy, chlapi s chlapama, spiritualitu a víru aby lupou pohledal. paul teď staví dům, támhle na tom kopci, kde zřídíme centrum, na pomoc těm, co sešli z cesty; ráda bych pomáhala lidem, aby zase uslyšeli boží hlas. paul se nikdy neoženil, asi nepotkal tu pravou, ale nevím, jestli ji vůbec někdy potká při své povaze. je to hodný mužský, leč jaká by s ním štěstí udělala. ale já mu do toho nemluví, jestli je šťastný sám, tak já jsem jeho máma, vždycky budu s ním. nastěhovala jsem se k němu vloni, pár měsíců předtím, než umřel james. je těžké pohřbít syna. to je pro mámu ten nejsmutnější den, kus srdce, který jí pod zem zahrabou. ale bůh ví, co činí, tak si říkám, že pán jamese povolal, a jsem ráda, že je s ním.

mám víru, to je skála za zády, můžeš se opřít, vždycky tě podrží. já věřím, že mi bůh dá všechno, co potřebuju k životu, všechno, oč ho poprosím.

ama je zaražená lehkostí, se kterou jí ta žena otevírá dům. pojď, dáš si se mnou oběd, krevety a salát jsem nám nachystala, taky trochu ovoce. a tady, ve vedlejším pokoji, kathy tu má počítač,

kdybys chtěla napsat rodině, dát jim zprávu, že jsi tady u nás, v bezpečí.

ama sedá k počítači, přeletí stohy emailů.

mami, jsem u babičky mary, kousek od jezera, takže mám kde spát.

tohle není náš dům, řekla. toto je dům pána boha. a ty jsi na cestě a musíš někde bývat, a tak tě pán přivedl k nám. a teď je to taky tvůj dům. zůstaň, jak dlouho potřebuješ, a chovej se tu jako doma. u jasona je místa dost a za mnou můžeš přijít, kdy budeš chtít, popovídat, najíst, cokoliv. jsi vítána.

šedivá křoviska lemují horizont, havrani a slunce v pádu sytí nebe barvami. ama se vrací k jasonovi. cítí se lehká, obtěžkaná knihami a slovy, která chutnají jak chléb. když otevře prameny v poušti, jednu z knih, které jí dala mary, okem zavadí o shluk slov.

„v těch dnech budou lidé hledat smrt, ale nenaleznou ji; budou toužit zemřít, ale smrt od nich uteče.“

cítím, že to půjde na kost. v džungli jsem našla svoji sílu. tady mi došlo, že ta síla není moje. teď se učím nestát jí v cestě, něco mě vede, když se nechám vést. nevím, co je bůh, jen cítím sílu, pohyby. raději tomu říkám zdroj.

nevada 19. 7. 08

„nemám snad pít kalich, který mi dal otec?“

hledám indiána. jehlu v kupce sena, plamen na dně oceánu. hledám svatý grál.

anatomie svatého grálu.

na první pohled vypadá jako obyčejný dům. vstupy a výstupy, síně a komory, přepažení, vzpěry. zdivo levé komory trojnásobně silnější než stěny komory pravé. nástěnný a vnitřní list, oba s lehce glazovaným povrchem, mechanický systém různě cípatých chlopní jako ventilace. interiér vypořstovaný endokardem, stěny příčně pruhované, ve střeše oblouk aorty.

cesta za grálem je obtížná, protože nevíš, kde ho hledat. prý na slepých mapách, bílých místech, někde vlevo dole pod žebry.

* * *

pyramida na vodě se rozpůlila, jednou nohou stojí v suchu, druhou ve sprše, bouře zatáhla oblohu, vmíchala tmavou šed' do bílého dne a spolkla jezero. poušť nastavuje póry, déšť mlátí štěrka a písek, zem nadskakuje, prach lehá tváří do bláta. hladina zmizela, ve vzduchu vůně křovisek a poryvy, co kolébají stojící vůz. ama uvnitř, zatahuje ruční brzdu a nebe v ní se uvolní. miluje bouři, jen doufá, že ji svým dechem nesmete i s autem do vody. cloumá jím, pění, zasypává krajinu mraženými korálky. dlouho se nezdrží, jen párkrát šlehne okem a je pryč. když se odvalí, poušť mlaskne, ledový růženec si nasype za výstřih a slízne zbytky vody. kopce zase vylezou a zem zavoní po čerstvém tabáku.

večer čaj s jasonem. dlouhé kosti a šlachy, černé vlasy. ptá se ho na havrany, jsou tu všude okolo. on vypráví o ptácích, o zvířatech, co žijí v poušti, o kaňonu, kam za soumraku chodí pít stádo mustangů. mluví o kalifornských ohních, o kouři, který se valil krajinou, v řezavých mračnách se roztahoval, před pár týdny se nedalo vyjít

bez masky. každý rok jim hoří lesy, jenže ten dým se pak nese až k nám. myslel jsem na koně, co s nima dělá ten vlezlý popílek. a pak mlčí. zasekne do ní oči, drápy jaguára. něco se v ní pohne, lapá slabiky, lehkými slovy se opevní.

v noci nemůže spát. to bude ten zelený čaj. nebo zelené oči.

nevada 20. 7. 08

jak se modlit k bohu s rukou na šrajtofli

v neděli ráno se pro ni mary zastaví, v bleděmodrém kostýmku, náušnice a přívěsek z nefritu, bílé sandálky i kabelka, kolem ní nasládlá vůně violky. ama řídí, míří do reno na dopolední bohoslužbu. tohle ji zajímá. párkrát si sice v new yorku zajela do harlemu na mši, nasát atmosféru, vychutnat spirituály, gospely a černé hlasy, vlnění těl a smích, kypré ruce matrón v pestrých šatech, bůh s tebou, zlato; ale v klasickém bílém kostele nikdy nebyla. až teď.

calvary chapel. interiér kostela jako konferenční sál, rudě polstrované židle, asi tři stovky lidí, něco jako folk-rockový koncert ve sjezdovém paláci. na pódiu kytara, basovka, bicí, perkuse, klávesy a zpěv. zrockovaný ježíš. jeeee-sus, mighty god. living bible. davy stojí, tleskají do rytmu, na dvou velkých obrazovkách naskakují slova písně. ať žije bůh. a taky amerika.

pojdte dál, uvidíte, co jste ještě neviděli. na programu závěr první knihy korintským, konečně slovo boží.

„pokud jde o mě, milerád se vydám z posledního...”

kněz se vlní u mikrofonu, modré džíny, bílá košile, dlouhé věty, úsměv široký. mluví tak rychle, že ji to znervózňuje, jako by mu někdo měřil čas, jako by potřeboval sůrně na záchod. udýchaně hřímá: milé sestry, milí bratři, já vím, co vás trápí, já vám rozu-

mím. vím, jak je zatraceně těžké každý den otevřít burzovní index a dívat se, jak vaše akcie stále prudce klesají. taky se mi nelíbí, že prodávám. vím přesně, jak vám je. říkáte si, kdy už se to bože zastaví, kdy se to zas v dobré obrátí? ale nermuťte se, nepropadejte panice, protože věci se mají jinak, než se na první pohled zdá. bůh, milé sestry a bratři, bůh je na vaší straně. bůh stojí při vás a to je dobrá zpráva. i když se vaše pozemské akcie řítí střemhlav dolů, vy neklesejte na mysli a vězte, že vaše investice v nebi každým dnem, každou hodinou, každou minutou rostou, geometrickou řadou se rozmnožují. pamatujte na to pokaždé, když otevřete wall street journal, a uvědomte si, že právě v tom okamžiku se vaše jmění v království nebeském množí a násobí. co říkáte? není to nádhera? není to krásný pocit? tak si zase zazpíváme.

ama se směje dokola, něco takového ještě neviděla, kolem ní křepčí pobožné noty, množí se a násobí, je to nádhera, jeeesus, mighty god. jeeesus, jeeesus. ježíš sem, ježíš tam, z jedné strany chvojka, z druhé borověnka, mají to i na dolaru, *in god we trust*, do toho svatý pavel promlouvá ke korintským. „dělám tu ze sebe blázna, ale vy jste mě donutili, mohli jste mě přece chválit sami – i když nic neznaménám, s těmi veleapoštoly si v ničem nezadám.“ ama má chuť vběhnout na pódium, chopit se mikrofonu a svatosvatě oznámit všem amíkům v sále něco, co ještě neslyšeli, čím je dozajista ohromí. zatím se to tutlá, drazí, ale vědci nedávno našli zaručené důkazy o původu všemohoucího: bůh je totiž brazilce.

po skončení mše se háže do klobouku, tři novicové pobíhají v davu, nastavují buřinu, peníze a šeky šustí, věřící se můžou přetrhnout. ani krize na wall street jim nezabrání v podpoře svatostánku a pastýřů, kteří se svými ovečkami tak movitě soucítí. a tenhle kostel vypadá, že si na sebe suverénně vydělá, přestože akcie nebohých věřících tak strmě klesají, jejich pánbůh je má očividně

rád. „pozdravte se navzájem svatým polibkem. pozdravují vás všichni svatí.“

cestou zpátky se jí mary zeptá na indiány v rezervaci. zajímá ji hlavně, jestli jsou křesťani. ama neví, jak by o nich mluvila, neví, co z toho mary uslyší. navíc je ještě v mírném transu z křesťanského varieté, a najednou má vykládat o setkání s indiány, o lidech, kteří věří v léčivou moc čisté vody, kteří mluví s oblohou. učí se tady chodit mezi světy a rychle přehazovat výhybku. neví, kde začít, každé slovo o paiutech připomíná žalobu. řekne pár vět o harveym, o tom, jak se snaží vzkřísit rodnou řeč, kterou zbožní křesťané zadupali do země. chevrolet se rozpůlí, mezi řidičem a spolujezdcem vyrostl trnový plot. ama by teď mohla spustit česky, a mary by slyšela stejné klikyháky.

nevada 21. 7. 08

jason jí půjčil svůj laptop, aby mohla psát a internetit, v celém domě je wifina. ama jede znovu do města, potřebuje si koupit sluchátka, aby mohla skypovat, aby slyšela své lidi v dálce.

někdy se mi tu bortí půda pod nohama. nevím, co dál. ještě nemám dost? ještě není dno? přichází bod zlomu, možná už zítra, je blízko. potřebovala bych někoho, kdo tohle zažil.

jeffe, já ujíždím, nemůžu se vyhrabat, nenacházím klid. v hlavě mi vyřvává ta hysterická sojka z džungle, něco se stalo, něco se fakt stalo, a ty máš tak klidný hlas. člověk může řezat nebo ne, výsledek může být stejný. tvoje gwen přesně takhle umřela, řízli do ní a byla pryč. jo, gwen byla vždycky rychlá, s ničím se nepárala. takže je úplně fuk, kam otočím kormidlo. říkáš, že jsem možná našla, pro co jsem přijela, jen to ještě nevidím. přesně

tohle mi včera řekl gus. moc tomu nerozumím, ale připouštím cokoli.

cestou z reno se stavuje na jídlo v red lobster. sotva dosedne, z repráků se ozve bono. *sometimes you can't make it on your own*. obsluhuje ji sven. dobrý den, jak se daří, jmenuji se sven a budu vás dnes obsluhovat. bonův hlas ji přitom krájí na nudličky, někdy na to sám prostě nestačíš. doprdele. jenom bůh zvládne cokoli. je zvědavá, kdy jí něco předvede.

když se pustí do ryby, objeví se znovu sven. je všechno v pořádku? ano, svene; tvoje oholená hlava, běloskvoucí košile, pod ní vymakané svaly, tvůj profesionální úsměv, modulovaný hlas, kterým odříkáváš dnešní *special menu*, i ten obraz na zdi za tvými zády, cape cod, maják a moře, vše je dokonalé, svene, děkuji.

mami, zpočátku to vypadalo, že se tady se mnou nikdo z těch indiánů nebude bavit. bojí se, že je někdo zesměšnil, že o nich bude psát jako o pověřivých bláznech, co mluví s duchy. nakonec mi pomohl komunismus. být bílá američanka, asi bych neuspěla, ale zážitky z dob totáče jsou dokonalou vstupenkou, protože tomu indiáni rozumí. nesmět říkat, co si myslíš, chodit do školy a zpívat jinak, než se zpívá doma, utajené akce, kultura a tradice v podzemí, vymývání mozků, obezřetnost při kontaktu s kýmkoli neznámým, to všechno jsou styčné plochy, na kterých se dá začít stavět vztah. harvey mi předevčírem řekl, že trénuje na sundance. to je projev velké důvěry. včera mě s sebou vzal na hřiště; kroužili jsme po běžecké dráze, v poledním slunci, přestože ještě platí výstraha kvůli kalifornským ohňům. moc toho neřekl, teprve když jsem si své otázky strčila za klobouk, konečně rozvázal, ve vzduchu asfalt, zlatošedé chvění. mluvil o léčení, o slunečním tanci, o potních

chýších, v kruzích celé hodiny. pak mě pozval domů, do malého bungalovu, představil mě manželce a synovi. jeho žena bude taky letos tančit, sundance v jižní dakotě vede její bratranec, náčelník two dogs. je to dlouhá štreka, odjíždějí v pondělí.

harvey tvrdí, že ten můj indián nemusí být z tohoto světa. říká, že to může být někdo z dávno zemřelých. připouštím, že je to varianta, přesto cítím, že ho chci najít. holt když máme plán pětiletky, tak se musí splnit. je zvláštní, jak ulpíváme. nikoli na vizích, ale na jejich interpretacích, které můžou být, a často jsou, úplně mimo.

nevada 22. 7. 08

zpěv kamenné matky

na rozdíl od džungle toho poušť moc nenamluví, vítr často zadržuje dech.

když vystoupí z auta, ještěrky jí ukážou cestu, dvě malé treperendy se zvednutým ocáskem. ještěrka je posel, říkal harvey. viděl jsem, jak šaman chytil dvě malé ještěrky, přiložil si je ke spánkům a poslal do světa se vzkazem.

ama se brodí černošedým pískem, boří se, okolo jezera se šerí, možná je to v ní.

matko. hledám krajinu, která by dala smysl mému kroku. možná hledám tebe; z dálky jsem cítila tvůj pramen, žár, který padá do jezera, vzduch plný dutých míst. něco se mi tu stalo, tady v ledvinách, zvuk větru, když sklouzne po vodě. našlapuji tence, bosé plosky sálají, písek a střepy oblázků ostře šelestí, řezou každý krok. necítím bolest, v mých větvích pro ni není místo, nemá tvar. šplhám ti do klína, hlasy tvých lidí ve mně zní, moudrost skal, světlo jim mění tvář, postupně ubývají. nenesu žádné dary, matko, odpust'. tvůj dech v prachu, lepí se mi na prsty, prosakuje kůži.

nechej to u mě, šeptáš ústy ryb, všechno mi to tady nech. smutek, kámen, pláč.

balvan ve mně se obrátil, rozevřel pěst.

zkamenělé vějíře korálů, kaluž oceánu v poušti, útesy s kresbou hladiny. až sem kdysi sahala voda, tady byla hlubina. když z tebe vyjdu, zakotvím v písku, u nohy se mi zableskne; perleťová lastura, vzala na sebe tvar motýlího křídla a vletěla mi do dlaně. rozdáváš dary, žádné nečekáš.

mami, ukaž mi ten žal, co tě promění v kámen.

nevada 23. 7. 08

„člověk vede život, ježž není snadné žít... namáhá se a bojuje, aby si znovu vydobyl samotu. jednoho dne se však země usmívá svým praúsměvem. v tom okamžiku jsou boje a život v nás jakoby rázem smazány. na tuto krajinu už hleděly miliony očí, a pro mne je jako první úsměv světa. jsem z ní v pravém slova smyslu mimo sebe. ujišťuje mě, že vyjma mé lásky je všechno k ničemu, a že dokonce ani má láska, pokud není čistá a neadresná, nemá pro mě cenu... svět je krásný a v tom to všechno je.“

albert camus

poušť s ní vždycky pohne; při pohledu na hladinu naprší další jezero. cítí v sobě slova, jejich rytmus, hlas. rei? někdo se mnou promlouvá jako nikdy před tím. možná je to bůh.

mám pro tebe příběh, možná i v tobě něco vydrolí.

kmen paiutů vypráví legendu o kamenné matce, pramáti všech kmenů. říkají matka matek. kdysi dávno, v časech, kdy kameny byly ještě lidmi, přišla sem, do údolí, sedla si na úpatí kopců

a plakala pro své ztracené děti. plakala dny a noci, plakala měsíce a roky, celé věky, slzami dláždila zem, poušť je nestíhala polykat, slaná voda se sbírala, stala se mořem. indiáni říkají, že matka nikdy neodložila svůj smutek, nikdy neodplavila svůj bol. zůstala na břehu jezera, bolest v ní houstla, uvězněná, zaklela ji v kámen. dodnes tady sedí, s pohledem upřeným na hladinu.

jdu spát. tma vystřídala bouři, ve vzduchu je kámen, voda a prach, vůně pelyňku.

nevada 24. 7. 08

baba jaga má svůj den

je dobré si hned po ránu zopakovat, proč jsem tady a co tu dělám. opakování je matkou papoušků. hledám indiána. je starý a možná má koně. možná ani není z tohoto světa, možná ke mně vysílá z věčných lovišť. je dobré si připomínat, o co tady vlastně jde. aby bylo jasno.

jeffe, mám pocit, že ten indián je test, jak umím naslouchat, jak se nechám vést. tak tady máchám svojí anténou a snažím se zachytit jeho gesta, jeho šum. zoufalství ve mně vyhrabalo doupě, sedí mi v útrokách jak tchoř, cítím ten pach, kam se hnu. táhne mě to ke dnu, nevidím než tmu. a pak, když se zastavím a jen sedím v tichu, strach a stres se vypaří, odněkud se do mě vlije tolik světla, že se to skoro nedá snést.

šamani v pralese mísí tisícileté tradice s křesťanskými modlitbami a nevidí v tom rozpor. čím větší počet svatých a mocných oslovíš, tím líp. tady potkávám lidi, kteří věří v boha jediného. citují pasáže z bible, a tak jsem tu knihu knih vzala do ruky a poprvé

začala doopravdy číst. ta kniha je vypravěčka, peče příběhy jako chléb, prsy má nalité mlékem. přiznám se, že mě oslnila. jenže zároveň ve mně roste preventivní odpor, když cítím, jak mě ta nová přátelství postrkují, jak si uzurpují právo exkluzivity. máš nějakou radu?

u mary příděl písma pro dnešní den a v poště gregovo svatožvanění, vagony biblických poselství. odkud se bere tahle obsese? potřeba obracet druhé na pravou víru? odpoledne jí dokonce volá a úporně masíruje, aby se nechala pokřtít. ama se snaží nesyčet, ale moc se jí to nevede. vím, že mluvíš z vlastní zkušenosti, gregu, a já to respektuju, ale pro mě by to byla jen prázdná baletní figura.

když zavěsí, jde si dát obklad a jedlou sodu, potřebovala by si pořádně krknout a zařvat. žrát třikrát denně marcipánového ježíše v čokoládě, na to nemá žaludek. potřebuje kompenzaci, špetku jedu, potřebuje do jiné pohádky. nabízí se baba jaga a ama po ní skočí, okamžitě začne příst. na ty největší literární hity nemá nikdo copyright. mýty a pohádky. každý byt sebestarší mýtus stojí na dalším ještě starším mýtu nebo legendě. a baba jaga je všude.

baba jaga v bibli. všechny zmínky a odkazy byly již ve druhém století po kristu bezezbytku vymýceny a jméno baby jagy nahrazeno jmény mužskými, nejčastěji petrem a pavlem. ve starších, „očištěných“ textech často narazíme na chyby typu: pavel byla..., petr řekla... v jedné verzi se na konci nového zákona objevil pavlův menstruační kalendář.

některé z listů napsala b. j. sama, v pasáži o vzkříšení mrtvých v listě korintánům nezapře svůj alchymický fundament. „do země

se klade tělo, které podléhá zkáze, vstane však tělo, které zkáze nepodléhá.“

baba jaga a jan hus. základ starého zákona tvořil původní spisek baby jagy napsaný pro krále ptolemaia II., známější v pozdější latinské verzi jako vademecum baby jagy. tento nesporný fakt všichni farizejové dodnes urputně popírají. jan hus původní vademecum oprášil, uplatnil v něm své populární spřežky a snažil se jeho autorku rehabilitovat. ve svém snažení však nakonec l. p. 1415 zcela pohořel. baba jaga na rozdíl od českého kazatele byla, je a zůstane nepolapitelnou. vždy se pohybovala spíše v podzemí, kde založila underground (viz baba jaga a činnost v odboji).

svatá stolice, slovutná svojí schopností pružně reagovat na historický vývoj, již celá desetiletí neodkladně zvažuje revizi některých postojů a tvrzení, včetně klatby na kondomy.

v pravěku bylo důvodů k diskriminaci baby jagy hned několik: baba jaga byla ženského pohlaví, což samo o sobě představovalo v křesťanství velký handicap; za mlada smilnila víc než maří magdaléna a sedmkrát si nechala pomoci. navíc nebyla reprezentativní, neholila si nohy a nečistila zuby. nikdy si nepotrpěla na image, šlo jí o podstatu. dnes se obléká u armaniho a používá channel 5, ovšem jen proto, že ji baví převleky. dalším důvodem k předpojatosti vůči osobě b. j. byly její excentrické cestovatelské pomůcky a škodolibý výrok na adresu papežova pojízdného terária. v současnosti jsou hlavním důvodem k hanobení b. j. jednoznačně její čáry a kouzla. naopak důvod, proč se saze jana husa nacházejí i po šesti stoletích v klatbě, zůstává i nadále skryt vatikánskou mlhou.

rodokmen baby jagy. ninchursaga byla matkou baby jagy a panny marie. otec neznámý.

baba jaga a ježíš. ježíš se nikdy netajil tím, že léčitelské schopnosti získal u baby jagy. tvrdil, že bez ní by neuzdravil ani kuří oko. když byl ještě malý, marie poslala ježíše ke své sestře, aby jí doma nemudroval a nelezl pepanovi na nervy. baba jaga si chlapce oblíbila. jelikož byl bystrý a citlivý, postupně ho naučila svým trikům a magii, od klonování bochníků až po chození po vodě (viz ježíšovy zázraky). ježíš jí zprvu moc nerozuměl, protože baba jaga mluvila v podobenstvích, ale nakonec si tento zvyk osvojil natolik, že se později už jinak vyjádřit neuměl. jakou mírou měříš, takovou se naměří i tobě a ještě ti bude přidáno. i to měl od baby jagy. nakonec baba jaga zašla za jidášem s láhví kořaly a počkala, až se zanícený ňouma řádně nacamrá. pak už ho lehce přesvědčila, aby mesiáše udal, protože jediné tak to všechno dávalo smysl. věděla, že ježíšovým snem i osudem je mučednická smrt a hlavně zmrtvýchvstání, což byl eskamotérský kousek, který pilovali celá léta. potom už se jen modlila ke všem svatým, aby ho vybrali a neukřižovali místo něj toho hajzla barabáše. uvědomovala si historický dosah situace a šlamastyku, která by v případě krachu následovala. oddychla si, když vše klaplo podle plánu, za třicet stříbrných, jeremiáš běduje, pilát pontský si myje ruce, a pak už to odsýpalo, na programu klasika; duet pro bič a ježíšův hřbet v b-moll a výšlap na golgotu s rákosovou holí, v tom vedru to nebylo nic moc, ale ten výhled stál za to. a pak transformační trip, kvůli kterému to všechno dělal. baba jaga dobře věděla, že *eden* je staré sumerské slovo, které v překladu neznamena ráj, ale step.

ozve se zaklepání, ve dveřích stojí jason.
myslel jsem, že bych tě vzal ke kaňonu. teď je šance, že uvidíš mustangy, než se setmí. ale ty píšeš.

ne, vůbec nepíšu, napadají mě samé voloviny. ty koně jsou daleko lepší nápad.

vypíná počítač a vstává, bere mikinu. ve dveřích se zastaví.

jasone, napadlo tě někdy, že historické souvislosti vytvářejí ti, co o nich píšou?

jason se na chvíli zarazí.

to jakože nikdy nevíš, co se skutečně stalo?

krátce se zasměje a přikývne. tys dnes byla dlouho na sluníčku, co?

jasonův profil v barvách západu, nebe s mraky lidských tváří a křivky koní, jejich pohyby na pozadí kopců jako tahy čínským štětcem, ve vzduchu houstne divoká krev.

nevada 26. 7.

ráno vysoké napětí. čím dál větší touha se uzdravit, žít. čím dál větší vnitřní tlak to zabalit, skončit. není tohle definice šílenství?

hlavou mi plave pár vzducholodí s rozličnými slogany. když jich pár sestřelím, uleví se mi.

„těsná brána a úzká cesta vede k životu a málokdo ji nachází.“

dělá jí to dobře, zvuk vysavače, tahy mopu na podlaze, myšlenky na stephena hawkinga. génus v nehybném těle. člověk ho nemůže litovat, může se jen inspirovat. dělá jí radost, že je schopná uklízet. občas bolest, projede rukou až do podpaží, na čele studený pot.

sorry jasone, ta brokolice je cítit po celém domě.

to je dobře. konečně to tu voní jako doma, a ne jak ve stavebních.

amo? slyšíme se?

grace je chrlič, termální vřídlo, rozhoří v ní sraženou krev, rozkmitá atomy.

něco pro tebe mám. včera po našem hovoru jsem nemohla usnout, pořád jsem na tebe myslela a dnes ráno se budím natlakovaná jak bomba, že pro tebe musím sakra něco udělat. cítím se bezradně, nic mě nenapadá a žere mě to ukrutně. v tu chvíli mi volá naira. má za manžela stařešinu kmene akimel o'odham, kdysi mě učila indiánské snění, a ptala se, co se děje, že jsem se dlouho neozvala. řekla jsem jí o tobě a ona se ptá, jestli nechceš přijet. část roku tráví s gilem v portlandu a část v poušti, na hranicích nevady a oregonu, kde mají usedlost. teď jsou v poušti, asi pět set mil od pyramid lake, právě se vrátili ze sundance. udělali by pro tebe potní chýši. co ty na to? jestli chceš, tak přijedu, brad by jel určitě taky.

grace. já nevím, co na to říct. ty mě převracíš naruby.

vyspi se na to a uvidíš. když jsem poprvé slyšela o tom indiánovi, co tě volá, hned mě napadl gil, ale zavrhl jsem to, protože to vypadalo, že ho máš najít u jezera. teď mi došlo, že je to jen interpretace, která stojí na vodě. doslova, nemusí být u jezera, nevím, uvidíš, možná je to on.

ama se balí, hledá na mapě princeton. gil řekl v pondělí, takže zítra vyrazí na sever, čtyři sta mil podél vyschlých jezer pouštní kulisou.

můžu se sem ještě vrátit, jasone? zůstanu pak jen pár dní. vždycky se sem můžeš vrátit. určitě se vrať.

sever je na bílé straně a svět v zrnku písku

homestead 27. 7.

„všechny hory v cesty obrátím.“

tiskne z googlu mapu a popis trasy, prý sedm a půl hodiny. ještě přeletí email od grace. když vejdeš do potní chýše, řekneš: *mitakuye oyasin*. to znamená všichni moji příbuzní. těmito slovy začínají lakotové každou modlitbu. myslí tím stromy a ptáky, zvířata, všechny světadíly a oceány, hvězdy a planety. když přijedeš, musíš gila oficiálně požádat o obřad. v tu chvíli ho oslovuješ děde. přivez mu dobrý tabák a hořkou čokoládu.

zavírá počítač a hází věci do kufru. fajn, takže nejdřív to posadí na I-80 směr východ a pár hodin bude držet kurz.

cestou kouřová clona, jen tušení hor, viditelnost půl kilometru, krajina mlčí, všechno si nechává pro sebe. u pumpy ve winnemucca bere do ruky zelenou hubici a málem tam naliže diesel. nevadští tataři to mají opačně, ale naštěstí je zelená hadice širší, takže se nevleze do otvoru nádrže.

po sto šedesáti mílích konečně změna, sjíždí z dálnice a odbočuje na 95, která se potáhne další tři hodiny. mlha postupně mizí, vidí hory za horama, lezou jedna na druhou, rockies, průhledy, stoly v barvě velbloudů. něco jí říká, že najde jehlu v kožichu týhle pustiny. „budete-li mít víru jako zrnko hořčice, řeknete téhle hoře: přejdi odsud tam,‘ a ona přejde a nic pro vás nebude nemožné.“

po sedmi hodinách se jí kroutí záda, bodla by masáž. tady někde už to musí být.

před vraty farmy stojí auto, u něj grace a brad. je tohleto možný? čau, tys teď dorazila?

jo a vy?

asi před minutou.

brad je sympaťák, mary říkála, že její vnuk je miláčkem žen, a měla recht. naira na zápraží, mává, vítá, další se scházejí. tohle je michael, zkušený *fireman*, ten, co hlídá oheň, a tohle thierry, náš kovboj z francie. vytáhlý blondatý mladíček s úsměvem přes celou oblohu, podává jí velkou ruku. pes macay a dvě štěňata. a konečně gil. přichází od koní, starý indián v tričku s orlem bělohlavým, na čele šátek. tak pojďte dál.

ama se mu dívá do tváře, ale teprve až promluví, pozná ho po hlase.

chystal jsem se na tvůj příjezd a modlil se od toho, co mi naira řekla, že přijedeš.

mluví vláčně, s dlouhými zámlkami, tím prastarým způsobem indiánů, v oblých, tekutých větách, které se v jazyce bílých sráží jako mléko, hrudkují a kysnou.

vítej. je čas spočinout. letíš se zavázanýma očima a ptáš se po smyslu bytí. ženeš se jak bouře, pořád něco hledáš, a nevidíš, že všechno máš.

příroda se neptá, k čemu je jí dech. zastav se a chvíli se jen dívej. pozoruj, jak se prodlužuje stín, jak mu písek chladne pod nohama, půvab, se kterým se vytrácí. sleduj měsíc, jak couvá a zase přibývá. dívej se, jak roste strom, jak svléká listí a zase vykvete.

když je člověk ztracený, musí se znovu dotknout země, najít kořeny. ty ho přivedou zpátky domů.

ama sedí a poslouchá, pozoruje mapy vlasečnic v jeho bělmu a slzu, co mu uvízla v koutku, pomalu nabírá, vyčkává, až přepadne a rozlije se po tváři. vypadá to, jako by někdo mluvil v něm, jako by tady ani neseděl.

zítra, v potní chýši, přivoláme předky, budou tam s námi lidé kamene, naši nejstarší příbuzní a voda, která je nejlepší medicínou; také čtyřnozí, dvounozí, národy orlů a vlků. všichni budou přítomní. nebudu to já, kdo bude mluvit nebo rozhodovat, to oni budou mluvit mými ústy.

šediny s černými prameny mu stékají po ramenou, z jeho dechu zní šlépěje věků, otisky světa za oponou. je to on, kdo k ní promlouval vůněmi dešťů a pryskyřic?

je čas odložit staré vzorce myšlení, staré pochody, věci, které už jsou dávno pryč. to, co v tobě roste, sama vyživuješ, máš velkou sílu, ale užíváš ji k tomu, aby ses zničila. sama se zabíjíš. k tomu, aby ses vyléčila, musíš dát svým myšlenkám nový vítr.

zítra v potní chýši necháš svoje staré já, a znovu se narodíš.

ama spí v týpí. sdílí ho s francouzským kovbojem, který mluví ze spaní. kolem půlnoci slyší kojoty, jsou blízko, mají hlad. brad jí dal termální podložku, přesto ve čtyři ráno drkotá, vybaluje svetr z alpaky, který si koupila v limě. s prvním světlem thierry vstává, jede projet koně. promiň, nechtěl jsem tě vzbudit.

to je dobrý. mluvil jsi ze spaní.

jo? a co jsem říkal?

to nevím, já neumím francouzsky.

umění kojota

kdysi dávno předávno se po zemi potulovali různé nestvůry a obři, kteří tuze rádi namísto zákusku požírali mláďátka zvířat a taky malé děti. všichni se nestvůr báli, jen kojot, *heyoka*, čtverák nad čtveráky, si řekl, že už toho bylo dost a že je načase dát netvorům za vyučenou. vydal se tedy do skalnatého města v poušti, kde po pár krocích narazil na jednoho z obrů. a jak to u takových kreatur bývá, netvor byl nejen nenažraný a surový, ale ještě k tomu dost duněl, hloupost z něj vanula stejně hutně jako jeho puch. kojot se s ním dal do řeči a lísavými slovy ho přemluvil, aby mu pomohl postavit potní chýši.

když se mnou usedneš kolem posvátných kamenů, ukážu ti pár kouzel, a ty se pak staneš stejně bystrým jako já sám.

obluda souhlasila. když se hustá tma potní chýše naplnila párou, kojot řekl obrovi, že si zlomí nohu a zase ji spraví, vzal do ruky balvan a bušil s ním do nohy jelena, kterou tajně propašoval do potní chýše, dokud hlasitě nekřupla. obr šátral ve tmě, ohmatal zlomenou nohu a užasle poslouchal, jak na ni kojot plive a zpívá: hej, noho, zhoj se, hej, noho, můžeš zase srůst. kojot dal netvorovi osahat svoji nohu a ten se údivem zajíkl, když zjistil, že je celá, dokonale srostlá. kojot obrovi nabídl, že zázrak zopakuje na jeho noze. netvor nastavil hnát, kojot do něj praštil ostrým šutrem a záhy ho zlomil. obr kvičel bolestí a žadonil, aby ho kojot rychle uzdravil. jen se neboj, noha se ti zahojí, když si na ni plivneš. obr mocně flusal, až mu vyschlo v hubě, ale bolest se nezmenšovala a hnát nesrůstal. a tak znovu škemral, prosil kojota o pomoc. jen nepolevuj, furt plivej, ponoukal ho kojot konejšivě. pak vyklouzl z potní chýše a šel se poohlédnout po dalším křupanovi, který svačil mláďátka.

skvělá báchorka. tak kdo z vás bude kojot?

medicínský kruh je rozdělený na čtyři světové strany, na čtyři živly, na čtyři barvy. sever je bílý. každý bod kruhu je začátkem i koncem. postavit sweat lodge, stejně jako postavit cokoli jiného, je hračka, když to někdo umí. okrouhlý, splétaný koš, konstrukce z prutů a větví ve tvaru kopule, rovnoběžky pokryté dekami a rohožemi, snad stovkou příkrývek, vchod směřuje na východ. od rána je výheň a bezvětrí, ideální pro potní chýši. grace uvnitř, narovnává deky tak, aby do chýše neproniklo žádné světlo. v tom vedru musí být vyuzená. thierry kope jámu pro ohniště, michael připravuje kameny. gil je u všeho. ráno ho slyšela u koní, jeho hlas, tichý, klidný, jako by mírně prozpěvoval, ve svém jazyce. ve výběhu se prohání indiánský kůň, skvrnitý, přesně jako z westernu, a čerstvé hříbě, které občas ještě plete nohama.

gil sedí u ohně na poledním slunci, jen v džínách, bez košile, bez klobouku; ama uvažuje, jak to vydrží. je mu skoro osmdesát, je to v lidských možnostech? když mu přinese koláčky, usměje se na ni jak malý kluk. díky.

nemám ti přinést vodu? musíš být upečený.

zakroucí hlavou a zase ten úsměv. dělám to schválně, abys mě litovala.

hm. nelituju tě, děláš na mě velký dojem.

všimne si, že má na hrudníku jizvy, deset centimetrů nad bradavkami, jako by mu někdo vytrhal kousky kůže v pravidelných obrazcích.

při stavění potní chýše grace odřikává modlitbu, kterou ji naučil náčelník jake swamp z kmene mohawků. oslovuje všechno živé ve vesmíru, začíná vodou, oceány, matkou zemí a národy kamenů. přes všechno, co na planetě žije, se dostane až ke hvězdám.

volá národy bouře a blesků, obrací se k praotci slunci, jehož oči jsou včely, které pláčou med do našich srdcí. všem posíláme naše pozdravy. pamatujeme na vás, stojíme při vás. pamatujte na nás, stůjte při nás.

když je hotovo, gil zve všechny na oběd do bistra v crane, asi deset mil na východ. ama a grace si vymění pohled.

ale my klidně uvaříme, děde.

gil se zešíroka usměje.

vy jste mě neposlouchaly. to nebyla otázka.

odpoledne přípravy vrcholí. stříhání čtverečků z modré látky je tichá práce, balí se do nich tabák, vznikne tak šňůra uzlíků pro každého, kdo dnes bude uvnitř chýše; na červené nitce řada modrých panáček, každý z nich je rok jejího života.

inýpí je zatemněná polokoule, která symbolizuje lůno, a návrat do něj nabízí znovuzrození. od ohniště ke vchodu do potní chýše vede úzká pěšina, říká se jí stezka srdce. ama obléká bavlněné šaty, které si v reno pořídila, michael drží v ruce nádobu, která připomíná kadidelnici, všechny očistí dýmem z levandule a cedru. před vstupem každý pozdraví světové strany a do inýpí pak leze po kolenou. mitakuye oyasin. pozdrav všem příbuzným. gil čeká uvnitř, amu posadí na sever. strážci ohně zůstávají venku, nahřívají kameny. uvnitř je tma, jediné světlo vydávají žhnoucí kameny, které se postupně kladou do kruhové prohlubně uprostřed chýše. tyto kameny jsou předkové, a gil je postupně přivolává, promlouvá k nim s úctou k jejich moudrosti, posype je šalvějí. během obřadu polévá kameny vodou, teplota v chýši stoupá.

naira, grace a brad, kameny a zpěv. rytmus bubnů, pomalý rozjezd, čtyřčtvrteční takt. úder na první dobu, volání k severu, pak krátký výdech a přechod na čtyři údery, důraz zůstává na první

době, postupně nabírá, rozjíždí se, vedro a vibrace tmy, do toho modlitby, každý ve své řeči, prolínají se, kouř a pára je nesou k velkému duchu. trvá to celé hodiny, wakan tanka slyší křik a sténání, naiřinu píseň v jazyce lakotů. vzpomeň si. někdo to pořád opakuje, v její hlavě, rezonuje, bubny ji rozvířily krev, vzpomeň si, vzpomeň si. naiřina píseň mi trhá stěny, vypaluje nové závity. za co jsme ochotní zemřít, pro co jsme schopní žít. monotónní zvuk, jako jedoucí vlak, táhne mě z těla, nese k planetám. frekvence úderů, napjatá kůže duní, do toho chřestění, hadí zvuk. gil k ní mluví, volá ji zpátky, táhne na zem. *relax. let go. go beyond.* vzpomeň si. poddává se horku, pocit já už nemůžu se pomalu roztěká. konečně doma.

po sváteční večeři se potácí zpět do týpí, okem se zachytí oblohy. kometa rozřízne noci břicho.

homestead 29. 7.

v zrnku písku vidět svět
a nebe v luční květině
nekonečno v dlani zachytit
a věčnost v pouhé hodině
william blake

probuzení před slunce východem. naiřin hlas, buben a zpěv, lakotská píseň. homestead. dřevěný dům s komínem, který vídala ve snu.

grace a brad se loučí ještě před obědem, vracejí se do portlandu; odpoledne odjíždí i michael. ama zůstává.

ještě neodjížděj, řekl jí gil. jsi po včerejšku unavená, bude lepší, když si tu pár dní odpočineš.

nevím, jak ti tohle budu psát. našla jsem jehlu, točila se jako střelka, hrot ukázal na sever. stačí navléknout a šít, nit běží sama, jenom držíš směr.

sedíme s gilem na verandě, barvy se sytí, žár ustupuje, občas se zvedne vítr. chce něco říct, tak jen vyčkávám, rozhrnuju kopce myšlenek, abych měla prostor. když se na něj podívám, mírně přikývne, rukou si posune šátek z čela. mluví pomalu, čeká, až přijdou slova, jejich melodie.

člověk, který žije ve strachu a zmatku, v depresích, je bytost, která zapomněla na své dědictví. síla pochází z místa kořenů, z moudrosti předků, kteří malovali své sny na oblohu, modlili se k ní. vzhlíželi do nebe a nacházeli sebe. člověk je přírodou a příroda člověkem. kultura, která přetne své kořeny, ztratí duši. neustálý růst, o který usiluje, není možný. nemůžeš se jen nadechovat, je potřeba také vydechnout, spočinout.

ukládám vše na hard disk a chvílemi mě zase ovládne, umanutost, nutková chuť se ptát, zápal žáka první bé.

používej svou mysl, ale nenechávej ji, aby tě ovládala. mysl je šálivá. když něco umíš pojmenovat, neznamená to, že víš, co to je. spousta velmi inteligentních lidí v tom rozdíl nevidí, protože jsou v područí své mysli.

dveře na verandu zavržou, naira s tácem soustředěně našlapuje, konvice klinká o šálky. opře podnos o proutěný stolek, vyloží hrníčky a talíř sušenek, nalije čaj a tiše mizí v domě.

bojím se smrti, děde.

gil se nakloní, podá si hrnek s čajem. nenapije se, jen ho drží v ruce a dívá se na hladinu, jako by v ní něco hledal.

není žádná smrt. je jenom nový začátek, a ty to někde uvnitř víš. jen nás tak vychovali, řekli nám, že smrt je něco strašného, ale není to pravda, když dojdeš na horizont, otevře se nový horizont.

ale co mám dělat, když mě žerou pochybnosti, když nic nechápu. závan větru nese vůni hřívý. ozve se zaržání, kopyta na povrchu pouštní země zní tlumeně a rozmazaně, thierry vyvádí koně ze stáje; nasadí klobouk, navlékne rukavice a vyhoupne se do sedla. tohono přejde do klusu.

jsi na cestě, ze které se nedá vrátit ke starým způsobům bytí. pochyby se objeví, když se stavíš do role stvořitele. chybí ti pokora. když jednáš v jednotě se stvořitelem, pochybnosti zmizí. dnes víš, že tě něco vede. už nějakou dobu jdeš, učíš se, jakou sílu mají vize, jak to funguje; přicházíš na to, že vize znamená vidět lidi, zvířata a krajiny srdcem, ne očima. ale musíš přijmout to, že jsi jenom člověk. když to přijmeš, přestaneš se bát.

usrkne čaj a postaví hrnek zpátky na podnos. thierry s koněm mizí v prašné bublině, gil se za ním dívá, mhouří oči a pak mlaskne, jako by seděl v sedle. tohono je poušť.

jenže vize jsou pro mě pole, ve kterém jsem cizinec. neumím se v něm pohybovat, bloudím, motám se v kruzích.

gil přikývne. promne si pravé oko a udělá zvláštní pohyb čelistí, jako by si upravoval protézu. mírně mu u toho křupne mezi zuby. tvé vize tě vedou, ale zároveň tě matou, protože na nich lpíš. držíš se jich, svazuješ je, místo abys je nechala plynout. začneš je rozebírat, převracet naruby, ale to bys pak musela stát na hlavě, abys rozuměla.

natáhne se pro dřevěnou krabičku s tabákem, položí si ji na klín a vytáhne balicí papírky. odfrkne, jako by se zasmál.

vize jsou přesné, jenže ty se motáš ve výkladech, protože tvá mysl je pletichářka; ráda hraje hry, a ty se do nich necháváš zatáhnout. vize tě vedou, když se je nesnažíš osedlat. ale jakmile se vize změní v obsesi, je ztracená. když ji navlíkneš do postrojů, nevede tě vize, ale mysl, která jí sedí na hřbetě.

nabere špetku tabáku, lehce ji stiskne mezi prsty a přivoní. víze je jako vítr, který je dechem země; musí mít prostor, musí proudit. vítr, který zavřeš do místnosti, umře. zůstane ti jen smrad vlastních větrů.

vyprsknu a začnu kašlat. zrovna jsem si dala hlt naiřina čaje z bylin a teď ho mám i na košili. tohle mi nedělej, gile.

gil se chechtá. trochu si tím pocuchal tabák, který umně nanesl na papírek. opravuje to a roluje cigaretu, zručné pohyby potvrzují desítky let praxe. ze zadní kapsy džínů vytáhne zapalovač. drží cigaretu v prstech a zase si ji tak pozorně prohlíží, se zalíbením, jako by nic takového nikdy předtím neviděl. svět v šálku čaje, v jedné cigaretě.

bud' vděčná za všechno, co máš, protože máš všechno, co potřebuješ. nemůžu ti říkat, co máš dělat. můžu ti jen říct, co mi říkají hlasy předků, ale je na tobě, jak se rozhodneš. já sám nic nevím, říkám jen, co slyším.

krajina dostává ostřejší kontury, v tlumeném světle je lepší viditelnost. sedíme v tichu, stíny se protahují, gil kouří, přimhouřenýma očima se dívá do míst, kde v prachu zmizel kovboj s jeho koněm.

slyším vlastní myšlenky, jak se řítí, roje otázek, které mají candrbál, snažím se je zastavit. a v přítomnosti tohohle muže je to najednou tak jednoduché. v momentě, kdy na to pomyslím, se to děje. jsem vděčná za to, jak je přítom normální. nehraje si na vševěda, na mystika nebo učitele, jaká úleva. když říká, že je jen obyčejným člověkem, není v tom žádná póza, jen holý fakt.

potřebuješ čas. až se vrátíš domů, může se stát, že si budeš připadat podivně, protože je těžké žít v obou světech zároveň. možná se budeš snažit sdílet, co ses naučila s lidmi okolo, s rodinou a přáteli. ale možná ti neporozumí. za to, kam ses dostala, jsi zaplatila škol-

né. kdo nezaplatil, nebude vědět, o čem je řeč. může se stát, že si budeš připadat osaměle.

zní mi to jako daleká budoucnost, a navíc moc nevím, o čem mluvím. hm, to mě zatím netrápí. teď spíš řeším, co dál. nevím, jak se rozhodnout.

do mých slov vletí chumel chlupů a zvuků. štěňata a macay víří, jedno tělo na druhé, valí se, řežou, vrčí. za chvíli se ženou o kus dál. je jedno, jak se rozhodneš. žádná cesta není špatná nebo dobrá. každá z cest je jenom cestou. když nevíš, kudy se dát, uvolni se, vypni mysl a čekej. pak zase ucítíš tu zlatou nit, která tě vede.

thierry se vrátil z projížďky, odstrojil koně, umyl se a převlékl. naira volá k večeři a my se vláčně zvedáme z proutěných křesel. a ještě něco, říká gil, když vcházíme do dveří. zastavím se, visím mu na rtech, čekám na další moudro, kterému nebudu rozumět. a nezapomeň občas říct nějaký sprostý vtíp.

31. 8.

dělá si zářezy, totemy v paměti, masky a bosé tváře. chce si zapamatovat poryvy, nemá gesta písku. naiřinu písničku a bubnování, se kterým se ráno točí do všech stran, její neslyšný krok. gila, jeho dlouhé řasy, pohyby rtů, když hledá slova, cit pro hořkou čokoládu. pojď, vezmu tě k vrídlům, není to daleko.

crystal crane hot springs. geotermální cvrkot hluboko pod zemí, prameny klokotají, tlačí minerály na světlo. pod hladinou nejsou žádné hlasy, jen klapot vlastních mlýnů, voda vně i v ní. indiáni jeho kmene prosluli svou štědrostí, když k nim přišly bledé tváře, pozvali je dál a řekli, ať si vezmou, co by rádi. když se bílí osmělili, moc toho z nich nezbylo.

gil vyčesává dlouhé vlasy, ždímá vodu z pramínek jak ze šosu, okem posouvá mrak po obloze; mluví z něj moudrost kamenů. když se opíráš o kámen, ten kámen k tobě promlouvá, staví tvé myšlenky na zem, dává jim pevné nohy. tak jako řeka cítí těla ryb, které v ní žijí. všude kolem jsou živé kameny, které stále ještě mlčí. až promluví a vyjeví svá tajemství, nic nebude jako dřív.

příběhy jsou jako my, mají své životy. když je nikdo nechte nebo nevypráví, odjedou na dovolenou, na pusté ostrovy. ale po čase jim to nedá, a tak přiletí zpátky. příběh si pak vyhlídne člověka, kterého obejmě jako kouř, kůží se mu nalije do těla, přejde do krve. ten člověk pak nosí příběh v sobě, roste s ním a jednoho dne ho začne malovat, zpívat, hrát. příběh mu ožije ve hlase, v očích, na prstech, změní ho naskrz a sám se tím vrátí do kola, znovu tančí, proměněný, vzkříšený. jako když zahradník roubuje stromy. naše příběhy mají magickou moc. vypravěč otiskne svůj příběh do krajiny, dá jí nový ráz, krajina se promění. a s krajinou se změní příběh sám, s příběhem jeho vypravěč.

je pozdě, muži jdou spát, ženy zůstávají. naira šeptá, rozplétá vlasy, o kříšení tradic, o pletení košíků, o slunečním tanci. jak potkala gila a jak do sebe zapadli, jak srostli. za týden se vracíme do portlandu, tak nás pak můžeš navštívit, můžeš u nás zůstat, když budeš chtít. dobrou noc, nairo. a dík za všechny dary.

hvězdy přesypají noc. vzpomínáš, jak jsme se dívali na roje? chtěla jsem utancovat polední žár do stmívání, ale ty ses mi připletl do strun, zavalil mě jiným příběhem. za hradbami tvých zdí se nenosilo hedvábí, jen šperky ze zlata; táhly mě k zemi, ztěžkl mi krok. plakala jsem sůl, abych tě rozleptala.

1. 8. 08 zatmění slunce

nabírá si, natahuje do sebe obrazy. zvláštní pocit, těžko říct, jak se tady ocitla, jak to souvisí s jejím životem. a není to sen? indián, ržání koní, usedlost.
možná je to vděčnost.

ama neví, jak se loučit. naira a thierry, trojčení psů okolo, slunce zadupává zbytky rosy.
gil se jí ptá, jestli má dost vody a jestli ví, kudy se dát. jed' opatrně.

v mojí mateřštině nemáme slovo sbohem. my věříme, že se pořád znovu potkáváme, někdy, někde. jsme rádi, žes přijela.
a já jsem šťastná, že jsem tě našla.
v očích mu zablýskne, krátce se zasměje.
pozor na to, co mi říkáš. já jsem šťastně ženatý.
ama jde lehce, jako by ji někdo nadnášel, jako by se gravitace odmlčela.
a zůstaň střízlivá, volá za ní, když už je u auta.
střízlivá jsem furt. a to je můj problém.

pěšina, kterou viděla ve snu, se jí stáčí pod nohama, písek škrábe o podrážky, krajina šlehá vzduch.
bere si s sebou hrst prachu a střípky jeho smíchu.

smrt večerí zbožná přání, kosti tančí na sever. co nejvíc bolí? když umírá iluze. vystrojte funus přeludům, pozvěte smrt na žejdlík. nenajdete slušnějšího obchodníka. jen stará dobrá kmotra věší na všechno přesné cenovky.

má za sebou tři sta mil, bez muziky, bez klimatizace, poušť dýmí, vypaluje. ama jede po tříproudé I-80, tempomat na osmdesát mil, noha daleko od pedálů, daleko od všeho. takhle usneš za jízdy, slyší něčí hlas. a pak nic, vůbec nic. když se probere, neví, co je skutečnost, možná se jí to jenom zdá. letí. ona i auto, letí mimo dálnici, jede po štěrk, všechno se míhá, tempomat drží rychlost, osmdesát mil v hodině, vidí ruce na volantu, zkusí s nima pohnout. auto se vymrští, letí zpátky na asfalt, na tříproudou dálnici, gumy kloužou, smýkají, točí. krouží velká kola, přes všechny pruhy, ručkuje, nechápe, nepočítá kolikrát. najednou někdo šlápne na brzdu, dlouhé zavytí a tečka. smrad pneumatik, dým a třes. auto stojí, srdce se rozběhne, pomalu se vrací na zem.

pár metrů za ní zastaví kamion. prošedivělý řidič k ní běží, otevírá dveře, táhne ji ven.

jsi v pořádku?

přikyvuje.

to jsem ještě neviděl. vypadalo to, jako bys letěla. myslel jsem, že skončíš na střeše.

omlouvám se.

to nic, muselas usnout, ale fest. jsem rád, že se ti nic nestalo.

jo, asi jsem usnula.

hlavně že jsi v pořádku. auto je taky pojízdný, nechápu, jak to ty gumy vydržely. ty máš holka štěstí, pánbůh tě má rád. příští odpočívadlo je dvacet mil, u lovelocku, tam si zastav a prospí se. musíš tam nějak dojet, zvládneš to? pusť rádio na plný pecky, otevři všecky okýnka, zpívej, hulákej. a hlavně – drž tu káru na dráze.

sakra. kam se vrtnout, když nejsi v bezpečí ani ve své vlastní společnosti.

startuje, otáčí volantem, vjíždí zpátky na dálnici. roztřesenou rukou pouští rádio. *the doors. riders on the storm, tam-ta-da-da-dam, there's a killer on the road.* panebože, to je ona. mohla někoho zabít, byla tak blízko. jak daleko chceš jít? štěpí se, trhá, ta duše v ní, co chce vypadnout, prorazit to tlustý sklo; neví, kde je jí víc, jestli tady, nebo tam.

mary ji vítá, táhne ke stolu. musíš se najíst, tady, dej si rybu. udělám ti k tomu čaj. pak si půjdeš lehnout, byla to dlouhá štreka, člověka to unaví. a my se pomodlíme, poděkujeme pánu bohu, že tě přivedl zas zpátky. jsi naživu, a to je hlavní, na nic jiného nemysli. jasone, jdi jí pustit klima do pokoje, ať se jí líp usíná.

nevada 2. 8.

když se točila na dálnici, máma jí psala, že na ni nepřestává myslet.

utěšuju se, že je všechno v pořádku, ale nemůžu se dočkat, až tě uslyším. myslím na to, jak zvládáš tu dlouhou cestu, a prosím boha, ať tě bezpečně dovede.

jeffe, to je k nevíře. moje máma a tři z mých přátel jste měli stejné strachy ve stejný čas. a všichni tři chlapi. rei mi volal, že se o mě z ničeho nic hrozně bál. a pak že chlapi nemají šestý smysl. ty jsi superstar v superprostoru a tvoje intuice je jako laser. měl by sis otevřít věštírnu.

obávám se, že už jsem jen super stár. jsem rád, že jsi tady. doprčic, ty mně ale dáváš sousta, nemohla bys trochu ubrat?

přiznám se, že cítím něco jako smutek. možná je to smutek, že tady ještě jsem. když to píšu, nevím, za koho to vlastně mluvím. tohle vypadá jako dno. dívám se, jak se to ve mně mele, parádní přetahovaná. na koho si sakra vsadit, když je to pořád nerozhodně. vidím to před očima, amo. dálnici, tebe za volantem, vlnu, která tě táhne z tohoto života, sílu, která je v ní. ale přijde druhá vlna, ta část tebe, která dupne na brzdu. ta vlna je silnější, jinak už bys tu nebyla. představ si to jako tenisový míč, který letí proti zdi. tohle je bod obratu.

nevada 7. 8. 08

jeffe, gil působí dojmem úplně obyčejného člověka. nemá potřebu ti říkat, kde se nacházíš, přestože to vidí. nepotřebuje předvádět, jak přivolá bouři nebo jak ti chodí do snů, jenom je. a svojí přítomností vytváří prostor, ve kterém se dějí věci, na které běžně nedosáhneš. v tom prostoru můžeš něco zažít, pochopit. on tě do něj netahá, nepostrkuje, je na tobě, jestli vstoupíš.

ukázal mi sílu vize a jak vypadá pokora. pomohl mi pochopit, jaký je rozdíl mezi životem a smrtí, tedy žádný, život je stejně dobrý jako smrt.

odpoledne se jede rozloučit do rezervace.

harvey má volno, ještě se nevrátil ze sundance, v muzeu najde guse. je vděčná, že má komu poděkovat.

sedí spolu u kulatého stolu, gus jí nabízí kávu.

jsem rád, že ses zastavila. a žes našla, cos hledala. i já jsem pochopil, pročs přijela.

ama si prohlíží fotografie ryb z jezera, které visí za gusovými zády. gus si všimne a přikyvuje. naši předkové rybařili, ale naše mladé už to moc nezajímá, nechce se jim sedět na břehu a čekat. radši

sedí u kompjútru. měli jsme tu velký příliv rybářů z celých států, tak jsme to museli omezit. je rozdíl v tom, proč vlastně někdo loví a co s tou rybou pak udělá.

ama nechápavě zvedne obočí. v gusově tónu je slyšet výtka, nějaká výhrada, které nerozumí.

a co jiného se dá dělat s ulovenou rybou, než že se sní?

gus se rozesměje. no, vidíš, tebe to ani nenapadne, ale je spousta lidí, co si úlovky dává do vitríny. aby se předvedli. podívejte, co jsem ulovil!

aha. to by mě fakt nenapadlo. ale já nelovím.

chvíli oba mlčí, popíjí kafe a ama přemýšlí, jestli se má zase ptát.

jaks přišel na to, proč jsem přijela, gusi?

on se zvedne, zajde do kuchyňky a přinese plastickou láhev a dvě malé skleničky. uzávěr zasyčí, gus nalévá vodu, mírně u toho pobrukuje. posadí se zpátky na plastovou židli.

kdyžs odjela na sever, vzpomněl jsem si na tebe. přitom se mi vybavila fotka, kterou jsem kdysi viděl na obalu časopisu, snad *times* nebo něco podobného, ale to není podstatné. na té fotce byla holčička, moc krásná, mohlo jí být tak šest. měla světlou pleť a rudé vlasy, zelené oči a široké rty. měla skoro africké rysy a snad trochu šikmé oči. byla velice půvabná. titulek pod ní říkal, že je ze čtvrtiny irka, ze čtvrtiny čínanka, z osminy černoška a židovka, z dalších osmin indka a švédka. tak co vlastně je?

gus se usmál a znovu odešel. vrátil se s koženým náramkem s třásněmi a položil ho před ni na stůl.

tvoje přítomnost nám připomněla, že je dobré uctívat odkaz předků, oživovat naše tradice a zvyky, ale zároveň je dobré nezapomínat, že jsme součástí většího celku. že jsme všichni spojení. není zdravé se příliš uzavírat.

ama sedí za volantem a ještě pořád to v ní koluje. tohle na nich obdivuje, schopnost jít pod povrch, vyčíst povahu věcí z rozevřené dlaně, najít souvislost mezi obrázkem v timesech a bláznivou běloškou, která tudy projíždí. a radovat se z toho, co je.

warriors point vydechuje stmívání, stejné místo jako včera, jiná obloha. hory spadly do jezera jak řezavé uhlíky, váhavě stydnou, černají. na nebi zaschlé čmouhy, půl jezera už má noc, půlka ještě žije ve světle. kalifornský kouř je pryč.

sedí dlouho, dlouho zírá na hladinu, tma čechrá prach a křoviska, a najednou zkamení. ona i on. kojot, tak blízko, z oka do oka. ama neslyšně dýchá, natahuje do sebe jeho pach, čeká, jestli se odváží blíž. mlaskne na něj a on jde, blíž, ještě blíž. košatě mluví o vůni ryb a perlách utopených v jezeře. pak se otočí a zvolna běží k vodě. ještě se zastaví a ohlédne se po ní, než splyne s tmou.

pozdě večer nese dárek mary, babičce, která jí pomohla na cestě. co si vezme s sebou? odveze si jejich štědrost, prosté gesto, se kterým nabídli svůj dům poutníkovi. jednou tak chce taky žít. ama ji má ráda, za laskavost a klid, kterým ji krmila. přestože ví, že je homofobní a taky trochu rasistka. přestože staví centrum pro křesťany u kaňonu, který kdysi patřil paiutům. za soumraku k němu chodí pít stádo mustangů.

ama se vrací do jasonova domu, kde většinou hraje hudba, někdy dokonce bach nebo vivaldi. dnes jen ticho a tma. najde jasona na terase opřenému o dům, skoro ho nevidí. vzduch se ochladil, ale když se sehne a dotkne země, ještě chytí zbytky tepla. dáš si se mnou čaj?

ozve se zašustění, snad pták nebo veverka ve křoví, trochu sebou trhne.

ráda, jestli ti nebude vadit, že přitom budu balit, musím být v osm na letišti.

znovu otevírá lařin batoh, přitom slyší jasona v kuchyni; cvaknutí varné konvice, zvuk vody a klinkání hrnků o sebe, jeho krok na dřevěných parketách, který se nese prázdným domem. vejde k ní do pokoje, položí šálky na zem a posadí se na koberec ke stěně. sleduje ji, jak pěchuje věci do báglu, a do toho si posílají věty, od zdi ke zdi. o inspiraci, jak se volá, kudy přichází. o muzice, o budoucnosti, o chuti nových začátků. kolem půlnoci se ama opře o protější zeď a naváže nit, v pomlkách se vlní otazníky, oči v mlze slov. on sejme ticho jednou větou hlasem v nížinách.

vypadá to, že nám došla řeč. tak co teď?

ama vstane, odrazí ten pohled od svých stěn. budeš v mojí knize, jasone, jestli ti to nevadí.

když se směje, je mu těžké odolat. ne, dávám ti volnou ruku, napiš si, co chceš. a nezapomeň, vytváříš tím dějiny.

chechtají se oba a on se zvolna zvedá, jako by mu ztuhly svaly, pomalu se pohybuje, očima v ní loví, nechce se vzdát.

noc rozlije chuť tvého jména po bílém polštáři.

úsvit sklídí stíny hvězd z vypálených kostí.

8. 8. 08

ráno jí dá slzy a ten úsměv, co má tak ráda. doufám, že se zase někdy zastavíš.

*odpouštím měsíční krajině její nahotu oheň na prsou poslední stín kojota.
sprádám příběhy z vlny a perleťových úlomků z hedvábí pavoučího ticha.*

všichni s ní žijí v této knize, stačí ji jen otevřít a pročíst se k životu.

* * *

portland

vrací se sem jako domů, v zahradě už nejsou žádné borůvky. georgia se sklání nad keříky, uštipuje, stríhá levanduli; ama jí bere plný koš z ruky. co s tím budeš dělat?

ušíjeme voňavé polštářky a dáme si je do prádla. nemáš hlad? večer se jí greg zeptá na indiány, ale poslouchá stejně jako mary. má pro ně jasnou kategorii: sebranka ožranů, co nejdou s ježíšem, bez šance na spasení. ama je ráda, že se nemluví o bohu, ale když greg spustí o daňových úlevách, kterými americké zákony zahrnuly povaleče v rezervacích, připadá si jak v říši pimprlat.

jistě, gregu. sebrat indiánům půdu, dát jim kasína a odpustit daně je velice šlechetné, jenom se nám nikdo nesmí podívat pod koberec. člověk by se rozplakal nad tou dobrotou.

ale peníze utržené v kasínech zůstávají v rezervacích indiánům! můžou je využít.

to je jasné. právě vlastníci kasín vrazí každý utržený cent do sirotků, spítarů a fetišů a dalších kulturních akcí v rezervacích.

gregův obličej zbrunátněl. pes, který zatím klidně spal, vstává, přiběhne k pánovi, pohledem ho očichá; v očích mu kmitají gregovy podoby, laskavost prošedivělého pána, když ho po ránu vede na louku, pach dlaní, které mu sypou žrádlo do misky, drbou ho v kožichu, hlas, který ho zatahá, přidrží na uzdě, když se zahradou promenuje sousedovic kočka.

já mám na rozdíl od tebe taky indiánskou krev! můj prapraděd byl čokta a jediné, co o něm vím, je, že většinu života proseděl za mřížemi, protože byl vrah.

to jsme všichni, gregu, máme to v genech. všichni máme v rodokmenu někoho, kdo vraždil, jen se to nepíše v rodném listu.

ama vidí dva vlaky, řítí se proti sobě, gregory zvyšuje obrátky, burácí na celý buzerplac.

to jsou nesmysly! o co ti jde?

tahle země patřila indiánům. hezky jste je vykourili ve jménu kapitána ježíše a jeho posádky. říká se tomu genocida. je mnohem jednodušší rozsévat po světě demokracii, naběhnout do vietnamu, honit usamu bin aladina, hejkala a jiné duchy než kydat vlastní hnůj. greg vyskočí z křesla, hlasem praští do bledých stěn. ty vůbec nevíš, oč tu běží!

ama dobře ví, oč tu běží. bože, ten vietnam byl zásah, gregory je bez sebe. měla by to zastavit, dokud je ještě čas. najednou se jí udělalo špatně. vstane a mávne rukou. jsem nějaká unavená, gregu, jdu si lehnout.

gregory povolí stisk, polkne naprázdno. skloní se a pes mu strčí čenich do dlaní.

je mi líto, že jsem tak křičel.

12. 8. 2008

indiánská svatba. budete se hádat? určitě!

časné ráno v mlze, štiplavá vlhkost ve vzduchu, chlad, který leze do pórů. brzy se to otočí, až se slunce probere a začne prát.

ama zvoní u dveří, otevře jí gil. pojd' dál, pojd' dál. posad' se. naira ještě odběhla něco zařídit, za chvíli se vrátí. chceš čaj?

ne, díky. něco jsem ti přinesla.

ama mu dává láhev džusu z noni a říká, že je to chlast, jen aby slyšela ten klučíčí smích. a tady, zkamenělá škeble z amazonského pralesa, pozdravy kamenných národů z peru.

gil obrací fosilii v dlani, na rozdíl od džusu z noni ho zaujala, dlouho si ji prohlíží, ohmatává. je zvláště dojatý.

když mu vypráví, jak se točila na dálnici, vidí jeho slzy. jsem vděčný, že jsem mohl být přítom, že jsem tě mohl podpořit na cestě.

ale to jsou její slova, ona mu přišla děkovat. místo toho ho žene svými otázkami jak zuřivý reportér. říká mu, že neví, jak o těch věcech psát.

příběh můžeš vyprávět, až když porozumíš, až budeš vědět, co se vlastně stalo, ale ne když stále ještě hledáš, když sama nevíš. můžeš jenom čekat.

vypadá to, že čekám, protože od té potní chýše jsem nenapsala ani větu. tolik se toho děje, přítom není o čem psát.

naira vejde do dveří. jste nachystaní? musíme vyjet, nebo přijdem pozdě.

svatba se koná v parku. na trávníku, na prostranství mezi stromy, stojí rozložitý stan, pod ním dlouhé tabule s jídlem. ze stanu vede klikatá cestička k týpí. hermina a mike všechny vítají, kolem nich pobíhá její dcera, šestiletá holčička, které se říká берушка.

obřad probíhá v lakotštině, posvátný rituál za zvuku bubnů a zpěvu, prosíme nenatáčet, nefotit. začíná se modlitbou, drobené bubnování a táhlá flétna, prosba o vyslyšení. velký praotce, strážce velkého tajemství, vyslyš naši prosbu. mike stojí zády k lakotskému stařešinovi, který ho bude oddávat, všichni se dívají směrem k týpí. z něj v po dlouhém vybubnovávání a vyvolávání pomalu vychází nevěsta, kráčí po pěšině k ženichovi, zvolna se blíží, dlouhé vlasy se mírně pohupují, její šaty, jednoduché a půvabné,

odráží světlo poledního slunce. vypadají jako kostým z vinnetoua, z jemné světlounké kůže, s barevným lemováním a třásněmi. na nohách mokasíny. slunce vypaluje hlavy přítomným, není se kam schovat, ženich a nevěsta ještě k tomu stojí pod vyšívanou dekou. ama lakotské části nerozumí, jen sleduje muže za bubny a stařešinovy pohyby, výkřiky a zvláštní tóninu, ve které promlouvá. když ze ženicha a nevěsty sundají deku, svážou jim ruce a zasypou je otázkami.

budete se milovat? ano.

bubny se rozvíří a pár rukou zatleská, ženy zazpívají héja-ho-jěj.

budete si pomáhat? jistě.

víc rukou a víc bubnování, nad tím chřestidla a flétna jako sníh.

budete se hádat? to bezpochyby!

bubny jedou naplno a smích všude okolo, ženy výskají, héja-ho-jěj.

budete se vzájemně rozčilovat? určitě! héja-ho-jěj.

bude to váš úmysl? ne.

víření doběhne, vrcholí, héja-ho-jěj. héja-ho-jěj. rytmus zpomaluje, hlasy se vytrácejí.

použijete oheň vzteku k usmíření, k rozdmýchání vaší lásky? ano.

mike se usmívá, hermina přikyvuje a ohlíží se po své dceři. v tu chvíli se беруška stává součástí ceremonie a mike se zavazuje, že se o ni bude starat. přijímám tě za vlastní.

po obřadu se nevěsta točí dokola a děkuje všem světovým stranám, oddávajícímu a pak všem zúčastněným. doufám, že si z této svatby všichni odnesete hojivé dotečky naší lásky.

hlas jí kolísá, oči se lesknou slzami, dál neslyšně pohybuje rty, jako by se modlila. a mike vypadá jako nejšťastnější muž na světě.

ve velkém stanu je potlock. hostina. každý z pozvaných přinese něco k jídlu, všechno se rozloží na švédské stoly, svatebčané pak chodí a nabírají, co hrdlo ráčí.

ama sedí ve stínu, rozhlíží se po lidech, pozoruje; gil na židli vedle ní kouří a usmívá se. zajímá ji jeho cesta, chtěla by vědět, jak se dostal až sem. grace jí řekla, že gil je sirotek. vyrostl v arizonské rezervaci, sám tvrdí, že ho vychovala poušť. pracoval desítky let s alkoholiky a feťáky, taky s vězni; většinou to byli indiáni, zná snad všechny věznice na severozápadě. dodnes vede obřady v oregonu a washingtonu. ama tuší, jak se k tomu člověk asi dostane, přesto se ho ptá. do svých padesáti jsem nebyl střízlivý, odpovídá vláčně, jen konstatuje fakt. a pak mě z toho něco vytáhlo a zároveň se otevřela cesta, ze dne na den jsem toho nechal. místo toho jsem se dal na čokoládu, víš, ta mi jde líp k pleti.

ptá se na jejího otce. ama se usmívá, když mluví o pití a depresích, o tom, jak z toho taky jednoho dne vystoupil. umřel pár dní před výročím svatby, aby nemusel shánět rubíny. to mu bylo podobný. gil se chechtá. jo, chlapi jsou pacholci.

ahoj, strýčku gile. tak ho tady všichni oslovují. strýčku nebo děde. přicházejí mu potřást rukou, prohodit pár slov. jak se máš, strýčku gile? dobře, říká, jak vidíš, jsem dnes střízlivý.

ten jeho smích ji vždycky dostane. potkává se s jejich lidmi, john quick water a jeho žena willow, desítky obličejů, desítky jmen, která si nepamatuje.

gil se s nimi baví, v klidu příkyvuje, naslouchá, pak se k amě nakloní, zakouří očima. většinou vůbec nevím, kdo ti lidi jsou. naira by mi řekla, ta si všechno pamatuje, já už jenom kráším planetu.

naira se občas odněkud vynoří, zeptá se, jestli je všechno v pořádku, a zase odběhne. před obřadem pomáhala nevěstě, teď sedí v hloučku žen, o něčem s nimi rokuje.

ženich a nevěsta svolávají svatebčany na giveaway, rozdávání dáreků. novomanželé dárky nedostávají, ale rozdávají; jelikož teď mají jeden druhého, moc toho nepotřebují. na trávníku jsou rozložené věci, moře předmětů, lidé postávají okolo, jenom gil zůstal sedět ve stínu. všichni si prohlízejí, co je k mání, dětem i dospělým svítí oči. prošívané deky, šátky, motorová pila. tucty sklenic medu, hračky, lyže, džíny, svíce, spací pytel. barevné šátky, tenisové rakety, baseballové pálky, košíky, prostírání.

nic tu nesmí zůstat, všechno si to rozeberte. ženich zahajuje dražbu. každý, komu je víc než sto let, si může vybrat jednu věc. nikdo. komu je nad devadesát. nikdo. komu je nad osmdesát. nikdo. komu je nad? miki se tázavě otočí na nairu, která zastupuje svého muže. sedmdesát devět. když miki vyvolá sedmdesát devítku, naira se příkrčí jako kočka a skok, popadne motorovou pilu. ve jménu strýčka gila. bude se hodit na ranči, víš, zamrká. její úsměv ama nikdy nezapomene. lidé kolem se trochu pozastaví. hej, na devětasedmdesát vypadáš fakt dobře. jo, to je botox, šklebí se naira a dražba jede dál. komu je nad šedesát, nad padesát, až se konečně dostane na děti, které celou dobu trnou, aby jim někdo nevysbíral hračky.

naira nese ukázat úlovek svému muži. gil málem spadne ze židle, když ji vidí klopýtat přes trávník s ozubeným štrachadlem. asi jsem se dnes málo modlil, uchechtne se. nebeský otec mě zase doběhl.

ama se dívá na starého indiána a jeho ženu s motorovou pilou, na pelmel lidí v parku, kteří tančí a radují se z triviálních dáreků, ze sklenic medu a proutěných košíků, na novomanžele, kteří si

dnes slíbili, že se budou hádat. a má pocit, že našla, co hledala. když se nad tím zamyslí, vůbec nechápe, z čeho ten pocit pramení, protože jí nějak uniká, co vlastně hledala.

v tu chvíli si vzpomene, co jí řekl děd u vrátek v crystal crane.

není potřeba nic hledat, je potřeba jen vidět. až uvidíš, že máš všechno, co potřebuješ, zjistíš, že není co hledat.

13. 8. 08

zn. hledá se bůh

rabindranáth thákur v jedné ze svých básní vypráví, jak hledal dům pána boha.

vydal se do světa a hledal, křížem krážem zemi brázdil a občas se mu podařilo boha zahlédnout. mihotal se daleko na obzoru, jen tečka na rozhraní nebe a země, jako čerstvě vylíhnutá hvězda. vydal se tím směrem, ale ve chvíli, kdy na hvězdu dosáhl, bůh už byl zase za horama. básník se nevzdával, vyptával se, dál se trmácel, až jednoho dne skutečně našel dům, nad jehož dveřmi stálo velkým písmem: TADY BYDLÍ BŮH.

básník se zaraduje, srdce mu poskočí, s širokým úsměvem vyběhne po schodech a ve chvíli, kdy už už klepe na dveře, se zarazí. náhlá myšlenka mu zatarasí cestu: co když tady doopravdy bydlí bůh? pak je se mnou ámen a s mým hledáním též, všechno by tím skončilo. celé ty roky jsem jenom hledal, nic jiného neznám, nic jiného neumím, a když se teď otevrou ty dveře a přede mnou stane bůh, s hledáním je konec. a co pak?

básník po špičkách sejde ze schodů, plíží se, aby ho nikdo neviděl, aby ho nikdo neslyšel, a pak vezme nohy na ramena a uhání, co mu síly stačí.

na konci básně říká: dodnes hledám boha. už vím, kde bydlí, tak se tomu místu vyhýbám a hledám ho v jiných končinách. je to

velké dobrodružství, úkol nesnadný, ale dokud hledám, tak stále ještě jsem. bůh znamená nebezpečí. kdybych se s ním setkal, nic by nebylo jak dřív. ale nebojím se, protože teď vím, kde bydlí, a tak hledám všude jinde, v celém širém vesmíru. a někde uvnitř vím, že cílem mého hledání není najít boha, ale udržet při životě moje malé já.

narodila jsem se své matce. tak to u nás chodí.
rodíme se matkám, přestože si matky často myslí,
že ony rodí nás. mýlí se, my se rodíme sami.
planety se rodí tichu, vyraší z něj s vědomím
počátku i konce, s vědomím věčnosti.

teorie pravděpodobnosti • sebe najdeš na dně

praha 22. 8. 08

přistání v ruzyni, konečně matička praha. bágly zůstaly někde v amsterdamu, ale to je celkem vedlejší kolej.

visím ti na krku.

mami.

jak dlouho jsem držela ten unavený děšť.

praha 1. 9. 08

„znáš dost o způsobech bojovníka, aby ses podle nich choval, ale stojí ti v cestě staré zvyky a vzorce.“

mám hlas v kleci, každé slovo dře sliznici jak šmirglpapír. nemůžu mluvit, není o čem. všichni mě zavalí, zaseknou udice otazníků, čekají na tučné ryby, hejna vět a historek. přátelé. je dojemné, jak se starají, jak by chtěli pomoci.

je to jako chodit v síti, jeffe. tato nemoc je můj zápas se starým popisem světa, který se snažím opustit.

díky za knihy. čekaly tu na mě, až se vrátím z cest. obě jsem přečetla v jednom záchvatu. geometrie je nářez, trochu to pocuchalo moje vyvanulé vzpomínky na deskriptivu, ale ten goswami mě úplně rozebral. občas jsem musela přibrzdit, ten pocit, že se mi na každém prstu roztočila galaxie. tahle post-kvantová šaráda je stejně inspirativní jako bach či háfiz. ta tvoje kvantová fyzika

často vede hlouběji k základním otázkám existence než posvátné žvásty newageistů. zdá se, že skuteční vědci mají blízko k mystikům, protože se v zásadě ptají po smyslu bytí. některé jejich texty jsou jako básně.

amo, ještě malý dodatek k těm platónským tělesům. asi víš, že jen oněch pět pevných tvarů má stejné okrajové a vnitřní úhly, všechny další pravidelné objemy jsou z nich odvozené. platón je v tímaiovi spojuje se čtyřmi živly, pátý řadí k éteru. a já jsem se teď dočetl, že archeologové před časem vykopali těchto pět těles ve skotsku, kde je neolitičtí lidé zhotovovali tisíce let před platónem! říkal jsem si, že tě to bude zajímat.

poučíme se někdy? platón tvrdil, že řečtí lékaři udělali nejvíc chyb v léčení lidí proto, že při diagnóze i terapiích oddělovali duši od těla, což je násilné dělení nedělitelného.

3. 9. 08

tak co, jak se zabydluješ zpátky doma?

těžko, grace. řeže mě to jak o tři čísla menší gatě. všichni kolem se snaží, jsou fakt skvělí, a já mám pocit, že jsem přistála na marsu. jako když jsem dorazila do santuaria, jen si teď připadám jako ještě větší blázen. zíráš, nechápeš, lidi kolem podivně žvatlají, mluví hatmatilkou, ze které občas chytíš povědomý zvuk, přikyvuješ, ale rozumíš líp mouchám. tam v dálce to bylo nějak lehčí. v cizím rajónu nemáš vyježděné koleje, neoblíkáš zrezlé košile zvyků. když se poutník vrací domů, není tím, kým býval. nepoznávají tě, chtějí toho pěšáka, kterému před půlrokem mávali, jenže ten je fuč. chcípl, rozpadá se v pralese, mravenci ho cupují, pečou roš-

těnky. ale oni tady s tebou mají smlouvy, tiché dohody; tedy ne s tebou, ale s tou mrtvolou, co tleje v džungli, takže se to dokonale mívá, jelikož ty neplníš. už ti to nejde a strašně tě to štve. ten nový vítr, co v tobě klíčí, to neutáhne, nerozboří staré zdi baráku, do kterého už nechceš vlézt.

9. 9. 08

když byla na cestách, neměla pocit, že by něco postrádala. teď si pustila goulda a došlo jí, že jí asi chyběl. prohrabuje knihy a hledá háfize, potřebuje ho jako sůl.

teď
když se ukázalo
že veškeré tvé strachy
jsou tak nevýnosným řemeslem
nebylo by načase
si najít lepší
zaměstnání?

11. 9. 08

meditace je ayawaska andante

dívá se na noční nebe. otočí polokoule a vidí jižní kříž, svý santuario. tma a vlhkost, která se šroubuje do kostí. jaguár chodí po obloze a v kožichu nosí odlesky hvězd.

jsi tam? už chvíli jsem se tě chtěl zeptat, nechybí ti ayawaska?

ne, jeffe, ta mi fakt nechybí. je to docela odporné pití, ještě teď se mi krouť palce, když si vzpomenu, jak chutná. mám ji v sobě, je ve mně, aniž bych ji pila. tyhle rostliny v tobě žijí, když je do

sebe pustíš, když se s nimi spřáteliš. enrique říkal, že silové byliny v tobě pak bydlí napořád. tehdy jsem neměla páru, o čem mluvím; došlo mi to až teď. nepotřebuju pít ayawasku, úplně mi stačí meditace nebo dýchání.

meditace?

rozdíl mezi meditací a ayawaskou není zase tak velký, jak by se mohlo zdát. při meditaci většinou nezvracíš. pravda, barvy nejsou tak vypečené a kolotoče melou trochu víc andante, ale letí se stejnými vesmíry. jediný, ovšem dost podstatný rozdíl je v tom, že meditace se dá kdykoli zastavit. když je něčeho moc, prostě to vypneš, dáš si kit-e-kat, česky říkáme tajmout. do ayawasky nasedneš a fičíš, tradá, a i když se naučíš točit volantem a udržet se na orbitu, z rozjetého ferrari za jízdy nevystoupíš. a jelikož tenhle model nemá brzdy, tak hučíš na plný plyn, dokud ti nedojde štáva. znáš mě, mně stačí málo. dám si půl litru zeleného čaje a jsem dva dny naspídaná jak po perníku. šťastná to žena, děla by božena. (tu neznáš.)

12. 9. 08 zlín

všechno nejlepší!

jedu za tebou, babi, a přitom už s tebou jsem. tvoje ruce v klíně, vystouplé klouby, světlá kůže a brázdy v ní, snubní prsten z platiny, zařezává se do prsteníčku jako okovy, vnímám každou žilku, jejich teplo, hebké doteky.

babi, vyprávěj, co všechno se ti stalo, co všechno jsi zažila. příběhy bolesti, které jsme tolikrát slyšeli, tolikrát nechtěli slyšet, tolikrát neslyšeli. jaks přežila války, jak vás znárodnili, jak ti umřel muž. ale tys to všechno ustála, vydržela. náhle v úžasu oněmím nad

tvým životem. nikdy jsem si nevšimla, jak jsi úžasná. jedu domů a konečně ti naslouchám. dívám se na těch sto let, cos prožila, a brečím nad vlastní slepotou.

přeju ti všechno nejlepší, babi! pro mě jsi jedinečná. já kromě tebe nikoho, kdo by se dožil stovky, osobně neznám.

babi zvedne štamprli s portským, usrkne a mávne rukou.

to moje babička se dožila sto pěti.

no, to se máme na co těšit. prý za tebou chtěli přijít z výboru i s televizí, a tys to odmítla.

babi se zatváří tak, že málem upadnu.

no, soudružky z výboru ať jdou místo toho radši do zoologické. a nastrkovat stoletý ksicht do televize? to měli přijít dřív, s kamerou, před padesáti lety, to jsem byla ještě kočka. dělala jsem tehdy uklízečku, víš? v šátku jsem chodila, a báby z ulice se posmívaly, komunistky, říkaly mi milostivá. dělalo jim dobře, že mě tak vidí, když nám všechno sebrali.

babi, jsem ráda, žeš vydržela. bála jsem se, že tě neuvidím. vypadáš moc dobře.

dobře se mi vede, co by se nevedlo, zase jsem se z toho vyhrabala. no, co ti budu povídat. děti mi zestárly, víš, taky vnoučata, kolikrát se na ně dívám, a říkám si, co se to s nima děje. taky ti herci v televizi strašně rychle stárnou, člověka to vždycky překvapí. jenom já se cítím pořád tak mladá, jako by mi bylo dvacet. nebo možná šedesát, to je jedno. no, moc práce už nezastanu, jenom pauzíruju, na to mám různé formy, ještě volím sama. buď ležím, víš, jak mrtvola, nebo sedím, jak buchta, to mi jde. sto roků, kdo by to byl řekl. já jsem byla tak těžce nemocná, když jsem měla osm roků, jenom jsem ležela, tatínek mi pilečkou sestavil nábyteček pro panenku, dělal to v noci, a když jsem nespala, tak jsem se na něj dívala, jak

tou pilečkou vyřezával nábyteček. měla jsem ho dlouho, dokud jsme se nepřestěhovali, víš, a tam, v tom domě v dělostřelecké ulici, bydlela taková neduživá dcerenka, ona byla churavá, měla bledničku, víš, co je to blednička? a tak rodiče rozhodli, že jí ten pokojíček dáme. a ta měla radost, oči se jí rozzářily v tom vybledlém obličejíčku. no, život běžel, nešel, ale běžel, všechno to uběhlo, dvě války, do školy jsme chodili kolem kasáren, tam důstojník fackoval vojáky. německy velel a oni byli někde z hor, z dědin, a nerozuměli, co říká, tak to dělali podle těch, co něco rozuměli, a ten důstojník je vždycky lištil. my jsme se na to dívali jako děcka, skoro jsme u toho brečeli. to bylo dávno, ještě za císaře, víš. a vidíš, člověk se ani neotočí a najednou má dvě nuly opřené o plot.

14. 9. 08

vrátila jsem se s tím, že se budu léčit; ale nejde to. poskakuju tady, na plný plyn, se zataženou ruční brzdou. jako by to nejdřív muselo být definitivně v háji, aby to byla dostatečná výzva. musím ještě níž, ještě dál, ještě blíž, sníst maso předků na kost. mám pocit, že teprve až to bude za hranicí možného, se proberu. teprve pak to bude ten správný rajc.

17. 9. 08

ama čeká na letišti, v davech rozpoznává sebe. má ráda letiště, jsou místem setkávání, objetí a loučení, prolínání osudů. poslouchá ozvěnu velké haly, hučí miliony příběhů, melodií z cest. zavanou k ní doby minulé, doby, kdy byla first class homeless. VIP homeless. homeless go home. konečně ji uvidí. paula. nejbližší duše z new yorku, sedávaly spolu v domě v brooklynu, na zemi proti sobě, a paula jí předváděla přízvuky a kousky ze svojí nové hry, chechtaly se u toho, až je bolela bránice. neviděly se skoro rok.

paula vypadá jinak, všechno kolem ní je oblé, splavné. u večere ama pochopí, konečně to docvakne, klik. paula čeká dítě, určitě je těhotná.

amo, tak ráda tě vidím. zdraví tě howard a vůbec všichni. nedávno jsme vzpomínali na to léto, jak jsme bydleli všichni pohromadě v domě v santa fé.

číšník stojí nad nimi a něco se ptá, ale ani jedna ho pořádně nevnímá, otočily spínačem a najednou jsou obě v úplně jiném příběhu, v kapitole, kterou spolu sdílely. nesedí naproti sobě v pražské restauraci, ale vedle sebe, v otevřeném hledišti.

večer s omladinou, hned po produkci turandot nejlepší představení, jedna scénka z opery za druhou, bujarý pelmel, novicové předvádí své talenty. zní jí to furt v uších, řízný kousek o klobouku s pavími péry, brilantní hudební povídka samuela barbera s příchutí jazzu. a *hand of bridge*, partička bridge, desetiminutovka, ve které dva manželské páry hrají karty a přitom v zahuštěných monolozích věší své myšlenky do éteru. paula se chechtá na celé kolo, ama se chvílemi baví víc jejím smíchem než tím, co se děje na jevišti. sklíčená geraldine, mezzo, se třese o stonající matku, zatímco její muž, baryton david, sní o erotických hrátkách s holčičkami i chlapečky. tenor bill se málem udělá ze své nové milenky a do toho jeho žena sally v sopránových výškách žvaní o klobouku s pavími péry. něco jako havlova vernisáž v opeře, obzvlášť árie sally, která na osmi tónech omílá *i want to buy that hat of peacock feathers*, štiplavě dotírá. její výlevy jsou v jiné tónině než doprovod, takže dost brnkají na nervy, její flastr na rozhašené manželství v podobě klobouku z pavích per se nedá přeslechnout.

ama v autě cestou zpátky nemůže přestat. *i want to buy that hat of peacock feathers!*

všichni spolujezdci jsou z ní odvázaní. miláčku, máš fakt skvělejší
soprán, říká ritch, škoda, že nezpíváš častěji.

amo, dodnes na to vzpomínám, když mám splín, tak si tě vybavím,
jak vyvřeskuješ, na tu energii, co z tebe lítala, a všechno se ve mně
rozchechtá.

ama se na ni dívá, jak se jí lesknou oči, a mlčí. paulo. tys přiletěla,
protože se bojíš, že už se neuvidíme.

2. 10.

ráno musí do šárky. chybí jí džungle, poušť, chrámy, ve kterých se
modlí. pán s konvičkou v okně zalívá kytky, ještě v pyžamu, peřiny
visí z balkonu jako bílé velryby.

jeffe. prosím, abych dokázala odložit štkání proštkaného. jsem
ve svěráku, tlačí mě ze všech stran. mám kolem sebe lidi, kte-
ří chtějí, abych se léčila, což se dá celkem pochopit; to je jedna
čelist. ale jsou kolem mě i tací, kteří dávají najevo zklamání, jak
fanoušci, kterým jejich fotbalisti prohráli zápas. čekali, že se vrá-
tím uzdravená, čekali zázrak a drží se svých představ natolik, že
berou klasickou léčbu jako prohru. abys mi rozuměl, oni nechtějí,
abych umřela, jen chtějí, abych se vyléčila svépomocí. chtějí ten
div, co jim dlužím. oni si samozřejmě zajdou pro antibiotika, když
je bolí v krku, ale ode mě očekávají, že se rakoviny zbavím jógou
a teplým čajem. někteří z nich jsou moji nejbližší přátelé. tyhle
jejich požadavky jsou sice dost ukrutné, ale já v nich vidím sebe;
touha po dokonalosti je vždycky slepá a bezcitná.

ser na ně, amo! ti, kteří ti předepisují, co máš dělat, a věší na tebe
svoje infantilní představy o fungování světa, potřebují ránu do
palice. i kdyby to byli tvoji nejlepší přátelé, odřízni je, než se do-

staneš dál, protože tě zbytečně vysávají. jsou úplně mimo a ty teď nemůžeš být mezi mimoněma. obklopuj se lidma, ze kterých cítíš podporu, a ty, co mají osvětlené kecy a sami chodí s kuřím okem k doktorovi, pošli do prdele! jeff

6. 11.

stromy odhazují vzpomínky, aby se jim líp usínalo. ze svahu záře zežloutlých modřínů a oheň v kamnech, polena prskají, upalují. co všechno měla, co zahodila. dary, které nemohla přijmout, jasné ji vidí, tu část, kterou mučí. za co všechno je potřeba pykat.

grace,

když s tebou mluvím, jako bych mluvila sama se sebou.

v těle se mi usadil podzim, mlha a tlející listí. snažím se probudit. jsou tu nějaké dveře, které mám najít? potřebuju se probudit, grace, slyším hlas, který to ve mně pořád opakuje, vzbud' se, vzbud' se, tak se konečně prober! a já vím, že spím a že se chci vzbudit, že se chci léčit. chci to, ale jsem v bublině, vznáším se půl metru nad zemí, chci ven, chci ji rozbít, ale nevím jak. někdy mám pocit, že praskne, jenom když se zabiju.

amo, přemýšlela jsem o tom, co píšeš, a něco mě napadlo. ta tvoje kamarádka, co zběhla od architektury k hypnóze, zapoměla jsem, jak se jmenuje, nemohla by ti pomoci? nemohla by tě zhypnotizovat, aby ses vzbudila? možná je to nesmysl, ale musela jsem ti to napsat, pořád na to myslím. cítím, že brzy vylezeš, ta zasraná kukla už musí prasknout!

7. 11. 08

amo, na něco jsem přišel, superpozice, tedy způsob, jak se vlny vrství jedna na druhou, je zvláštní vlastností vln, která se projeví, kdykoli se setkají. toto vrstvení vede k tomu, že se vlny znásobují nebo ruší. k superpozici může docházet v situaci, kdy jedna část tvého já říká ano, a druhá říká ne. vypadá to, že tyto dvě části se chovají jako vlny, které se vzájemně vyruší, takže se nedostáváš ani dopředu, ani dozadu, jen se všechno zahušťuje. superpozice je všeobecným pravidlem. musíš to rozetnout.

jasně. je potřeba mít jasno. proč jsem tady? kdo jsem? kam jdu? takhle se ptala, když jí bylo čtrnáct, možná míň. a teď tu stojí, po tolika letech, dekáдах, staletích, před stejným chumlem otazníků. je o něco moudřejší? stále se rozdírá, mate, plete se hamletem. *to be or not to be?*

tak se prober. rozhodni se, kde chceš být.

najednou neposlouchá bacha ani nikoho ze svých stálic, jenom sjíždí jima morrisona, pořád dokola, *this is the end, my only friend*.

konec, tohle je konec. nikdy si nevšimla, že zpívá o hadovi a jezeře, až teď. pradávné jezero, prastarý had, má studenou kůži. otče, chci tě zabít. matko. ten řev se v ní rozléhá. můžeš je zabít oba najednou, dvě mouchy jednou ranou, kterou zasadíš sama sobě. musíš se rozhodnout, tak to rozetni!

10. 11.

grace, jsi jednička, tvůj nápad s hypnózou byl geniální. zlomilo se to. jsem zpátky, stojím na zemi, otevírám dveře ze zatuchlého

kutlochu, vdechuju skály, mech mě šimrá v krku. vidím dveře dokořán. dnes tu byla dáša, tak se jmenuje ta moje kamarádka, co dělá neurolingvistické programování podle miltona ericksona. vybrala metodu, které se říká rámování. nejdřív tě terapeut uvede do transu a pak tě vybídne, aby sis vybavila situaci, ve které se tvoje tělo automaticky vyléčilo. může to být cokoli, třeba říznutí do prstu nebo chřipka, kdy prostě víš, že není potřeba nic dělat, a tělo se samo vyléčí. přitom se díváš na to, jak ta situace vypadá, jak ji vnímáš, jestli ji vidíš černobíle, nebo barevně, jestli je statická, nebo jestli jede jako film, z jakého úhlu ji pozoruješ, atakdále. pak totéž uděláš se situací, ve které jsi teď, a zaznamenáš rozdíl. nakonec přerámuješ současnou nemoc tak, aby měla stejné parametry jako automatické léčení.

představila jsem si, jak ležím v posteli s virózou. dáša zapisuje všechny detaily, a když je obraz kompletní, řekne mi, ať to shrnu pocitově. odpověď zní: uvolnění, odevzdání. po krátké pauze jedeme rakovinu a sledujeme odchylky. když máme obraz nemoci, dáša znovu chce, abych to shrnula.

jak se cítíš?

jsem – mám pocit – jsem jako očarovaná, zakletá.

úplně mě to omráčilo. dodělaly jsme přerámování, já vylezla z transu, a nemohla tomu uvěřit. nevím, jak se to stalo, snad jen tím, že jsem to pojmenovala, bublina splaskla.

znáš ten pocit, když se probudíš ze sna a v tu chvíli ti dojde, žeš spala. dokonce víš, kdys přesně usnula, co se ti zdálo, vidíš celý sen, souvislosti, kteréš předtím neviděla. spala jsem šest let, grace. je to přesně šest let, co jsem usnula. od smrti mého otce jsem jen plachtila, nic nedokončila, nic nedopsala, nic necítila. přitom jsem to neviděla.

nevím, jestli máte něco podobného, ale my máme pohádku o zlém černokněžníkovi, který střeží zakletou princeznu ve věži. černokněžník má tři obruče, symboly své moci. objeví se princ, který musí splnit tři úkoly, aby princeznu vysvobodil. s každým splněným úkolem černokněžníkovi praskne jedna obruč, ale teprve až se rozletí ta poslední, princezna je volná.

ohlédla jsem se a viděla celou cestu, přesné okamžiky, kdy praskaly obruče. v džungli, když jsem poprvé zařvala, další, když jsem se točila na dálnici v poušti a někdo šlápl na brzdu. a teď ta poslední.

12. 11. 08

ivono? myslím, že je čas.

ivona má tři atestace, přesto ji podpořila, když se rozhodla odjet do pralesa. věřila, že se vyléčí. teď je ráda, že změnila směr.

konečně ses rozhoupala. holky už mi volaly jedna po druhý, začaly se bát, žes to zabalila. vezmu tě do špitálu, zavolám, že potřebujeme sono, cétecčko a odběry. jestli chceš, tak tě odvezu. pak uvidíme, co dál.

na chodbě před radiologií stojí kluk v červeném overalu, zvoní mu mobil, hudba z večerníčku pat a mat. stěny všude okolo jsou nabílo, ozvěna se roluje nad kachlíkovou podlahou, ve vzduchu dezinfekce a lehce mrazivý stín.

ivona je bledá.

je ti to jasný? metastázy v uzlinách a po celých plicích, to je totálně v prdeli. jestli hodně rychle něco neuděláš, tak to máš za pár.

kolem projíždí saniták se starým pánem na lůžku, prosím vás, udělejte místo.

ivono, uklidni se. co se stalo? ty tvoje kolegyně ti to daly sežrat, co? si piš! byla jsem za blázna. sesypaly na mě, valily bulvy; se na to podívej, to je tvoje kámoška? tos nebyla schopná ji sem dostat dřív, přesvědčit ji? jsi doktorka, ne? přecis musela vědět, co se stane. jaks to mohla dopustit? dívaly se na mě jako na totálního debila.

amu ještě pořád fascinuje, když se někdo chová, jako by její rakovina byla zodpovědnost někoho jiného, jako by její život režírovali jiní lidé. jako kdyby doktor, matka nebo ježíš nesli zodpovědnost za její rozhodnutí.

ivono, není potřeba, aby ses cítila provinile jen proto, že to nedopadlo, jak sis představovala.

26. 11.

nemocnice na homolce. čekání jí nevádí, nikam nespěchá. na chodbě husto, žlutavý pán na vozíčku, ženy na lavici před ultrazvukem, nervózní pohledy. všichni něco potřebují. a ty sedíš vedle mě, občas se na tebe po očku podívám. je mi tě líto. je mi líto každý mámy, co má nemocný dítě. ty tvý oči, když se mě ptáš, jak mi je, jestli nemám bolesti. to víš, že nemám, nic mě nebolí. a budu to omílat, pořád dokola, i když mi to asi nevěříš.

vedle mě sedí kluk s autosedačkou na klíně, v ní mrňous s růžovou čepičkou a botičkama, spí. tatínek se dívá, nespustí z mimina oči, studuje kus sebe sama. kluk s náušnicí v uchu velkýma rukama upravuje trpasličí botky. tenhle obrázek tichého štěstí si schovám jak eso do rukávu.

tak pojďte dál.

doktorka aptová chápavě přikyvuje. měla jsem kamarádku, co udělala přesně co vy. nakonec se léčila, každý den jí za to stál. pošlu vás za panem primářem.

28. 11. 08 pátek

primář šafanda je mužem činu, žádné ceremonie. v první chvíli se na ni dívá jako na magora, ale na to si už celkem zvykla, dokonce se dá říct, že si v tom lebedí. chcete se léčit? tak nástup hned v pondělí ráno na první chemoterapii. už bych to neodkládal ani den, jestli tu chcete ještě chvíli být. ještě mi řekněte, co si od léčby slibujete.

hm, nechce se jí to říct, protože ví, co uslyší. ztracený případ. kdybyste byla přišla před tři čtvrtě rokem, tak jsme toho uměli daleko víc, teď to můžeme jen přibrzdit.

já vím. tak v pondělí.

je oslněná, všude ta nevídaná vstřícnost. primář vymazal, primářka skovajsová. doktorka tesařová. jsem vám k dispozici, řekla. co pro vás můžu udělat?

odchází a něco se v ní děje. možná se svým způsobem těší, přestože s ní třesou strachy. bude to další dobrodružství, které má tak ráda. proč by si k tomu všemu nestříhla chemošku. o tom, jak to dopadne, co doopravdy bude, nerozhoduje ani doktor, ani statistika.

amo,

jdi do toho, zvládneš to. všechno, co znáš, teď můžeš použít. celé roky jógy, meditací, léta potrhých seminářů a tréninků, dýchání, systemických konstelací, hypnózy a já nevím čeho ještě. tohle všechno máš k dispozici, je čas zúročit ty tvý duchařský zájmy, použij všechno, co máš, čemu věříš. sleduju tě a mám pocit, že vidím své pokusy v praxi. ta tvoje cesta je jako pilotní vlna a tisíce vln v ní. dokud jsi tady, není pozdě. potřebuješ získat čas, než se změny vědomí projeví ve hmotě, než vybuduješ nové neuronové sítě, vytvoříš nový řád, nový vesmír. chvíli ti to zabere.

a vykašli se na proroky zkázy, slovo nevyléčitelné prožeh skartovačkou. pamatuj, že podle pravděpodobnostní teorie se nedá nic vyloučit. hmota má jen určité tendence, ale tvý vědomí vybírá, kudy se pojede.

pít tvrdý reál

1. 12.

chemoška. venku krkavčí zima, ale nějak to nevnímá, spíš je přetopená. onkologie se motá v mírném oparu, aplikační místnost vcelku vlídná, sestřičky andělské. máte s sebou něco k pití? jedla jste? aby vám nebylo špatně z hladu.

než na ni nasadili hardcory, dali jí kytril; prý na prvních čtyřia-dvacet hodin vyruší nevolnost a zvracení, jelikož tyhle medikáty jsou navíc slušné jedy. přesto její tělo pozná, že ho otrávil, pár hodin potom, co dokape poslední runda.

lára ji veze domů, auto se natřásá, plné nákupních tašek a ustaraných dotazů, cítí každý výmol. kdyby bylo cokoli potřeba, volej. snad to nebude takový drámo. díky, ozvu se.

v obýváku se sešeřilo, křeslo drží tvar, její i svůj; hafíz se čte sám, ale brzy se v ní roztočí buben, místo břicha míchačka. nikdy nezapomene ten pohled svý mámy, když poprvní zaklekne ke strojům. zdá se to nekonečné.

2. 12.

maraton pokračuje. mezi blitím je mi na blití. nedá se spát. je to jako mořská nemoc, dokud člověk nesleze z kocábu, tak se mu neuleví.

když jsme se tehdy potápěli, někde v karibiku, člun hrkal ve vlnách a ta francouzka, co s náma byla, říkala, s tím sladce žvatlavým přízvukem, který umí jenom frantíci, že na mořskou příšeru je dobré

žvýkat zázvor a do pravého ucha špunt. někomu prý funguje levé. tak to zkouším, ucpávám pravý zvukovod a houpání se zmírnilo. blití dál bujaře točí kormidlem.

3. 12.

ve tři ráno se snažím zvracet potichu, abych tě nebudila, ale tiché zvracení mi nejde, kýbl bečí jak poraněná ovce. jedna ovečka, druhá ovečka, ráno mizím ze světa. *break on through*. když se proberu, houpou se nade mnou tvý oči, trošku sis je rozmazala. studenou rukou mi držíš zápěstí, lovíš pulz.

takhle to dál nejde, amálko. volej panu primáři.

to je cavyků kvůli mírné nevolnosti. a co si s ním mám povídat? žes už osmačtyřicet hodin úplně bez tekutin, že co hodinu dávíš, i když není co. s tím sajrajtem, co do tebe nalili, se ti s takovou zadřou ledviny.

neříkej mojí meducíně sajrajt laskavě.

pan primář je klidás. dnes by se to mělo zlomit, myslím, že nejhorší máte za sebou. pokud by to pokračovalo, museli bychom vás sem vzít na kapačku.

a jak primář řekl, tak bylo. v poledne bod zlomu, prvních pár hltů vody, které zůstávají.

nejhorší je ta pachůť, jako když zajedeš k benzínce a natankuješ plnou do břicha.

viděla svůj život, stál nad ní, přemítal, jestli ji má ještě oživovat, jestli stojí za tu námahu. už ho omrzelo čekání, nebavilo ho potloukat se bez ní, dutý, neobydlený, jalový. tak vstávej. uvědomila si to, až když se jí vzdálil natolik, že ho přestala vnímat, že o něm nevěděla. když se probrala a zjistila, že není k nalezení, že je mož-

ná dočista pryč, za horama, zavětrila blízkost, kterou tak dobře znala, blízkost, která se rozvoní, jen když se někdo oddělí a vzdálí, když není nadosah. v tu chvíli se rozběhla.

lčba feynmanem

7. 12. 08

těžko říct, kde se teď nacházím. nazvala bych to místem údivu. někdy mám pocit, že to, co se mi děje, se mě vůbec netýká. stojím tady jak londýnské oko a jen zírám. nevím, čemu věřit. zdá se mi, že není v co věřit, všechno je stejně uvěřitelné jako neuvěřitelné. co je realita a co iluze, a je v tom vůbec rozdíl? a potřebuju to vědět? spíš bych měla říct, že je mi to fuk.

a pak jsou chvíle, jako dnes, tady a teď, kdy si užívám ty nejobyčejnější věci, jenom fakt, že tu můžu sedět a psát, aleluja. pohled na ptáky na opadaných větvích modřínu, zvuk skořápky, dvě slunce do skla k snídani, pět vůní zeleného čaje. hra prstů na klávesnici, tvý věty v ranní poště.

a tak tady plachtím, mezi přitrouble radostnou vděčností a tou druhou polohou, odtazitou, neosobní, kde všechno dává smysl, a přitom na ničem nezáleží, v tom místě věčného světla a tmy (jsou si tak podobné, že se nedají rozeznat) a ještě dál, za nimi, ten prostor, kde nic neexistuje a všechno je možné.

dává to smysl? snažím se ti popsat, kde jsem, ale možná to píšu pro sebe, abych zjistila, kde že to vlastně jsem. jako by na tom záleželo.

cítím echo z útroby, škrábe to pod hrudní kostí, něco jako vzpomínka, prastaré pohyby, řásnění a řeč trilobitů, že jsem starší než tahle planeta. přitom se mám teprve narodit.

za oknem prší, střechy kloužou, stékají mi do psaní. ráno jsem šla ven a ten déšť, který mě studil na tváři, se zdál skutečný.

8. 12.

amo,

při čtení tvých slov jsem si vybavil, co v devětapadesátém prohlásil feynman na setkání americké společnosti fyziků. řekl, že fyzikální principy neodporují možnosti ovládat vše prostřednictvím atomů. v praxi se to neděje, protože jsme příliš velcí...

naprosto bez obalu si už tehdy kladl otázku, jestli v budoucnosti přijde doba, kdy budeme schopní uspořádat atomy, jak budeme chtít. myslím, že by tě to mohlo zajímat.

to je skvělý, jeffe, feynmana já žeru. to znamená, že stačí, když se dokážu vyzmenšovat natolik, abych se mohla pohybovat v nanosvětě. tak hurá na další štaci.

19. 12. 08 zlín

ama si domlouvá vánoční dávku ve zlínské nemocnici. je panu primáři vděčná, že se jí tak ochotně ujali, jelikož tím pádem může štědrovečerně blít v rodném domě pod nazdobeným stromečkem, v kruhu nejbližších.

výsledky vyšetření před chemoterapií nic moc, bílé krvinky velká nula, kapání se odkládá, dostává včeličku na vybuzení kostní dřeně, bolí z toho celý člověk, klouby a svaly jako v horečce. takže si zase dva dny hová v peřinách.

dům, ve kterém vyrostla, se proměnil. ale možná je to tím, že ona sama se jinak pohybuje, jinak se dívá. všechno ožívá, šedivé věci šokují barvami, lidé kolem vypadají tak přenádherně, že neví, jestli to není další sen.

před čtvrt stoletím tohle zažívala její máma. ale tehdy bylo všechno jinak. nebo nebylo?

máma loupne očima, docela pobaveně, jako když chce říct, že nic není takové, jak se to na povrchu tváří.

bylo to dost jiné, amálko. nikdo se s tebou nebavil, vlastně ti většinou ani neřekli, co ti je. dnes máš právo vidět dokumentaci, dáváš informovaný souhlas, máš to ve svých. v osmdesátých letech jsi byla takhle maličká. hilda tehdy dělala vrchní na onkologii, tak jsem se k ní šla vybrečet. rozčilovala jsem se, že se mnou nikdo nemluví, že nic nevím, že mi doktoři neodpovídají na otázky. potukala si na čelo a řekla mi, ať se zbytečně nevzrušuju. co mi tu kejháš, co se čílíš? remcání je ti na prd a dotazy piš sally, tady jsi ve špitálu, o čem se chceš vybavovat? musíš pochopit, že ty jsi jako prádlo, které je potřeba vyprat. takže my tě tady šoupnem do pračky, přisypem prášku, zmáčknem patřičný čudlík a program jede. vše se děje automaticky, voda teče, buben se otáčí a ty nic neděláš, o nic se nestaráš, jen se pereš. není potřeba, aby ses na něco vyptávala nebo o něčem přemýšlela, ničím se nezabývej, nic neřeš, jenom se hezky per. až program doběhne, vyplivne tě ven. chápeš?

to je paráda, mami. takže já se teď nechávám vyprat.

sedí spolu u jídelního stolu, ama v mámině županu, dojídá palačinky s marmeládou, o kterých snila v pralese.

strašně jsem se tehdy bála, že ze mě uděláš sirotu. zdávalo se mi o rakvích a pohřbech, o černých závojích a lodičkách. a teď tě vidím, tu zvláštní úzkost, kterou se snažíš smýt z obličeje, kdykoli se na mě podíváš. asi víš, jak mi bylo.

máma zavrtí hlavou a narovná záda. palcem přejede ucho hrnku s horkým čajem, pruh páry jí rozpívá půl tváře.

ne, amálko. já se nebojím, že mi umřeš, protože jsem tě dobře vychovala.

no a?

máma zvedne hrnek a usrkne.

a sázím na to, že budeš mít tolik slušnosti, abys mě nepředběhla.

23. 12.

ranní les je droga, sleduje krok v jehlách, vzduch plný stříbrných, mžikavé píďalky a rozfázovaný pohyb věcí. tvary stromů, pokácené, rozřezané, v kolotoči letokruhů, zvedá ze země výseč z dubu, aranžuje ji na pařez jako čtvrtku melounu.

místo oběda si střihne bujarou jízdu na zlínské onkologii.

krev se nám tím neupogenem vylepšila, tak vám to můžeme dát vykapat, raduje se lékař.

líbí se jí, jak doktoři mluví v první osobě množného čísla, jako svrchovaní panovníci. krev se tedy nevylepšila jí, ale jim. ovšem možná se tím my v první větě doktor ztotožňuje s pacientem a empaticky tak naznačuje, že lékař a pacient jsou dvě půlky jednoho zadku. ta možnost tady jistě je. zato druhé my už je jasný císař. my. my vám zavedeme, nasadíme, odebereme, zašijeme. my je taková šifra, jazykový kód, skrytá forma zaříkávání, která dodává sílu. tomu ama rozumí, doktor oblečený do taláru z my není obyčejným smrtelníkem, stává se šamanem, svým my jasně ukazuje: podívejte, co všechno za mnou stojí; collegium musicum, konzilium, komora a obora, dlouhé lány, širý les. v mračnu významného my se skrývá celá bouda budka, cirkus humberto, atestace, erudice, šest medvědů s cibulkou.

tak vám to můžeme dát vykapat.

fajn, předčasný ježíšek může začít vybalovat dárečky. jelikož byla celý rok tak bezpříkladně hodná, nějak tuší, že to bude poctivá

štědrovka. přestože ježíšek, co nosí dárečky, zní jako blábol, letos se rozhodl, že jí v tom exemplárně vymáchá držku, aby uvěřila.

nohatá sestřička ji vede k volnému lůžku, nese hejblátka a ingredience. už jste u nás kapala?

taková pěkná věta. už jste u nás skapala? špitální hantýrka má cit pro novotvary, jejím hlavním účelem je člověka pobavit. tak u nás dokapala.

při kapání si pouští muziku, aby se natransovala, a programuje buněčné struktury, utěšuje krvinky, promlouvá s epitelem, hučí do mozkových blan. přitom ji trochu ruší sestřičky, které jsou milé a přechočné, a neustále se jí na něco ptají. nekape to moc rychle, nepálí to, nevadí vám to otevřené okno, tady paní vedle se udělalo špatně, tak větráme.

ne, nic mi nevadí, snad jen samotný fakt, že jsem tady.

na druhou stranu je za ten fakt, že tady může být, někde v hloubi svého holubníku zajímavě vděčná.

celý zbytek dne se obrací naruby, jedno číslo za druhým, z pohádky do pohádky, k večeru pěna. pěnu jsem ještě neblila. mami, už vím, jak bylo pejskovi, když sežral kočičce mýdlo. žaludek je laboratoř, baňky a trubičky, kolem půlnoci mrákoty. neonová skvrna v laboru, smrt bělavě kývá, zdá se blízko. byla by milá.

24. 12.

štědrý den. po ránu nadílka, vlasy na polštáři, v trsech hynou. stříhám je na ježka, ale pak tě volám.

sjeď mi to prosím tě strojkem, dohola.

cítím, jak se ti třesou ruce. šťastný a veselý, mami.

večer si pochvaluje novou hlavu. člověku se hned líp zvrací, když mu do toho nepadají dlouhý pačesy.

26. 12. 08

„dám jim srdce, aby mě poznali...“

sebe najdeš na dně

*kámen na krku studna hluboká dnes už se nebrání.
padá letí ví že na dně je nebe. tam najde co hledá.*

mám ráda prostor. jdu až na dno, protože tady dole je spousta místa, nikdo se sem nehrne.

* * *

terapeut: začnu větu a vy ji bez přemýšlení doplníte, ano? řeknete, co vám nejdřív naskočí. je to jasné?

klient: ano.

terapeut já jsem –

klient: pako.

terapeut: co znamená pako?

klient: no, pako... blbec, debil, idiot.

ama to během svátečních telefonátů zkouší na vzorku přátel. elsa se chechtá, mně tam naskočilo hovado a vzápětí kráva. lara reaguje okamžitě. já jsem kráva. proč? protože se furt snažím a je to na nic. o co se snažíš? nevím, aby bylo všechno skvělé. snažíš se být dokonalá? ano, dokonalá. jsem dokonalá kráva.

dáša říká stará kráva. a markéta je kráva umělecká.

kráva je nadmíru oblíbené zvíře. většinou chce být užitečná.

27. 12.

holá hlava svádí ke čtení buddhistických textů, nějak se to k tomu hodí, důležité je zachovat si styl. holé lebky by mohla využít k průnikům do jiných světů, mohla by zapadnout mezi krišnovce nebo mezi skiny. nebo obojí. ráno krišna, večer skinhead; mohla by zjistit, jaký je v tom rozdíl, napsat srovnávací studii.

stále se vynořuje téma skotu. dnes si v knize zenového mnicha přečetla informaci, která z ní udělala osvícený kus hovězího dobytka. čte a čte, slova nepropustný jak hlína, nudí se královsky, a najednou bác, rána tupým předmětem do zátylku. levotočivé klky v mozku se stočily doprava, uprostřed vytryskl gejzír. proměň se v jinou bytost, radí mnich, nebo se proměň v předmět, ve zvíře. nic si nepředstavuj, ale skutečně se tím staň. čímkoliv. staň se lotosovým květem, staň se vodou v jezeře, staň se krávou, která právě sere.

kráva, která právě sere. rada nad zlato. takže dnes je krávou a cítí se skvěle. pro začátek se stala pouze krávou, která jen tak stojí, aby toho na ni nebylo moc.

čau elso. píšu ti, abych se s tebou podělila o zážitky, které se mi dějí, když se stanu krávou. vím, že právě tebe to bude zajímat. tedy v podstatě se není oč dělit, jelikož když jsem kráva, tak se toho zase tolik neděje. ale o to právě jde, aby se nic nedělo, protože to je podstata osvícení. pochopit, že se nic neděje. lidem to dělá potíží, zato krávy to skutečně žijí.

ama sděluje nový objev několika dalším přátelům, o kterých ví, že jim to též od základu změní život.

kdo jsem?

sám si dáváš jména tím, co děláš, říká bajajovi jeho chytrý kůň. vnitřní hlas, postava, která ho vede a nakonec zmizí, protože už ho není třeba. možná pak zmizí i její havran a vlk a všichni svatí. ale zvykla si a teď by jí bylo líto, kdyby nechodili.

kvantová kráva, rovnice smíchu a paralelní smečka

leden 2009

milá amo, v jeruzalémě klid, žádné novoroční veselice, jen si kousek vedle hrajou na vojáky. rakety sem naštěstí nedoletí, tak tu v relativním klidu travíme zimní dny. mám práce nad hlavu, ale tak to má být. v nejhorším si představím, že jsem vůl, který sere... leo

psychedelický prelud s číslem 008 skončil. stačilo. nádory to balí, malý janis trsá a křepčí. cítím, jak mě to nabíjí, ten malý člověk a v něm sto padesát koní, i když jsem po pár hodinách janýskování na maděru. vracím se do prahy, na další dávku chemie, mezitím brouzdám v těle, vysedávám na břehu krevního řečiště a mluvím s každou destičkou, jak fidel castro halekám poselství k buňkám, aby to dokázaly sežvýkat, vzít si, co je třeba, a ostatní vyplivnout. všechno se má vyzkoušet; já dnes vím, jak se cítí člověk bez vlasů. nejdřív jsem se děsila a teď jsem vděčná. s holou hlavou si připadám sexy, v příloze ti posílám fotku, tak posuď sám. jen kdyby mi nebyla pořád zima. člověk netuší, jak taková kštice přirozeně hřeje, dokud ji neshodí. chce to apartní čepice, rádiovky a barety. noblesní paruka trčí v šuplíku ode dne, co jsem ji koupila; nějak se s holou hlavou srovnám líp. připadám si jako hare krišna, dokonce jsem vyhrabala nějaký indický hábit lososové barvy, který teď nosím na doma. škoda, že je na takový ohoz venku moc velká kosa. vžila jsem se do role natolik, že jsem se přistihla, jak zpívám hare rama, hare rama, rama rama, hare hare. ovšem ne každý je

z holé lebky tak odvázaný. na večeri u lary mi malá adélka vylezla na klín a prohlásila, že se jí holá hlava nelíbí.
kdyžs měla vlasy, taks vypadala líp.
tak já si je zas nechám narůst, jo?
jo. a už nedělej blbosti.

grace mi k vánocům poslala knihu carla simontona, kterou používám jako manuál. autor je klasický doktor, přes třicet let dělá s lidmi, co jsou smrtelně nemocní. tvrdí, že žádní dva lidé nejsou stejní, jako není stejná cesta k uzdravení. co může jednoho vyléčit, může druhého zabít. co dělat? neposlouchat rady zvenčí. dělej, co ti dělá radost, ať je to cokoli.

v období, kdy máš ve všem guláš, kdy se na tebe zubí parta vlastních démonů, tě častuje svými děsy a strachy ještě spousta tvých blízkých; že se neuzdravíš, že nezvolíš tu jedinou správnou cestu, jako by jediná cesta byla ta správná a oni věděli, která to je. rakovina tě nutí vyměnit filtry. s hlavní na spánku házíš přes palubu lidi a věci, které tě otravují; říkáš ne tomu, co nechceš, a zveš dál kusy sebe sama, které trčely v kleci. rakovina je vlastně takový osvoboditel.

naučila jsem se neposlouchat moudra lidí, kteří to neprožili, přitom fundovaně radí. jako když veš říká psovi, jak má vrtět ocasem.

děje se spousta věcí, které nečekala. hlavně pivní dieta ji překvapila. taky maso. po dvaceti letech, kdy se netkla červeného masa, chce divočinu. a játra.

mami, prosím tě, sehnala bys mi kančí kýtu? mám na ni strašnou chuť.

a jak víš, že máš chuť na kančí, kdyžs kančí nikdy nejedla?

já nevím, prostě potřebuju kance. v nejhorším i srnce, ale kanec je první na indexu.

kýtu ulovila elsa, máma upekla, ama spořádala.

další novinkou je pivo. pachut chemikálií se poctivě zažírání do jazyka, takže je potřeba ji přebít. přepít. z vody a čaje se jí zvedá kufr, a tak dává čtyři až šest lahváčů denně, aby měla tekutiny. po pár dnech jednodruhového pitného režimu musela změnit nápojový lístek, protože byla permanentně zhulákaná, jelikož chemie lékařská a chemie chmelová se sčítají, radostně výskala a prozpěvovala, až si sousedi začali stěžovat. tak místo plzně kalí smutné nealko. taky ze všech stran slyšela, že při chemoterapii bude malátná a unavená. ona cítí příliv, chuť do života. jednou za tři týdny přijíždí máma a skáče kolem ní, jinak by prvních pár dnů po dávce musela strávit ve špitálu. bere si domů glukózu a fyziolák, aby během šavlovacích dnů dostala tekutiny aspoň žilou. když se po čtyřech dnech neředěného pekla zas pomalu staví na nohy, užívá si každou minutu jako nikdy předtím. teď, když už jí řekli, že je to definitivní. sakra. ale jak zpívá klasik, nikdy nevíš, a kvantová fyzika to potvrzuje. vždy se dá mluvit jen o větší či menší pravděpodobnosti. tečka.

každou chvíli se někdo zastaví. lara a elsa přicházejí s nákupem, ovoce a zelenina, s upečeným koláčem, dana s košíkem laskomin. tady máš polívku, zde marmeláda, máš dost jídla, určitě nic víc nepotřebuješ? knížky, filmy, peníze?

někteří se ptají dál, příkrčení za jevištním šepotem, klopí zrak.

tak co říkají doktoři? jaká je prognóza?

něco jako dávám bolševikovi rok, maximálně dva.

do háje.

a víš, jak dlouho vydržel, bolševik.

20. 1.

rovnice smíchu

jeffe, stala jsem se viditelnou, nepřehlédnutelnou bolestí celé rodiny. všichni kolem mě zvláště krouží, mírně se zajímají, možná to dělá i ta holá hlava, přestože mi to tak ukrutně sluší.

mám pocit, že s blízkostí smrti jsem víc živá. don juan má pravdu, smrt je nejsilnější spojenec. když nic jiného nemá smysl, dotek smrti ti dá směr. pozoruju ten klid uvnitř, už celé týdny, to se mi ještě nestalo. i smích je čím dál víc, nechápu, odkud se bere. kde se rodí smích? v buňkách, v záhybech, v krevních destičkách? napiš mi prosím tě rovnici smíchu, pohyb atomů štěrbinami rozkoše.

syťím hologram sebe sama, předu pavučiny, neurony ve mně syčí jak zlaté užovky.

je tu ještě pár drobností, které potřebuje doladit. vymezit rozdíl mezi podporou a nátlakem. nátlak vzbuzuje protitlak a bere sílu. oni to myslí dobře, ale člověk, který je obklopený příliš velkým davem dobrých úmyslů, se může v tak husté dobročinné kaši udusit.

otázka, jak se máš nebo jak se cítíš, je v pořádku, ale není potřeba, abyste se mě pokaždé ptali na můj zdravotní stav. nechci to mlít čtyřicet hodin denně. když budu chtít, začnu sama, ok?

22. 1. 09

jak se dostaneš sám k sobě? letadlem, vlakem, autem? čím se jede, aby se člověk dostal domů?

život je snadný, jako když ti rostou listy na větvích, jako když ráno vyjde slunce. znovu se diví, znovu se ptá stromu, jestli ho to nebolí.

jaké to je, ztrácet listí, stát s holou hlavou na mrazu, když ti ruce křehnou pod sněhem?
nevím nic o bolesti. vím jen, jak věci jsou.

25. 1. 09

kvantouši versus duchaři

máš pravdu, jeffe. spirituální svět je fajn, pokud má kořeny v zemi. spousta duchařů nedělá duchovno, ale duc hovno. duchovno, které ohrnuje nos nad tělem a hmotou, je žvást. ale řekni mi, proč se vědci většinou tak bojí slova spiritualita. občas to od nich zní jako perverznost.

protože se předpokládá, že vědeckost a racionální úsudek se neslučuje s mystickou zkušeností. ratio se takových uliček lásky obává a vyhledává hmatatelnější, usedlejší cesty, chce spořádanou rodinu. a ty teď musíš uznat, že většina takzvaně spirituálních lidí nestojí nohama na zemi, neuvažuje logicky a ohrnuje nos nad vědou, protože těm složitým rovnicím nerozumí.

uznávám. a nechápu, proč to nejde sloučit. stát na jedný noze je docela namáhavý, chtělo by to balanc. zvlášť když dnes už kvantová fyzika v podstatě říká, že vědomí ovlivňuje realitu.

sloučit to určitě jde, ale pochop, že chodit zároveň po obou stranách plotu je těžká věc, pro většinu lidí nepředstavitelná. zatím. chce to odvalu, určité fanfaronství a chuť si občas nabít hubu. ale z kvantového hlediska je chůze po obou stranách plotu stejná jako pobývání v paralelních realitách. tedy normálka. (viz moje poslední esej o superpozicích, kterou jsi patrně nečetla.)

jasně, když může být jeden elektron na dvou místech zároveň, proč by normální člověk nemohl chodit po obou stranách plotu! dáš mi to do rovnice? ☺

pořád někde čtu, že kvantová fyzika je fyzikou možností. co se tím přesně myslí?

sorry, ale pro lidi, co nečetli bohra a heisenberga, je každé rovnice škoda.

kvantová fyzika popisuje něco, co neexistuje, co je jen možností. a k tomu používá velice reálné rovnice. nepopisují fyzickou hmotu, ale možnosti této hmoty. co to čteš? goswamiho?

ne, wolfa. líbí se mi, jak kvantově skáče, je jak tornádo. říká, že mysl, nebo spíš vědomí je všude. není v mozku nebo mimo něj, je všude kolem nás.

a co z toho vyvozuješ?

že v podstatě mluví o jungově kolektivním ne-vědomí. tramtadará! a v tuto historickou chvíli si kvantový fyzik podává ruku s amazonským šamanem.

nechtěj, abych se na stará kolena štrachal do tropického pralesa.

ty jo! teď jsem díky téhle naší konverzaci zažila svůj další aha moment.

napjatě čekám...

je to jasný. domorodý šaman s pohanskou tradicí může uctívat ježíše, protože v úrovni vědomí, kde je všechno vším, je ježíš vším a všechno je ježíšem nebo anakondou, jaguárem, všemírem. šaman ví, že je to jedno.

brilantní, kupuju si letenku. ale vážně, jsem rád, že můžu být u toho. principy, na kterých stojí klasická fyzika, představa času, prostoru a hmoty, to všechno se rozpadá, drolí jako ztřeřelá guma. pohybujeme se v poli, ve kterém je těžké něco objektivně testovat, protože pracujeme na věcech, které nám před očima boří formy zaběhaného mechanistického přístupu. zjišťujeme, že interpretací jevů realitu v podstatě vytváříme.

doprčic, profesore, tohle mi nedělej, s kým já se teď budu hádat, když my dva si spolu tak notujem? přesně tohle říká castanedův don juan.

co s tím budeme dělat? mně se líbilo, jak jsme na sebe kdysi řvávali do ochraptění.

to tys křičela, já jen tiše pěníl. když tě k nám gwen přivedla, bylas vzpurný fracek a ignorant, který neměl v kraji rovna. nechápal jsem tu drzost, se kterou jsi jednala s mým majestátem. tolik jsem se toho od tebe naučil.

ta poslední věta je obrazem tvé velikosti, jeffe. já bych nikdy nepřiznala, žeš mě něco naučil.

jsem dost starý, abych si mohl dovolit trochu sentimentu. cítím se dnes rozklíženě, venku už dva dny sněží.

toronto je dost nechutné město; půl roku zima, sterilní architektura, všude kanadani ☺. ale já toronto miluju, už jen kvůli tobě a glennovi!

3. 2. 09

chemoška, kámoška, vyhrnem si rukávy a lehneme si na polohovací křeslo, které se podobá tomu u zubaře. zákroky u zubaře bývají pravda o něco příjemnější. sestřička jí hrozí prstíkem. a ne abyste nám zase utekla někam do džungle.

ama se usmívá, nic neříká.

tentokrát musela změnit muziku, protože se jí z hudby, kterou si pouštěla při prvních třech dávkách, začalo dělat zle. reflexy fungují, na pavlova se dá spolehnout. mladinká krasavice, která jí píchá žílu a postupně zavěšuje infuze, se bude za měsíc vdávat. celá se rozsvítí, když může promluvit o svém vyvoleném.

doma hlad. musí si dát něco, co se dobře zvrací, třeba kaši, hlavně něco, co si může zprotivit. zatím to odnesly banány.

standardní průběh, máma má zase ten utrápený výraz. ama se snaží o vtipné kecy, dokud má dost sil. k večeru padá do postele, v paměti stríhá záběry na to, co z ní vypadává. sci-fi. a v ruce kapačka. s kanylou v žíle se blbě zvrací, po několika hodinách ji z toho dávení bolí i svaly na zádech.

mami, šoupli tam tu glukózu, ať mi můžeš vytáhnout ten šlauch, už mi to leze krkem.

klišé, ale přesně sedí. máma balancuje na posteli a zavěšuje půllitrovku na garnýž, hotovo, všechno v pořádku?

ne, zpomal to, prosím tě, mám pocit, že mi to zmrazí žílu.

cítíš to?

cítím! je to moc rychlý, zpomal to!

dobře, vydrž. je to lepší?
po glukóze ještě litrovka fyzioláku, o půlnoci je v polovině, mezi-
tím několik blicích čísel.
mami, už mi to prosím tě vytáhni.
nechceš to vykapat celé?
ne, já už to nevydržím, při tom blití mi to hrozně vadí.
to je škoda.
hlavně to dej pryč, nebo mi z toho jebne.
moc se neovládá, cedí to skrz zuby; neprosí, šteká povely, zvyšuje
hlas, málem křičí. a je jí to líto.
co všechno vydrží, matky.

v noci kolotoč, na něm mozek, pořád jedno a to samý, do úmoru.
je únor. čtvrtá dávka. relaxace není možná, takže jinak. zkouší
smyčku. chce to jinou obsesi, něco příjemného. tak třeba? texty
pro divadlo, song pro abdula, rýmy na šeherezád, to je brnkačka.
funguje to skvěle. kdykoli se vynoří nějaké nasírací téma, nasadí
proti němu šeherezád a je to vyřízený. na šeherezád nikdo nemá.
musí se smát.

co se děje?
nic, mami, promiň, jen se směju.
máma mžourá ve dveřích. už je ti líp?
ani ne, ale bavím se skvěle. kolik je?
půl třetí.
tak si jdi lehnout, mami, zkus ještě usnout.

s touhle mořskou fúrií se spát nedá, takže sjíždí šeherezád pořád
dokola. to bude veršovanék, lada by koukal. kalamajka mik mik
mik, až do rána bílého.

5. 2. 09

poznává tváře slunce, jeho denní převleky a noční proměny. v noci chodí v kůži jaguára podsvětím. jaguáři dokážou být neviditelní, protože ví, že je to možné.

ráno hledá záchytné body. dveře. když dojdu z postele až ke dveřím, chytím se kliky. čtyři kroky. opřu se o futro, dosáhnu na vypínač, stisknu a vyprskne světlo. parkety pod chodidlem, jejich uspořádání, stereotypní dech, povrch, po kterém přesunu nohu o další obdélník dál. geometrie jistoty, dveře, klika, zárubeň. práh pracovny. na obzoru roh stolu, když se dostanu až k němu, podrží mě. šest kroků. chvála desky stolu, trup břízy, její velkorysost, laptop na haldě papírů. od bílých listů se odvážím až k oknu, sevřu parapet, zadýchaná maranta stáčí tříbarevné líce za sluncem. dva kroky. modřín za sklem, napřahuje zkřehlé ruce, zkouší mě vytáhnout ven. za zády zrcadlo, střízlivá elipsa, včera v něm nikdo nebyl, dnes jsem zahlédla tělo, které nemělo tvář. když vydržím do zítřka, možná se mi vrátí i obličej.

když je slabá, že sotva leze, pouští si své evergreeny. bachův d-moll. gould to tam sází jak pepř do omáčky; jako by tu seděl sám mistr, v bílé paruce, výřečné prsty a skvrny od inkoustu. skoro se to nedá vydržet, člověk má křeč v rukách, jak je to dobrý. gould ho nehraje, gould ho žije.

gouldův bach je sice dokonalý, ale jeho mozart za moc nestojí. jeff

souhlasím. hraje ho, jako když si z amadea střílí. ale mozart není jediný, taky s appassionatou si tak trochu vytírá. vystříhne z ní karikaturu, s příkladnou dokonalostí, jako by říkal, dobrá, dobrá,

pompézničku, když pompa, tak echtovně, a poprská klávesy coca colou.

překvapilas mě. myslel jsem, že gould je nedotknutelný ☺

to nic nemění na tom, že je geniální. teď jsem objevila super video na youtube. když zadáš *glenn gould plays bach*, vyskočí ti kousek z filmu *the art of piano*. jsou to tři minuty, kus bachovy druhé party. nahrávka má sice děsnou kvalitu, ale stojí za to, jeho gusto v každém úderu. uprostřed vstane, dyn, da, dá, da, dá, da, dyn, pak dosedne a pokračuje jakoby nic. jako by nebyl z tohoto světa.

9. 2. 09 úplněk – zatmění

když víš, kde máš slabiny, jsi v jádru své síly. nejde o to vyléčit se, jde o to žít naplno. naplněný život často vede k vyléčení.

volá jeruzalém.

čau leo, dost na tebe myslím, jak tam válčíte.

no, teď jsem měl od vánoc první volný víkend. co ty, kde jsi?

stojím u madony v šárce a koukám, jak dlouhý stíny padají do údolí. promlouvám s vesmírem a on odpovídá.

a co říká?

mluví jako aladinův džin. slyším a poslouchám.

večer čte znovu závěr posledního emailu od jeffa. zkouší se nad tím zamyslet, i když má pocit, že má z chemoterapie vyhlazenou nejen lebku, ale taky šedou kůru mozkovou. vysoká toxicita do-
zajista nevymydlí jen vlasové kořínky.

v kvantové fyzice pozorujeme děje, které vykazují kolísání, ono kvantové poskakování, které se nedá ovládat ani předvídat. je to jako když sleduješ pomalou kapku na okenním skle a snažíš se odhadnout, kudy pojede. newtonovská fyzika si kladla za cíl tyto jevy přesně definovat, a tím pádem řídit. kvantová fyzika dokazuje, že na úrovni atomů klasické postuláty neplatí. pro fyzika se vzrušení z takového objevu stává noční můrou, jelikož v důsledku toho zjišťujeme, že nemáme nad věcmi kontrolu. možná si umíš představit, jak se heisenberg vyděsil, když objevil princip neurčitosti.

čau jeffe, díky za včerejší přiděl kvantového trsání. přiznám se, že kromě bacha a jeho dokonalých kontrapunktů je to právě komunikace s tebou, která mě drží nad vodou.

oceňuji, že se zamýšlíš nad tím, co celé dny mezi dávkami chemoterapie dělám. z venku to jistě vypadá tak, že nedělám nic. mám na to talent a mohla bych o blahodárnosti nicnedělání psát fundované eseje. na druhou stranu se toho děje tolik, že o tom nestihnou psát. taky bych ti mohla odpovědět po feynmanovsku. znáš jeho proslulý verš, kterým ještě za studií na MIT popsal v seminární práci introspekci? bádám proč. bádám proč. bádám proč bádám. moje verze by zněla:

nevím proč nevím proč.

nevím proč nevím.

nevím proč nevím proč.

nevím proč nevím!

není žádné chci žít nebo chci umřít. je jenom žiju nebo umírám. a já žiju, i když nevím proč. a píšu. taky nevím proč. učím se psát jen tak. stejně jako vstát nebo chodit, prostě jen tak. jako kočka, která chodí sama a je jí jedno kde. protože rikitiki kikirikí.

je to zvláštní, jeffe, to ticho. žádné hlasy; nikdo ve mně nemluví, nikdo neremcá, nemá připomínky. a když chci ticho zrušit, stačí otočit knoflíkem, naladit jiné kanály, a vidím vlka, ježíše, pokecám si s vypínačem, se šuplíkem, se štosem papírů, co se válí po stole. všichni na mě mluví. a pak zase vypnu. většinu času volím bez zvuku, bez keců. v noci mám plno práce, nevěřil bys, co všechno zcestuju. vracím se do míst, kudy hoří řeka, kde se solí popelem. sním svého dvojníka a zdají se mi legrační sny, často se budím vlastním smíchem.

den začínám procházkou, tedy hned jak se po chemošce postavím na nohy, v prvních dnech se šourám jak po obrně. pomáhá mi, když si k tomu zpívám už měkoně vyvádějí, to je naše lidová o takovém českém mustangovi, nedávno se za mnou ohlíželi dva výrostci, že málem ujeli na sněhu.

viděls to?

ty jo, takhle sjetá už v půl devátý, tomu říkám ranní ptáče.

v kostýmu ranního měkoně se plazím do nejbližšího parku, abych rozesmála zkřehlé stromy, kůra po nich stéká v šedých peřejích. sleduju havrany, je jich tady tolik, všichni moji příbuzní. miluju ty ptáky, i když můj havran už moc nechodí. možná netušíš, že havran je v indiánských mýtech stvořitelem, v některých bájích sehnal lidem světlo. jedna legenda praví, že byl původně krásným ptákem s pestrobarevným peřím a zpěvným hlasem, který se vydal na riskantní expedici, aby přinesl zemi slunce. šlohnul ho lstí zlému duchovi a celou cestu zpátky ho držel v zobáku, takže trochu ohořel. přišel tak o frajerskou fasádu a hlasivky, proto má peří jako saze a dodneška chraptí. ale havran je jediný pták, který může letět do věčných lovišť a zase se vrátit zpět.

k mým osobním strážcům, havranovi a vlkovi, přibyl ještě medvěd; patrně jsem si ho přitáhla z pouště. není divu, protože ka-

menná matka měla prý medvěda za muže. v těch dobách vládl zemi moudrý vlk a jeho bratr kojot mu v tom dělal čurbes. indiáni považují medvěda za polovičního člověka, protože spolu obývali jeden kontinent a lovili lososy v jedné řece. medvědi jsou jako lidé, tančí a dovádějí a celou zimu prochrápou. můj medvěd je šoumen, jezdí na jedné lyži ve slaměném tralaláku, metá kozelce a hraje na banjo.

kromě mých zvířat za mnou chodí taky lidi. jednou týdně dáša, se kterou jedeme dál hypnózu, a jednou za čtrnáct dní dýchám s elsou. jak víš, technik je spousta, od našeho dobrého groffa přes reicha až po satori. docelas na mě udělal dojem, že znáš reicha ve spojitosti s experimenty, které dělal s einsteinem. mě nejvíc baví, že v padesátých letech americké úřady pálily jeho knihy jako inkvizice a sám reich nakonec umřel ve vězení, protože se u soudu hájil trapně naivním tvrzením, že úředníci nemají co rozhodovat o vědeckých poznatcích. je zvláštní, že eugena mallova, který psal jak o reichovi, tak o studené fúzi, před pěti lety někdo úplně čirou náhodou zamordoval. letos v únoru prý vypsalí vysokou odměnu za dopadení vraha. někdo si dává načas. jsem zvědavá, jak dopadne pátrání a taky co bude se studenou fúzí; japonci a indové prý obnovili výzkumy. moc nechápu, v čem celá kontroverze spočívá. osvítiš mě, profesore?

ale zpátky k dýchání. jak vidíš, neudržím souvislou nit ani dva odstavce. tedy používáme tu nejjemnější formu, říká se jí satori nebo taky kvantový dech. nekecám. v podstatě jde o hluboké dýchání, které vede k uvolnění a zklidnění mysli. jelikož tě to bude jistě zajímat, čekám od tebe nějakou solidní studii kvantového dechu. co tam ty naše atomy dělají? napiš mi, jak to vidíš, a já se pak stanu plicním kvarkem, a řeknu ti, jestli to máš správně.

aby sis nemyslel, chodí za mnou kromě duchařů taky úplně normální lidi. nedávno se tady stavil lech, stavitel nedostavěného mostu v santuariu. teda nevím, jestli je úplně normální. zavzpomínali jsme na komáry, slité štípance a ayawasku. docela se mi zastesklo po opicích a taky po lidech džungle, hned bych letěla. mezi rundami chemie jedu občas do zlína, abych se potěšila s malým janisem. je v tom naprosto odzbrojujícím věku, kdy se do všeho vrhá po hlavě, čehož je potřeba využít. navíc nemám rodičovskou zodpovědnost, takže ho můžu bezmezně prznit. minulou sobotu jsem ho vzala na hřiště, a jelikož byla březka, přitáhla jsem ho zpátky oplácaného bahnem. proč bych mu bránila, aby válel sudy v pískovišti, když u toho tak šťastně výskal? ségra, která mu takové věci nedopřeje, hrála nazlobenou a ptala se, jestli bych ho nechala plavat v řece, kdyby chtěl. chápeš to? ona si myslí, že jsem úplný magor.

taky mám spoustu práce s klubem osvěcených krav, který jsem založila. divil by ses, jak rychle se nám rozrůstá základna, kolik nových členek se nečekaně vynořuje, s každým dnem je nás víc. vím, že ses o to zajímal, a strašně mě mrzí, že ti nemůžu nabídnout členství. kdybys měl to jediné správné pohlaví, tak by ses jednoznačně kvalifikoval, kvantová kráva by se nám tuze hodila. snad to časem rozdýcháš.

přestože většinou moc nemyslím, dnes jsem udělala výjimku a skoro celý den jsem uvažovala o kvantových skocích v praxi. našla jsem super příklady v řadách mých přátel.

bezkonkurenční je loreen, která po patnácti letech u cbs news, kdy harcovala po světě s kamerou, dala ze dne na den výpověď, sbalila si věci, prodala byt v centru londýna a odstěhovala se do tasmanie na farmu, kde dodnes sází stromy a stříhá ovce. po pár letech tam navíc potkala místní variantu brada pitta a pořídila si

s ním rodinu. zvenčí se tento příběh nedá vůbec vysvětlit, bylo to nečekané, nelogické, neměla pro takové rozhodnutí absolutně žádný důvod. na rozdíl od ní průmyslový chemik eda dostal ke svému kvantovému skoku vnější impuls v podobě rozmlácené hlavy, kterou si pořídil při akrobatickém lyžování. evidentně mu v ní něco kříslo, protože když vylezl z nemocnice po svých, přesedlal z chemie na byliny a stal se dědkem kořenářem. pak tady mám dášu, která zběhla od architektury k hypnóze, ritch se z vrcholového byznysu prozpíval až do vrchních pater opery a libuška odešla z postu šéfky úvěrového oddělení, aby stavěla rodinné konstelace. tyto změny se z hlediska vnějšího pozorovatele nedají rozumně vysvětlit, takže nejen částice, ale i my kvantově skáčíme. nebo se mýlím?

11. 2. 09

na kvantový dech se ti rád podívám, dej mi trochu času. to jsem napsal schválně, jelikož vím, že věta „dej mi trochu času“ tě dostane. v případě studené fúze a posměchu, který za ni před dvaceti lety fleischmann s ponsem sklidili, jde v podstatě o klasický problém objevu a důkazu. je třeba chápat, že objev a důkaz jsou dvě různé věci. jsou například rovnice, které jsou tak překrásné, že si při pohledu na ně říkáš, že musí být správně. jako když chlap uvidí nádhernou ženskou, a říká si, že tohle bude ono. ale přestože je rovnice krásná, může se svinsky vzpouzet důkazu. rozdíl mezi objevem a důkazem je hlavně v čase. když se objeví něco nového, nějakou dobu trvá, než se to prověří. neznamena to, že daný objev je nesmysl, v kontextu objevu je možné cokoli, ale vždycky se okamžitě vyrojí partička pravověrných se štučkem kritérií, starým ošuntělým standardem, a poměřují tím novou věc. v tom spočívá celá kontroverze, studené fúzi se dnes přezdívá nejružnějšími jmény,

aby se předešlo apriori skeptickým úšklebkům. a s výzkumem pokračují nejen indové a japonci, ale taky americká armáda. jak víš, pravděpodobnostní teorie říká, že nic není vyloučené, lze se bavit pouze o větší či menší pravděpodobnosti. staromilci na to rádi zapomínají.

tvoje příklady kvantového natřásání v praxi mě pobavily, ale v podstatě máš pravdu. co se děje elementárním částicím, se děje také lidem. tvůj miláček feynman poukázal na to, že přírodní děje jsou řízeny jejich budoucím stavem. tvrdil, že příroda prozkoumává všechny cesty a vybírá si ty, které odpovídají nejmenší akci. v kvantové elektrodynamice to ukazoval na příkladu plavčíka, který se chová jako paprsek světla. když ve vodě někdo křičí o pomoc, plavčík (foton), si představí různé cesty, kterými se může vydat. jelikož jde o život, zvolí tu nejkratší. světlo se chová stejně. podobné pozorování udělal planck, který se často odvolával na psychologii. řekl, že fotony jednají jako inteligentní lidské bytosti: ze všech možných křivek si vždy vyberou tu, která je nejrychleji zavede k cíli.

když si vybavím tvoji pouť, tak jsi udělala totéž. co se může zvenčí jevit jako objížďka, byla naopak zkratka. nešlo ti o uzdravení, chtělas poznat, jak věci jsou. a zvolilas tu nejkratší cestu. někdy se ty největší průsery stanou největším požehnáním.

vřelé díky, jeffusi. o tom, jak věci jsou, toho stejně moc nevím, jediný rozdíl je, že už mi to netrhá hlavou. nevadí mi, že nemám páru o fungování světa; naopak mě začalo bavit žít bezdůvodně, jen tak. ze srandy, pro samotný rajc, co všechno se dá vyzkoušet. a ještě malá poznámka k objevům, důkazům a požehnáním. díky tobě jsem pochopila rozdíl mezi vědou a vědeckým materialismem. je škoda, že termín vědecký se dnes používá jako zaříkávadlo, stejně jako se kdysi

používal termín požehnaný. když něco požehnal papež, bylo to svaté. dnes je požehnáním slovo vědecký. co má tuhle nálepku, většina lidí bez přemýšlení koupí, podobně jako se vrháme na zboží, které hlásá, že je bio. když se o něčem řekne, že pro to není žádná vědecká evidence, zní to velmi učeně a skepticky, ale v překladu to pouze znamená, že jsme na to ještě nedosáhli. říct, že to není možné, je jako tvrdit, že tóny, které neslyšíme, neexistují. přitom je slyší každý pes.

24. 2. 09

další chemoška.

nemůže si obléct věci, co měla minule na sobě, to by se rovnou zeblila. musí si vzít něco pohodlného, co si může zprotivit. je potřeba neustále svítit, držet neuronové sítě, sytit je zlatem. prosklený výtah jí jede hlavou nahoru, do oblak, vidí z něj do stran, vše jako na dlani. sestřičky na onkologii jsou jemné a soucitné, ptají se, jestli se jí z nich nechce zvracet. některým lidem se prý dělá zle, jenom je uvidí. kapacka má standardní průběh, doma prasklá žíla, takže bez glukózy. večer je tak vyčerpaná, že si neumí představit, že by měla v ruce kanylu. spánek nehrozí, jsou hrozné vlny, škuner se zmítá, posádka v záchranných vestách jektá zubama a čeká, až se moře unaví.

28. 2. 09

staré zvyky jsou jako ožvýkaná žvýkačka; sice už nemá žádnou chuť, ale o to víc se lepí. ama si občas ještě zažvýká, a když jí to dojde, vynadá si a snaží se odlepit. a pak se snaží přestat se snažit. bojuje, aby nebojovala.

krátce před tím, než se odstěhovala z new yorku, ji vzal kamarád na aikido. mistr, starý japonec, který mluvil lámanou angličtinou, si s ní chvíli povídal.

nevím, jestli se chceš doopravdy učit, ale řeknu ti všechno, co potřebuješ k ovládnutí bojového umění.

obrátil dlaně proti ní a zůstal stát. obestřelo ji teplo a mírně jí podklesla kolena.

co vyšeš, to se k tobě vrátí, řekl. když budeš chtít dosáhnout výsledku bojem, vrátí se ti boj. zlo nemůžeš porazit vně.

viděl do ní, měla pocit, že se jí přehrabuje v mozkových závitech. přistoupil ještě blíže, trochu se jí motala hlava, cítila jeho dech ve tváři. jemně jí potukal na hrudní kost.

tady. jádro všeho, co nechceš, s čím bojuješ, je uvnitř. srdce nezná boj mezi dobrem a zlem. bere všechno, co je. srdce je nejlepší mistr bojových umění. pamatuj si to.

a ona si to zapamatovala, přestože zapomněla. najednou to vyplavalo, vylovila to jak minci ze zadní kapsy u kalhot.

radiové vlny a paralelní sebranka

1. 3. 2009

jeffe, jak ses zajímal o ty moje zvířata a duchy, co tu se mnou bydlí, tak dneska se mi stala příhoda, kterou jistě oceníš. jednou týdně ke mně chodí terapeutka, která mi dělá kraniosakrální ošetření. je to v podstatě práce s energií, která následuje pohyb mozkomíšního moku a ošetřuje takzvané vzorce napětí. celé se to dá připodobnit k vlnám na moři. nejhlubší je dynamický klid, kdy jsi někde u dna a nic se neděje; pak jsou další vrstvy, od mírného vlnění až po vlnobití na hladině, kterému se říká kraniosakrální pohyb. kraniosakrální pohyb dnes umíme změřit přístroji, pulzuje v rytmu šestkrát za minutu a už se o něm učí na medicíně.

a teď ta příhoda.

po dnešním ošetření jsem vstala a zarazila se na zuzanině obličej. neznáme se dlouho a moc toho o sobě nevíme, takže mi nebylo jasné, co se děje. osobně jsem si to užila, cítila jsem se báječně. stalo se něco?

chvíli si mnula oči, jako by z nich chtěla vyždímat pálivé otisky, které jí uvízly na sítnici. když promluvila, zadržávala, trhaným pohybem hlavy pomáhala slovům ven.

no tohle se mi fakt ještě nestalo. já viděla medvěda! nejdřív ležel na zemi a pak se tady procházel. chodil z jedné strany pokoje na druhou, takovým tím medvědím krokem.

pleť se jí odbarvila, vypadalo to, že bude potřebovat kyslík. mně to samozřejmě přišlo skvělé, tak se ptám, jestli tudy taky náhodou neběžel vlk.

položila si ruku na čelo a odpověď posadila o oktávu výš.

ano. vlk byl támhle, a nad tebou, přímo nad hlavou, ti seděl havran, jako na bidýlku.

uklidni se, zuzano, ti tady se mnou bydlí. a srdečně ti blahopřeju, jsi první člověk, který je viděl.

ona byla vyděšená, jeffe, ale dovedeš si představit, jakou jsem měla radost?

teď pro tebe musím vypracovat závěr. pamatuješ, jaks mi vysvětloval princip radiových vln? došlo mi, že s těmi mými zvířaty je to stejné. sedím tady v bytě v praze a můžu si naladit rádio moskva nebo bbc londýn nebo českou vysočinu, podle toho, na co mám náladu a na co mi dosáhne anténa. a přestože právě teď žádné rádio neposlouchám, všechny ty vlny jsou pořád tady, v mém pokoji, všude kolem. jsou skutečné, přestože je nevidím, přestože jsou nehmotné. a tak je to i s vlkem či medvědem. oni jsou z jiné reality, ani já je nevidím pořád, přesto vím, že tady jsou, stačí přijímat na

určitých vlnových délkách. vypadá to, že moje terapeutka dokázala tyto vlny zachytit. připadá mi to jako skvělý příklad paralelních světů.

to znamená, že paralelní reality jsou pořád kolem nás, tady a teď, nejsou někde za horama. a nanosvěty, které někteří lidé vidí a říkají tomu třeba elfí ráj, jsou formou vědomí. někdo vidí anděly a někdo zase ufony, všechno to jsou paralelní světy přítomné v pokoji, kde právě sedíš. záleží jen na tvém přijímači. všichni se pohybujeme v paralelních realitách, jen si to většina z nás neuvědomuje.

3. 3. 09

„žena by měla být vždy nalíčená. přírodní je nudná, pustá, ošklivá. věřím, že plastická chirurgie je pro dnešní ženu téměř nezbytná.“
francouzská módní návrhářka sonia rykiel

utrpení a pocity viny vyšly z módy, nejvyšší čas obnovit šatník. čištění šatníku sebou nese nevýhodu, že jsou všude po bytě hadry. a mezitím janáček, stohy sešitů, útržky rozdělaných her, povídek, knih. není divu, že se ti chtělo radši umřít. je to moc práce, všechno to dodělat.

noc v náruči milenců. bach, provařený přivolávač deště, první věta d-duru, prvních pár taktů a něco se stane, v hlavě, vzadu za levým okem, bílé plápolání. v koši žeber se zvedne vítr, přijde smršť. gould ohýbá noty k bodu zlomu, několika tahy promění steinway v létající koberec.

je tohle vděčnost? ten opojný pocit, že je to možné, tahle muzika, lidi jako shütz, bach, gould. záchranný kruh, který mě nese, jedno kam.

usínání ve tři ráno má několik železných pravidel. nejdřív nemůže usnout, protože má hlad. když se nají, nemůže usnout, protože s plným žaludkem se špatně usíná. pak začnou rvát ptáci, a to už se nedá spát vůbec. a nakonec pravidlo ze všech nejželezitejší. když jde takhle pozdě spát, pokaždé se najde nějaký mamlas, co ji v osm ráno vzbudí.

zvonek v 7:30, u dveří kluk v modrákách. prý si má přeparkovat auto; jestli si nevšimla na vývěsce, dnes budou ořezávat topoly před domem. prosím vás, kdybyste mohla hned, my už tam máme nachystanou plošinu.

vidí ho dvojmo, poslala by je oba někam, ale on za to asi fakt nemůže. ořezat topoly, toho je třeba, všimla si, jak jsou střapaté. pořád je co pižlat, pan primář by taky chtěl. jenže to by jí museli vyndat celé plíce a s tím se prý nedá žít. možná mají v lecčem pravdu, páni doktoři.

9. 3. 09

jezdím na světle. nejdřív vypadalo jako kůň, ale není to kůň. světlo je světlo, a ne kůň. bílý s bronzovými groši. nese mě na místo, kde nemám žádné jméno, žádný tvar. je to zvláštní, jeffe, všední jevy hrají barvami, poznané se mění v tajemné a magie v denní realitu. co jsem dřív měla za neskutečné, mi dnes připadá skutečnější než to, co jsem měla kdysi za skutečné. dává to smysl? rýsuje se jasný rozdíl mezi literaturou faktu a magickým realismem. magický realismus má blíž k realitě.

většinu času mám tak dobrou náladu, až mi z toho není dobře. číst mi přijde nepatřičné. dřív jsem se knihami živila, třikrát denně; může se pak člověk divit, že je neduživý? ale vážně, už skoro nic

nečtu, jen kabira a háfize a občas ty tvoje kvantouše. když mi náhodou není do zpěvu, háfiz vždycky zabere.

a co ty? jak ti voní kvarky, profesore?

včera mě sousedi pozvali na večeři, byl to docela zajímavý večer. začal lehce pálivou čočkovou polévkou, ale pak to šlo z kopce. dva profesori právě se celé hodiny hádali na téma mezinárodní situace. závěr: nikdy nezvi ke stolu víc než jednoho právníka. jak se máš ty? už jsi po poslední dávce?

ne, ještě bude jedna, za týden. tohle mě na životě fascinuje, jeffé. já, taková zdravá bioholka a alternativec, jsem se stala chodící reklamou na tu nejdrsnější chemoterapii. kdo by to byl řekl? chemoška. tím, čeho se nejvíc bojíš, musíš projít, abys zjistil, že se není třeba bát. přesvědčila jsem sama sebe, že je to ta nejlepší medicína, kterou můžu svému tělu poskytnout. a v tom to asi je. člověk si klade celkem zbytečnou otázku, která léčba ano a která ne.

odpověď zní: kterákoli, když jí člověk věří, když nepochybuje. pak je to jedno. a když pochybuje, je to taky jedno. jediným vysvobozením je vědomí, že se nelze špatně rozhodnout.

dnes bych nikomu nebránila, aby se dotknul dna.

něco se se mnou stalo. chodím po městě a lidi se na mě usmívají. zjistila jsem, že se většinu dne křením jako kašpar. už vůbec nemám ten vysoce inteligentní zasmušilý přednasraný výraz. musím vypadat jako naprostý tajtrlík a je mi v tom dobře. stojím v parku s výrazem člověka, který právě dosáhl kosmického vědomí (z venku to vypadá, že mi zrovna provedli lobotomii), a chechtám

se na stromy, které vrtí zadkem a zvedají suknice. vzpomenu si na gindera, na věčně uculené lidi pralesa, a hned bych jela. a pak mi dojde, že nikam nemusím, že to mám všechno tady, doma, stačí jen správně snít. přesypám déšť indiánů shipibo a v těch semínkách slyším jejich hlasy, jaguáří dech.

17. 3.

v noci vertikální jízda, ložnice nemá strop, nad ní jen široký smích nebe a křeče těla, ve kterém čas od času sídlí. havran se neukáže, ale rezonuje v ní, stahuje ji ještě níž. vracej se k původní matici, hledej otisk DNA. vracej se až tam. cestu znáš.

tak co, nemrzí tě, že to končí? tohle je poslední chemoška. směješ se.

ani ne, amálko.

ale uznej, že jsme si spolu nikdy neužily tolik srandy.

to uznávám.

kdo by to byl věřil? kdo uvěří, že tohle byl nejlepší rok našeho života. že k nám radost přijde právě v tento čas?

mami. chtěla jsem to udělat pro tebe, ale nešlo to. nakonec jsem to udělala kvůli sobě.

přestala jsem si klást otázky, zda splňuji kritéria přičetnosti. jak už to s pravidly a regulemi chodí, kritéria přičetnosti určují ti nejméně přičetní.

zítra to bude rok, co jsem se vydala na cestu. objíždka, která se stala zkratkou, jak jsi to říkal, děde? bojíš se neznámého. podívej se, co je za tím. vyprávěls mi, že indiáni mají velkou bohyni, která se jmenuje ta, co tě strčí ze břehu. mám pocit, že už se nebojím.

nevím, kdy se to stalo, jen jsem si přestala stát v cestě. a tys mě postrčil.

20. 3. 09

čtu dopisy, které vyfukáváš podrážkami bot, do ulic cizího města, svůj život, do kterého nepatříš, jen ho zpovzdálí sleduješ jako letadlo na obloze a hledáš místa, kde čas nespěchá, kde se všechno hraje andante, abys stihl vychutnat každý list, strom, rozcuchaný vítr. můžeš se mnou, až na vrchol, až na dno, až do konce. proč tohle všechno vyprávím? můj příběh by ti mohl dát odvalu roztančit tvůj vlastní.

jeffe, jeffíku, stojím na louce a kreslím na oblohu kruh světla, ve kterém se objevují příští dny. země básníků je zemí nikoho, krajina mezi slovem a obrazem a můj smích je čím dál cáknutější.

napsala jsem pro tebe pohádku, profesore.

o hemisférách

nová pohádka o dvou sestrách

za lesem, za polem, za jezerem bajkalem žila byla stará vdova a ta měla dvě dcery. pravu a levu.

leva byla krásná, ale pyšná. panovačná, průbojná a extrémně soutěživá. taky příslovečně závistivá. když si něco předsevzala, šla přes hory doly, přes mrtvoly, ve jménu logiky a vědeckého pokroku si vydobyla, co chtěla. veskrze racionální, oplývala monotónní objektivitou a registrem vyšmajdaných pravd. nosila s sebou vřeteno, které se odvíjelo jako její myšlení. lineární, závislé na zákonech příčiny a následku, svázané tíhou gravitace.

prava byla jako rádio, uměla se naladit, zachytit různé frekvence, napojit se na lidi, zvířata a kraje. líbezná, lehkonohá jako vánek, ochutnávala zvuky, obrazy a vůně, rozuměla rychlosti blesku. viděla zvukové vlny, tvary molekul, které jí stoupaly do nosu, když se nadechla. ráda si hrála a snila dnem i nocí.

leva se chovala nadřazeně a na svoji sestru se dívala skrz prsty. ke všemu, co prava řekla či udělala, se leva povýšeně ušklíbala. jelikož své sestře nerozuměla, měla z ní ve skrytu duše strach a pokaždé ihned rozcupovala, cokoli prava upředla. jednou už měla své dětinské sestry dost, vytrhla jí vřetenou z ruky a hodila ho do studny. když na to přišla macecha, poručila pravě, aby pro přádeno skočila. a protože pravě nebylo nic zatěžko, skočila do studně a v tu ránu se ocitla na zeleném palouku. šla a šla, mījela ovečky, pod kterými zametla, krávy, které podojila, koně, kterým hřívu rozčesala, až konečně přišla k chajdě baby jagy. baba jaga ji přivítala a vzala do služby. prava tkala, vařila, uklízela, promazávala kuří nohy chatrče, ometala lebky na plotě, a u všeho si zpívala. po roce se vracela domů s bohatou výslužkou. od baby jagy dostala zlaté vřetenou, ovečky jí daly beránka, krávy telátko, koně hříbátko. celička se proměnila, byla ještě krásnější než dřív, a když se smála, ze rtů jí padaly rubíny, plakala perly a mluvila diamanty. leva sestru lhostejně přivítala a po očku ji podezřívavě sledovala. sama se nikdy nesmála ani neplakala, když mluvila, z huby jí lezli švábi, mouchy a další logické souvislosti.

když matka uviděla pravu se všemi dary, zatáhla levu stranou a nutila ji, aby taky skočila do studny a vrátila se s kopou užitečných suvenýrů.

ale protože toto je nová pohádka, leva neudělá sekvenci potupných chyb, jak se jí ve starých verzích předepisuje, ale rozhodne se, že matku neposlechne, do studny neskočí, a tím pádem se nevrátí

domů politá kolomazí. proč bych skákala do studny, matko? prava se se mnou o své dary mileráda rozdělí, stačí jí jen podat ruku a moje hravá, dětinská sestra mi padne kolem krku. ušetřím si trmácení a dřinu a sestřiny diamanty, rubíny a perly budou taky moje. úplně postačí, když jí nebudu házet klacky pod nohy. a jak řekla, tak udělala. když sestru objala, vlašně a toporně, protože jinak to ani neuměla, něco se s ní stalo. jako by to nebyla ona, jako by v ten okamžik zemřela a znovu se narodila, rozesmála se a zároveň brečela. rubíny a perly. a smála se a plakala, rubíny a perly. a smích a pláč. rubíny a perly. a jen tu a tam diamant, protože slov nebylo třeba.

29. 3. 09

amo.

můžeš umřít.

až namaluješ všechnu krásu, kterou vidíš okolo.

až vyzpíváš všechny noty, které v tobě zní.

až napíšeš všechny příběhy, které jsi kdy žila.

jak jsi daleko?

grace

píšu, grace, píšu, přestože nevím proč.

psaní je stavění mostů, tkaní pavučin, hledání souvislostí, paralel, spojů. psát proto, aby se člověk předváděl, je pošetilost. bere slovům váhu i lehkost, dělá z každé věty šaška, malého kripla, který se staví na špičky. skutečný smysl má jen psaní, kterým chci obdarovat, dát něco ze sebe, pláty duše, ne pár ošuntělých hadříků pro armádu spásy. psaní, kterým chci sdílet, otevírá prostor, váže lávky a visuté mosty. v tu chvíli se ze stránky, kterou právě čteš, natáhne ruka a dotkne se rýhy na tvém čele. myšlenku, která tě včera poprvé napadla, dnes čteš v týhle knize, a možná tě napadne,

že všechno, co tě kdy napadlo, už někdy napadlo tisíce jiných lidí.
a ta ruka, která na tebe sáhla z papíru, by mohla být tvoje.

3. 4. 09

oddělení klinické onkologie na homolce.

mám pro vás nečekaně dobré zprávy. na těch plicích nic nenašli,
uzliny jsou taky čisté. takže vás už jenom ozáříme.

to zní dobře. a dál?

co bude dál? to je v oblacích.

ama se rozchechtá.

snad nemyslíte pána boha, pane primáři.

9. 4. 09

majid nili, iránský chargé d'affaires, na otázku magazínu dnes,
jaké má manželství.

„jsme spolu sedmnáct let a měli jsme velké štěstí, nemáme žádné
problémy, v ničem se nelišíme, všechno je v pořádku a jsme spolu
šťastní.“

tomu se říká nirvána.

grace, moc mě těší, že máš zájem stát se členkou klubu osvícených
krav. jsme klubem mezinárodním, přestože zatím žádné zahra-
niční krávy nemáme, takže budeš aspoň v něčem první.

podmínkou je, že musíš být kráva osvícená. normální krávy nebe-
rem. rozdíl mezi ok a nk je nasnadě, osvícená kráva se od normální
liší tím, že ví, kdo je. jinými slovy je to kráva, která ví, že je kráva
a je s tím v harmonii. tím pádem je v harmonii s celým vesmírem.
taková kráva má zmáknutý jak kóan „mu“, tak kóan „kdo jsem“.

to je asi tak vše. pokud bys měla další dotazy, můžeš se obracet na mě nebo na kteroukoli jinou krávu našeho spolku, nevytváříme žádné hierarchie, jelikož víme, že jsme všechny stejné krávy.

11. 4. 09 zlín

na zahradě rozkvetla sakura. pyl ve vzduchu přivane vůni listů *cetico*, prachem jejich popela si shipibo solí plátanos. pořád je to v ní. čeká na slunce, až se vzbudí a vezme ji do ruky jak flétnu a začne smažit svoje příběhy.

pročítá poznámky a uvažuje, jak snadná a důvěrně známá je ironie, cynický úšklebek, skeptické rýpání, jak nezvyklá je laskavost; k okolí a hlavně k sobě, když se člověk sleduje se shovívavým úsměvem, s jakým se dívá na malé trdlo, které občas šlápne vedle, protože se teprve učí o gravitaci a jiných zvláštěnostech pozemské existence, jelikož tam u nich nic podobného neměli.

odpoledne stojí na palouku v lese, v místě čirého údivu. co všechno je okolo.

jsi obklopený věčností, říká don juan castanedovi. co ty na to?

cestou zpátky jde kolem mýtiny, na ní půl tuctu starších žen v hlubokém předklonu, sází stromky, malé smrčky jeden vedle druhého. mávají na ni a ona jde blíž.

mám chuť se k vám přidat, dámy.

ženy se smějí, na tvářích slunce, otírají pot.

to budeme rády. tady, jestli to myslíte vážně, tady máte motyčku.

je dobré začít jaro zasazením stromu, připadá jí to příhodné, a tak se hrbí s nimi a klade do země nové životy.

22. 4.

motolská radiologie, bělavý pán, antický profil, rozlité žilky mezi vráskami, opírá se o hůl, chraplavě se choulí. občas se rozkašle, přitom se v něm něco trhá, nálož v kamenolomu, praskání stěn. vedle něj jeho žena, nervózně ho pozoruje, poposedá, a když to s ním zacloumá, přitlumeným hlasem ho okřikne. je nesvá, neví, co počít, když její muž obtěžuje svým hlučným umíráním všechny okolo, otravuje vzduch. někteří umírající vůbec neberou ohled.

poučení pro pacienty léčené zářením. na našem oddělení máme tři lineární urychlovače, které poskytují záření různých druhů (fotony, elektrony) o různých energiích. po ozáření není pacient nijak nebezpečný pro své okolí, neboť v něm není žádná radioaktivita, pacient „nezáří“.

tahle lejstra podepisuje se zavřenýma očima, ale věta o fotonech ji zaujala.

jeffe, já dostávám energii! zase testuju ty tvoje věci v praxi a jsem z toho u vytržení, ty lineární urychlovače částic vypadají jako vesmírné lodě.

v čekárně mě zachvacuje obdiv k matkám malých dětí, které tady vídám, tiše sedí, objímají holohlavé andílky, někteří z nich neslyšně pláčou, ten zvuk se podobá dechu motýla.

září se sedm týdnů, každý den, kromě víkendů. většinou to není na dlouho, ale stane se, že se čekárna zaplní, někde se to zasekne a hodiny se nic neděje. pak se objeví někdo, kdo začne vyšilovat a rozšíří to kolem, takže zdívoci ještě další. člověk to nemůže soudit, protože spousta z těch lidí má bolesti a delší sezení na židli nezvládá. já si v tu chvíli představím, že sedím na břehu rio pachitea a čekám na

lodku. a až jede, tak jede. trpělivost je příjemná změna; není kam le-
tět, žádný spěch. pustím si do sluchadel glenna a jsem za vodou.

12. 5. 09

za oknem čisté tóny, neřestně křupavé barvy a vybělené cíchy
na šňůře. v pidizahrádce za domem stařenka, seschlý chvístček,
skáče na rýči, páčí býlí ze záhonku u plotu, tiskne nové hlízy do
pórů země.

na nedělní procházce se k ní přiženou, v malém kroužku ji obklíčí.
mladá paní, máme pro vás něco příjemného, v tomhle světě, kde
si všichni stěžují a naříkají. podívejte, máme pro vás něco, co vám
zlepší náladu, co povzbudí.

ale já nežehráám, víte, mně nic nechybí.

jehovovy svědkyně mávají letáčkem, svatě se cení, citátem z žalmů
operují. „spravedliví budou vlastnit zemi a budou na ní přebývat
navždy.“

ano, máte pravdu, milé sestry, už to brzy přijde, jak praví kniha
zjevení. bůh nám setře každou slzu z očí a smrt již nebude. ale věž-
te, že už nemusíte čekat, protože jste našly, koho hledáte. pojdte
se mnou domů, můžeme si o tom popovídat.

zvací gesto prolne s významnou pauzou, věrozvěstkyně o krok
ustoupí, nikam se nehrnou.

pojdte, sestry, nebojte se, já jsem spasitel. možná jste si ho před-
stavovaly jinak, ale věřte, že já jsem ježíš, já jsem bůh.

přitom smekne, holou lebkou je osvítlí. dává si záležet, hlaholí
na celou ulici, rozhazuje rukama. jehovovy svědkyně se kvapem
loučí, chvátají prý kamsi, ani neumí říct kam.

vy mi nevěříte? cožpak vaše víra není ani jako zrnko hořčice?

škoda, vůbec jí nedaly čas se do toho položit. žel sestry zřejmě nebyly připravené na setkání s mesiášem. lidi pořád něco hledají, a když to najdou, leknutím zcepení.

6. 6. 09

pozoruji nebe. ptáci se zastavili v letu, uvízli na místě, mávají křídly, ale nehnou se ani o píd' dál. když se je snažím postrčit, myšlenkou popohnat vpřed, začnou couvat. tak je nechávám plavat, vzdávám úsilí, a oni, jako by nic, se rozletí vpřed.

nožem vyřezávám vnitřek těla, dělám místo svý duši, aby se mohla konečně usídlit.

črtám zběžné poznámky, seznamy, abych nezapomněla všechny úkoly.

1. ukrást geryonovy krávy
2. vyčistit augiášovy chlévy
3. získat pás královny hypolit
4. chytit kerbera

atakdále, atakdale, nezapomeň na zlatá jablka hesperidek. a hlavně naučit se měnit věci ve zlato, pak se nemusíš bát, že přijdeš o své bohatství. když umíš měnit věci ve zlato, je obava o bohatství bezpředmětná! jen pozor na příběh krále midase, na co sáhl, ve zlato se proměnilo. takže mu hrozila smrt hladem a žízní.

14. 6. 09

dnes držím, čeho se nedotkneš, pevně ve svých dlaních. zvykám si na stav velebné prázdnoty. dá se psát tichem? chtěla bych se k tomu dostat, psát beze slov. určitě jsou vesmíry, kde je to možné, jenom je najít. zase se musím vydat na cestu. pomalu se mi vzda-

lují, města chamtivosti, kde má většina lidí místo srdce kelímek z papundeklu.

zkouším ti popsat
jaké to je
když ti prší do srdce
zlato

19. 6.

rozloučila jsem se na radiologii, skoro mi to bylo líto. byli tam všichni tak hodní a ty obrovské mašiny, ve kterých si připadáš jak v rake-toplánu, tak luxusní a dokonalé, člověk jenom zírá, jaké jsou dnes možnosti. snad je v tom obdivu i kus vděčnosti. terapie tedy skončila, a pokud ještě nejsem osvícená, tak jsem teď zcela nepochybně ozářená. no řekni, kdo tohle může prohlásit. možná i tím ozářením se začíná leccos vyjasňovat. včera jsem si poznamenala stadia vývoje.

1. první stadium je každodennost, bytí, na které jsme zvyklí. v této fázi nevím, co se děje, a ani se o to nezajímám. honím se za tím, na co ukazují billboardy, palcové titulky, maminka s tatínkem, pančelky a mudrlanti.

2. ve druhém stadiu nastává zahlcení racia. průvodními jevy jsou škytavka, tiky a třes. následným vyřazením racia z provozu začínám matně tušit, o co by asi tak mohlo jít.

3. v další fázi si čím dál víc uvědomuju, nejen co se děje, ale i jak to souvisí se mnou, tedy že v tom hraju nějakou roli.

4. ve čtvrtém stadiu přichází zlomový okamžik, kdy naprosto přesně vím, co se děje, a také jak se na tom podílím. v tuto chvíli to ještě neumím ovládat.

ve stadiu 5 se to teď pomalu učím. vlastně to přichází samo. očima svých dlaní vidím líp.

11. 7.

šípková růženka a kolektivní trans

města, ulice, domy, vlaky spících lidí. sůfí básníci říkají, že co vidíme očima, je jen vágní a povrchní obraz, který nás zaměstnává natolik, že nevidíme širší skutečnost. šípková růženka, stejně jako spousta jiných pohádek, jsou perfektním obrazem světa, ve kterém jsme zvyklí žít; celé království chrápe, všichni spořádaní lidé chodí jako bystrozraký se zafačovanýma očima, aby viděli „normálně“, aby se nestali laserem. kolektivní trans nám vrostl i do jazyka. když mluvíme o realitě, myslíme tím hmotu.

don juan nás nazývá bytostmi světla. člověk s jasným okem je plný světla a zároveň vidí toto světlo ve všech okolo.

„je-li tvé zření jasné, celé tvé tělo je plné světla.“ (matouš 6:22)

amo, už se ničemu nedivím. právě když jsem četl tvoje úvahy o světelných bytostech, mi přišel článek, ve kterém japonci publikovali svůj nový výzkum. supercitlivými kamerami zjistili, že lidské tělo vydává světlo. toto světlo je vázáno na náš metabolismus a je odlišné od infračerveného záření, které produkujeme tělesným teplem. hitoshi okamura tvrdí, že by se citlivými kamerami daly v budoucnu diagnostikovat dysfunkce orgánů.

12. 7. 09

ležím s nohama v oblacích a z hrudníku mi vyšlo slunce. jsem vlnou zvuku, barvou větru, teprve teď to začíná být zajímavé. samota v buňkách, v kostech, vlídná a hojivá. některé lidi je daleko snazší milovat na dálku.

evane, díky za zprávy ze západního břehu. jezdím teď do prahy jen na skok, zalít kytky a oprášit schránku. trávím většinu času na venkově, v letním domě lary a jejího muže, na řece berounce. tráva je tu řízná, ptáci sdílní, stromy vysmáté. v zahradě pod břízami stůl, na stole sklenka a láhev červeného, jiříčky ve fraku rozlévají. bosou nohou chutnám zem, žížaly mi pletou prsty, pomalu se dávám dohromady. byl to docela dlouhý běh. válím se na líné louce, mravenci mi funí do ucha; poslouchám, jak mi rostou vlasy, hašteří se o barvu, okrová, popelavá, strakatá. furt se něco děje. včera jsem zjistila, že při poslechu dead can dance všechny moje buňky tančí. není to skvělý?

tvůj dopis mi něco připomněl. vím svoje o zdech, jen zvolna se rozpadají, je to v povaze zdí, že vytrvají, nechtějí se vzdát. navíc nás učili, že bez přepážek, bez věcí nastrkaných do fošíků se nedá žít, že i srdce má své stěny. už tomu moc nevěřím. vidím, žeš taky začal rozebírat cihly a jsi z toho celý nesvůj. tak si k tomu občas zanádavej, to se smí.

v září se chystám do jeruzaléma. rok jsem nikde nebyla a nechápu, jak jsem to přežila. ☺

dovnitř je ven a nahore je dole a všude je nebe. vlaje mi nad hlavou, cáká pod nohama, kam se podívám, všude ho vidím. nebe, které nemá dno.

měli by konečně zřídit kliniky pro blázny, co vytrubují nesmysly typu: já s vámi všemi nemám nic společného a moje sny nejsou skutečné!

sedím tady a tetelím se, rozjívená jak čtvrtý g dur beethovena, jeho závěrečné rondo, vivace, a přitom se prohrabuju svým divotvorným životem. je to zvláštní, jeffe, ale neměnila bych, nevystřihla bych ani notu.

vypadá to, že mě ta rakovina postavila na nohy.

*příběh je řeka na ní pramice v pramici vypravěč. proud ji nese krajinou
bárka občas přirazí ke břehu někdo vystoupí někdo nastoupí. řeka se
stáčí pramice míří k přístavu možná zakotví. a řeka upaluje dál.*

*tohle je nová kniha. mohla by být. tady by mohla být pomlka na jeden
dech než pěvec nabere vítr do plachet. kde jeden příběh končí a kde za-
číná další když se za horizontem otevře nový horizont když je všechno
jedním příběhem?*

osobně neznám nic než zázraky.
walt whitman

svatá země a svoboda bláznů

svatý, svatý, svatý. čtyřka je posvátné číslo. stejně jako pětka nebo jakékoli jiné číslo, na které pověsíme tuto cenovku. a když to někdo koupí, stane se to skutečností. svatý, svatý, svatý. čtyřka je posvátné číslo. čím víc lidí, tím je to pravdivější.

jeruzalém

leo ji veze z letiště ben gurion, v autě vedro, ale leo je nachlazený, tak se ptá, jestli jí nebude vadit, když nepustí klimatizaci. jen ať je hic, kvůli tomu přece přijela. pouštní krajina se postupně vlní, šplhá do kopců, po čtyřiceti minutách vjíždí do města, míří rovnou do východního jeruzaléma, na shofat. halka a malá sandra čekají s pozdním obědem. dům je příjemně odstíněný, byt s velkorysou terasou a výhledem do zahrady, všude samá kočka. u obřích kontejnerů s odpadky na rohu ulice mají kočky celého shofatu mejdan, některé jsou nádherné, člověk by čekal, že budou ležet u někoho doma na podušce, a ne se hrabat ve smeti.

sandra hned ve dveřích ohlašuje, že už půjde do školky, významně koulí očima. když rozbalí dárek, řekne kukuju. bere amu za ruku a vede ji do pokoje pro hosty.

22. 9. 09

starý jeruzalém. prý pupek světa. já cítím oheň, jeho rytmus v hrudním koši. vcházím davidovou branou, jaffa gate, a nechávám se vést; nemám mapu, jdu naslepo, a když pomyslím na baziliku božího hrobu, stojím před ní. když mám hlad, pouliční pekař mi podává chléb, nabízí svou židli.

na nádvoří baziliky se ke mně přitočí muž s visačkou, snad průvodce, prý jestli vím, kde jsem. vím přesně, kde jsem, říkám, dobře to tu znám. je to pravda, i když jsem tu poprvé. on chce vědět, odkud jsem a co dělám v jeruzalémě. slunce do nás praží, kameny okolo sálají. nakonec se mě zeptá *what are you?* co jsi? křesťanka, židovka, muslimka? a já se chechtám a říkám nic. já nejsem nic, a přitom jsem všechno.

muž přikývne, jakože rozumí, a posune si kšiltovku víc do čela. aha, takže ty nevěříš v boha?

kolem nás zdi, které lákají, kameny chtějí vyprávět a já chci být sama, což je v těch davech okolo celkem výzva. volím osvědčenou taktiku na věrozvěrce. když odpovídám, dělám rozmáchlá gesta, z hlasu mi zní blázen.

věřím, že bůh je celý vesmír a ten je daleko větší než všechna náboženství dohromady.

usmívám se u toho a místo tečky za větou sepnu ruce. pokud se dobře dívá, musí vidět moji svatozář.

přeje mi hodně štěstí a nechává mě být.

stojím uvnitř a nemůžu se pohnout, sbírá se to ve mně, štosuje. čekám, až vybublají na povrch, mý kořeny, dávný životy, vzlyky zmizelých, stránky příštích staletí. listuju epochami, čtu své lásky z horkýho vosku, svíce se pnou podél stěn, mihotají, žhnou. lidé s čelem na zemi, vylamují požehnání z žuly, lidé s papírkem v ruce, strkají pomačkané stesky do dřevěných škvír, lidé s pohledem lovců, věší břemena svých přání na ramena zdí.

pláč je tu doma; snadný jako dech.

chci se modlit, ale slova ve mně vyhořela, zbyly němé oči popela a slaných řas. chci jen, abych tohle mohla sdílet. skoro se to nedá unést, proto se s váma potřebuju podělit.

sedím v koutě, podepírám kámen, musí padat únavou, po těch stáletích. přichází kněz, gomidass sherbetdjian, sedá si ke mně a říká, že je armén, což je asi důležité, protože to několikrát zdůrazní. teologii vystudoval v montrealu, mluví plynne anglicky. chce, abych mu nadiktovala jména svých blízkých, že se za ně bude modlit. tak si vás všechny zapsal, rukopisem pravoslavných, v samotným terči světa. můžete tedy klidně spát, bůh už o vás ví.

* * *

křivolaké uličky s nepřetržitým tokem krámků a zboží všeho druhu vedou dál, a když pomyslím na zeď nářků, otevře se přede mnou náměstí, velkorysé prostranství rozdělené stěnou na muže a ženy, v poledním žáru každý pláče zvlášť. ženám je vyhrazena necelá třetina zdi, tlačí se u ní jedna na druhou, dýchají si na záda, čekají, až se jedna vynaríká a uvolní místo další. za stěnou se kymácejí muži u své části zdi, kolem sebe spousty místa, nemusejí čekat, až se na ně dostane kousek kamene. obraz náměstí se tím zvláště zkresluje, asymetrie prostoru pro muže a ženy bije do očí, působí směšně, lidsky uboze a trochu smutně.

od západní zdi dojdu až k hnojné bráně, ale ještě se mi nechce vystoupit, ještě nemám dost. vracím se a dál křižuji ulice, v třesku a povyku kličkuji arabskou čtvrtí, mímím proudy, davy, tváře, tváře, tváře, každá z nich je zrcadlo, potkávám stovky svých tváří. šrumec a shon až k damašské bráně, u ní hloučky, vůně falafelu a čerstvého pečiva, pita a rychlé prsty obchodníků, cinkají a šustí. arabský pekař mi prodává kaek, sezamový chléb stočený do kruhu, za pět šekelů, ještě horký taje na jazyku.

pozdě odpoledne sedím v hypermoderní kavárně u muzea s výhledem na větrný mlýn a čekám na halku. za mnou hradby města a davidova věž, přede mnou mrkvový džus a sendvič, a malý kluk s jarmulkou na hlavě v rozpažení, poletuje v kruzích, podle průměry vrčení právě přistává s letadlem.

* * *

druhý den stojím na olivové hoře, v bazilice nanebevstoupení. nikdo tady není, jen starý arabský správce, prodává lístky a pohlednice. chvíli si povídáme, než přijde skupinka polských turistů s průvodcem, který hlasem válečníka opanuje prostory. věřící se vrhají na zem, jeden po druhém tisknou rty na kámen, ze kterého se ježíš vznesl do nebe. sbírám se, zvolna se sunu ze svahu, do getsemanských zahrad. do šveholení ptáků a davů lidí velebně voní staleté olivovníky, jejich zkroucená těla si vplétají slunce do vlasů. uličky se hemží suvenýry, ruce a slogany obchodníků šlehají vzduch, tahají za cípy košile; tady, kupte si větvičku, přispějte na náš chrám, na duchovní bratry, pomodlí se za vás. kup si růženec z olivového dřeva, jen za dva dolary, a pomodli se sám.

pár kroků od zahrad je hrobka panny marie, u vchodu sedí starý mnich, na truhlici z temného dřeva, ve stínu zdí, neslyšně vydechuje chomáče slov, vypadá jako by vystoupil z rembrandtova obrazu, s rukou na písmu stráží široké schodiště do podzemí. kamenné stupně mlčí o bezpočtu doteků, které do nich otiskly nohy poutníků.

najdu lavici, zasadím do uší bachovy chorály a přesunu se v čase. když se vrátím do své kůže, zeď mě studí v zádech, kolem lidu-prázdnost, jen jeden zvuk se plazí podél stěn. v kryptě leží mladá jeptiška, zhroucená v koutě, nikoho nevidí, nevnímá, sevřený

uzlík černého sukna, kámen pod ní zajímavě lká, modlí se, prosí, vahou svých kostí naléhá na pannu marii, aby se slitovala, lomcuje svým bohem, aby ji vyslyšel.

24. 9.

masáda

cesta autem z jeruzaléma na masádu trvá necelé dvě hodiny, takže je dobré si přivstat, než se slunce postaví na kolmici a než se vyrojí davy turistů. leo řídí, ama sleduje míhání za oknem, poušť jako kulisy, výjevy z bájí. pod pevností se leo uvelebí ve stínu, objedná si kafe a začne vyřizovat telefonáty. ama se vydává do oblak.

„otevři, masádo, své brány, a já, štvane, vstoupím.

hled', k tvým nohám kladu zemdlelou duši,
polož ji na kovadlinu svých skal a buš do ní,
kuj a tepej, novou duši mi vykovej.“

izák lamdan

na pevnost heroda velikého vede hadí stezka a lanovka. královské komnaty, vodní cisterny, synagoga, skladiště potravin, velkolepé sídlo na skále uprostřed pouště se vymyká běžnému chápání. severní palác na okraji útesu, architektonický div, stejně jako důmyslný vodovodní systém. kameny nesou stopy dávných ohňů a dodnes vydechují nářky stovek židů, kteří spáchali hromadnou sebevraždu, aby se nestali otroky římských dobyvatelů.

stojím na hradbách z prvního století před kristem a myslím na tebe, kolem havrani a slunce, výhled na mrtvé moře, které pomalu umírá. zvláštní, silné, tajemné. polední žár vyfukuje obrazy do vzduchu, šiky válečníků, které se blíží a zase mizí v prachu.

a uvnitř pocit, že čím víc duší s sebou nesu na ramenou, tím lehčí je můj krok.

tady vidíš, že když chodíš po poušti, chodíš po vodě. stromy chodí po vodě a cákají jak děcka v kalužích. hory a moře jsou filozofové, mudrci. stávají se pouličními prodavači, tkadlenami, stávají se havrany, chřestýši a mouchami. všechny bytosti jsou vysloveny vodou.

a my jedeme k moři, které je tak prosolené, že se v něm nedá utopit. na dně se tvoří kuličky z krystalů soli, vypadají jako šperk, vosí hnízda z brilliantů, řezou do plosek. voda je teplá, mastná, vyhřátý olej, potáhne kůži jazykem, vpíjí se a vypaluje.

* * *

písek se přesypá, voda stoupá, na břehu rybář, chytá slova do sítí, hrnce mu k večeri kručí prázdnotou. mysl je opice, převrací, co nevidí, na co nedosáhne. na mapách vidím příběhy, krajinu, která vypráví své dějiny.

24. 9.

ramalláh

do palestinského hlavního města se jede přes půl hodinu, přestože je od jeruzaléma deset kilometrů. musí se přes checkpoint, hraniční přechod z mříží, plechu a zátarasů a vojáků se samopaly, kteří chtějí vidět doklady. hradby a zdi jsou tady všude, člověk zvenku se v tom těžko vyzná a hovory s domácími příliš světle nevnesou. palestinci mají svoji pravdu a židé zase svoji. zdá se to malicherné a legrační, jako když se děcka na písku mlátí lopatka-

mi po hlavě, jen tu mají místo kyblíků a hráběček kvéry s ostrýma. leo mě vysazuje na kruhovém náměstí se sochami lvů a jede do úřadu. procházím se vedrem, všechny ženy zahalené od hlavy až k patě, musejí být uvařené. mířím do starého města. ulice lidí, tržiště chutí a křiku, halasení, pohledy mužů, welcome, smějí se, lákají, smlouvají gesty, hlasem, očima. nezahalená, proti proudu těl, horko přilepené na misky vah, bílou rukou přehrabuju kopce, hory, potězkávám. mango rozpůlené na odív, snědý pohled, look miss, this one as sweet as your smile, the size of a heart. kupuju si jedno srdce za pět šekelů.

muži vysedávají před krámky a po kavárnách, kouří šíšu, ženy nakupují v obchodech s levnou konfekcí, občas do některého zabrousím a přehrabu se haldami šatů a šátků. echtovní arabárna. odpoledne sedím v kavárně eiffel sweets, v ulici pode mnou demonstrace, proudy transparentů, vzrušená gesta a výkřiky na kameru, policisté s rukou na spoušti.

na mobilu nepřijatý hovor, asi už mě hledají. posílám rychlou sms. čau leo, stojím na kulatáku se lvy před arab bank, doufám, že mě v těch davech poznáš.

25. 9.

jeffe,

nacházím se ve svaté zemi. nacházím se a ztrácím v místě, kde prý člověk není tím, kým se narodil, ale tím, kým se může stát. v místě, kde to vře a řeže se to, kde se svět vejde do pytle třaskaviny, napěchovaný do několika kilometrů čtverečních, se součtem lásky a nenávisti, konfliktů a touhy po spasení. lidská velikost i malost na miskách vah. všichni chtějí totéž, hledají totéž, v jediného boha věřití budeš. všichni tady věří v jednoho boha,

a přitom jednají, jako by to nebyl jeden a týž bůh. kde je logika? když dva věří v jediného, musí to být stejný bůh. svár monoteistických náboženství je tak osmým divem světa, nenávisť, která vyraší jen při pohledu do zrcadla, za celá staletí si nevšimli, jak se podobají.

„jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ?“

máš to tady jako figurky na šachovnici, sebe sama, celé lidstvo, každého z nás. tisícileté hradby lemují kosti těch, kteří věřili, že jen tenhle kus země jim zajistí postel na nebesích. svatá země.

zdávají se mi tady zvláštní sny. lovím světlo ve tmě, padám do studny, stěny stékají šachtou dolů, letím pořád rychleji, rychleji, najednou se tubus přetočí a já letím nahoru, rychleji, a znovu se točím, a zase, za chvíli nevím, jestli letím dolů, vodorovně, nahoru, pořád je to stejné, není v tom rozdíl. a nikde není dno.

amo, teď jsem se připojil, jsi tam ještě? včera jsem ti poslal další knihy.

ano! díky, těším se.

jeffe, mně teď něco došlo. tys mi celé ty roky posílal všemožné kvantoušské knihy a eseje a vedl se mnou vyčerpávající debaty na témata, o kterých jsem nic nevěděla, a mě tady zavalila vlna. v tom vedru to člověku sice moc nepálí, ale mně právě došlo, že tys to se mnou nikdy nevzdal. panebože, fakt mě to rozhodilo, úplně jsem se dojala! možná tě brzy obviním, že jsem kvůli tobě přišla o laptop, protože jsem si kvůli tobě nabrečela do klávesnice.

to je pravda, amo! já jsem totiž na rozdíl od tebe pochopil, že přes všechny ty tvoje psychologicko-duchařské úlety je v tobě jádro

kvantového fyzika, přestože si to možná nikdy nepřiznáš. i kdyby to byly jen holé tři kvarky, tak já jsem je objevil.
sakra. teď tuším, co odpovíš.

tušíš správně. jelikož já jsem na rozdíl od tebe pochopila, že přes všechno to tvoje kvantové poskakování jsi v hloubi duše vědma, i když si to třeba nikdy nepřiznáš. :-)))))) tomu se říká zrcadlení. mám z nás radost, jeffíku. a přiznávám, že díky kvantoušům je svět barevnější, je v něm víc srandy a poezie.

* * *

oko je černá díra, hltá, co vidí, ukládá obrázky z cest, už nikdy je nepustí. betlém, jericho, herodion, tel aviv. večere na shofatu, štědrá tabule lea a halky, úsměv řidiče rajeda a sandřino chichotání. tuze ráda lítá letadlem, jenom nesnáší, když po ní lezou turbulenci. když se jí nechce spát, jdeme na terasu a sbíráme hvězdy z oblohy, házíme je do koše na prádlo, a až je vypereme, rozvěsíme je po stromech. ráno vyháníme z vlasů uzlíky, ženeme je za hory za doly zubatým hřebenem.

po snídani vyrážíme do pouště, do kláštera svatého jiří ve skále. sandra na zadním sedadle prozpěvuje v jazyce z jiné galaxie, na prsa si tiskne bedekr o svaté zemi, který nedá z ruky, ani když se pro ni žene čert s velkým pytlem, vyplazeným jazykem a koňským kopytem. klidně ho nechá vlát za autem. voják na checkpointu se na ni přátelsky zazubí, zvedne závoru a jede se dál.

stezka do kláštera strmě slézá údolí, pak se škrábe do protisvahu až k nohám chrámu, suchá řeka víří prach cikcak mezi skalami, slunce brousí ostří. v půli cesty dva mladí beduíni v tradičním hábitu, nabízejí svá zvířata ke svezení, lákají sandru a ženy do sedel.

sandra zvažuje jízdu na oslu, aby ji pak večer nebolely nožičky. muži se diví, že ama nemá žádný klobouk; paprsky jsou tu jak hladoví supi, vyzobou ti díry do kůže. jeden z nich hned přiskočí, zručnými chvaty jí obalí hlavu bílým šátkem jako chléb. tak je to lepší, mrkne okem, a je z tebe beduínka.

tak se ama potkala s fadhim.

1. 10. 09 wadi al-murar

milý járo,

než jsem odjela do svaté země, taks mě ujistil, že bys na zahradě mohl ustájit dva velbloudy, kdybych v poušti potkala nějakého beduína, který by si mě chtěl vzít a přijet do česka. tvá slova se naplnila beze zbytku, takže spoléhám na tvoji nabídku.

fadhi, můj muž (foto v příloze), má sice velblouda jen jednoho (foto fadhiho velbloud), ale k tomu dva koně, dva osly a stádo koz. bydlím teď u fadhiho, jeho bayt (foto fadhiho stan) je tkaný z kozích chlupů, t. č. stojí ve wadi al-murar u řeky jordán, nedaleko fadhiho goumu: dvou matek, sedmi bratrů a čtyř sester, partnerek bratrů a jejich dětí. jeho tatínek se našeho štěstí bohužel nedožil. údolí wadi al-murar je kousek od jericha, pár kiláků od mrtvého moře a co by kamenem do jordánska. beduíni se tady svobodně pohybují přes hranice, můžou i do egypta, což trvá dva až tři dny podle počasí a velbloudovy nálady. náš velbloud se jmenuje said, a když mu dáš slupku od banánu, krásně se směje (saidův smích), tak už si můžeš začít odkládat slupky, jeho úsměv stojí za to.

i já jsem furt rozesmátá, protože fadhi říká, že zamračená žena je horší než líný velbloud. všichni mi tady říkají amina, což v jejich řeči znamená věrná. též matka proroka mohameda se jmenovala amina. můj fadhi je jen o patnáct let mladší, byla to láska na první pohled, ve všem si skvěle rozumíme a jsme spolu šťastni. když jsme se potkali, fadhi mi řekl: šťastný muž, který se dotkne tvého srdce. jak vidíš, můj muž není jen pastevec, ale i básník, k tomu hraje na rebab a zpívá, většinou improvizované texty i melodie, takový beduínský jirka stivín. zpívá hlavně velbloudům, aby byli šťastní a silní. až přijedeme, naučí tě to. je dobré si je získat slup-

kami a zpěvem, aby tě nepoplivali, mají dost husté sliny a špatně se to umývá. pokud nezpíváš nic moc, můžeš saidovi pustit dana bártu, to ho přivádí do extáze, rytmicky přitom tlučes spodním pyskem o zuby a napodobuje bártovo scatování (foto said zpívá bártu). pouštím mu to do sluchátek, když chceme mít s fadhim chvíli pro sebe. dám ti brzy vědět, kdy přijedeme.

ﻣﺎﺳﺎﻟﺎﻣﯘ ﻋﺎﻟﻪﻳﻜﯘﻡ ﻣﺎ

as-salamu 'aleykum,
ama

2. 10. 09 praha

tak k tomuhle nemám co dodat :o)), k takovým zážitkům je třeba talentu, kterej ti napůl závidím, napůl z něj mám hrůzu, tak zdrhám na chalupu do bezpečí... ale fotka saida a to, jak ho popisuješ, mě taky přivádí do extáze. místo na zahradě samozřejmě platí, i když nevím, jak vás s celým tím zvěřincem pustí do letadla. děj vědět. jára

2. 10. 09 praha

amo, přišel mi mailík s oslovením milý járo, tak nevím, jestli to tak má být, nicméně jeho obsah mi nedává spát. ten muž na snímku, po tvém boku, se svým příbytkem a zvířetem, mě zajímá. aspoň máme s radkem nové téma k vínu. na rozdíl ode mě radek dost pochybuje, že sis fadhiho fakt vzala a že s ním žiješ někde v poušti mezi osly a velbloudy.

tady prší, je sychravý podzimní den po krásným slunečním víkendu. jinak nic nového, děti standardní, muž trpělivý, já jako to počasí. kytky u tebe doma jsem zalila, vypadají dobře. zdravím tě do dálek, larina

3. 10. 09 wadi-al-murar

larino,

vše je, jak má být. ten email byl sice adresovaný járovi, ale jelikož jsem horší než líný velbloud, tak než bych psala každému zvlášť, zvolila jsem cestu forward, tedy vpřed, a přeposlala vše, co potřebujete vědět. všechny dobré zprávy jedním vrzem. štěstí roste s počtem bytostí, se kterými ho sdílíš, říká fadhi, který právě přivedl dalšího mezka a dvě kozy.

tisknu vás všechny na srdce, fadhi též moc pozdravuje a těší se na vás. já jdu hřebelcovat saida.

amina

4. 10. 2009 praha

amo! dnes jsem po dlouhéééé době otevřela mail a vykoul na mě velbloud a nějaká amina v bílém s mužem také v bílém. amo, ty máš muže, lásku a velblouda!!! a píšeš, že brzo dorazíte!!! to je teda pecka! opravdu přijedete oba? asi je vše čerstvé????? moc na tebe myslím, dana

5. 10. 09 wadi al-murar

moji milí, asi vás zklam, ale nakonec přijedu sama, protože fadhi zatím nedostal vízum; jelikož je beduín, je to prý složitější. nic naplat, úřední šiml si řehťá, jak chce, ani čistoskvoucí láska s ním nepohne. nevadí, brzy se sem vrátím, důležité je, že máme jeden druhého a je nám jedno, kde spolu žijeme. ama

6. 10. 09 toronto

amo, sedím ve fran's na rohu college a yonge street a křením se do talíře na svůj obligátní sendvič s krůtím a dvojitou cibulí. přiznám se, že jsem při čtení tvých posledních emailů na pár nanosekund

zaváhal. skvělá mystifikace, ty fotky opravdu vypadají jako sva-
tební; urostlý fadhi, jeho toužebný výraz, tvoje šaty, rozšafný
úsměv, stan z kozích chlupů, saidův roztlemený pysk. to zvíře je
fakt k sežrání. přesto mě překvapilo, že historce s fadhim a vel-
bloudem většina tvých přátel uvěřila. zároveň mě to nadchlo. další
příklad kvantového skoku? vlastně není vůbec důležité, jestli je
to pravda, nebo ne. podstatné je, že můžeš vymyslet a realizovat
jakoukoli ptáárnu, nic nebude příliš ujeté. lidi kolem tebe to vez-
mou jako normál. jsem na tebe hrdý. dotáhlas to tak daleko, že se
můžeš chovat jako naprostý blázen a nikdo se nad tím nepozastaví.
myslím, že neexistuje větší svoboda.

*tuto knihu věnuji mojí mámě
a všem matkám, které kdy byly, jsou a budou*

poděkování

mitakuje oyasin, všem mým příbuzným. evě a petrovi s tobisem, tetičkám a strýčkům, turnateamu, chládkům a faberům. všem přátelům, hlavně alici, šáře a jankovi, máše, janě a ondřejovi, vencovi, thomasovi, eleně a jorgemu, virginii a williamovi, ianovi, lise, rodovi a lindě, michaelovi, thierrymu, marion a jasonovi, timovi, tracy, mattovi, pamele a travisovi, tamaře, simoně, ravimu, kačabě 45.

ivovi a šárce, kristině, robertovi a jane, marshe, lucy, mauře, peteru francisovi, jarmilce, janovi, keiovi, alexovi a shai, salmanovi a vivian. fadhimu. mechovi a sebastianovi, nikolovi, blance, martinovi, michalovi, bohunce. klanům martínků, hrabů, gilbertů, suchých, millerů, jordanů a bartoníčků. petrovi, mileně, edovi a libušce. benovi, ralphovi, charliemu. ianu rossovi, kláře, magdaléně, soni, eleonoře, karlovi. hilary a benjaminovi.

zvláštní poděkování patří jeffovi.

taky enriquovi a reině, ginderovi, hegnerovi, belisariovi, merthy, luisovi, wagnerovi, normě, lenerovi a flor. diegovi, carlosovi, lindě a lus, indiánům shipibo.

martinu freilachovi, abhě sachwel, haně havlíčkové, pavlu baránkovi a santé, davidu alanovi, kataríně vackové, nině nohejlové, ince pinkavové, břetislavu bátěkovi, zdeně hodačové, janě horáčkové, karlu nejedlému, janě večerové, olze kučerové, bhagatovi a prapátí.

primáři šafandovi, sestřičce burgersteinové, primářce skovajsové, primáři vymazalovi, primáři kohoutkovi, mudr. pospíškové, mudr. aptové, primáři karadzosovi, mudr. tesařové a mudr. bouzkovi.

fredu alanu wolfovi, amitu goswamimu, stephenu hawkingovi, arnoldu mindellovi a mnoha dalším za vhledy a inspiraci. mému otci. taky havranovi, vlkovi, medvědovi, ježíšovi a buddhovi, j. s. bachovi, glennu gouldovi, hafizovi, carlosu castanedovi, richardu feynmanovi a všem dalším mágům, duchům, průvodcům, ochráncům, předchůdcům a nástupcům, atomům, kvarkům, buňkám a planetám. howg.

Hana Andronikova
Nebe nemá dno

Ilustrace na obálce Nadya Koval / Shutterstock.com
Korektura Martina Němcová
Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 18. 10. 2024

ISBN 978-80-274-4216-4 (epub)
ISBN 978-80-274-4217-1 (pdf)
ISBN 978-80-274-4218-8 (prc)